Nials Saga

Translation: A. U. Bååth

Index

Nials Saga

1

Mörd giga. Höskuld og Rut.

En man het Mård med tillnamnet giga. Han var Sighvat rödes son. På gården Vall å Rangåvallarne bodde han och var en stor höfding, mäktig att främja hvarje mål och så lagfaren, att inga domar syntes lagligt dömde om ej han varit med om dem. Han ägde en dotter, som het Unn. Hon var en vän kvinna, höfvisk och förträfflig i alt, och man menade att bättre gifte gafs ej å Rängåvallarne.

Nu viker sagan väster ut till Bredfjärdsdalarne. En man nämdes Höskuld, Dalakolls son. Han bodde på Höskuldstad i Laxådalen. Rut het hans broder och bodde på Rutstad. Han och Höskuld hade samma moder. Hans fader var Härjulf. Rut var en vän man, stor och stark, vapenduglig och blidsint, den klokaste hvart han kom, sine vänners gode rådgifvare och i alla större mål den bäste att få ett råd af.

En gång hade Höskuld ett vängille. Rut, hans broder, var där med och satt honom närmast. Höskuld hade en dotter, som het Hallgärd. Hon lekte där på golfvet med andra jäntor. Hon var däjlig att se, hög till växt; håret var så fagert som silke och så rikt, att det räkte till bältet. Höskuld kallade på henne: »kom hit till mig», sade han. Hon gick strax hän till honom. Han tog henne under hakan och kyste henne. Sedan gick hon bort.

Höskuld vände sig till Rut: »hur finner du den mön? Synes hon dig ej fager?»

Rut teg. Höskuld talade till honom än en gång.

Han svarade: »väl fager är hon och månge skola få umgälla det. Men ej vet jag hvadan tjufögon kommit i vår ätt.»

Då harmades Höskuld och det var i någon tid helt kyligt mellan dem.

2

Ruts trolofning och utlandsfärd.

En gång redo bröderne Höskuld och Rut till Altinget. Där var mycket folk samladt.

Höskuld vände sig till Rut:

»Jag ville, broder, att du stälde det bättre för dig och sökte dig en husfru.»

»Länge har jag tänkt därpå», svarade Rut, »och jag har varit mycket tvehågsen, men nu vill jag göra dig till viljes. Hvart skola vi så vända oss?»

Höskuld genmälte:

»Månge höfdingar äro här nu på tinget och lätt är det att göra godt val. Dock har jag redan tänkt ut stället, där det bästa giftet för dig finnes. En kvinna heter Unn och är dotter af Mård giga, en mycket vis man. Han är här på tinget och dottren med. Och kan du se henne, om du vill.»

Dagen efter, då man drog till lagrättan, sågo de kvinnor i vacker bonad stå utanför Rangåmännens bod. Höskuld sade till Rut:

»Där är nu Unn, som jag talat med dig om. Hvad synes dig om henne?»

»Godt», svarade Rut, »men jag vet ej om vi två skola äga lycka samman.»

Därpå gingo de till lagrättan. Här lade Mård giga ut lag som hans vane var. Sedan gick han hem till boden.

Höskuld och Rut stodo upp och följde efter. De trädde in i boden, där Mård satt längst inne, och hälsade honom. Han stod upp emot dem, tog Höskuld i handen och böd honom plats vid sin sida. Rut satte sig närmast Höskuld. Man talade om hvarjehanda. Till sist föll Höskulds tal sålunda:

»Mitt ärende gäller min broders brudköp. Rut vill varda din måg och köpa din dotter. Jag skall ej spara på godset.»

»Jag vet», svarade Mård, »att du är en stor höfding, men din broder känner jag icke.»

»Han är mer än min like», sade Höskuld.

»Mycket gods kommer du att lämna från dig», sade Mård, »ty min dotter får alt arfvet efter mig.»

»Här kan jag fort bestämma mig», svarade Höskuld och nämde de jordagods, som skulle tillfalla Rut, samt tillade att han därtill ägde handelsskepp i sjön.

Rut yttrade till Mård:

»Akta på, bonde, att min broder af kärlek satt mig för högt. Men om du vill gå in på giftet, låt mig höra vilkoren.»

»Dem har jag redan tänkt ut», sade Mård, »hon skall ha sextio hundraden i silfver och de skola ökas med trettio hundraden i din gård. Men fån I arfvingar, skall bogemenskap vara emellan er till lika skifte.»

»Detta är jag med om», svarade Rut, »låtom oss få vitnen hit.»

De reste sig upp, togo hvarandra i hand och Mård fäste bort sin dotter Unn. Bröllopet skulle stå hos Mård en half månad efter midsommar.

På sin väg från tinget möttes bröderne af Tjostolf, Björn gullbäres son från Reykjardalen. Han bragte dem tidningen att ett skepp lupit in i Hvitå och till Island hade kommit Össur, Ruts farbroder. Höskuld och Rut redo till skeppet. Össur förde till Rut budskap om hans broder Eyvinds död.

»Han gjorde dig till sin arftagare på Gulatinget», sade Össur, »och kommer du icke själf till Norge, skola dine ovänner taga alt godset.»

På Höskulds inrådan red Rut söder ut till Mård giga och förtalde honom tidenden och bad honom råda. Mård sporde hur stort arfvet var. »Två hundra mark», svarade Rut, »ifall han finge det hela.» Mård sade:

»Det är mycket emot arfvet efter mig. Du skall visst fara, om du vill.»

De ändrade då sitt aftal om bröllopet. Unn skulle sitta som fästekvinna i tre år.

Rut red till Össurs skepp och brodren Höskuld förde dit alt det gods, Rut skulle ha med. Höskuld red så hem.

Snart fingo de vind, gåfvo sig till hafs och efter tre veckor landade de vid Härnön utanför Hördaland. Därifrån seglade de till Viken.

3

Rut och Gunnhild kungamoder.

Harald gråfäll rådde för Norge. Han var son af Erik blodyx, Harald hårfagres son. Gunnhild het hans moder och var dotter af Össur tote. De hade sitt säte öster på i Kungshälla. Dit spordes skeppets framkomst till Viken. Då Gunnhild hört härom, lät hon strax spörja efter hvilke isländare följde med skeppet. Det sades henne att en man bland dem het Rut, Össurs brorson.

»Då vet jag alt», sade hon, »han är kommen att hämta sitt arf, det en man vid namn Sote tagit om hand.»

Hon kallade på Ögmund, en sin härbärgessven:

»Jag vill sända dig norr ut till Viken att möta Össur och Rut. Säg att jag bjuder dem bägge till mig i vinter och de skola i mig hafva en vän. Vill Rut följa mina råd, skall jag taga mig af hans arfsak och hjälpa honom med hvad annat som gäller hans väl. Jag skall mana godt för honom hos konungen.»

Ögmund drog å stad och träffade Össur och Rut. Då de fått veta att han var Gunnhilds sven, togo de på bästa vis mot honom. Han sade dem i tysthet sitt ärende. Fränderne rådslogo sins emellan och Össur sade:

»Mig synes som vore vårt beslut lätt fattadt, frände, ty jag känner Gunnhild. I samma stund vi vägra att fara till henne, skall hon jaga oss ur landet och taga alt vårt gods med våld. Men göra vi henne till viljes, skall hon hedra oss så som hon lofvat.»

Ögmund for hem. Då han fann Gunnhild, sade han hur ärendet gått samt att isländarne voro att vänta.

»Det kunde jag veta», sade Gunnhild, »ty Rut är en klok och belefvad man. Håll nu utkik på dem och, när de kommit hit, mäl mig det.»

Rut och Össur seglade öster ut till Kungshälla. Här gingo fränder och vänner emot dem och välkomnade dem. De sporde om konungen var i staden och det svarades att han var där. De mötte Ögmund. Han bragte dem Gunnhilds hälsning och hennes ord att hon ej ville bjuda dem till sig, förr än de trädt fram for konungen, att ej, som hon sagt,

»folk skall få att säga, att jag hastar med att visa dem min gunst. Jag skall likväl lägga mig ut för dem, som mig bäst synes. Rut tale fritt inför konungen och bedje honom om rum i hirden.»

»Här lämnar jag dig», tillade Ögmund, »en drägt, som drottningen sänder dig. I den skall du stiga inför konungen.»

Ögmund vände till baka. Dagen efter sade Rut till Össur: »nu gå vi infor konungen.» »Därtill är jag redo», svarade Össur och de gingo med fränder och vänner, tolf till samman, in i hallen, där konungen satt i sitt dryckeslag. Främst gick Rut och han hälsade konungen.

Denne såg på mannen i den dråpliga drägten och sporde efter hans namn. Han sade det.

»Är du isländare?» sporde konungen. Han jakade.

»Hvad drog dig hit att söka oss?»

»Håg att se eder höghet, herre, och därtill äger jag ett stort arfsmål här i landet och nödgas jag alt att lita till eder hjälp för att få min rätt.»

»Jag har lofvat att hålla alle vid lag och rätt här i landet. Hvad annat ärende för dig till oss?»

»Herre, jag ville bedja eder gifva mig rum i hirden och göra mig till eder man.»

Här teg konungen.

»Mig synes det», inföll Gunnhild, »som vore hirden väl besatt, om månge sådane vore i den.»

»Är han en klok man?» frågade konungen.

»Både klok och ärelysten.»

»Det ser mig ut», sade konungen, »som ville min moder se dig äga den äreplats, du trår till. Men för vår konungsliga värdighets och landets seds skull komme du till oss först efter half månads frist. Då skall du varda min hirdman. Till dess gifve min moder dig uppehåll.»

Gunnhild sade till Ögmund:

»Följ dem hem till min hall och red dem ett godt gille!»

Ögmund gick ut och de andre följde. Han ledsagade dem in i en stenhall, klädd med den fagraste väggbonad. Därinne stod Gunnhilds högsäte. Ögmund sade:

»Nu skall alt sannas, som jag sagt dig om Gunnhild. Här är hennes högsäte. I det skall du sätta dig och du skall hålla din plats, om ock hon själf träder in i hallen.»

Han böd dem god välfägnad och endast en kort stund hade de suttit, då Gunnhild steg in. Rut ville springa upp för att hälsa henne,

»Sitt kvar», sade hon, »denna plats skall du äga, så länge du är min gäst.»

Hon satte sig bredvid honom och de drucko. Om kvällen sade hon:

»I loftsalen skola vi två sofva i natt.»

»I hafven att råda», sade han.

De gingo till hvila. Hon läste strax salen och de sofvo där den natten. Om morgonen satte de sig åter ned att dricka. Så gick det med samvaron, tills halfva månaden var förbi. Då vände sig Gunnhild till sine män:

»Det skall kosta er intet mindre än lifvet, om I nämnen för någon hvad jag och gästen haft samman.»

Rut gaf henne ett hundra alnar groft vadmal och tolf kappor, sådana de gingo i handeln. Gunnhild tog tacksam mot gåfvan. Rut kyste henne, tackade henne och gick. Hon sade honom ett kärligt farväl.

Dagen efter gick Rut med trettio man inför konungen och hälsade honom. Konungen sade:

»Du kommer, kan jag tänka, för att få uppfyldt löftet, jag gaf dig.»

Konungen gjorde Rut till sin hirdman.

»Hvilken plats visen I mig till?» sporde Rut.

»För det skall min moder råda», svarade konungen. Hon gaf honom en af de yppersta platserna. Han stannade hos konungen vintren öfver, väl aktad.

4

Rut rustar sig till härfärd.

Om våren sporde Rut att Sote farit söder ut till Danmark med arfvet. Rut gick inför Gunnhild och mälte henne Sotes färd. Hon sade:

»Jag skall lämna dig två bemannade långskepp och en vår raskaste man, gästahöfdingen Ulf otvagen, skall följa dig. Dock skall du söka konungen, förr än du far.»

Då Rut kom inför konungen, förtalde han honom om Sotes färd och sade att han aktade förfölja mannen. Konungen yttrade:

»Hur stor styrka har min moder lämnat dig?»

»Två långskepp, och Ulf otvagen skall föra folket.»

»Godt gifvet», sade konungen, »nu skall jag lämna dig två andra långskepp och du skall alt få tarf för hela styrkan.»

Han följde Rut till skeppet. »Lycka med färden», sade konungen. Rut styrde söder ut.

5

Ruts härfärd.

En man het Atle, son af Arnvid Jarl från Östergötland. Han var en stor viking. Med sina åtta skepp låg han ute i Mälaren. Hans fader hade förhållit konung Håkon Adelstensfostre skatterna af Jämtland och därifrån flyktade far och son till Göta land. Atle styrde med sin flotta ur Mälaren genom Stocksund och så söder ut till Danmark. Nu låg han i Öresund. Han var af både svea- och danakonung lyst fredlös för de rån och dråp, han öfvat i bägge rikena.

Rut höll söder ut till Öresund. När han kom i sundet, såg han där framför sig många skepp. Ulf sade:

»Hvad ha vi nu att göra, isländing?»

»Hålla framåt», svarade Rut, »ty intet duger ofrestadt. Mitt och Össurs skepp skall fara främst. Ditt må du sedan lägga där du vill.»

»Sällan har jag haft andre som sköld för mig», sade Ulf och lade fram sitt skepp jämsides med Ruts. Och så styrde de fram i sundet. De, som lågo där, sågo skepp nalkas och sade det till Atle.

»Väl», svarade han, »då kunna vi slå oss till en god fångst. Rycken tälten undan och reden eder raskt till kamp på alla skeppen. Mellerst skall mitt skepp möta.»

Ruts skepp kommo fram mot dem. Så fort de voro inom hörhåll, stod Atle upp och sade:

»Ovarsamt faren I. Sågen I icke att härskepp lågo i sundet? Hvad namn bär eder höfding?»

»Rut heter jag.»

»Hvems man är du?»

»Jag är konung Harald gråfälls hirdman.»

»Länge ha jag och min far ej varit käre för edre norgeskonungar.»

»Det är eder olycka.»

»Ha vi två nu träffat samman -- ej blir det du, som drager härifrån med tidenden om mötet», ropade Atle och grep ett spjut och slungade det mot Ruts skepp. Den man, som stod för det, fick bane. Striden togs upp och sent gick det med angreppet på Ruts skepp. Ulf gick tappert fram och sköt och stack ömsom. Atles stambo het Åsolf. Han sprang upp i Ruts skepp och drap fyra man, innan Rut varsnade honom. Rut sprang mot honom och då de stötte samman, dref Åsolf spjutet genom hans sköld, men Rut högg till honom och det blef ett banehugg. Detta såg Ulf otvagen.

»Väl hugger du godt i dag, isländing», sade han, »men du har också mycket att löna Gunnhiid för.»

Rut svarade:

»Visst talar nu döden ur din mun.»

Atle såg Ulf blottad och sköt spjutet genom honom. Kampen blef het. Atle sprang upp på Ruts skepp och rödde sig väg. Össur vände sig mot honom, rände till med spjutet men föll själf baklänges, ty en annan stack till honom. Rut for nu mot Atle. Atle högg i hans sköld och klöf den i tu. Han fick då ett stenkast på handen och svärdet föll. Rut grep det och högg af Atles ben. Därpå gaf han honom banehugget

De gjorde stort byte och togo med sig de två bästa skeppen och höllo sig där i sundet en kort tid.

Sote och Rut hade seglat förbi hvarandra och den förre styrde till baks mot Norge. Han lade till vid Limgårdsida och steg där i land. Han mötte där Ögmund, Gunnhilds sven. Ögmund kände honom strax och sporde:

»Hur länge ärnar du stanna här?»

»Tre dagar», svarade han.

»Hvart styr du sedan?» frågade svennen.

»Väster ut till England», sade Sote, »och aldrig tänker jag vända till Norge igen, så länge Gunnhild härskar i landet.»

Ögmund drog bort till Gunnhild, som var på gästabud där i närheten med sin son Gudröd.

Ögmund förtalde Gunnhild hvad Sote hade i sinnet. Hon böd strax Gudröd fara och taga lifvet af honom.

Gudröd gaf sig genast af, kom oförvarandes öfver Sote, lät leda honom upp i land, hängde honom och förde alt hans gods till modren.

Hon lät bringa det öster ut till Kungshälla, dit hon själf for.

Rut återvände om hösten med mycket gods, drog strax till konungen och mottogs väl. Han tillböd honom och Gunnhild att taga af bytet hvad de ville. Konungen tog tredjedelen. Gunnhild sade Rut att hon tagit arfvet från Sote och låtit dräpa honom. Rut tackade henne och gaf henne hälften.

6

Rut seglar till Island.

Rut stannade, mycket hedrad, hos konungen vintren öfver. När det vårades, blef Rut tyst. Gunnhild märkte det och då de voro i enrum, sade hon:

»Är du hugsjuk, Rut?» Han svarade:

»Lycklig känner den sig icke, heter det, som lefver i främmadt Iand.»

»Vill du till Island?» sporde hon.

»Det vill jag», genmälte han. Hon frågade:

»Äger du någon kvinna därute?»

»Ingalunda», svarade han.

»Det håller jag dock för sant», sade hon.

Mera talade de icke, Rut trädde fram för konungen och hälsade honom.

»Hvad vill du nu, Rut?» sporde konungen.

»Jag ville, herre, bedja eder gifva mig orlof att draga till Island», svarade Rut.

»Skall där din heder varda större än här?» frågade konungen vidare.

»Nej», svarade Rut, »men en hvar må fullfölja hvad förelagdt är.» Gunnhild sade:

»Här stå starka makter mot. Gif honom godt orlof att fara dit hågen drager honom.»

Det var missväxtår i landet. Konungen gaf honom likväl hvad mjöl han ville ha. Rut och Össur gjorde sig segelfärdige och då de hade alt redo, gick Rut inför konungen och Gunnhild. Hon förde honom i enrum.

»Här är en gullring, som jag vill gifva dig», sade hon och spände ringen om hans arm.

»Mången god gåfva har du skänkt mig», sade Rut. Hon lade armarne kring hans hals och kyste honom och sade:

»Har jag den makt öfver dig, som jag tror mig äga, lägger jag det på dig att ingen fröjd skall lämnas dig i samlifvet med den kvinna, du ämnar äkta på Island. Detta skall dock ej hämma din gamman med andra kvinnor. Och ingen af oss har nu stält det godt för den andre; du förtrodde mig icke hvad jag sporde dig om.» Rut log och gick.

Han steg inför konungen och tackade för den godhet, han så kungligt visat honom. Konungen önskade honom lycka på färden, rosade hans mandom och sade att han väl visste skicka sig bland ädelborne män.

Rut drog till skeppet och gaf sig till hafs. De fingo vind och landade i Borgfjärden.

Rut sände en man öster ut till Mård giga med bud att han skulle reda till sin dotters bröllop. Han stannade hemma på Rutstad, tills sex veckor voro qvar af sommaren. Då rustade han sig med Höskuld att rida till bröllops, Össur var med dem. De redo med sextio mans följe öster ut till Mård gigas gård på Rangåvallarne. Månge gäster voro redan komne. Männen togo plats på långbänkarne och kvinnorna intogo tvärbänken; bruden satt tungsint. Man drack och gillet gick godt fram. Mård giga redde ut sin dotters hemgift och hon red väster ut med husbonden. Han lät henne råda för alt inom hus och alla voro till freds med henne. Men det låg köld deras samlif. Det fortfor intill våren.

Då det vårades, hade Rut en färd att göra till Västfjärdarne, där han ärnade kräfva in penningar för sina varor. Förr än han gaf sig hemifrån, sporde Unn honom:

»Ämnar du komma till baka, innan man rider till tings?»

»Hvarför spörjer du om det?» frågade han.

»Jag vill rida», sade hon, »till tinget och träffa min fader.»

»Som du vill», svarade han, »jag skall rida med dig.»

»Det är godt, också det», sade hon.

Då Rut kommit hem från färden, gjorde han sig strax redo att rida till tinget. Han lät alle sine naboar följa och Höskuld red äfven med. Rut vände sig till sin hustru:

»Är lusten dig lika stor att fara till tings, så gör dig färdig och rid med.»

Hon gjorde sig strax färdig och de drogo till tinget.

Unn gick bort till sin faders bod. Han välkomnade henne och då han såg henne något tungsint, sade han:

»Med gladare uppsyn har jag sett dig, dotter -- hvad trycker dig?»

Hon började gråta och gaf ej svar. Mård sade:

»Hvi red du hit till Altinget, då du ej vill svara mig eller säga mig din hemlighet? Har du det ej godt där väster på?»

»Alt hvad jag äger», svarade hon, »ville jag gifva, hade jag aldrig kommit dit.»

»Detta skall jag snart bli klok på», sade Mård.

Han sände bud efter Rut och Höskuld. De kommo strax. Han stod upp emot dem, hälsade dem och böd dem sitta. De talade vänligt en god stund samman. Då vände sig Mård till Rut:

»Hvarför finner min dotter det så svårt där väster på?»

»Har hon några klagomål mot mig, låt henne säga fram dem», svarade Rut.

Men där buros inga klagomål fram. Rut lät fråga sine naboar och husfolket hur han tedde sig mot henne. De vitnade godt om honom och sade att hon fick råda för alt hvad hon ville. Då sade Mård:

»Hem skall du fara och vara nöjd med ditt gifte, ty alla vitnesbörd tala mer för honom än för dig.»

Rut red hem från tinget med sin husfru. Om sommaren lefde de godt samman. Men då vintren kom, vardt det åter som förr och värre blef det, ju mer det led in på våren. Rut skulle å nyo göra en färd till Västfjärdarne för att där styra om sitt gods och han gaf till känna att han ej komme att rida till Altinget. Hans husfru gaf kort svar därpå och han for.

7

Unn inser sig skild från Rut.

Det led fram till tingstid. Unn gaf sig i tal med Össurs son Sigmund. Hon sporde om han ville rida till tings med henne. Han ville ej fara, svarade han, om det vore hans frände Rut emot.

»Dig vänder jag mig till», sade hon, »ty jag äger mer makt öfver dig än öfver någon annan.»

»Jag skall följa», svarade han, »på ett vilkor: du skall rida hem med mig till baka och ej ha för dig några funder mot mig eller Rut.»

Hon lofvade det och de redo till tinget. Hennes fader var där. Han tog kärligt mot dottren och bad henne stanna i hans bod, medan tinget varade.

»Hvad säger du mig om din husbonde Rut?»

Hon kvad en visa:

»Om den tappre har jag
Endast godt att säga.
Själf han råder föga
För hvad ondt oss trycker.
Men hans vif har vållats

Ve af trolska makter.
Nödgas hon att mäla
Mycket eller tiga.»

Mård stod tyst.

»Du bär på något, dotter, som du vill att ingen mer än jag skall veta och visst tror du att ingen så kan hjälpa dig som jag.»

De gingo afsides där ingen kunde höra dem.

»Yppa mig nu», sade Mård, »alt hvad som kommit emellan er och skygga ej för något.»

»Så får det väl ske», sade hon och förtrodde sin fader alt hvad hon bar på. Mård yttrade:

»Väl att du sade mig det. Jag skall ge dig ett råd, som hjälper dig, om du nyttjar det rätt och följer det noga. Först skall du rida hem från tinget. Din husbonde är hemkommen och tager godt mot dig. Du skall vara blid och eftergifven och han skall tycka att det skett en god ändring och du får ej låta se på dig den minsta trumpenhet. Då våren kommer, skall du lägga dig sjuk. Rut vill ej göra sig några gissningar om din sjukdom och du skall ej få höra något för den. Tvärtom skall han bjuda alla att omhulda dig. Han far sedan åter till Västfjärdarne och Sigmund följer honom. Han ärnar flytta alt sitt gods därifrån och kommer så att stanna där en god del af sommaren. Då tingstiden är inne och alle männen, som tänkt sig till tinget, ridit från Dalarne, skall du stå upp ur sängen och bjuda några män rida med dig bort. Då du är fullt resfärdig, skall du gå med dine följesmän in till eder säng. Vid dess framsida skall du taga dig vitnen och förklara dig skild från din husbonde med laga skilsmässa, så som du bäst mäktar främja den med Altings sed och lands lag. Du tager vitnen på det samma utanför karldörren. Rid sedan bort, rid norr ut öfver Laxådalsheden och därifrån söder ut till Holtavardoheden -- ty man skall leta efter dig mot Rutfjärden till -- och fortsätt din ridt, tills du kommer hit till mig på tinget. Sedan skall jag sörja för målet och du skall aldrig mera komma i den mannens händer».

Hon red hem från tinget. Rut var hemkommen och tog kärligt mot henne. Hon svarade blidt och var mild och eftergifven. Det gick godt med deras samlif den vintren. När våren var inne, gjorde hon sig sjuk och gick till sängs. Rut for till Västfjärdarne, sedan han först budit sitt folk att väl vårda husfrun. Hon förfor med alt som det föreskrifvits henne och red därpå till tinget. Häradsmännen sökte efter henne men funno henne icke.

Mård tog glad mot sin dotter och frågade henne hur hon gått till väga med råden.

»I intet har jag vikit från dem», sade hon.

Han gick till lagbärget och lyste där sin dotter lagligt skild från Rut. Detta var folk en stor nyhet.

Unn for hem med sin fader och kom aldrig mera där väster ut.

8

Mård giga och Rut.

Rut kom hem och blef helt förvånad, då husfrun var borta, men höll sig lugn. Han stannade hemma vintren öfver och rådgjorde ej med någon om detta sitt mål. Nästa sommar red han till Altinget. Höskuld red med honom och deras följe var stort. Han frågade på tinget efter Mård giga och det sades honom att han var där och alle trodde att de strax skulle taga fatt på målet. Men det skedde ej. En dag

drog man till lagbärget. Där stod Mård upp och tog vitnen på att han lyste sin dotters kraf på det gods, som vore hennes i Ruts bo. Han kräfde nittio hundraden och kräfde dem utbetalda vid tre marks vite. Han lyste saken hän till den fjärdingsrätt, dit den ägde att komma efter lag, lyste laga lysning, så att en hvar kunde höra det på lagbärget. Då han lyktat talet, svarade Rut:

»Du för detta mål för din dotter mera af snikenhet och trätlystnad än af god vilje och ädel håg. Jag skall ock sätta något upp emot ditt kraf, ty ännu har du icke i dina händer det gods, som står hos mig. Må alle de, som äro här på lagbärget, vara hörande vitnen till att jag äskar dig, Mård giga, till envig. Du skall våga hela hemgiften och däremot sätter jag lika mycket gods. Den af oss som segrar skall äga alt samman. Men vill du icke slås med mig, skall all din rätt till godset falla.»

Mård stod tyst. Han rådförde sig med sine vänner om holmgången. Jorund gode sade:

»Icke tarfvar du i denna sak söka råd af oss, ty du vet att du skall mista både lifvet och godset, om du slås med Rut. Här har du med en man att göra: Rut är en väldig och pröfvad kämpe.»

Då förkunnade Mård att han ej ville slås med Rut och det vardt rop och larm på lagbärget. Mård led häraf mycken smälek.

Sedan red man hem från tinget. Bröderne bägge, Höskuld och Rut, redo väster ut till Reykjardalen och gästade gården Lund. Där bodde Tjostolf, Björn gullbäres son. Det hade regnat starkt om dagen och männen hade blifvit våte, hvadan långeldar voro tände. Tjostolf bonde satt mellan Rut och Höskuld. Två svenner lekte på golfvet -- de föddes upp där i Tjostolfs hus -- och en flicka jollrade med dem. De pratade hit och dit, ty de hade ej bättre förstånd. Den ene af dem sade:

»Nu skall jag vara Mård och lysa dig skild från husfrun och så skall jag skylla på att du platt ej dugt till man åt henne.»

Den andre svarade:

»Och så skall jag vara Rut: nämner jag dig förlustig all rätt till kraf af godset, om du ej vågar slås med mig.»

Detta repade de upp några gånger. Det väkte stort skratt bland husfolket. Då harmades Höskuld och slog med en käpp den sven, som kallade sig Mård. Slaget tog i ansigtet och gaf en skråma. Höskuld sade till honom:

»Ut med dig och drag ej spe öfver oss.»

Rut vände sig till honom: »kom hit till mig.» Han gjorde så. Rut drog en gullring af fingret, gaf honom den och sade:

»Gå nu och förnärma ingen hädanefter.»

Svennen gick.

»Hädanefter skall jag alltid hålla fram ditt ädelmod», sade han.

Många loford fick Rut för detta. Sedan foro de väster ut hem. Och härmed lyktar trätan mellan Rut och Mård.

9

Torvald får Hallgärd.

Nu är att säga att Hallgärd, Höskulds dotter, växte upp och var hon bland kvinnor fridast och hög till växt. Därför kallades hon ock Långbrok. Hon var hårfager och håret så stort, att hon kunde hölja sig med det. Hon var frikostig men hårdsint. Tjostolf het hennes fostrare. Han stammade från Söderöarne, var en stark och vapenduglig man och hade dräpt mången man utan att ge böter för någon. Det var sagdt att han visst ej bättrade Hallgärds sinne.

En man bar namnet Torvald, son af Osvifer. Han bodde på Medelfjällsstrand på gården Fjäll, var förmögen man och ägde de öar ute i Bredfjärden, som kallas Björnöarne. Från dem fick han sin torrfisk och sitt mjöl. Torvald var en höfvisk man, mycket stark och något hastig till sinnes. En gång rådgjorde far och son om hvar Torvald skulle söka sig ett gifte och det kom så fram att han tykte sig ej på många ställen kunna göra värdigt val. Då sade Osvifer:

»Vill du begära Hallgärd, Höskulds dotter?»

»Henne vill jag söka få», utbrast han.

»I passen ej mycket för hvarandra», sade Osvifer, »hon är högdragen, du är hårdsint och väjer intet.»

»Dit vill jag dock vända mig och tjänar det till intet att söka hålla mig till baka.»

»Själf sätter du också mest på spel», sade Osvifer.

Därpå gåfvo de sig på friarfärd, kommo till Höskuldstad och togos godt emot. De nämde strax sitt ärende för Höskuld och förde fram sin begäran. Höskuld svarade:

»Eder ställning är mig väl känd, dock vill jag ej dölja undan något för eder -- min dotter är hård i sinnet. Men om hennes utseende och höfviskhet kunnen I själfve döma.»

»Säg du blott ja till giftet», svarade Torvald, »jag skall ej låta hennes skaplynne hindra brudköpet.»

Sedan öfverlade de om vilkoren och Höskuld sporde ej sin dotter om hennes mening -- ty han ville gifta bort henne -- och i alt kommo de öfver ens. Till sist räkte Höskuld fram handen, Torvald tog den, fäste Hallgärd och red så hem.

10

Hallgärds bröllop.

Höskuld sade Hallgärd köpet. Hon utbrast:

»Nu vet jag då hvad jag länge anat, att du ej har mig så kär som du jämt sagt, enär du ej fann det mödan värdt att låta mig vara med i detta mål. För öfrigt synes mig detta ej vara så högt gifte, som I lofvat mig.»

Och på alt märktes att hon tykte sig bli illa gift. Höskuld sade:

»Ej aktar jag så mycket ditt högmod, att jag låter det rubba mitt köp, och skall jag råda och ej du, då vi två ha skild mening.»

»Stor är eder stolthet, fränder, och underligt är det ej, om jag fått något däraf», genmälte hon och gick.

Hon sökte upp sin fostrare och, tung i sinnet, sade hon honom hvad man tillredt. Tjostolf sade:

»Lugna dig, du skall gifvas bort än en gång och skall man nog då spörja efter ditt tycke; jag skall göra hvad du vill, med hvem jag än får att skaffa, blott det ej blir med din fader eller Rut.»

Mera talade de ej, Höskuld rustade till gille och red att bjuda gäster. Han kom till Rutstad och kallade ut Rut till samtal. Rut kom och de gingo afsides. Höskuld sade honom hela aftalet och böd honom till bröllops.

»Kärt vore mig, frände, om du ej misstykt att jag underlåtit sända bud till dig, innan brudköpet afslöts.»

»Hälst säge jag att jag finge vara ifrån alt samman», sade Rut, »ty ingen lycka ligger i det köpet för någon af dem, honom eller henne. Dock skall jag fara till bröllopet, om du däri ser en heder.»

»Det gör jag visst», sade Höskuld och red hem.

Osvifer och Torvald bödo ock män tili gillet och bödos ej färre än hundra.

En man het Svan. Han bodde i Björnfjärden på den gård som heter Svanhol, norr ut från Stengrimsfjärden. Svan var en trollkarl. Han var Hallgärds morbror, bråkig och svår att handskas med. Honom böd Hallgärd till sitt bröllop och sände Tjostolf efter honom. Tjostolf for och han och Svan vordo strax vänner.

Man kom så till gästabudet och Hallgärd satt på tvärbänken. Bruden var vid bästa lynne och Tjostolf gick jämt bort och talade med henne, men dess emellan språkade han med Svan och deras samtal väkte uppseende. Gillet gick väl fram. Höskuld redde godt ut Hallgärds hemgift. Sedan sade han till Rut:

»Skall jag lägga fram några gåfvor?»

»Du skall nog få tillfälle», svarade Rut, »att öda ditt gods för Hallgärds skull och låt det stanna vid detta.»

11

Torvald dräpes.

Torvald red hem från gästabudet och med honom hans husfru och Tjostolf. Denne höll sin häst tätt in till Hallgärds och de talade hela vägen samman. Osvifer närmade sig sonen och sade:

»Är du till freds med giftet? Hur gick edert samtal?»

»Väl», svarade han, »helt blid har hon tett sig och kan du se tecken därpå, då hon ler vid hvart ord.»

»Ej låter för mig hennes skratt så godt som för dig», sade Osvifer, »men vi bli alt kloke på det längre fram.»

De fortsatte sin ridt hem. Om kvällen satt Hallgärd bredvid sin husbonde och gaf Tjostolf plats vid sin andra sida. Tjostolf och Torvald gåfvo sig föga i lag med hvarandra, de bytte få ord och gick det så vintren öfver. Hallgärd var mån att skaffa i huset och frikostig; därtill ville hon ha alt hvad grannarne ägde och hon ödde det också alt. Då det vårades, vardt brist i boet; det brast både mjöl och torrfisk. Hallgärd kom till Torvald och sade:

»Ej duger det längre att sitta och vänta att alt flyger dig i handen, ty nu tarfvas mjöl och fisk till boet.»

»Jag har ej lämnat mindre till boet nu än annars», svarade Torvald, »och alltid ha förråden räkt till fram på sommaren.»

»Jag sköter ej om», sade Hallgärd, »att du och din far svält er för vinning.»

Då vardt Torvald vred, slog henne i ansigtet, så att det blödde, och gick. Han tog sine huskarlar med sig och de stötte ut en skuta, hvari åtta karlar sprungo. De rodde ut till Björnöarne. Där tog han sin torrfisk och sitt mjöl.

Om Hallgärd har man att förtälja att hon satt ute och var sorgsen. Tjostolf kom till och såg att hon var sårad i ansigtet och sporde:

»Hvi är du så illa medfaren?»

»Det har Torvald, husbonden min, vållat», sade hon, »och skulle du ej ha varit så långt borta, om du eljes bryr dig om hur det går mig.»

»Jag visste det ju ej», sade han, »men lika fullt skall jag hämnas det slaget.»

Därpå gick han sin väg ned till stranden, stötte ut en sexårad båt och hade i handen en yxa, han ägde, med lindadt skaft. Han steg i båten och rodde ut till Björnöarne. Då han nådde dit, hade alle männen där rott ut på fiske. Kvar voro Torvald och hans följeslagar. Själf var denne i färd med att lasta och hans män buro varorna ut till honom. Tjostolf kom i det samma, sprang upp på skutan, tog i med och sade till Torvald:

»Hvarken rår du med det här eller förstår du dig på det.»

»Tror du dig göra det bättre?» sporde Torvald.

»Blott sådant kunna vi två sysla med, som jag gör bäst», sade Tjostolf; »den kvinna du äger är illa gift och borde er samvaro vara kort.»

Torvald grep ett handsvärd, som låg där, och rände det mot Tjostolf. Denne höll sin yxa på axeln, slog den emot och träffade Torvald i armen, så att den bräktes ofvan handen och svärdet föll. Då lyfte Tjostolf sin yxa än en gång, högg den i Torvalds hufvud och fick han strax sin bane.

12

Tjostolf. Osvifer får sonbot.

Torvalds män kommo ned med sina bördor. Tjostolf fann rapt på råd. Han högg med bägge händer i skutans bord, så att det brast sönder längs två roddarrum, och sprang i sin båt. Nu forsade sjön in i skutan och hon sjönk med hela lasten. Där sjönk ock Torvalds lik och hans följeslagar kunde ej se hur han tilltygats; de visste dock att han var död. Tjostolf skyndade in i fjärden och de andre bådo honom

»illa fara och aldrig trifvas». Han svarade intet utan rodde, tills han kom till land, drog upp båten och gick hem med lyft yxa. Den var mycket blodig. Hallgärd stod ute. Hon sade:

»Blodig är din yxa, hvad har du gjort?»

»Slikt har jag gjort», svarade han, »att du kommer att giftas bort en gång till.»

»Då säger du mig Torvalds död», sade hon.

»Så är det», svarade han, »och se nu ut råd för mig.»

»Det skall jag», sade hon, »jag vill sända dig norr ut till Svanshol i Björnfjärden och skall Svan taga mot dig med bägge händer. Han är så karl för sig, att där når dig ingen.»

Han sadlade sin häst, steg upp och red norr ut till Svanshol i Björnfjärden. Svan tog mot honom med öppna armar och sporde honom om nytt. Tjostolf berättade honom Torvalds dråp med alt hvad sig tilldragit. Svan sade:

»Det kallar jag män, som ej skrämmas till baka för en hvar småsak, och det vill jag lofva dig att, om de tänka söka dig här, skall det varda dem till mycken smälek.»

Nu är att säga om Hallgärd att hon böd Ljot svarte, sin frände, följa sig och bad honom sadla hästarne: »nu vill jag rida hem till min far», sade hon. Han gjorde alt redo till färden. Hon gick till sina kistor, öppnade dem och lät kalla till sig alt sitt husfolk och gaf en hvar någon gåfva. Och alla sörjde de hennes affärd. Hon red till Höskuldstad. Hennes fader tog väl mot henne, ty ännu hade han ej sport tidenden. Han frågade henne:

»Hvi for ej Torvald med dig?»

»Han är död», svarade hon.

»Det månde vara Tjostolfs verk», sade han.

Hon jakade.

»Minst slår det fel, som Rut säger mig», återtog Höskuld, »med detta brudköp skulle det bära till mycken olycka, menade han. Dock tjänar det till intet att anklaga sig för gjord gärning.»

Torvalds följeslagar bidade, tills fiskarbåtarne vändt åter till ön. De förtalde Torvalds dråp och bådo att bli satte i land. Dem lånades båt strax. De rodde först till Reykjarnäs och sade Osvifer tidenden. Han sade:

»Onda råd föra till ondt fram och nu ser jag klart hur alt gått. Hallgärd har sändt Tjostolf till Björnfjärden, men själf har hon ridit till sin fader. Nu skola vi samla folk och söka gripa Tjostolf där norr på.»

De foro å stad att få folk till följe och månge gåfvo sig på väg med dem. De redo till Stengrimsfjärden och till Ljotådalen, därifrån till Selådalen och så till Bassastad och dädan förbi fjällhalsen till Björnfjärden.

Nu tog Svan till orda och gäspade stort:

»Närma sig nu Osvifers följgjor!»

Tjostolf sprang upp och tog sin yxa. Svan sade:

»Kom ut med mig. Litet tarfvas här.» De gingo ut bägge. Svan tog ett getskinn och viftade därmed öfver sitt hufvud och mälte:

»Varde tjocka och varde under och trollsyn allom dem som efter dig söka.»

Osvifer och hans följeslagar redo upp på fjällhalsen. Då drog sig en stark tjocka om dem. Osvifer sade:

»Detta månde Svan vålla och väl vore, om ej mera ondt följde.»

Kort efter svartnade det så för deras ögon, att de sågo intet. De föllo af hästarne, förlorade dem, famlade kring, några i en sumpmark, andre i skogen, där de höllo på att bryta ben och armar. Sina vapen tappade de. Då sade Osvifer:

»Funne jag mine hästar och vapen, skulle jag vända åter.»

Just då de orden fallit, skönjde de något för sig och funno både hästar och vapen. Månge höllo ifrigt på att man ännu skulle söka att rida fram. Så gjorde man och samma under kom öfver dem. Gick det så tre gånger. Osvifer sade:

»Fast färden ej är vorden god, skola vi dock vända om. Vi skola nu söka en annan utväg. Hälst har jag håg att fara hän till Höskuld, Hallgärds fader, och äska af honom sonbot. Ty där heder fins, kan heder fås.»

De redo till Höskuldstad. Dit var kommen Rut. Osvifer sände in ett bud efter bröderne. De gingo ut båda och hälsade honom. Då de gått afsides, sporde Höskuld hvar Osvifer komme från. Han hade letat efter Tjostolf men ej funnit honom. Höskuld menade att han dvaldes där norr ut på Svanshol --

»och är det ej alle, som där få honom fatt.»

»Hit är jag kommen», sade Osvifer, »för att äska sonbot.»

Höskuld svarade:

»Icke drap jag din son och icke rådde jag honom bane. Dock kan du ej klandras för det du på något ställe letar efter sonboten.»

Rut mälte:

»Nära sitter näsa ögon och nödigt är att nedslå ondt tal med att gifva honom böter för sonen och på så vis ställa det bättre för din egen dotter. Blott detta mäktar som fortast tysta ryktet och bäst är att litet talas härom.»

Höskuld sade:

»Vill du döma i målet?»

»Det vill jag», svarade Rut, »och jag skall ej skona dig i domen, ty skall sant sägas, har dotter din rådt honom bane.»

Höskuld vardt blodröd och satt tyst en stund. Han stod upp och sade till Osvifer:

»Vill du med handslag lägga ned målet?»

Osvifer reste sig och sade:

»Vi stå ej lika i målet, när din broder skall döma. Dock har du, Rut, lagt så goda ord till, att jag äger full lit till dig.»

Han tog Höskuld i hand och förlikningen lydde på att Rut skulle döma och säga fram sin dom, förr än Osvifer for hem. Då Rut var färdig med den, sade han:

»För Torvalds dråp fastställer jag två hundraden i silfver» -- detta fann man den tiden vara riklig mansbot -- »och skall du, min bror, gälda dem strax och reda ut dem väl.»

Rut mälte till Osvifer:

»Jag vill gifva dig en god kappa, som jag haft med mig hem från min utlandsfärd.»

Han tackade for kappan och var väl till freds med målets utgång. Därpå for han hem. Kort efter kommo Rut och Höskuld till Fjäll och skiftade det gemensamma boet -- de samdes med Osvifer i alt -- och foro hem med godset. Är nu Osvifer ur sagan. Hallgärd bad Höskuld att Tjostolf finge fara hem till henne. Han tillät det. Länge talades mycket om Torvalds dråp. Hallgärds gods växte och hon vardt mycket rik.

13

Glum friar till Hallgärd.

Tre bröder nämnas nu i sagan. En het Toraren, den andre Rage, Glum den tredje. De voro Olef Hjaltes söner, högt uppsatte män och mycket rike. Toraren bar tillnamnet Ragebroder. Han var lagsagoman efter Rafn Häingsson, var en mäkta klok man och bodde på gården Varmalök och ägde bo samman med Glum. Glum hade varit länge på köpfärder, var stor och stark och frid att se. Rage, deras broder, var en väldig kämpe. Bröderne ägde söder ut Ängö och Lögarnäs. Under ett samtal sporde Toraren Glum om han aktade sig utom lands det året ock. Han svarade:

»Hällre har jag tänkt sluta upp med köpfärderna.»

»Hvad har du då i sinnet?» frågade Toraren. »Tänker du må hända på gifte?»

»Så är det», svarade Glum, »om jag blott kunde göra godt val.»

Då talde Toraren upp alla kvinnor, som voro ogifta i Borgfjärden, och sporde om han ville äga någon af dem -- »och jag skall göra färden med dig», tillade han. Glum svarade.

»Jag vill ej hafva någon af dessa.»

»Nämn mig då henne, du har hug för», sporde Toraren.

»Om du vill veta det», svarade han, »så heter hon Hallgärd och är Höskulds dotter väster på i Dalarne.»

»Nu lydes ej gammalt råd», sade Toraren, »då du ej tager som varning annans vånda. Man har hon ägt, men honom rådde hon bane.»

»Sannolikt är det», svarade Glum, »att slik olycka ej händer henne mer än en gång och det vet jag visst, att hon ej skall råda mig bane. Och om du vill unna mig en heder, så rid med mig att äska den qvinnan.»

Toraren sade: »här gagnar det ej att strida emot: fram skall dock komma hvad ödet vill.»

Ofta, då bröderne talades vid, kom Glum åter fram med sin önskan. Men Toraren gjorde länge undanflykter. Slutet vardt dock att de samlade män till följe och, tjugo till samman, redo de väster ut till Dalarne och kommo till Höskuldstad. Höskuld tog höfviskt mot dem. De voro där öfver natten. Tidigt om morgonen sände Höskuld en man efter Rut och han kom strax. Höskuld stod utanför, då Rut red in på tunet, och fick denne då höra hvilke män där kommit.

»Hvad månde de vilja?» frågade Rut.

»Intet ärende ha de ännu burit fram för mig», sade Höskuld.

»Till dig ha de dock säkert ärende», sade Rut, »de skola fria till Hallgärd -- och hvad vill du så svarar?»

»Ja, hvad synes dig?» sporde Höskuld.

»Du skall svara väl och ändå lägga fram kvinnans både fel och dygder», svarade Rut.

Då bröderne växlat de orden, kommo gästerne ut. Höskuld och Rut gingo emot dem och Rut hälsade dem vänligt. Därpå gingo de afsides alla fyra. Och Toraren började:

»Hit är jag kommen, Höskuld, med Glum, min broder, i ärende att begära för honom din dotter Hallgärd. Du skall veta att han är gäf man.»

»Väl vet jag», svarade Höskuld, »att I bröder ären framstående män. Men ej dess mindre vill jag säga dig att jag förr en gång rådde för hennes gifte och det vardt oss till mycken olycka.»

»Ej skola vi låta detta hindra brudköpet», svarade Toraren, »ty hvad i ett fall göres gäller ej i andra och kan detta gifte gå väl, fast det andra gick illa, och där ägde Tjostolf största skulden.»

Då sade Rut: »om I ej viljen låta det, som förut händt med Hallgärd, stå som hinder för giftet, så ville jag gärna ge eder ett råd. Tjostolf följe henne ej söder ut, men kommer han dit, stanne han där ej öfver tre dagar, om ej Glum ger honom lof därtill; varder han där längre, falle han ogill för Glum. Fritt stånde det Glum att låta honom stanna längre, men därtill råder jag icke. Nu skall det ej gå som förr, att intet meddelas Hallgärd: hon skall få veta alt i vårt aftal, hon skall se Glum och råda sjelf om hon vill äga honom eller ej. Skall hon då ej kunna skylla på andra, om giftet varder till olycka. Alt hvad här göres skall göras uppriktigt.»

»Nu som alltid», sade Toraren, »varder det till störst gagn, att dina råd lydas.»

Därpå sände man efter Hallgärd och hon kom med två kvinnor i följe. Öfver sig bar hon en blå mantel och hade därunder en röd skarlakanskjortel och ett silfverbälte kring lifvet och håret välde ned å båda sidor om bröstet och hon hade vecklat det in under bältet. Hon satte sig ned mellan Rut och sin fader. Hon hälsade dem alle med goda ord, talade väl och frimodigt och sporde om nyheter. Så tystnade hon. Glum sade:

»Jag och min broder Toraren hafva med din fader talat om brudköp och vi vordo ense om att jag finge dig, vore det din vilje som deras. Må du nu ock fritt säga, då du ju nämnes manhaftig kvinna, om detta är efter ditt sinne eller ej. Har du ingen hug för giftet, då vilja vi ej mer tala därom.»

»Vet jag», svarade Hallgärd, »att I bröder ären framstående män och jag vet ock att jag nu varder vida bättre gift än förre gången. Men jag vill också veta hvad I hafven aftalat eller hur långt I skridit fram med målet. Så synes mig dock om dig, som skulle jag kunna hålla mycket af dig, i fall våra lynnen stämma samman.»

Själf sade Glum henne hela aftalet, vek i intet därifrån och sporde så Höskuld och Rut om han återgifvit det rätt. Höskuld sade han så gjort. Då yttrade Hallgärd:

»Så väl hafven I, fader och Rut, skickat er mot mig i detta mål, att jag häri vill handla efter edert tycke, och skall detta aftal stå som I utstakat det.»

»Bäst synes mig», sade Rut, »att jag och Höskuld nu kalla vitnen och att Hallgärd fäster sig själf, om annars lagmannen finner det rätt.

»Rätt är det», sade Toraren.

Sedan värderades Hallgärds hemgift. Glum hade att däremot lägga lika mycket och fastställdes mellan dem bogemenskap till lika skifte. Glum fäste Hallgärd och bröderne redo sedan söder ut hem. Höskuld ägde att hålla gillet. Alt var nu lugnt, tills man bröt upp till bröllop.

14

Glums bröllop.

Bröderne rustade sig till gillet med stort följe och utvaldt folk hade de. De redo väster ut till Dalarne och kommo till Höskuldstad. Månge gäster voro redan komne. Höskuld och Rut togo säte på ena långbänken, på den andra satt brudgummen. Hallgärd satt på tvärbänken med höfvisk hållning. Tjostolf gick omkring med yxa på axeln och dolsk i uppsynen, men ingen låtsade sig akta på honom. Då gillet ändats, for Hallgärd söder ut. När de voro komna till Varmalök, sporde Toraren henne om hon ville taga hushållet om hand »Det vill jag ej», sade hon. Hallgärd styrde sitt sinne hela vintren och tykte man ej illa om henne. Om våren talade bröderne samman om sina boärenden och Toraren sade:

»Jag vill lämna er boet på Varmalök, ty så är det lägligast för er, men själf vill jag fara söder ut till Lögarnäs och bo där. Ängö skola vi äga samman.»

Detta var efter Glums önskan. Toraren flyttade söder ut och de andra bodde kvar. Hallgärd fäste sig hjon. Hon var frikostig och mån att skaffa i huset. Om sommaren födde hon ett möbarn. Glum sporde henne hvad det skulle heta.

»Namn skall hon hafva efter min farmoder och heta Torgärd, ty hon ledde på fädernesida sitt ättartal ifrån Sigurd Fafnesbane.»

Mön vattenöstes och fick namnet. Hon växte upp och vardt lik sin moder i utseende. Glum och Hallgärd kommo väl öfver ens och på så vis gick det en god tid.

15

Tjostolf kommer till Glum.

Tjostolf hade slagit Höskulds huskarl, hvadan Höskuld dref honom bort. Han tog sin häst och sina vapen och sade:

»Nu skall jag fara min väg och aldrig komma hit mer.»

»Därmed fägnar du nog alla», svarade Höskuld.

Tjostolf red söder ut till Varmalök. Han togs väl mot af Hallgärd och af Glum på intet vis illa. Han sade Hallgärd att hennes far kört bort honom och bad henne om skydd. Hon gaf till svar att hon ej tordes lofva honom uppehåll där, förr än hon träffat Glum.

»Är det godt emellan er?» sporde han.

»Mycket hålla vi af hvarandra», sade hon.

Sedan gick hon att tala med Glum, lade armarne om hans hals och sade:

»Skall du villfara en bön, jag har till dig?»

»Det skall jag visst», sade han, »om det är dig till heder; men hvad gäller den?»

»Tjostolf är drifven dädan där väster på», svarade hon, »och nu ville jag att du gåfve honom lof att vara här, men jag vill ej hålla på detta, om du ej är stämd därför.»

»Som du skickar dig så väl», sade Glum, »skall jag göra dig till viljes. Men säg honom att bort skall han komma, om han tager sig något ondt före.»

Hon gick till Tjostolf och sade honom svaret. Han genmälte:

»Äfven nu har du visat dig så god som jag väntat.»

Så stannade han och styrde sitt sinne en tid, men snart gjorde han allting där odrägligt. Han kunde ej hålla inne med otidigheter mot en hvar utom mot Hallgärd. Men aldrig lade hon sig ut för honom, då han haft delo med någon. Toraren förebrådde Glum att han lät Tjostolf stanna och menade att det skulle ändas illa och gå som med förra giftet. Glum svarade vänligt men följde eget hufvud.

16

Trätan.

En höst hände sig att man hade möda med att få hem från fjällen och Glum saknade månge gällgumsar. Han sade till Tjostolf:

»Gå till fjälls med mine huskarlar och sen tiil om I kunnen finna några af fåren.»

»Det ligger just ej för mig att leta efter får», svarade Tjostolf, »och är det mer än nog till min ursäkt att jag ingen lust har att löpa dine trälar i hälarne. Far själf och jag skall då gå med.»

Häraf vardt skarpt ordskifte. Vädret var godt och Hallgärd satt ute. Glum gick hän till henne.

»Nu ha Tjostolf och jag drabbat i hop och skola vi ej länge bo under samma tak», sade han och nämde henne de ord som kastats.

Hallgärd urskuldade Tjostolf och hårda ord kommo så att växlas. Glum slog till henne med handen och utbrast; »ej längre träter jag med dig», och gick sedan bort. Hon höll honom kär och kunde ej stilla sig och grät öfverljudt. Tjostolf kom till och sade:

»Illa är du medfaren och slikt borde ej ske ofta.»

»Ej skall du hämnas detta», svarade hon, »och hvad än oss emellan förefaller, skall du ej ha därmed att skaffa.» Han gick sin väg och grinade i det samma.

17

Glum dräpes.

Glum böd någre män följa sig, och Tjostolf gjorde sig ock färdig att fara med. De drogo upp med södra Reykjardalen genom Bögagil och upp till Tvärfjäll. Där delade sig flocken. Somlige foro att leta i Skorradalen, andre sändes söder ut till Sulor och alle funno de får i mängd. Så kommo Glum och Tjostolf att vandra ensamme. De gingo söder ut från Tvärfjäll och funno der några skygga får, som de drefvo hän mot fjället. Fåren nådde dit upp före dem. De började att ordkastas och Tjostolf lät Glum höra att han ej dög till stort annat än ligga i famnen på Hallgärd. Glum gaf till svar:

»Fri från ondt följe är man, blott man ej har det med hemifrån. Skall jag taga skällsord af dig, en träl som du är, fast om fot.»

»Du skall ha att säga», sade Tjostolf, »att jag ingen träl är, ty jag går ej ett fjät undan för dig.»

Då vardt Glum vred och högg med sitt kortsvärd efter Tjostolf, men han satte yxan emot, så att hugget tog i bladet och bet däri en skåra nedåt af två fingrars bredd. Tjostolf högg till honom med yxan och den kom i axeln och klöf skulderblad och nyckelben och inåt blödde såret. Glum grep med ena handen så fast i Tjostolf, att denne föll. Men han mäktade ej hålla, ty döden for på honom. Tjostolf höljde hans lik med sten och tog af honom en gullring. Han styrde så sin gång till Varmalök. Hallgärd satt utanför och såg att yxan var blodig. Hon sade:

"Hvad nyheter för du med dig? Hvi är din yxa blodig?" "Jag vet ej", svarade han, "hur det skall synas dig: jag säger dig Glums fall." "Så har du väl vållat det?" sade hon. "Så är det", svarade han. Hon slog upp ett skratt och sade: "Ej är du en kruka i leken." "Hvad utväg ser du nu för mig?" sade han. "Far hän till min farbroder Rut", sade hon; "han sörje för dig." "Jag vet ej", sade Tjostolf, "om detta är ett huldt råd. Dock skall jag följa dina råd i detta mål."

Därpå tog han sin häst, red bort och ändade först sin färd nattetid vid Rutstad. Han band sin häst bakom husen, gick sedan fram till dörren och slog ett väldigt slag. Så gick han norr om husen. Rut hade vaknat. Han rykte skorna på fötterna, for i tröjan och grep ett svärd. Sin mantel vecklade han om vänstra handen och upp om armen. Man vaknade vid det han gick ut. Han skred norr om husen och såg där en hög man och han kände igen Tjostolf. Rut sporde om nytt.

"Jag säger dig Glums dråp", sade han. "Hvem har vållat det?" sporde Rut. "Jag drap honom", svarade Tjostolf. "Hvi red du hit?" frågade Rut "Hallgärd sände mig till dig", sade han. "Då har hon ej skuld i detta", sade Rut och svängde svärdet. Tjostolf såg det, ville ej vara senare och högg med hast efter Rut. Rut vek raskt undan för yxan, slog med vänstra handen till flatan så flinkt, att yxan hven Tjostolf ur handen. Med högra handen högg Rut honom i benet ofvan knät, sprang in på honom och gaf honom en stöt. Tjostolf föll baklänges och benet dinglade löst. Då högg Rut honom dödshugg i hufvudet. Huskarlarne kommo ut och sågo hvad som skett. Rut lät föra Tjostolf bort och hölja hans lik. Sedan for han till Höskuld och sade honom Glums fall och äfven Tjostolfs. Stor skada tyktes honom skedd med Glums fall, men han tackade honom för att Tjostolf var dräpt.

Nu är att säga att Toraren Ragebroder sporde sin broder Glums död. Han red med elfva man väster ut till Dalarne och kom till Höskuldstad. Höskuld tog emot honom med bägge händer och han stannade där natten öfver. Höskuld sände strax en man till Rut med hälsning att komma. Rut gaf sig genast å stad. Andra dagen talade man åtskilligt om Glums död. Toraren sade:

»Vill du ge mig något i böter för min broder? Ty med honom har jag mist mycket.»

Höskuld svarade: »jag fälde icke din broder och ej rådde dotter min honom bane och så snart Rut fick veta dråpet, drap han Tjostolf.»

Då teg Toraren och tykte att målet tog en vansklig vändning. Rut sade:

»God må vi göra hans färd -- han har mist mycket -- och godt skall då talet gå härom. Gåfvor må vi gifva honom och vare han sedan vår vän för all tid.»

Det skedde så; bröderne gåfvo honom skänker Toraren red sedan åter söder ut. Om våren bytte han bostad med Hallgärd. Hon for söder ut till Lögarnäs och han till Varmalök. Och är nu Toraren ur sagan.

18

Mård gigas död.

Nu är att förtälja att Mård giga vardt sjuk och dog. Och tykte man det vara stor forlust. Men hans dotter tog gods och gård efter honom. Hon var nu ogift kvinna för andra gången. Hon var mycket slösande och litet aktsam om sin förmögenhet. Därför öddes lösöret för henne, så att hon ej ägde kvar annat än jord och boskap.

19

Gunnar på Lidarände.

En man het Gunnar. Han var Unns frände. Ranveg het hans moder och var dotter af Sigfus, Sighvat rödes son. Gunnars fader het Håmund och var son af Gunnar Bögsson. Gunnar Håmundsson bodde på Lidarände i Fljotslid. Han var stor till växt och stark och den vapenflinkaste hvart han kom. Han högg lika godt med bägge händerna, då det lyste honom, och han svängde svärdet så rapt, att tre svärd ögnades i luften. Han var den ypperste bågskytt och råkade alt hvad han riktade pil mot. Han sprang i full rustning högre än sin egen höjd och lika långt baklänges som framåt. Han sam som sälen och den lek fans icke, hvari någon vågade täfla med honom. Det är sagdt att ingen var hans like. Han var vän att se och ljuslätt -- näsan rak, böjd upp framtill -- blåögd och blixtögd och röd i kinderna. Håret, stort

och gult, föll väl. Han var bland alle mest höfvisk, härdig hvar det gälde, rådhuld och välvillig, lugn och gifmild, vänfast och noggrann i val af vänner. Gunnar var en rik man. Hans broder het Kolskägg. Han var en stor och stark man, ädel och båld och modig. Hans andre broder het Hjort. Han var ännu barn.

20

Nial och Bärgtora.

En man het Nial. Han var son af Torger gollne, Ofegs son. Nials moder het Åsgärd. Hon var dotter till Åskel härse den stumme. Hon hade, då hon kommit hit ut till Island, tagit land öster om Markarfljot mellan Aldosten och Säljalandsmule. Hennes söner voro Holtatore, fader till Torlef kråk, som Skogsslägten stammar från, samt Torgrim store och Torger skårspjut. Nial bodde på Bärgtorshvål i Landöarna. Ett annat bo ägde han i Torolfsfjäll. Nial var en mycket rik man och vän att se. Men det var så, att skägg ej växte honom i anletet. Han var så lagfaren, att ingen var hans jämlike, klok och framsynt, godrådande och hjälpsam -- och där var hjälp i hvart råd han gaf -- hofsint och ädel, långsynt och långmint. Vansklig sak redde han ut för hvar och en som kom till honom. Bärgtora het hans husfru. Hon var Skarphedens dotter, en kärnkvinna, pålitlig men hårdsint. Hon och Nial ägde sex barn, tre söner och tre döttrar, och alla komma de före i denna saga.

21

Unn och Gunnar.

Nu har man att förtälja att Unn ödt alt lösöret. Hon for till Lidarände och Gunnar tog väl mot sin fränka. Hon var där om natten. Dagen efter sutto de ute och talade samman. Då föll hennes tal på hur nödstadd hon var för penningar.

»Illa är det», sade Gunnar.

»Hvad utväg vill du visa mig?» sporde Unn.

»Du kan få hvad du behöfver», svarade han, »af de penningar, jag äger utestående på ränta.»

»Jag vill ej öda ditt gods», sade hon.

»Hur vill du då hjälpas?» frågade Gunnar.

»Jag vill», sade hon, »att du kräfver ut mitt gods hos Rut.»

»Det tror jag knapt lyckas», genmälte Gunnar, »då din fader ej fick det ifrån honom och han var en väldig lagkarl. Men jag är föga kunnig i lagen.»

»Rut dref målet mera med våld än lag», sade hon, »och min fader var gammal. Därför syntes det folk rådligast att han ej frestade fäjd med Rut. Och nu äger jag ej den frände, som vill inlåta sig i detta mål, om du ej djärfves det».

»Väl vågar jag», sade Gunnar, »att kräfva ut detta gods. Men jag vet ej på hvad vis jag skall inleda målet.»

»Far bort till Nial på Bärgtorshvål,» inföll hon; »han skall nog förstå att lämna dig de råd, här äro nödiga. Därjämte är han dig en god vän.»

»Nog väntar jag», svarade Gunnar, »att han gifver mig som alle andre goda råd.»

Samtalet slöts med att Gunnar åtog sig målet. Han gaf henne de penningar, hon behöfde till sitt bo. Unn for hem och Gunnar red att råka Nial.

Denne tog väl mot honom och de gingo strax till tals med hvarandra.

»Jag är kommen att söka goda råd hos dig», sade Gunnar.

»Månge mine vänner äro goda råd värde», svarade Nial, »men jag tror att jag skall göra mitt bästa, då det gäller dig.» Gunnar mälte:

»Jag vill göra dig kunnigt att jag åtagit mig att för Unn kräfva ut godset af Rut.»

»Detta är ett vanskligt mål», svarade Nial, »och vågsamt att utföra. Jag skall dock leta fram till dig råd, dem jag tror mig kunna vänta något af. De skola duga, om du i intet viker från dem. Men följer du dem icke, är ditt lif i fara.»

»I intet skall jag vika från dem», sade Gunnar.

Nial teg en stund och sade så:

»Jag har tänkt ut ett sätt att få målet fram. Det skall duga.»

22

Nials råd.

Du skall rida hemifrån med två man. Ytterst skall du bära en regnkappa och under den en simpel brunröd kortrock. Innerst skall du ha dina egna goda kläder och i handen en småyxa. En hvar af er skall föra två hästar, en fet och en mager. Strax på morgonen skolen I rida. Då I kommit väster ut öfver Hvitå, skall du låta din hatt sloka långt ned. Man kommer då att spörja hvem den reslige mannen är. Dine följesmän skola svara att det är store Köp-Heden från Öfjärd, som drager omkring med smide. Han är en vrångsint pratmakare, som tror sig ensam veta alt. Han tager ofta sina köp till baka och flyger på folk, så snart något ej går som han vill. Du skall rida väster ut till Borgfjärden och hvar du kommer skall du bjuda ut ditt smide och låta köpen ständigt gå till baka. Då skall talet gå att värre krångelmakare än Heden ej finnes och att ryktet ingalunda ljugit på honom. Du rider så till Nordådalen och därifrån till Rutfjärden och till Laxådalen, tills du kommer till Höskuldstad. Där är du öfver natten och sätter dig långt nere och lutar med hufvudet. Höskuld skall förbjuda en hvar att ge sig i tal med Köp-Heden och säga att han är en ilsken karl. Morgonen efter har du att fara din väg bort till gården närmast Rutstad. Där bjuder du ut ditt smide, tager fram det sämsta och döljer undan dess bräckor. Bonden tittar noga etter och finner felen. Du rycker det från honom och okvädar honom. Han skall yttra att det vore underligt, om du mot honom skickade dig väl, då du mot alle andre ter dig illa. Du rusar på honom, änskönt du är ovan vid slikt. Men håll igen din styrka, att du ej varder känd och misstanke väckes. Till Rut blir bud skickadt att det nog blir bäst att skilja er åt. Han sänder efter dig och du skall också komma. Man visar dig plats pä lägre långbänken midt emot hans högsäte. Du hälsar Rut och han svarar dig vänligt och spörjer om du är från Nordlandet. Du skall säga att du är från Öfjärden. Han frågar då om det finnes månge berömde män där. »Lumpne karlar ha vi där till öfverlopps», svarar du. Rut frågar: »känner du till männen i Reykjardalen?» och du svarar: »öfver hela Island är jag hemmastadd.» »Finnas dugande kämpar i Reykjardalen?» spörjer han vidare. »Bara

tjufvar och bofvar», genmäler du. Då skall Rut skratta och finna det nöjsamt. Sedan talen I om männen i Östfjärdingen och du skall alltid ha något att lasta en hvar med. Så faller edert tal på Rangåvallarne.

Du säger att där är allra minst utsigt att finna en storman, alt sedan Mård giga dog. Du skall kväda några visor, ty du är god skald, och det gifver Rut gamman. Han spörjer dig hvi du tror att ingen kan fylla Mårds plats. Du svarar att han var så klok man och så lagfaren och mäktig att främja alla mål, att han alltid stod som en otadlad höfding. Han frågar dig om du hört något om hur det gick med honom och Mård.

»Jag vet», skall du säga, »att han tog husfrun från dig och du fick foga dig däri.»

»Finner du ej», spörjer han, »att Mård kom till korta, då han ej kunde komma åt Unns gods, fastän han redt till målet.»

»Därpå kan jag nog ge svar», säger du; »du äskade honom till envig. Men han var en gammal man och hans vänner rådde honom till att ej slås med dig och därmed hade målet fallit.»

»Det förklarade jag också», svarar Rut, »och enfaldigt folk trodde det vara lag. Men intet hade dock hindrat honom från att taga upp målet på nästa ting, om han ägt mod tillräckligt.»

»Jag vet det», säger du.

Rut frågar: »är du hemmastadd i lagen?»

»Man menade så», svarar du, »i min hemort där norr på. Men du får alt ändå säga mig hur målet skulle tagas upp igen.»

»Hvilket mål spörjer du efter?» frågar Rut,

»Efter det som ej ett grand rör mig», genmäler du; »jag vill veta hur förnyadt kraf på Unns gods rätteligen skulle göras.»

Rut svarar: »man skall stämma mig så, att jag hör därpå eller också blott i min lagliga bostad.»

»Stäm då», säger du, »jag skall stämma efter.»

Då stämmer Rut och du skall grant lägga märke till ordalagen. Rut menar att du sedan må försöka dig. Du stämmer och gör det så förvändt, att blott hvart annat ord är rätt. Rut ler och anar intet och säger att mycket just ej var så riktigt. Du skall skylla på att dine följesmän förbryllat dig. Du ber Rut säga fram stämningen än en gång och låta dig säga den efter. Han lofvar dig det och stämmer. Strax stämmer du efter och låter hvart ord falla rätt och spörjer sedan Rut om det denne gången var riktigt stämdt. Han skall förklara att den stämningen ej kan visas till baka. Då säger du så högt, att dine följesmän höra det:

»Jag stämmer dig i det mål, som Unn Mårdsdotter gifvit mig i handom.»

Så fort folket gått till sömns, skolen I stå tyst upp, gå ut och bära edre sadlar bort till beteshagen, lägga dem på de fete hästarne och lämna de andre kvar. I skolen rida ur hagen upp till fjälls och stanna där tre dagar, ty så länge skall man leta efter eder. Därpå riden I söder ut hem, sitten till häst om natten och liggen dolde om dagen. Vi andre skole rida denna sommar till tings och hjälpa dig med målet.»

Gunnar tackade Nial och red hem.

23

Köp-Hedens färd.

Två dagar därefter red Gunnar hemifrån med två män. De redo, tills de kommo till Blåskogsheden. Där möttes de af någre ridande, som sporde hvem den höge mannen var, som man såg så litet af. Hans följesmän svarade att det var store Köp-Heden. De mälte:

»Då slik man mötts, kan ej värre väntas.»

Heden stälde sig strax, som ville han fara på dem, men de drogo dock hvar sin väg.

Gunnar for i alt fram som Nial föreskrifvit. Han var på Höskuldstad om natten, for därifrån nedåt dalen och kom till gården närmast Rutstad. Där böd han ut sitt smide och sålde tre järnvaror. Bonden såg att smidet var bräkt och sade att svek var i köpet. Heden for strax på honom. Man skyndade till Rut och han sände efter Heden. Denne for genast till honom och fick god välkomnad.

Rut böd honom plats midt emot sig. Och deras samspråk gick som Nial menat. Men när talet föll på Rangåvallarne och Rut sporde om männen där, kvad Heden en visa, hvari han prisade Mård giga. Rut sade:

»Du är skald, Heden. Har du hört hur det gick med mig och Mård?»

Heden kvad ännu en visa:

»Väl jag tror mig känna,
Kämpe, hvad du spör om.
Rike Mård så listigt
Rånat husfrun från dig.
Gode vänner höllo
Gubbens arm från striden,
Fast den gamles klinga
Klufvit hjälmar fordom.»

Då sade Rut honom hur han skulle taga målet och sade fram stämningen och Heden sade den efter och stämde afvigt. Då smålog Rut och misstänkte intet. Heden bad honom stämma en gång till. Han gjorde det. Heden gjorde stämningen efter och framsade den rätt och tog sine följesmän till vitnen på att han stämt Rut i det mål, som Unn Mardsdotter gifvit honom i handom.

Om kvällen gick han till sängs som de andre. Men då Rut somnat, togo de sina kläder och vapen och buro dem ut till hästarne, redo öfver ån och fram på sidan af Hjordhult, så långt dalen räkte. De stannade där i fjällen emellan den och Hökadalen på ett ställe, där ingen kunde finna dem, om man ej tillfälligtvis red på dem.

Samma natt vaknade Höskuld på Höskuldstad och väkte upp alt husfolket.

»Jag vill säga eder en dröm, jag hade», sade han, »Jag tykte mig se en björn gå ut här ifrån husen, så stor, att jag fast trodde dess make ej finnas, och den följdes af två ungar, som ville den väl. Den styrde sin gång till Rutstad och gick in i husen. Då vaknade jag. Jag vill spörja er om I sågen något märkligt på den reslige mannen.» En af männen svarade honom:

»Jag såg att under rockärmen stack det fram en gullbård och rödt kläde; på högra handen bar han en gullring.»

»Den björnen», utbrast Höskuld, »var ingen annan mans följgja än Gunnars å Lidarände. Nu ser jag klart alt och vi skola nu rida till Rutstad.»

De gingo ut alle. De foro till Rutstad och slogo på dörren. En man gick ut och lykte upp. De trädde strax in. Rut låg i sitt sängrum och sporde hvilke de komne voro. Höskuld nämde sig och sporde hvad gäster han hyste. Rut svarade: »här är Köp-Heden.» Höskuld sade:

»En helt annan störkarl har gästat dig, ty jag gissar att Gunnar från Lidarände varit här.»

»Då har jag alt blifvit öfverlistad», utbrast Rut.

»Hvad har händt?» sporde Höskuld och Rut svarade:

»Jag sade honom hur han skulle förfara med krafvet på Unns gods och jag stämde mig själf, och han stämde efter. På detta vis har han fått målet inledt och det lagligt ändå.»

»Här har Gunnar varit den slugaste», sade Höskuld. »Men han har icke ensam lagt detta råd. Nial har alt gifvit honom det, ty ingen är i klokskap hans make.»

De letade efter Heden, men han var försvunnen. De drogo samman folk och sökte i tre dagar och tre nätter utan att finna honom.

Gunnar for till Nial och sade honom att rådet dugt.

24

Unns mål afgöres.

Gunnar red till Altinget. Rut och Höskuld redo äfven dit med stort följe. Gunnar förde fram Unns mål på tinget och stämde sine naboar att möta vid rätten. Rut hade ärnat anfalla honom med sin flock, men de djärfdes icke. Gunnar gick till Bredfjärdingarnes rätt.

Han förde fram sitt käromål på öfligt sätt. Han böd Rut försvara sig. Rut nämde vitnen på att han förklarade hela tillredningen af målet ogiltig, i det de tre vitnesmål, hvilka bort inför rätten höras, uteblifvit för Gunnar, Det ena gälde lysningen vid husbondens säng, det andra lysningen vid karldörren och det tredje Mårds lysning på lagbärget. Just då hade Nial kommit till rätten. Han sade sig kunna hjälpa fram saken for käranden, i fall man här ville kämpa med lag och rätt.

»Nej, jag skall», sade Gunnar, »gifva Rut samma val som han gaf Mård, min frände. Stå bröderne Höskuld och Rut så nära, att de kunna höra mina ord?»

»Vi höra», svarade Rut, »hvad vill du?» Gunnar sade:

»Män, som här stå, vare hörande vitnen till att jag äskar dig, Rut, till holmgång. Och skall du slås med mig på den holme, som ligger i Öxarå. Vill du ej slås, red då ut alt godset i dag.»

Gunnar gick från rätten med alt sitt folk. Höskuld och Rut gingo ock till sina bodar. Och man hvarken kärade eller svarade mer i målet.

Då Rut kom hem till boden, sade han:

»Aldrig har det förr händt mig, att någon manat mig ut till holmgång och jag vägrat.»

»Du aktar då att ge dig i enviget», sade Höskuld. »Men det sker ej, om jag får råda. Hällre skola vi till sammans gälda godset.»

Bröderne sporde de andre bönderne hvad de ville skjuta till. De svarade alle att de ville lämna hvad Rut önskade.

»Då gå vi till Gunnars bod och lägga fram godset», sade Höskuld.

De gingo dit och kallade ut Gunnar, Han steg ut i boddörren med män kring sig.

»Nu kan du taga mot godset», sade Höskuld.

»Lägg fram det. Jag är färdig att taga emot det», svarade Gunnar.

De redde väl ut det hela. Höskuld yttrade:

»Njut det som du vunnit det.»

»Ja, lycka skall godset bringa», sade Gunnar.

»Illa varder du en gång lönad», inföll Rut.

»Därmed får det gå som det vill», svarade Gunnar.

Bröderne gingo hem till sin bod. Höskuld grämde sig. Han vände sig till Rut:

»Skal aldrig denna orättvisa varda hämnad på Gunnar?»

»Jo visst», genmälte Rut, »hämden väntar honom, men oss varder den hvarken till tröst eller ära. Troligt är dock att han i vår ätt kommer att söka efter vänskap.»

Gunnar visade fram godset för Nial. Han sade:

»God har utgången blifvit.»

»Det är du som ledt målet dit», svarade Gunnar.

Man red hem från tinget och Gunnar fick den största heder af målet. Han bragte Unn alt silfret och ville ej själf hafva det minsta däraf men sade sig ha rätt att efter detta ställa större kraf på henne och hennes fränder än på någon annan. »Så är det», sade hon.

25

Valgård. Nials söner

En man het Valgård. Han bodde på gården Hof vid Rangå. Valgård grås broder var Ulf örgode, som Sturlungar och Oddemän stamma från. De räknade Harald hildetand och Ivar vidfamne bland sihe förfäder. Från Ulf är kommen i fjärde led Sämund vise. Bröderne Ulf och Valgård foro att fria till Unn och hon gifte sig med Valgård utan att rådspörja en enda af sine fränder. Det misshagade Gunnar och

Nial och månge andre, ty Valgård var en lömsk och ovänsäll man. De fingo en son, som het Mård, och är han mycket med i denna saga. Då han kommit till mans ålder, visade han sig fiende till sine sade sig kunna hjälpa fram saken för käranden, i fall man här ville kämpa med lag och rätt.

»Nej, jag skall», sade Gunnar, »gifva Rut samma val som han gaf Mård, min frände. Stå bröderne Höskuld och Rut så nära, att de kunna höra mina ord?»

»Vi höra», svarade Rut, »hvad vill du?» Gunnar sade:

»Män, som här stå, vare hörande vitnen till att jag äskar dig, Rut, till holmgång. Och skall du slås med mig på den holme, som ligger i Öxarå. Vill du ej slås, red då ut alt godset i dag.»

Gunnar gick från rätten med alt sitt folk. Höskuld och Rut gingo ock till sina bodar. Och man hvarken kärade eller svarade mer i målet.

Då Rut kom hem till boden, sade han:

»Aldrig har det förr händt mig, att någon manat mig ut till holmgång och jag vägrat.»

»Du aktar då att ge dig i enviget», sade Höskuld. »Men det sker ej, om jag får råda. Hällre skola vi till sammans gälda godset.»

Bröderne sporde de andre bönderne hvad de ville skjuta till. De svarade alle att de ville lämna hvad Rut önskade.

»Då gå vi till Gunnars bod och lägga fram godset», sade Höskuld.

De gingo dit och kallade ut Gunnar, Han steg ut i boddörren med män kring sig.

»Nu kan du taga mot godset», sade Höskuld.

»Lägg fram det. Jag är färdig att taga emot det», svarade Gunnar.

De redde väl ut det hela. Höskuld yttrade:

»Njut det som du vunnit det.»

»Ja, lycka skall godset bringa», sade Gunnar.

»Illa varder du en gång lönad», inföll Rut.

»Därmed får det gå som det vill», svarade Gunnar.

Bröderne gingo hem till sin bod. Höskuld grämde sig. Han vände sig till Rut:

»Skall aldrig denna orättvisa varda hämnad på Gunnar?»

»Jo visst», genmälte Rut, »hämden väntar honom, men oss varder den hvarken till tröst eller ära. Troligt är dock att han i vår ätt kommer att söka efter vänskap.»

Gunnar visade fram godset för Nial. Han sade:

»God har utgången blifvit.»

»Det är du som ledt målet dit», svarade Gunnar.

Man red hem från tinget och Gunnar fick den största heder af målet. Han bragte Unn alt silfret och ville ej själf hafva det minsta däraf men sade sig ha rätt att efter detta ställa större kraf på henne och hennes fränder än på någon annan. »Så är det», sade hon.

25

Valgård. Nials söner.

En man het Valgård. Han bodde på gården Hof vid Rangå. Valgård grås broder var Ulf örgode, som Sturlungar och Oddemän stamma från. De räknade Harald hildetand och Ivar vidfamne bland sine förfäder. Från Ulf är kommen i fjärde led Sämund vise. Bröderne Ulf och Valgård foro att fria till Unn och hon gifte sig med Valgård utan att rådspörja en enda af sine fränder. Det misshagade Gunnar och Nial och månge andre, ty Valgård var en lömsk och ovänsäll man. De fingo en son, som het Mård, och är han mycket med i denna aaga. Då han kommit till mans ålder, visade han sig fiende till sine fränder och allra mest till Gunnar. Han var listig i sinne och ondskefull i råd.

Nu skola Nials söner nämnas. Skarpheden het den älste. Han var en stor och stark man, väl vapenöfvad; han sam som sälen, lopp förbi de fleste, var snabbtänkt och oförskräkt, snarfyndig, rapp i svaret och god skald men likväl lugn man för det mesta. Hans hår var brunt och på ett ställe hvirfladt. Han hade vackra ögon och bleka, skarpa drag. Näsan var krökt och tandgården låg högt. Han var väl munful och likväl den ståtligaste härmän.

Grim het Nials andre son. Han hade svart hår och var dock fridare att se än Skarpheden och var både stor och stark. Hälge het Nials tredje son. Han var stark och väl vapenöfvad. Han var en klok och lugn man. Alle voro de ogifte, Nials söner. Höskuld het hans fjärde son. Han var född utom äktenskapet. Hans moder het Rodny, var Höskulds dotter och syster till Ingjald från Källorna.

Nial sporde Skarpheden om han ville taga hustru. Han bad sin fader råda. Nial friade för honom till Torhild, Rafns dotter från Torolfsfjäll, och därför nämner sagan där hans andra bo. Skarpheden fick Torhild men bodde dock hos sia fader. För Grim friade Nial till Åstrid från Djupåbacke. Hon var enka och mycket rik. Grim fick henne men stannade dock kvar hos Nial.

26

Åsgrim Ellidagrimsson.

En man het Åsgrim, Ellidagrims son. Hans moder het Jorun och var dotter af Tet, Ketilbjörn gamles son från Mossfjäll. Åsgrims broder het Sigfus. Hans dotter var Torgärd, moder till Sigfus, Sämund vises fader. Gök Trandelsson var Åsgrims fosterbroder, en af de käckaste och ypperst utrustade män som funnits. Det gick illa mellan honom och Åsgrim, ty Åsgrim vardt hans baneman. Åsgrim ägde två söner och bägge heto Torhall. Bägge voro de hoppfulle. Grim het ock en Åsgrims son. Åsgrims dotter het Torhalla. Hon var den fridaste kvinna, mycket höfvisk och i alt förträfflig. Nial kom till sin son Hälge och sade:

»Jag har tänkt ut ett gifte till dig, i fall du vill följa mitt råd.»

»Det vill jag visst», svarade Hälge, »ty jag vet att du både vill och kan råda väl. Hvar har du tänkt dig det?»

Nial svarade: »vi skola begära Åsgrim Ellidagrimssons dotter; det valet är det bästa.»

27 Hälge Nialsons fireri.

Kort därefter foro de att fria till kvinnan. De redo väster ut öfver Tjurså och vidare fram, tills de nådde Tunga. Åsgrim var hemma och tog höfviskt mot dem och de voro där öfver natten. Nästa dag gingo de till tals med hvarandra. Då kom Nial fram med frieriet och bad om Torhalla för sin son Hälge. Åsgrim svarade väl därpå och sade att de män ej funnes, med hvilka han hällre ville ga i brudköp. Sedan talade de om giftermålet och slutet vardt att Åsgrim fäste bort sin dotter till Hälge och bröllopet utsattes. Gunnar var med vid detta gille och månge andre de ypperste män. Efter gästabudet böd Nial Torhall Åsgrimsson hem till fostring och han for till Bärgtorshvål och var med Nial länge sedan. Han höll mer af Nial än af sin fader. Nial lärde honom lag, så att han vardt den lagfarnaste man på Island.

28 Gunnar rustar sig att fara utomlands.

Ett skepp kom ut till Island och lade till i Arnaböle åmynning. Hallvard hvite, en man från Viken, förde det. Han tog sitt uppehåll på Lidarände, var hos Gunnar öfver vintren och bad honom tidt att göra följe utom lands. Gunnar sade föga därtill men lät det ej vara olikligt. Om våren tog han till Bärgtorshvål och sporde Nial hur rådlig han funne en utlandsfärd.

»Rådlig synes den mig», sade Nial; »hvart du kommer, skall du göra dig väl ansedd.»

»Vill du taga dig af min egendom, medan jag är borta?» sporde Gunnar, »ty jag vill att min broder Kolskägg följer med och jag ville att du med min moder under tiden såge om boet.»

»Det skall ej hindra», svarade Nial; »fullt skall jag stödja dig i detta, då du vill det.»

»Som vän skall du visa dig», sade Gunnar och red hem. Norrmannen gaf sig åter i tal med honom om utlandsresan. Gunnar sporde om han gjort någon segelfärd till andra land. Han sade sig ha seglat till alla de land, som ligga mellan Norge och Gårdarike. »Och så har jag seglat till Bjarmaland», tillade han.

»Vill du segla ut med mig i österled?» frågade Gunnar.

»Det vill jag visst», svarade han.

Sedan redde Gunnar sig till utlandsfärd med norrmannen. Nial tog under sin värjo all Gunnars egendom.

29 Gunnars utlandsfärd.

Gunnar for utom lands och med honom Kolskägg, hans broder. De seglade till Tunsberg och voro där om vintren. Då var höfdingeskifte vordet i Norge. Harald gråfäll var död och så ock Gunnhild. För riket rådde Håkan jarl Sigurdsson. Hans moder het Bärgljot, Tore jarl tigandes dotter. Ålof årbot het hennes moder, dotter af Harald hårfagre. Hallvard sporde Gunnar om han ville taga hän till Håkan jarl.

»Det vill jag icke», svarade Gunnar, »Äger du något långskepp?»

»Jag äger två», sade Hallvard.

»Då ville jag att vi fore i härnad», sade Gunnar, »och samlade män till färd med oss.»

»Det vill jag då ock», svarade Hallvard.

Därpå foro de till Viken, togo där två skepp och redde sig att segla dädan. Lätt fingo de godt manskap, ty rosande rykte gick om Gunnar.

»Hvart hän vill du nu hålla?» sade Gunnar.

»Först söder ut till Hising», sade Hallvard, »att söka Ölve, min frände.»

»Hvad vill du honom?» sporde Gunnar.

»Han är en ädelsinnad man», svarade Hallvard, »och skall nog med något stärka oss till färden.»

»Farom då dit», sade Gunnar.

Så snart de voro segelfärdige, höllo de öster ut till Hising och fingo där god välkomnad. Gunnar hade ej varit där lång tid, innan Ölve värderade honom mycket. Ölve sporde om hans färd. Hallvard svarade att Gunnar ville i härnad och vinna sig gods.

»Ej är det klokt ärnadt», sade Ölve, »då I hafven så litet folk.»

»Då kan du ju öka på det», sade Hallvard.

»Godt tänker jag det är att med något hjälpa Gunnar», sade Ölve, »och fast du äger frändskap att tälja med mig, tyckes mig dock större vinst vara i att stödja honom.»

»Hvad vill du då lägga till?» sporde Hallvard. »Två långskepp, ett tjugobänkadt och ett trettiobänkadt», sade Ölve.

»Hvad manskap skall fylla dem?» frågade Hallvard.

»På det ena skall jag sätta mine huskarlar, på det andra bönder. Jag har dock sport att ofrid är kommen i älfven och vet jag ej om I kunnen komma bort.»

»Hvem har lagt sig där?» sporde Hallvard.

»Två bröders, sade Ölve; »den ene heter Vandel, den andre Karl, Snöulf gamles söner från Götaland.»

Hallvard sade Gunnar att Ölve hulpit dem med skeppen. Gunnar vardt glad däröfver. De rustade sig att lämna ön och när de voro segelfärdige, gingo de fram för Ölve och tackade honom. Han bad dem väl fara och akta sig för bröderne.

30

Gunnar i viking.

Gunnar styrde ut ur älfven och han och Kolskägg voro bägge på samma skepp. Hallvard var på ett annat. De sågo nu vikingaskeppen för sig. Gunnar sade:

»Varom någorlunda stridsredde, i fall de angripa oss. Eljes gifva vi oss ej i lag med dem.»

Vikingarne skilde sina skepp åt, så att väg vardt mellan dem. Gunnar for där fram. Vandel grep en änterhake, kastade den i Gunnars skepp och halade det genast till sig. Ölve hade gifvit Gunnar ett godt svärd. Det svängde han -- hjälmen hade han ej satt på sig -- sprang rakt upp i förrummet på Vandels skepp och högg en man dödshugg. Karl lade sitt skepp på andra sidan om Gunnars och sköt ett spjut tvärs öfver detta och det kom hvinande emot Gunnars midja. Han såg det och for åt sidan så snabt, att ej blick kunde fästa därvid, grep spjutet med vänstra handen och sköt det till baka. Den man, som stod för det, fick bane. Kolskägg grep ett ankar och kastade det i Karls skepp. Klon tog i bordet och gick igenom, sjön vallade in och alle män lupo från det sjunkande skeppet och hän i de andra. Gunnar sprang nu öfver på sitt. Då kom Hallvard till och kampen tog fart. Folket såg nu att förmannen var oförfärad och en hvar gjorde hvad han mäktade. Gunnar högg och sköt ömsevis och mången man fick lämna lifvet för honom. Kolskägg följde honom väl. Karl gaf sig öfver på sin broders skepp och därifrån stredo de bägge dagen igenom, Kolskägg tog sig en gång hvila på Gunnars skepp. Gunnar såg det. Han kvad en visa:

Mycket mer du sörjt för
Matglupsk örn, min broder,
Än dig sjelf i kampen.
Korp af liken lefver.
Att på ödda drakar
Dricka blod han flaxar
Flocktals hit i morgon.
Men dig törstar, kämpe.

Sedan tog Kolskägg en kanna, full af mjöd, och drack och slogs sedan. Till sist foro bröderne upp på vikingaskeppet och Kolskägg gick längs ena bordet och Gunnar längs andra. Vandel kom emot Gunnar, högg strax till honom och det tog i skölden. Gunnar bände så hårdt med skölden, hvari svärdet fäste, att detta brast under hjaltarne. Gunnar svängde sitt svärd. Vandel såg trenne blänka i luften och han kunde ej se hvar han bäst skulle sätta sköld för. Gunnar högg bägge benen undan honom. Kolskägg lade spjut igenom Karl. Därefter gjorde de godt byte. De styrde dädan söder ut till Danmark, så öster ut till Småland, slogos jämt och hade städse seger. De vände ej hem om hösten. Nästa sommar höllo de till Reval, mötte där vikingar, slogos genast och fingo seger. Vidare styrde de till Ösel och lågo där någon tid under ett näs. De sågo en man komma allena ned från näset. Gunnar gick upp i land emot honom och de talades vid. Gunnar sporde efter hans namn och han nämde sig Tofe. Gunnar frågade hvad han ville.

»Jag vill träffa dig», sade han; »härskepp ligga här på andra sidan näset och skall jag säga dig hvilke män dem föra: tvänne bröder, en heter Hallgrim, den andre Kolskägg. Jag känner dem som de väldigaste kämpar och det vet jag, att de hafva vapen så goda, att slika får man ej. Hallgrim äger en spjutyxa och har han med säjd gjort sig säker mot ett hvart vapen utom just mot den. Det följer med, att man strax vet när det skall dräpas med spjutyxan; ty dess förinnan sjunger det så högt i den. att det höres långt. Så mäktig trolldom för den med sig. Kolskägg äger ett kortsvärd. Det är ock ett ypperligt vapen. De ha en tredjedel större följe än I. Gods ha de ock mycket och de ha dolt det i land; jag vet noga hvar det finnes. De ha nu sändt ett späjarskepp ut förbi näset och hafva de full vetskap om eder. De rusta sig nu starkt och ärna lägga mot er, så fort de äro färdige. Hafven I nu ettdera att välja: fara

hädan strax eller ock göra eder kampredde som fortast. Fån I seger, skall jag ledsaga er till godset.»

Gunnar gaf honom en gullring och gick sedan ned till sine män och sade dem att härskepp lågo på andra sidan näset och »de veta alt om oss. Tågom nu våra vapen och görom oss väl och fort stridsfärdige, ty här är gods att vinna.» Sålunda rustade de sig och då de voro färdige, sågo de skeppen komma. Strid öppnades strax, de slogos länge och manfallet vardt stort. Gunnar drap mången. Vikingen Hallgrim sprang med sitt folk öfver på Gunnars skepp. Gunnar vände sig mot honom. Hallgrim lade till Gunnar med spjutyxan. En slå låg tvärs öfver skeppet och baklänges hoppade Gunnar öfver den, så att hans sköld kom framom och Hallgrim stack igenom den och ned i slån. Gunnar högg honom i handen och armen vardt lam, men svärdet bet icke. Spjutyxan föll då ur Hallgrims hand. Gunnar grep den, rände den igenom Hallgrim och kvad en visa:

Fält jag har en väldig viking,
Vapen till kamp han lyfta kunde.
Sporde jag, Hallgrim mot hjälmar höjde
Härligt vapen i andra länder.
Alle dugande män det höre,
Hur det kom till utfvamättarn.
Mig det skall -- jag i fäjd vet det föra --
Följa i hand till lifvets ände.

Gunnar höll ord: han bar spjutyxan, så länge han lefde. Namnarne Kolskägg drabbade hop och lätt var ej att se hvem af dem skulle vinna öfvertaget. Då kom Gunnar till och gaf Kolskägg, Hallgrims broder, banehugg. Efter det bådo vikingarne om grid och Gunnar gaf den. Han lät mönstra de fallne och taga det gods, de döde ägt. Dem, han lämnat grid, gaf han deras vapen och kläder och bad dem fara tid sitt land. De styrde bort och Gunnar tog alt gods, som var till baka. Efter slaget kom Tofe till Gunnar och erböd sig leda honom till det gods, som vikingarne dolt, och sade det vara både mer och bättre än det de nyss fått. Det täktes Gunnar och han gick i land med honom. Tofe gick före bort till en skog och Gunnar följde. De nådde dit, där mycken ved var buren samman. Tofe sade att därunder låg godset. De rödde undan veden och funno både guld och silfver, kläder och goda vapen. Detta alt buro de till skeppen. Gunnar sporde Tofe hvarmed han ville lönas. Han svarade:

»Jag är en dansk man och ville jag att du förde mig till mine fränder.»

Gunnar sporde hvi han vore i österled.

»Jag vardt tagen af vikingarne», svarade han, »och satt i land här på Ösel och har jag varit här sedan.»

31

Gunnar hod Harald Bormsson och Håkan Jarl.

Gunnar tog Tofe om bord och sade till Kolskägg och Hallvard: »nu skola vi hålla till Nordlanden.» De voro till freds härmed och bådo honom råda. Gunnar seglade ur österled med mycket gods. Han hade tio skepp och med dem höll han till Hedaby i Danmark. Konung Harald Gormsson var där uppe i land. Gunnars ankomst mältes honom och det sades med, att ingen var hans make på Island. Konungen sände någre sine män att bjuda honom till sig. Gunnar for strax till kungen, som tog väl mot honom och satte honom sig närmast. Gunnar var där en half månad. Kungen hade till gamman att låta sine män pröfva Gunnar i idrotter och bland dem var ingen, som i någon idrott var jämgod med honom. Konung Harald sade till Gunnar: »mig synes, som om man långt finge leta efter din like.» Kungen lofvade att ge honom gifte och god lön, om han där ville fästa bo. Gunnar tackade för tillbudet och

sade:

»Först vill jag fara till Island att se mine vänner och fränder.»

»Då skall du aldrig vända åter till oss», sade kungen.

»För det skall ödet råda, herre», svarade Gunnar.

Han gaf kungen ett godt långskepp och annan kostbarhet, som han fått i härnad. Kungen gaf honom sin praktdrägt och gullglänsande handskar, ett änneband med gullknutar på samt en rysk hatt. Gunnar for norr ut till Hising. Ölve tog mot honom med öppna armar. Han bragte Ölve till baks skeppen med det gods de buro och sade det vara hans lott af bytet. Ölve tog mot godset, nämde Gunnar den ypperste man samt bad honom stanna där någon tid. Hallvard sporde Gunnar om han ville söka Håkan jarl. Gunnar menade sig kunna ha lust därtill, »ty nu är jag dock i något försökt; det var jag ingalunda, då du sist manade mig därtill». Därpå redde de sig till affärd, foro norr ut till Trondhem och trädde fram för Håkan jarl. Han gaf Gunnar vänlig välkomnad och böd honom stanna hos sig om vintren. Gunnar tog mot det. Han aktades högt där af hvar man. Om julen gaf jarlen honom en gullring. Gunnar fattade tycke för Bärgljot, jarlens fränka, och ofta syntes det på jarlen, att han gärna skulle åt honom gifvit henne, om han låtit ett ord falla härom.

32

Gunnar kommer åter till Island.

Om våren sporde jarlen Gunnar hvad han nu beslöte sig för. Han ville till Island.

»Det är missväxtår där i landets, sade jarlen, »och utförseln dit skall bli ringa. Dock skall du få i ditt skepp af mjöl och ved så mycket du vill.»

Gunnar tackade honom och gjorde tidigt på våren sitt skepp segelfärdigt. Hallvard for ut med bröderne. Tidigt på sommaren kommo de till Island. De landade i Arnaböle åmynning före altingstiden. Gunnar red strax hem från skeppet och satte män till att lossa det. Kolskägg red med honom. När de kommo hem, vardt man glad vid att se dem. De voro blide mot husfolket och högdragne hade de ej blifvit. Gunnar sporde om Nial vore hemma. Som han det var, lät Gunnar sadla sin häst och red till Bärgtorshvål med Kolskägg i följe. Nial gladde sig öfver besöket och bad dem vara där öfver natten. De stannade och Gunnar förtalde om sina färder. Nial sade att han redan vore den ypperste kämpe och tillade:

»Och är du nu mycket pröfvad -- dock skall du varda det än mer längre fram, ty mången skall afundas dig.»

»Med en hvar ville jag hälst hålla fred», sade Gunnar.

»Mångt skall stöta till», sade Nial, »och ständigt skall du nödgas visa fiender till baka.»

»Godt vore mig då», sade Gunnar, »om jag ägde god sak.»

»Ja visst», svarade Nial, »så varder det ock, i fall du ej får lida för livad andra vålla.»

Nial sporde Gunnar om han rede till tings. Gunnar jakade och sporde om Nial ärnade sig dit.

»Nej», svarade han, »och jag såge hälst att ej häller du gjorde det.»

Gunnar gaf Nial goda gåfvor och tackade honom för vården om gods och gård och red hem. Kolskägg manade på honom att han skulle rida till tings:

»Din heder skall växa därvid, ty månge skola där söka dig.»

»Litet har jag sinne för att pråla, men godt synes mig att träffa gode män», svarade Gunnar.

Hallvard var ock kommen till Lidarände och erböd sitt följe till tinget.

33 Gunnar och Hallgärd.

Gunnar red med de andre till tings. Så präktigt rustade voro de, där de drogo fram på tinget, att ingen fans, som med dem kunde mäta sig: från alla bodar kom man ut för att undrande se på dem. Gunnar red hän till Rangåmännens bod och stannade där hos sine fränder. Mången for dit att träffa honom och spörja om nyheter. Han var vänlig mot en hvar och munter och förtalde alt hvad man ville veta.

En dag, då han gick ned från lagbärget, såg han på sin väg nedanom Mossfjällsboarnes bod några qvinnor komma mot sig, rikt utstyrda. Främst i flocken gick den vackrast prydda kvinnan. Hon hälsade Gunnar, då de möttes. Han hälsade höfviskt igen och sporde hvem hon vore. Hon het Hallgärd, Höskuld Dalakollssons dotter. Frimodigt talade hon honom till och bad honom förtälja om sina färder. Och då han sagt han ej skulle neka henne det, satte de sig ned och talade samman. Hon satt där i röd och rikt sirad kjortel. Öfver sig hade hon en vid skarlakanskappa, gullbrämad ned i flikarne. Håret välde stort och fagert ned på bröstet. Gunnar bar den praktdrägt, som konung Harald Gormsson gifvit honom, och hade om sin arm gullringen, skänkt af Håkan jarl. Så sutto de och talade länge högt samman. Till slut sporde han om hon vore ogift. Hon jakade.

»Och hvem som helst dristar ej att gilja till mig», tillade hon.

»Tyckes dig då intet gifte godt nog?»

»Jo visst», svarade hon,» men nog är jag granntykt.»

»Hvad skulle du svara, om jag begärde dig?»

»Det har du visst ej i sinne», säger hon,

»Jo visst», svarar han.

»Har du lust därtill», säger hon, »så sök min fader.»

De slöto så sitt samtal. Gunnar gick strax bort till Dalamännens bod och träffade på någre där utanför, som han sporde om Höskuld vore i boden, och då de jakade, gick han in. Höskuld och Rut togo vänligt mot honom. Han slog sig ned emellan dem och på deras samspråk kunde ej märkas att missämja funnits. Gunnars tal föll till sist på hvad svar bröderne skulle gifva, i fall han både om Hallgärd.

»Godt svar», sade Höskuld, »om det verkligen är din mening.»

Gunnar sade det vara hans allvar, »men så skildes vi sist åt, att mer än en kunde finna det troligt att något samband oss emellan aldrig skulle komma att spörjas».

»Hvad synes dig, Rut frände?» frågade Höskuld.

»Ej synes mig detta ett jämgodt gifte», svarade Rut.

»Hvad grund har du därtill?» sporde Gunnar.

»Härpå, vill jag svara dig det som sant är: du är en käck och ädelsinnad man, men hon är mycket dolsk och jag vill ej dölja dig något.»

»Nog ter du dig ärligt», var Gunnars svar,»men jag vill dock hålla för sant att I fästen er vid vår forna fiendskap, om I ej viljen bifalla min begäran.»

»Ingalunda», genmälte Rut, »snarare är det därför att jag ser du ej mer har makt öfver dig själf. Men om vi också ej härutinnan skulle komma öfver ens, ville vi dock vara dine vänner.»

Gunnar svarade: »jag har talat med henne och hon var ej ohugad för detta giftermål.»

»Ja, jag vet», sade Rut, »att I låten ömsesidig åtrå råda. Det är också I själfve, som sätten mest på spel.»

Rut sade otillfrågad Gunnar alt om Hallgärds skaplynne och tykte Gunnar till en början att väl mycket hos henne nog kunnat vara annorlunda, men det slöts dock så, att de gingo i aftal. Man sände efter Hallgärd och i hennes närvaro afhandlades giftermålet. Nu som förr läto de henne själf fästa sig. Bröllopet skulle stå på Lidarände och alt hållas hemligt så länge; men snart visste dock en hvar det.

Gunnar red hem från tinget och for att träffa Nial och sade honom giftermålet. Nial tog det tungt och på Gunnars spörsmål hvarför han funne det så oklokt svarade han:

»Från henne skall alt ondt utgå, då hon väl kommit hit öster ut.»

»Aldrig skall hon slita vår vänskap», sade Gunnar.

»Det skall dock komma rätt när», svarade Nial, »men alltid varder det du, som botar hvad hon brutit.»

Gunnar böd Nial till bröllop och alle andre, han ville se från Bärgtorshvål. Nial lofvade att komma. Därpå drog Gunnar hem och red sedan häradet rundt att bjuda till gille.

34

Gunnars bröllop.

Gråen het en man. Han var son af Sigfus, Sighvat rödes son, och bodde på gården Grytå i Fljotslid. Han var Gunnars frände och en mycket ansedd man. Hans hustru var Torhild skaldkvinna. Hon var ett ordtroll, som for med speglosor, och var föga älskad af Tråen. Denne var nu buden till gillet på Lidarände och hans hustru jämte Bärgtora Skarphedensdotter, Nials maka, skulle stå för undfägnaden. Ketil, en annan son af Sigfus, bodde i Mark öster om Markarfljot och var gift med Torgärd Nialsdotter, Torkel het Sigfus’ tredje son, den fjärde Mård, den femte Lambe, den sjätte Sigmund och den sjunde Sigurd. Alle desse voro Gunnars fränder och store kämpar och dem alle hade han budit till bröllop. Gunnar hade ock budit dit Valgård grå och Ulf örgode samt deras söner Runolf och Mård. Höskuld och Rut kommo med stort följe, hvaribland syntes Höskulds söner Torlek och Olof. I färd med dem

voro bruden och hennes dotter Torgärd, den fridaste kvinna, fjorton vintrar gammal. Med bruden följde många andra kvinnor. Där voro ock Torhalla, Åsgrim Ellidagrimssons dotter, samt Nials tvänne döttrar. Torgärd och Hälga. Månge gillesmän voro alt komne och Gunnar bänkade så sine gäster i hallen: i högsätet midt å ena långbänken satt Gunnar själf; närmast honom, inåt, Tråen Sigfusson, därpå Ulf örgode, så Valgård grå, så Mård och Runolf och sist de andre Sigfussönerne. Allra innerst satt Lambe. Närmast Gunnar, utåt, sågs Nial, vid hans sida Skarpheden, så Helge, så Grim, så Höskuld, så Hafer spake, så Ingjald från Källorna, så Tores söner östan från Holt. Ytterst bland stormännen ville Tore sitta, ty då var en hvar nöjd med den plats, han fått. Höskuld satt i högsätet midt emot å andra långbänken och hans söner vid sidan om honom, inåt. Vid hans andra sida, utåt, hade Rut plats. Hur de öfrige suttit är ej omtaladt. Midt å tvärbänken satt bruden med dottren Torgärd på ena sidan och på den andra Torhalla Åsgrimsdotter. Torhild skaldkvinna syslade med förplägningen och hon och Bärgtora buro fram mat på borden. Tråen satt och stirrade på brudens dotter Torgärd, Detta ser hans hustru Torhild. Hon vredgas och kväder till honom:

»Skam att så gapande blicka ?
Blänger du skeft åt sidan,

Tråen», Han steg strax fram öfver bordet, nämde sig vitnen och förklarade sig skild från Torhild.

»Ej vill jag ha hennes speglosor eller skällsord öfver mig», sade han.

Och så långt gick han i sin ifver, att han ej ville stanna vid gillet, om ej hon vrokes bort. Det gick så, att hon for sin väg. De sutto nu en hvar på sin plats och drucko och voro glade. Då tog Tråen till orda:

»Öppet vill jag föra fram hvad jag har i sinnet. Jag vill spörja dig, Höskuld Dalakollsson: vill du ge mig till äkta Torgärd, din fränka?»

»Det vet jag ej rätt», sade Höskuld; »mindre väl fann jag du skilde dig från den, du nyss ägde, dock ? hurudan man är han, Gunnar?»

»Jag vill ej yttra mig därom», svarade Gunnar, »ty mannen är mig närskyld. Säg du din mening, Nial; på den lita alle.»

Nial sade: »om mannen är att säga att han är i välstånd, i alt förträfflig och en den ypperste kämpe. Därför kunnen I godt tillstädja honom giftermålet.»

Då sade Höskuld: »hvad tillråder du, Rut frände?»

»Väl kan du göra honom till viljes», svarade Rut, »ty slikt gifte är värdigt nog.»

De underhandlade om vilkoren och kommo i alt öfver ens. Därpå stodo Tråen och Gunnar upp och gingo bort till tvärbänken. Gunnar sporde mor och dotter om de ville jaka till detta aftal och de svarade att de ej hade något att invända. Hallgärd fäste så bort sin dotter Torgärd. Därefter bytte kvinnorna plats: Torhalla Åsgrimsdotter satte sig emellan båda brudarna. Höfviskt gick nu gillet fram och då det lyktats, red Höskuld med sitt följe väster ut och Rangåmännen drogo hem till sine gårdar. Åt månge gaf Gunnar goda gåfvor och de togos tacksamt emot. Hallgärd öfvertog nu hushållningen och var som matmor myndig och mån att skaffa i huset. Torgärd tog emot styret på Grytå och var en god husfru.

35

Befästet på Bärgtorshvål.

Det var sedvanligt att Gunnar och Nial hvar sitt år för vänskapens skull drogo till vintergästning hos hvarandra. Denna vinter var det Gunnar, som var buden till Nial, och han for därför med Hallgärd till Bärgtorshvål. Hälge Nialsson och hans hustru voro ej hemma. Nial tog väl emot Gunnar och Hallgärd och då de varit där någon tid, kommo Hälge och Torhalla hem. Bärgtora gick med Torhalla hän till tvärbänken och sade till Hallgärd:

»Du skall ge plats för henne här.»

Hon gaf till svar: »ej vill jag maka åt mig, ty jag vill ej sitta som en käring i vrå.»

»Här är det jag, som råder», sade Bärgtora, hvarpå Torhalla satte sig ned. Bärgtora gick sedan bort till bordet med handvatten. Hallgärd tog henne om handen och sade:

»Det är dock lätt att se, att du alls icke har något att brösta dig öfver framför Nial: du har en kartnagel på hvart finger och han är skägglös.»

»Sant är det», svarade Bärgtora, »men vi lasta ej hvarandra därför. Din husbonde Torvald var ej skägglös och dock rådde du honom bane.»

»Litet båtar det mig», utbrast Hallgärd, »att äga den tappraste man på Island, om du ej hämnas detta, Gunnar.»

Han sprang upp och steg fram öfver bordet.

»Hem vill jag fara», sade han. »Bättre är att du träter där hemma med husfolket än väcker strid i annan mans boning. För mången hederstjänst har jag dess utom att löna Nial och jag låter mig ej hetsas af dig.»

Vid affärden yttrade Hallgärd: »mins det, Bärgtora, att vi härmed ej skiljas.»

Hon skulle ej vinna något därpå, menade Bärgtora. Gunnar lät intet ord undfalla sig, for hem till Lidarände och stannade hemma vintren igenom. Det led snart fram på sommaren och tiden var inne att fara till tings.

36

Kol dräper Svart.

Gunnar red till tings. Men innan han tog hemifrån, vände han sig till Hallgärd:

»Var nu foglig, medan jag är borta, och visa ingen ondska, där det gäller mine vänner.»

»Trollen tage dine vänner», svarade hon.

Gunnar såg att det till intet gagnade att skifta ord med henne och red han så hemifrån. Nial och alle hans söner redo ock hemifrån.

Nu har man att förtälja hvad som tilldrog sig där hemma. Gunnar och Nial ägde en skog till samman på Rödaskridor. De hade ej skiftat den, utan bägge voro vane att hugga hvad de behöfde och ingen åtalade den andre för det. Kol het Hallgärds arbetsfogde. Han hade varit länge i hennes tjänst och var en mycket illa sinnad man. Svart het en af Nials och Bärgtoras huskarlar och var af dem mycket omtykt. Bärgtora böd honom en dag att fara till Rödaskridor att hugga ved, »och skall jag låta några andre draga den hem», tillade hon. Han sade att han ville göra det arbete, hon lade för honom, och for upp till Rödaskridor, där han strax tog i med arbetet. Han skulle stanna där en vecka. Öster ifrån, från Markarfljot, kommo några tiggare till Lidarände och förtalde att de sett Svart nere på Rödaskridor fälla skog och det duktigt ändå.

»Så har väl Bärgtora i sinnet», sade Hallgärd, »att ej råna så litet ifrån mig, men jag skall råda för att han ej hugger oftare.»

Ranveg, Gunnars moder, hörde det och yttrade: »goda ha hittills husfruarna här öster på ansetts, fast de ej syslat med mandråp.»

Natten gick och om morgonen kom Hallgärd till tals med Kol:

»Jag har tänkt ut ett arbete åt dig», sade hon och gaf honom en yxa; »far ned till Rödaskridor, där skall du finna Svart.»

»Hvad skall jag honom?» frågade han.

»Det kan du spörja om, så ondskefull som du är. Du skall dräpa honom», sade hon.

»Det kan jag väl göra», svarade han, »fast nog är det mycket troligt att det kostar mig intet mindre än mitt lif.»

»För minsta dåd ryggar du», sade hon, »och illa skickar du dig nu, då jag alltid talat godt för dig. Nog kan jag få en annan till att göra det, i fall du ej vågar.»

Vred grep han yxan, tog en af Gunnars hästar och red, tills han kom öster ut till Markarfljot. Här steg han af och dolde sig i skogen, tills arbetsfolket burit bort veden och Svart ensam var kvar. Kol sprang på honom med orden: »väl kunna flere än du hugga stort», satte yxan i hans hufvud och högg honom dödshugget. Han red sedan hem och sade Hallgärd dråpet.

»Hell din hand», sade hon, »jag skall skydda dig, så att intet ondt når dig.»

»Det må vara», sade han, »men något helt annat kom mig dock före, innan jag drap.»

Männen, som burit veden, kommo upp i skogen, funno Svart liggande där och förde honom hem till Bärgtorshvål. Hallgärd sände en man till tinget att säga Gunnar dråpet. Han tadlade henne ej därför i budets närvaro och man visste ej om han upptog det väl eller illa. Om en stund stod han upp och bad sine män följa sig. De gjorde så och man gick till Nials bod. Gunnar sände en man till honom och bad honom komma ut Nial gick strax ut och de gingo afsides.

»Ett dråp har jag att säga dig», började Gunnar, »vållat det har Hallgärd, min hustru, Kol, min arbetsfogde, har verkstält det och Svart, din huskarl, har stått för hugget.»

Nial teg, medan Gunnar omtalade förloppet. Därpå yttrade han:

»Det torde bli dig nödigt att ej låta henne göra alt hvad henne lyster.»

Gunnar föll in: »själf skall du döma i målet.»

Nial fortsatte: »svårt får du visst att sona alla Hallgärds dåd, ty de skola ha efter sig värre följder i fall, som gälla andre än oss två, och äfven skall det komma mellan oss mycket, som ej är hvad det borde vara, och nog skall det bli oss nödigt att minnas de vänord, vi länge gifvit hvarandra. Jag väntar af dig att du ter dig väl, fast det i längden skall komma att fresta på dig.»

Nial gick in på att själf döma i målet och sade: »jag vill ej taga detta mål för strängt: du skall gälda tolf ören i silfver, men det vill jag lägga till, att om där kommer något från vår gård, hvaröfver I hafven att fälla dom, I då ej gören den tyngre för oss.»

Det vore billigt, menade Gunnar och gäldade strax böterna. Därpå red han till sin bod.

Då Nial och hans söner vändt hem från tinget, såg Bärgtora silfret och sade:

»Rätt är målet afdömdt, men jämt så mycket skall också betalas ut för Kol, hvad det lider.»

När Gunnar kommit hem, gaf han Hallgärd hårda ord, men hon svarade blott att bättre män än Svart fått mångenstädes ligga ogille. Gunnar genmälte att hon blott skulle råda för sina tilltag, »men själf skall jag råda för målens utgång». Hallgärd rosade sig jämt af Svarts dråp och det grämde Bärgtora.

En dag for Nial med sine söner upp till Torolfsfjäll att där ordna gårdsdriften. Då såg Bärgtora, där hon gick utanför husen, hur en man på en svart häst red fram mot gården. Hon stannade och gick ej in. Mannen kände hon ej. Han hade spjut i handen och ett kortsvärd i bältet. Hon sporde honom efter namnet.

»Atle heter jag», svarade han.

Tillfrågad hvarifrån han vore, svarade han: »jag är en man från östfjärdarne.»

»Hvart hän ämnar du dig?» sporde hon.

»Jag är en hemlös man», svarade han, »och jag tänkte söka Nial och Skarpheden och spörja dem om de ville taga emot mig.»

»Hvari är du mest händig?»

»I åkerbruk», sade han, »och jag har godt handlag för mer än det, men jag vill ej dölja för dig att jag har ett obändigt lynne och tidt har mången däraf fått sveda.»

»Ej lastar jag dig för att du ej är en stackare», sade hon.

Atle sporde: »har du något att säga här på gården?»

»Jag är Nials husfru», var hennes svar, »och fäster hjonen lika väl som han.»

»Vill du taga emot mig då?» frågade han.

»Ja, på ett vilkor», sade hon, »i fall du vill göra alt det jag förelägger dig, om det nu också fölle mig in att sända dig att dräpa.»

»Du har så månge män kring dig», genmälte han, »att du ej torde ha bruk af mig till slikt.»

»Här är det jag, som sätter vilkoren», svarade hon.

»Då får det väl vara så», sade han och hon tog emot honom. Då Nial kommit hem med sönerne, sporde han Bärgtora hvad det där vore för en man och han fick till svar:

»Han är din huskarl; jag tog mot honom, då han sade sig vara villig till arbete.»

»Stordåd kan han väl rå med», sade Nial; »men god gärning vet jag ej om han gör.»

Skarpheden var vänlig mot Atle. Nial red om sommaren med sönerne till tings. Gunnar var där ock. Då Nial for hemifrån, tog han med en penningpung. Skarpheden sporde: »hvad är det för mynt, fader?»

»Det är silfret», sade Nial, »som Gunnar gäldade mig för vår huskarl förre sommaren.»

»Det kan alt vara godt till något», sade Skarpheden och log.

37

Atle dräper Kol.

Hemma sporde Atle Bärgtora hvad han den dagen skulle sköta.

»Jag har tänkt ut arbete åt dig», sade hon; »du skall fara och leta efter Kol, ty du skall dräpa honom nu i dag, om du vill göra mig till viljes.»

»Det faller sig förträffligt, efter som vi äro skurkar bägge två», sade Atle, »men jag skall ändå gå honom så på lifvet, att en af oss stupar.»

»Nog skall du göra det godt ifrån dig», sade hon, »och du skall ej häller göra det för intet.»

Han gick, tog sina vapen och en häst samt red bort. Han styrde upp till Fljotslid och mötte där någre män, som voro på väg från Lidarände och hade hemma öster på i Mark. De sporde Atle hvart hän han ärnade sig. Han skulle rida och leta efter ett ök, sade han. De tykte det vore ett väl futtigt ärende för en sådan karl, men i alla fall vore det bäst att spörja sig för hos dem, som varit på benen hela natten.

»Hvilke då?» frågade han.

»Dråp-Kol, Hallgärds huskarl, for nyss från sätren och han har vakat natten i ände.»

»Jag vet knapt om jag törs söka honom», sade Atle; »han är så ondsint och jag får visst taga som varning annans vånda.»

»Du ser dock ut under ögonbrynen, som om du ej vore just rädd af dig», sade de och visade honom hvar Kol var att träffa. Han dref på sin häst och red skarpt. Då han mötte Kol, sporde han:

»Går det godt med klöfjandet?»

»Det angår dig platt ej, usling», sade Kol, »och ingen annan häller, som är därifrån.»

»Dig återstår hvad mest kostar på -- att dö», sade Atle och rände honom spjutet i midjan. Kol slängde yxan mot Atle men slog miste, föll af hästen och dog strax. Atle red, tills han fann Hallgärds arbetsfolk.

»Faren upp till Kols häst och tagen vara på den. Själf har han fallit af och ligger där död.»

»Har du dräpt honom?» frågade de.

»Nog skall det se ut för Hallgärd, som om han ej dött sotdöd», svarade han och red hem och förtalde Bärgtora dråpet. Hon tackade för detta verk och för de ord, han haft därom.

»Ej vet jag», sade Atle, »hur Nial skall finna det.»

»Han skall nog taga det lugnt», svarade hon, »och ett bevis skall jag kunna ge dig därpå: han har tagit med sig till tings de trälsböter, som vi togo mot förre sommaren. De skola nu gäldas till baka för Kol, men fast målet så varder uppgjordt, skall du dock vara på din vakt, ty Hallgärd skall inga aftal hålla.»

»Vill du kanske sända någon till Nial att säga honom dråpet?» frågade Atle.

»Nej», sade hon, »jag skulle hälst se att Kol finge ligga ogill.»

För Hallgärd inberättade man Kols dråp och de ord, Atle fält, och hon menade att hon nog skulle löna Atle. Hon sände därpå en man till tinget att säga Gunnar dråpet. Han sade ej mycket och sände en man att förkunna Nial det. Han sade intet. Men Skarpheden föll in:

»Nu för tiden äro trälarne vida mer fallne för storverk än förr: då flögo de i lufven på hvarandra -- och det tykte man var oskyldigt nog, men nu vilja de slå hvarandra i hjäl» -- och han log.

Nial rykte ned penningpungen, som hängde på bodväggen, och gick ut, följd af sine söner. De styrde hän till Gunnars bod. Till en man, som stod i dörren, sade Skarpheden: »säg till Gunnar att min fader vill träffa honom.» Gunnar tillsades och gick strax ut samt hälsade Nial och sönerne välkomne. Nial och Gunnar gingo afsides.

»Illa är det», sade Nial, »att min husfru brutit freden och låtit dräpa din huskarl.»

»Ej skall hon få hårda ord därför», sade Gunnar.

»Fäll du dom i målet» sade Nial.

»Nåväl», yttrade Gunnar, »jag låter då desse män vara lika dyre, Svart och Kol. Du skall gälda mig tolf ören i silfver.»

Nial tog pungen och lämnade den åt Gunnar. Han kände strax igen silfret: det var det samma, han gifvit Nial. Nial gick till baka till sin bod och hans och Gunnars vänskap var lika stor som förr. Då Nial kom hem, förebrådde han Bärgtora dråpet, men hon menade att hon aldrig skulle väja för Hallgärd. Denna rasade mot Gunnar för förlikningen, men hon fick det svar, att aldrig skulle han bryta med Nial och hans söner. Hon fnös till åt honom, men han brydde sig icke om det. Så vaktade man under vintren väl på att intet stötte till.

38

Brynjolf dräper Atle.

Om våren sade Nial en gång till Atle: »jag såge gärna att du gåfve dig öster ut till fjärdarne igen, att ej Hallgärd mäter upp åt dig din lifslängd.»

»Det rädes jag ej för», svarade Atle; »hälst vill jag stanna här, om jag får.»

»Det är dock mindre rådligt», sade Nial.

»Bättre synes det mig att dö i ditt hus än skifta husbonde», genmälte Atle. »Jag vill dock be dig att, om jag dräpes, inga trälsböter tagas för mig.»

»För dig skall man böta som för fri man», sade Nial, »men Bärgtora skall nog också lofva dig något, som hon ärnar hålla -- att din död skall hämnas.»

Han stannade kvar i sin tjänst.

Om Hallgärd har man att förtälja att hon utan Gunnars vetskap sände bud väster ut till Björnfjärden efter sin frände Brynjolf roste, Svans oäkte son, mycket illa sinnad. Han var ypperlig till arbetsfogde, menade Hallgärd. Då Brynjolf kom till Lidarände, sporde Gunnar honom hvad han skulle där. Han skulle stanna där, sade han.

»Ej skall du ställa det bättre till i mitt hus», sade Gunnar, »efter alt hvad jag hört om dig; men jag vill icke visa bort de fränder, Hallgärd vill hafva hos sig.»

Gunnar talade sällan honom till men var dock ej ovänlig mot honom.

Led det nu fram till tingstid och Gunnar red med Kolskägg till tings. Då de kommit dit, träffade de Nial och sönerne och de voro ofta samman i godt förstånd med hvarandra.

Bärgtora sade till Atle: »far upp till Torolfsfjäll och arbeta där en vecka.»

Han gaf sig dit och var där i lön och brände kol i skogen.

Hallgärd sade till Brynjolf:

»Det har sagts mig, att Atle ej är hemma; säkert har han något arbete för sig på Torolfsfjäll.»

»Hvad tror du han beställer?» sporde han.

»Ett och annat i skogen», sade hon.

»Hvad skall jag honom?» frågade han vidare.

»Du skall dräpa honom», var svaret.

Han teg.

»Sä rädd skulle Tjostolf ej sett sig på så ringa dåd som att dräpa Atle, vore han nu i lifvet.»

»Längre är dig ej nödigt att ägga», utbrast Brynjolf, tog sina vapen, steg till häst och red till Torolfsfjäll. Öster om gården såg han en väldig kolrök. Han red dit åt, steg af hästen och band den. Därpå smög han sig fram, där röken låg tjockast, och nu såg han hvar kolgrafven var. En man stod där och Brynjolf såg att han hade satt spjutet i marken hos sig. Han strök längs med röken in på honom, men mannen var så i farten med sitt arbete, att han ej såg honom nalkas. Brynjolf högg honom i hufvudet med yxan. Han rykte till så häftigt, att Brynjolf släpte den. Atle grep spjutet och slungade det efter honom, men han kastade sig ned på marken och spjutet susade öfver.

»Det var din lycka, att du kom så oväntad öfver mig», sade Atle, »och nu skall Hallgärd glädjas, ty min död skall du tälja henne. Dock är det en tröst, att du ej har långt till samma lott. Tag nu också yxan, du lämnat kvar här.»

Brynjolf svarade intet och tog ej häller yxan, förr än Atle var död. Därpå red han hän till gården och gaf dråpet till känna, gaf sig så hem till Lidarände och för- talde det för Hallgärd. Strax sände hon ett bud bort till Bärgtorshvål med hälsning till Bärgtora, att nu vore Kols dråp lönadt.

En man sändes till tinget att säga Gunnar Atles fall. Gunnar stod upp, äfven så Kolskägg, som utbrast: »olycksbringande varda dig Hallgärds fränder»; och de gingo hän till Nial.

»Jag kommer att förkunna dig Atles dråp», sade Gunnar och nämde banemannen, »och jag vill nu bjuda dig bot därför och vill jag att du själf fastställer den.»

»Vi ha ju tänkt att aldrig låta något söndra oss», sade Nial, »men jag vill dock ej värdera honom som en träl.»

Gunnar fann det rätt och räkte Nial handen. Denne nämde fram vitnen och så förliktes de. Skarpheden inföll:

»Ej låter Hallgärd våre huskarlar just dö af ålder.»

»Moder din skall nog sörja för att huggen falla skiftevis i gårdarne», svarade Gunnar.

»Därtill är alt för stor utsigt», sade Nial och fastställde böterna till ett hundrade i silfver, som Gunnar strax gäldade. Månge af de kringstående menade det vara väl mycket, men Gunnar förklarade vred att fulla böter förr gifvits för män, som ej varit raskare än Atle. Och nu red man hem från tinget.

När Bärgtora såg silfret, sade hon till Nial:

»Du tyckes ha fylt ditt löfte, men så står mitt kvar.»

»Det är ej nödigt, att du håller det», sade Nial.

»Du har dock en gång gissat något annat», sade hon, »och det skall också komma.»

Men Hallgärd sade till Gunnar: »har du guldit ett hundrade i silfver för Atle och därmed gjort honom fri man?»

»Fri var han förut», sade Gunnar, »och hur som hälst skall jag ej göra män ur Nials hus ogille.»

»I hafven alt kommit att likna hvarandra väl mycket, du och Nial», genmälte hon, »ty bägge ären I fege.»

»Sant är dock hvad pröfvats», svarade han.

Gunnar var länge kall mot henne, tills hon åter närmade sig honom. Alt var nu lugnt den vintren. Då våren kom, ökade Nial ej sin tjänarskara. Om sommaren red man till tings.

39

Tord dräper Brynjolf.

En man het Tord och kallades Lösingsson. Hans far het Sigtrygg och hade varit Nials moder Åsgärds lösing. Han drunknade i Markarfljot och sonen Tord togs då upp i Nials hus. Tord var en stor och stark man och hade fostrat alle Nials söner. Han fick tycke för Nials fränka Gudfinna. Hon var skafferska där på Bärgtorshvål och gick nu med barn. Bärgtora kom en gång till Tord och sade:

»Du skall fara hän och dräpa Brynjolf, Hallgärds frände.»

»Dråpöfvad är jag minst af alt», svarade han, »men jag skall dock göra ett försök, om du vill.»

»Det vill jag», sade hon.

Därpå tog han en häst, red upp till Lidarände och lät kalla ut Hallgärd och sporde henne hvar Brynjolf vore att råka.

»Hvad vill du honom?» frågade hon.

Han svarade: »jag vill att du säger mig hvar han gömt Atles lik. Mig är sagdt att han bonat om det så illa.»

Hon visade honom till Åkratunga, där kunde han träffa Brynjolf.

»Se du blott till», sade Tord, »att det ej går honom som Atle.»

»Du har aldrig förr gifvit man bane», sade hon, »och där är nog intet att befara af ert möte.»

»Jag har aldrig sett mans blod och vet ej hur det verkar på mig», svarade han och sprängde ur tunet ned mot Åkratunga. Ranveg, Gunnars moder, som lyssnade på deras ordskifte, vände sig till Hallgärd:

»För mycket fick han höra för dådlöshet; jag menar han är en oförfärad man och det skall nog din frände få pröfva pä.»

Brynjolf och Tord möttes på farvägen. »Värj dig, Brynjolf», ropade Tord, »ty jag vill ej smyga mig på dig.» Brynjolf red på Tord och riktade ett hugg mot honom. Tord svängde sin yxa till mothugg och slog skaftet sönder framom handen på Brynjolf och högg i blinken åter till honom. Yxan träffade bröstet och trängde in. Brynjolf föll af hästen och dog strax. Tord fann Hallgärds fårherde och lyste sig som Brynjolfs baneman, visade hvar liket låg och bad honom säga Hallgärd dråpet. Därpå red han till Bärgtorshvål och förkunnade Bärgtora och andra det. »Hell din hand», sade hon. Fårherden inberättade dråpet för Hallgärd. Förbittrad yttrade hon att häraf skulle mycket ondt komma, om hon finge råda.

40

Gunnar och Nial förlikas.

Till tinget kom nu budskap om dråpet. Nial lät säga sig det tre gånger och utbrast: »flere varda nu dråpare än jag trodde.»

Skarpheden inföll: »den mannen har haft skäligen att dö, som fallit för vår fostrare, han som aldrig förr sett mans blod. Månge månde mena att vi bröder med vårt skaplynne förr skulle ha kunnat ge ett dödshugg.»

»Länge dröjer det häller ej, innan slikt sker», sade Nial, »men mer än en skall säga att I tvungits därtill.»

De gingo hän till Gunnar och kungjorde honom dråpet. »Stor var ej skadan», menade Gunnar, »dock var han en fri man.» Nial böd honom strax förlikning. Han jakade och skulle han själf döma. Han fastställde böterna till ett hundrade i silfver, som Nial gäldade på stället, och voro de förlikte.

41

Sigmund kommer till Island.

En man het Sigmund, son af Lambe, Sighvat rödes son. Han var stor köpfärdsman, höfvisk i alt och vän, stor och stark. Han var mycket ärelysten, god skald och väl förfaren i de flesta idrotter, mycket larmande, spefull och bråkig. Han landade nu öster på i Hornafjärden. Sköld het hans stallbroder, en svensk, svår att handskas med. De skaffade sig hästar och redo väster ut från Hornafjärden och fortsatte sin färd, tills de kommo in i Fljotslid till Lidarände, där de vänligt togos mot af Gunnar. Han bad Sigmund, sin nära frände, stanna där under vintren. Sigmund ville mottaga tillbudet, i fall Sköld ock finge bli kvar.

»Slikt har jag hört om honom», sade Gunnar, »att jag ej tror det han just är fallen att göra ditt sinne bättre och det är hvad du behöfver. Här är ock vanskligt att vistas och skulle jag vilja ge er ett godt råd, dig och mine andre fränder: springen ej upp, då Hallgärd äggar, ty mycket tager hon sig före, som ej är efter mitt sinne.»

»Den vållar ej, som varnar», sade Sigmund.

»Så må man akta på rådet», svarade Gunnar, »och mycket kommer du att frestas. Håll dig alltid när mig och tag efter mina råd.»

Sedan voro de ständigt i följe med Gunnar. Hallgärd visade sig mycket vänlig mot Sigmund och det gick så långt, att hon gaf honom skänker och omhuldade honom ej mindre än Gunnar, och månge hade ord om detta men voro mycket ovisse om hvad som låg därunder. Hallgärd sade till Gunnar:

»Det är ej så lätt att vara till freds med det hundrade i silfver, som du tog mot för Brynjolf, min frände. Därför skall jag också låta hämna honom, om jag kan.»

Gunnar genmälte att han ej ville skifta ord med henne och gick. Han talade med Kolskägg:

»Far hän till Nial och säg honom att Tord må vara på sin vakt, fast förlikning skett, ty mig tyckes som om här vore något att befara.»

Kolskägg red och sade Nial detta. Nial gaf Tord del däraf och tackade bröderne för deras trofasthet och så red Kolskägg till baka hem.

En gång sutto Nial och Tord utanför gården. En bock var van att gå och beta på tunet och ingen fick jaga bort den. Tord vände sig till Nial:

»Något sällsamt ser jag.»

»Hvad ser du då, som synes dig så underligt?» sporde Nial.

»Mig kommer före att bocken ligger blodig där borta i dälden.»

Nial svarade att hvarken bocken eller något annat syntes till.

»Hvad är det då?» sporde Tord.

»Döden är dig nära», sade Nial, »ty du har sett din följgja. Var du blott på din vakt.»

»Det torde ej gagna», sade Tord, »i fall så är mig förelagdt.»

Hallgärd talade en gång med Tråen Sigfusson: »du skulle vara mig en måg, du, om du ville dräpa Tord på Bärgtorshvål.»

»Det vill jag icke», sade han, »ty då får jag öfver mig Gunnars vrede och därtill är det häller ingen småsak, ty det dråpet skall snart varda hämnadt.»

»Hvem skall hämna det?» sporde hon. »Kanhända gubben, den skägglöse?»

»Nej, icke han», svarade Tråen, »men hans söner.»

Så talade de länge tyst samman och ingen visste hvad de hade emellan sig. Det hände sig en gång, att Gunnar ej var hemma, men Sigmund och Sköld voro det. Dit var kommen Tråen från Grytå och sutto de alle med Hallgärd ute på gården och samtalade. Hon sade:

»Det hafven I lofvat mig, stallbröder Sigmund och Sköld, att I skolen dräpa Tord, Nialssönernes fostrare, men du, Tråen, har gett mig löfte att vara till städes.»

De fingo medgifva alle att de hade gifvit henne ett slikt löfte.

»Nu vill jag säga er, Sigmund och Sköld, hvad I hafven att göra. I skolen rida öster ut till Hornafjärden efter edert gods och komma hem först då tinget börjat, ty om I stannen här hemma, torde Gunnar vilja att I riden till tings med honom. Medan Gunnar liksom Nial och hans söner dväljas på tinget, skolen I dräpa Tord.»

De godkände i alt hennes plan. Därpå redde de sig till färden. Gunnar misstänkte intet och red till tings. Nial sände Tord med ärende till en gård under Öfjällen, där han skulle stanna öfver en natt. Han for dit, men hans hemfärd försinkades, ty älfven hade vuxit så hög, att ingen kunde rida däröfver. Nial dröjde hemma en natt öfver i afvaktan på Tord, som han ville ha i följe till tinget. Han tillsade Bärgtora att hon skulle sända Tord dit, så fort han komme hem. Först tredje dagen därefter kom Tord och Bärgtora sade honom att han skulle rida till tings, men »först har du att fara upp till Torolfsfjäll

och se om boet och skall du ej dröja där mer än en dag eller två.»

42

Tord dräpes.

Sigmund och Sköld kommo hem öster ifrån. Hallgärd sade dem att Tord var hemma, men om få dagar skulle han fara till tings; »nu bär det just väl till», sade hon, »men låten I honom nu slippa undan, fån I honom aldrig fatt.»

Någre män togo vägen om Lidarände från Torolfsfjäll och förtalde Hallgärd att Tord var där. Hon gick till Tråen och Sigmund:

»Nu är Tord på Torolfsfjäll», sade hon, »och bäst är att I anfallen honom, när han far hem.»

»Det skola vi göra», sade Sigmund.

De gingo ut, togo sina vapen och hästar och redo den väg, Tord hade att komma. Sigmund vände sig till Tråen:

»Nu skall du hålla dig undan, ty nödigt är ej att vi alle ge oss på honom.»

»Det skall jag då», svarade han.

Om en stund kom Tord ridande mot dem och Sigmund ropade:

»Gif hit dina vapen, ty nu skall du dö.»

»Ingalunda», svarade Tord; »till enviges med mig må du komma.»

»Nej, nu skall det båta oss, att vi äro flere», sade Sigmund. »Underligt är ej att Skarpheden är tapper, ty det är sagdt, att man brås en fjärdedel på fosterfar.»

»Det kommer du att pröfva på», svarade Tord, »ty Skarpheden skall hämna mig.»

Därpå redo de på honom, men han bröt sönder spjuten för dem bägge; så väl värjde han sig. Då högg Sköld af honom handen, men han högg igen med den andra en stund, tills Sigmund genomborrade honom. Död föll han till jorden och de täkte honom med torf och sten. Tråen yttrade då:

»Olyckligt dåd ha vi här gjort och Nials söner skola taga det dråpet mycket när sig, när de få spörja det.»

De redo därpå hem till Lidarände och förtalde Hallgärd sin färd. Hon visade sig glad öfver dråpet. Men Gunnars moder Ranveg sade:

»Det är sagdt, Sigmund, att länge glädes ej hand öfver hugg -- så varder det nu ock. Väl skall Gunnar lösa dig fri från detta mål, men om du än en gång biter på Hallgärds lockbete, så varder det din död.»

Hallgärd sände ett bud till Bärgtorshvål att förtälja dråpet och ett annat till tinget att säga Gunnar det. Bärgtora svarade att hon ej gitte okväda Hallgärd för slikt -- det vore för liten hämd i så stort ett mål.

43

Gunnar och Nial förlikas.

Då sändebudet på tinget sagt Gunnar dråpet, utbrast han:

»Stygt dåd är detta och värre tidning kunde ej komma till mina öron. Dock skola vi strax draga bort till Nial och jag väntar att han än en gång visar sig som vän, fast det kommer att stå hårdt för honom.»

De gingo hän till Nials bod och bådo honom komma ut. Nial steg strax ut till Gunnar. Ingen mer än Kolskägg var i förstone vitne till deras samtal.

»Hård tidning», sade Gunnar, »har jag att bringa dig -- Tord Lösingssons dråp. Jag bjuder dig självdöme.»

Nial stod en stund tyst och sade så:

»Godt tillbud är detta och jag skall taga mot det, fast jag därför kan vänta mig skarpa ord af min husfru och mine söner, ty de skola lika det mycket illa. Dock vill jag våga, ty jag vet väl att jag här har med en ädel man att skaffa och jag vill ej häller att genom mig afbräck i vår vänskap vållas.»

»Vill du kanske låta dine söner vara till städes?» sporde Gunnar.

»Nej», svarade Nial, »ty de skola ej bryta den förlikning, jag gör, men äro de till städes, skola de näppeligen hjälpa till med den.»

»Du har nog rätt», sade Gunnar, »var då ensam om målet.»

De togo hvarandra i hand och förliktes väl och fort. Nial gaf dom:

»Till två hundraden i silfver bestämmer jag boten, fast det må hända synes dig mycket.»

»Ej för mycket», svarade Gunnar och gick hem till sin bod.

Nials söner kommo hem och Skarpheden sporde hvadan det myckna och goda silfret kommit, som hans fader höll i handen. Nial svarade:

»Jag mäler eder Tords dråp, er fostrares, och hafva vi redan förlikts i målet, jag och Gunnar. Han gaf dubbel mansbot för Tord.»

»Hvilke äro dråparne?» sporde Skarpheden.

»Sigmund och Sköld, men Tråen var till städes», svarade Nial.

»Stor styrka ha de tykt sig behöfva», utbrast Skarpheden; »men hur långt skall det gå, innan vi få röra på handen?»

»Långt varder ej till dess», sade Nial, »och då skall du ej häller hållas till baka. Men stor makt ligger på att I ej bryten denna förlikning.»

»Vi få då göra dig till viljes», genmälte Skarpheden, »men kommer något mer emellan dem och oss, då skola vi minnas gammal fiendskap.»

»Ja, då skall jag ej häller söka afböja hvad I ämnen», sade Nial.

44

Sigmunds nidkvad.

Man bröt upp från tinget. När Gunnar kom hem, vände han sig mot Sigmund:

»Större olycka drager du med dig än jag trodde och illa brukar du din mandom. Dock har jag förlikt dig med Nial och hans söner och hälst skulle du ej nappa mer på Hallgärds krokar. Med mig är du ej samslägtad i lynne. Du far med spott och hån och det har jag icke hug för. Men med Hallgärd drager du väl sams, ty I stammen i skaplynne mera samman.»

Länge talade Gunnar honom skarpt till. Sigmund svarade hofsamt och lofvade att hädanefter mer lyda hans råd. Gunnar menade att det vore honom gagneligast. En tid gick och alltid talades de vänligt vid, Gunnar, Nial och hans söner, fast vänskapen ej var så stor mellan husen i öfrigt.

Det hände sig, att några tiggarkvinnor kommo ifrån Bärgtorshvål till Lidarände, sladdersamma och ondtungade. Hallgärd satt i sin frustuga, som hennes vane var. Därinne voro ock Torgärd, hennes dotter, och Tråen, äfvenså Sigmund och många kvinnor. Hvarken Gunnar eller Kolskägg var där. Tiggarkvinnorna gingo in i frustugan och Hallgärd hälsade dem och lät gifva dem plats. Hon sporde dem om nyheter, men de sade sig inga ha att förtälja. Hon frågade dem hvar de varit om natten. »På Bärgtorshvål», svarade de.

»Hvad hade Nial for sig?» sporde hon.

»Han drogs med att sitta», sade de.

»Hvad funno sönerne på?» sporde hon vidare; »de mena sig nu vara någre karlakarlar.»

»Ja, de äro store och långe att se på», sade de, »men ännu är ej pröfvadt hvad de duga till. Skarpheden hvässte en yxa, Grim skaftade sitt spjut, Helge hamrade hjalte fast vid sitt svärd och Höskuld nitade handtag vid en sköld.»

»Då ha de väl i sinne några riktiga stordåd», sade Hallgärd.

»Ej veta vi det», svarade de.

»Hvad gjorde Nials huskarlar?» frågade hon,

»Hvad de andre gjorde kommo vi ej under fund med», sade de, »men den ene körde spillning på backarne.»

»Hvad skulle det tjäna till?» sporde hon.

»Han menade att höet skulle växa bättre där än annorstädes», sade de.

»Den gången var Nial dum», utbrast hon, »han som annars vet råd för alt.»

»Hur så?» frågade de.

»Jo, det är självklart», gaf hon till svar, »att han hällre bort låta spillningen köras i skägget på sig, så att han en gång kunde komma att se ut som andra manfolk. Kallom honom nu skägglöse gubben och sönerne hans dyngskäggen och kväd du något härom, Sigmund, och låt oss hafva gamman af att du är skald.»

»Därtill är jag strax redo», svarade han och kvad dessa visor:

»Hvi, o handvän kvinna,
Hamrar flock af dyngskägg
Där i hallen rådvill
Handtag fast vid skölden?
Mäktar dock ej modfäld
Man att löpa undan
Hån, ur kvadetväller,
Kvinna gullomsmyckad.

Gärna skägglös gubbe
Skymfords mening spörje.
Lätt på ledig timme
Läre se'n han in dem.
Vedernamn, för vackert,
Valts med spott åt dyngskägg.
I en dikt, som duger,
Dårars lof jag täljer.

Nu ha männen nämts med
Namn, som just är värdigt.
Skall de skadelystne
Städs jag dyngskägg kalla.
Fattom oas som kortast:
Folkets hug jag pröfvat --
Skall på folkets läppar
Ligga: skägglos gubbe!»

»Du är mig en klenod, som är så foglig», sade Hallgärd.

I det samma kom Gunnar. Han hade stått utanför frustugan och hört alla ord som fallit. De vordo helt häpna, när de sågo honom träda in, och de tystnade alla, som nyss varit så högljudda och skrattande. Vred vände sig Gunnar till Sigmund:

»Dåre är du och goda råd vräker du. Du nidar Nials söner och hvad värst är honom själf, du som förut kränkt dem. Detta skall ock varda din bane. Säger någon de ord efter, här fälts, skall han bort hädan och därtill ha öfver sig min vrede.»

Gunnar gick ut och så räddes de för honom alla, att ingen tordes säga om ett ord. Tiggarkvinnorna hviskade sins emellan att de nog skulle få lön af Bärgtora, om de sade henne hvad här yttrats. De drogo ned till Bärgtorshvål och, oåtsporda, förtalde de henne i enrum alt.

Då man satt sig till bords, sade Bärgtora:

»Gåfvor äro eder gifna, husbonde och söner, och stackare varden I, om I inga gengåfvor gifven.»

»Hvad är det för gåfvor?» sporde Skarpheden.

»I, mine söner», sade Bärgtora, »hafven alle fått en skänk till hopa -- I ären kallade dyngskäggen, men husbonden min skägglöse gubben.»

»Ej ha vi kvinnosinne», svarade Skarpheden, »att vi vredgas vid alt.»

»Vredgades dock Gunnar å edre vägnar», genmälte hon, »fast han synes hofsint. Och hämnens I icke detta, då skolen I aldrig hämnas någon skymf.»

»Käringen, moder vår, finner gamman i att hetsa oss», sade Skarpheden och hånlog. Dock sprang honom svetten i pannan och röde fläckar trädde fram på kinderna, hvad eljes ej var fallet. Grim satt tyst och bet i läppen. På Hälge rördes ingen muskel. Höskuld gick bort mot dörren med Bärgtora. Hon kom raskt till baka och det skälfde i henne af vrede. Nial sade:

»Fram kommer man, husfru, fast man sakta far, och det går så med många mål, hur kränkt man än känner sig, att efter hämden komma andre tankar.»

Då Nial om kvällen låg i sin säng, hörde han hur en yxa utanför rörde vid brädväggen, så att det klang. Där var ett annat lykt sängrum och därå plägade sköldar hänga -- Nial såg att de voro borta.

»Hvem har tagit ned våre sköldar?» sporde han.

»Dine söner gingo ut med dem», svarade Bärgtora.

Nial rykte raskt skorna till sig och for ut, gick på andra sidan huset och såg hur sönerne skredo uppför backen. »Hvart hän ämnen I eder, Skarpheden?» sporde han. Skarpheden svarade:

»Ut att leta efter dina får.»

»Ej tänken I dräpa dem med vapen», sade Nial; »i annat ärende ären I stadde.»

»Laxar skola vi fånga, om vi ej finna fåren», genmälte Skarpheden.

»Väl vore då, om ej laxarne sprattlade undan», sade Nial.

Sönerne drogo sin väg och Nial gick till baka in i sin säng. Han vände sig till Bärgtora:

»Därute voro sönerne dine alle i vapen och har du väl äggat dem till något.»

»Innerligt skall jag tacka dem, om de bringa mig hem bud om Sigmunds dråp», sade Bärgtora.

45

Nialssönerne dräpa Sigmund och Sköld.

Nialssönerne drogo upp till Fljotslid och dröjde öfver natten under höjddraget. I dagningen närmade de sig Lidarände. Samma morgon stodo Sköld och Sigmund tidigt upp och ärnade sig ut att leta upp en hästflock. De hade betsel med sig, togo sig hästar i tunet och redo bort. De sökte kring liden, tills de funno hingsten med sin stoflock mellan tvänne bäckar. De förde djuren nära fram till vägen. Skarpheden såg Sigmund där han gick i färgrik drägt. »Sen I rödalfen, svenner?» sporde han. De kunde tydligt se honom, de också.

»Du skall ej vara med i anfallet», yttrade Skarpheden till Höskuld, »ty ofta varder du obetänkt sänd ensam ut. Själf tager jag på egen lott Sigmund; det synes mig karlvulet nog. Men I, Grim och Hälge, skolen gå mot Sköld.»

Höskuld satte sig ned, medan de andre gingo vidare, tills de stötte samman med Sigmund och Sköld. Skarpheden mälte:

»Tag dina vapen, Sigmund, och värj dig! Det är dig nu nödigt mer än att kväda nidkvad om oss bröder.»

Medan Sigmund väpnade sig, väntade Skarpheden. Sköld for mot Grim och Hälge och de slogos våldsamt. Sigmund bar hjälm på hufvud, sköld vid sida, svärd i bälte och spjut i hand, Han rusade mot Skarpheden och satte spjutet i hans sköld. Skarpheden slog med sin yxa sönder spjutskaftet, lyfte yxan än en gäng, högg i Sigmunds sköld och klöf den vid handtaget. Sigmund svängde svärdet med högra handen och slog det i Skarphedens sköld, så att det tog fäste däri. Skarpheden rykte med skölden så hårdt, att Sigmund släpte svärdet, hvarpå han högg till honom med sin yxa Stridstrollet. Den kom i hans pansartäkta axel och klöf skulderbladet. Skarpheden rykte den till sig. Sigmund sönk i knä men sprang strax upp.

»Nu knäföll du för mig», sade Skarpheden, »men sträkt skall du ligga på marken, innan vi skiljas.»

»Hårdt, om så varder», sade Sigmund och fick ett slag i hjälmen, hvarpå dödshugget följde.

Grim gaf Sköld ett hugg i foten, så att den togs af ofvan vristen. Hälge lade sitt svärd igenom honom och fick han då sin bane.

Skarpheden såg Hallgärds fårherde, just då han huggit af Sigmunds hufvud. Han lade hufvudet i fårherdens händer, böd honom bringa Hallgärd det och menade att hon nog skulle veta om det var det hufvudet, som kvädit nid om Nial och hans söner. Fårherden kastade det från sig, så fort Nialssönerne lämnat honom; han vågade ej, medan de stodo där. Bröderne drogo vidare, tills de nere vid Markarfljot träffade någre män, som de förtalde dråpen. Skarpheden lyste sig som Sigmunds baneman och Grim samt Helge sig som Skölds. Därpå foro de hem och sade Nial sin färd.

»Lycka med eder bragd», yttrade Nial; »denna gång, då det så står, skall ej själfdöme bjudas.»

Fårherden kom hem till Lidarände och förtalde Hallgärd alt.

»Skarpheden», sade han, »gaf mig i händerna Sigmunds hufvud och bad mig räcka dig det. Men jag tordes icke, ty jag visste ej om du skulle lika det.»

»Illa var att du ej gjorde det», svarade hon; »jag skulle bragt Gunnar hufvudet och han skulle då hämnats sin frände eller ock fått stå för hvar mans tadel.»

Hon gick till Gunnar och sade:

»Din frände Sigmunds dråp förkunnar jag dig. Skarpheden har dräpt honom och ville han låta bringa mig hufvudet.»

»Slikt hade Sigmund att vänta», svarade Gunnar, »ty onda råd föra till ondt fram. Och du och Skarpheden hafva alltid varit hätska mot hvarann.»

Gunnar gick. Han gjorde intet för att få dråpmålet under dom, fast Hallgärd ofta minte på och sade att Sigmund låge där obött. Men han frågade ej ett grand därefter. Tre ting gingo och på hvart väntade man att han skulle kära i målet.

Gunnar råkade en gång i svår förlägenhet och han visste ej hur han skulle komma ut däraf. Han red till Nial. Denne tog vänligt mot honom.

»Goda råd är jag kommen att söka hos dig», sade Gunnar; »det gäller ett vanskligt mål.»

»Dem har du förtjänat», svarade Nial, och gaf honom råden. Gunnar stod upp och tackade honom. Nial fattade i honom och sade:

»Alt för länge, Gunnar, har Sigmund, din frände, legat obött.»

»För länge sedan gåfvos böter för honom», svarade Gunnar, »dock vill jag ej visa bort hvad för mig är en ära.»

Aldrig hade bittra ord gått från Gunnar om Nials söner. Nial ville ej annat än att Gunnar själf afgjorde målet. Två hundraden i silfver, bestämde Gunnar, skulle botas för Sigmund. Sköld finge ligga ogild. Alt silfret reddes strax ut

På Tingskålatinget trädde Gunnar upp och kungjorde förlikningen, när flest folk där var samladt. Han höll fram hur väl Nial och hans söner handlat mot honom och nämde de onda ord, som dragit död öfver Sigmund, och skulle ingen säga de orden efter vid äfventyr att få falla ogill. De förklarade bägge, Nial och Gunnar, att aldrig skulle slikt komma emellan dem, att ej de själfve kunde göra det godt igen. Det löftet hölls väl. Nial och Gunnar voro alltid vänner.

46

Gissur hvite och Ger gode.

En man het Gissur hvite. Han var son af Tet, son af Ketilbjörn gamle från Mossfjäll. Islef biskop var Gissurs son. Gissur bodde på gården Mossfjäll och var en stor höfding.

Den man kommer nu till sagan, som heter Ger. Han kallades Ger gode och bodde på gården Lid i Biskopstunga. Han och Gissur följdes samman i hvarje mål.

På gården Hof å Rangåvallarne bodde Mård Valgårdsson. Han var en listig och illvillig man. Hans fader Valgård var vid denna tid utom lands och hans moder Unn var död. Mycket afundades han Gunnar på Lidarände. Mård var en rik man och föga vänsäll.

47

Otkel på Kyrkoby.

En man het Otkel, Skarfs son. Skarfs farbroder var Ketilbjörn gamle. Otkel bodde på gården Kyrkoby och var en rik man. Hans son het Torger. Han var i unga år och var en hoppfull sven.

En man het Skamkel. Han bodde på ett annat Hof och stod sig godt. Han var illvillig, lögnaktig och bråkig och svår i umgänget. Han var Otkels gode vän. Hallkel het Otkels broder, en stor och stark man. Han bodde hos Otkel på Kyrkoby. Ännu en broder var Hallbjörn hvite. Han förde med sig till Island en träl, som het Melkolf, irsk till ätt och mycket ovänsäll. Hallbjörn tog uppehåll hos Otkel och Melkolf träl var med. Denne sade ofta att han skulle finna sin ställning bättre, om Otkel ägde honom. Otkel led honom godt, gaf honom knif och bälte och hel klädnad och trälen gjorde alt hvad Otkel ville. Han ville köpa honom af sin broder. Hallbjörn sade att han finge den trälen till skänks och menade det vara en sämre klenod än Otkel trodde. Så snart trälen kommit i Otkels ägo, gjorde han alt sitt arbete sämre. Otkel klagade tidt för sin broder Hallbjörn öfver att trälen uträttade så litet. Men han menade att värre lyte fans hos honom.

Vid denna tid kom svår missväxt, så att det brast både hö och mat rundt om i bygderna. Gunnar delade med sig af sitt förråd åt mången och alle, som kommo till Lidarände, fingo, så länge där fans något. Så brast det till sist också Gunnar både hö och mat. Han böd då Kolskägg fara med sig ut i bygden. Äfven Sigfussönerne och Lambe Sigurdsson böd han göra följe. De foro till Kyrkoby, där de bådo Otkel komma ut. Otkel hälsade dem och Gunnar sade:

»Det är nu så, att jag kommit hit att be dig sälja mig hö och mat, i fall du är försedd.»

»Försedd är jag med bäggedera», svarade Otkel, »men intet vill jag sälja dig.»

»Vill du då gifva mig det», sade Gunnar, »och kanske pröfva på hur jag vill löna dig igen?»

»Det vill jag ej häller», svarade Otkel.

Skamkel stod där och lade illvilliga ord till.

Tråen Sigfusson utbrast: »det vore ej mer än rätt, om vi här toge hö och mat, hvad vi behöfde, och lade värdet däraf i stället.»

»Först måste det vara hardt när förbi med Mossfjällsmännen innan I, Sigfussöner, skolen råna dem», svarade Skamkel.

»Med rån fara vi ej fram», sade Gunnar.

Otkel sporde: »vill du köpa en träl af mig?»

»Det drager jag mig icke för», svarade Gunnar. Han köpte trälen och därmed red han bort.

Då Nial fick höra Gunnars färd, yttrade han: »det är illa handladt att neka Gunnar köp och där kunna ej andre vänta sig något godt, när män som han ej få.»

»Hvarför skall du tala så mycket härom?» inföll Bärgtora; »mer värdigt är det dig att lämna honom både hö och mat, då intetdera tryter dig.»

»Det är dagsens sanning du säger, husfru», sade Nial, »och med något skall jag visst förse honom.»

Han for upp till Torolfsfjäll med sönerne. De bundo hö på femton hästar och lastade fem med mat, hvarefter de drogo till Lidarände och kallade ut Gunnar. Han hälsade dem vänligt och Nial sade:

»Härmed bringar jag dig hö och mat till skänks. Jag vill ock att du aldrig kommer till någon annan än mig, då du är nödställd.»

»Goda äro dina gåfvor», svarade Gunnar, »men än mera värd synes mig din och dine söners vänskap.»

Nial for hem. Det led med våren.

48

Stölden i Kyrkoby.

Gunnar red till tings om sommaren. Månge män från Sida gästade honom och han böd dem välkomne åter, när de drogo från tinget. De lofvade sig till honom igen och man red mangrant till tings. Nial och hans söner voro där ock. Tinget var lugnt.

En dag kallade Hallgärd på Melkolf träl:

»Jag har tänkt sända dig bort i ett ärende», sade hon; »du skall fara till Kyrkoby.»

»Hvad skall jag där?» sporde trälen.

»Där skall du stjäla smör och ost», svarade hon, »så mycket du kan lasta på två hästar. Du skall lägga eld i förrådshuset. En hvar skall tro att den kommit upp af ovårdsamhet och ingen skall tänka att man stulit där.»

»Usel har jag varit, men aldrig har jag varit tjuf», invände trälen.

»Hör på maken», utbrast hon, »du gör dig god, du, som varit både tjuf och mördare, och du skall ej töras annat än fara ? eller ock låter jag dräpa dig.»

Han trodde sig veta att hon nog skulle göra det, om han ej lydde. Om natten tog han två hästar, lade klöfsadlar på dem och drog till Kyrkoby. Hunden skälde ej, den kände honom, lopp emot honom och visade sig vänlig. Han for bort till förrådshuset, lykte upp och lastade mat på sine två hästar, brände sedan huset och drap hunden.

Då han red upp med Rangå, sprang hans skotvång sönder. Han tog upp sin knif och lagade skon. Då han bröt upp, glömde han kvar knifven och bältet. Först då han hunnit till Lidarände, saknade han sin knif men vågade ej fara till baka. Han bragte Hallgärd maten och hon visade sig förnöjd öfver hans färd.

Då man i Kyrkoby om morgonen kom ut i gården, såg man skadan där skett. Strax sändes bud till tinget att underrätta Otkel därom. Han tog förlusten lugnt och menade att den vållats af att eldhuset hängt samman med förrådshuset. Alle trodde då att detta var orsaken.

Man red hem från tinget och månge togo vägen till Lidarände. Hallgärd satte fram mat på bordet och det togs in ost och smör. Gunnar visste väl att sådan välfägnad ej var att vänta och han sporde Hallgärd hvarifrån den maten kommit.

»Från slikt ställe», svarade hon, »att du väl kan äta den, men eljes tillkommer det icke karlar att lägga sig i matlagningen.»

»Illa är det, om jag är tjufgömmare», utbrast Gunnar och gaf henne en örfil.

Det slaget skulle hon minnas, sade hon, och löna, om hon kunde.

Hon gick från bordet och Gunnar gick med. All maten bars bort och kött sattes in. Och alle tänkte att det nog toges in som mera rättfången föda.

Gästerne bröto upp.

49

Skamkel.

En gång red Skamkel upp med Rangå att se till fåren. Då såg han hur något blänkte där i vägen. Han sprang af hästen, tog upp det -- och det var en knif och ett bälte. Han tykte sig känna igen bäggedera och for till Kyrkoby.

Otkel stod på gården och hälsade honom vänligt. Skamkel sade:

»Känner du något till dessa ting?»

»Visst känner jag dem», svarade Otkel.

»Hvem äger dem då?» sporde Skamkel.

»Melkolf träl», genmälte Otkel,

»Flere än vi två skola då känna dem», sade Skamkel, »ty jag vill gifva dig trofasta råd.»

De visade sakerna för månge och alle visste hvem ägaren var.

»Hvad vill du nu göra?» frågade Skamkel; och Otkel svarade: »vi skola fara bort till Mård Valgårdsson och få råd af honom.»

De foro till Hof och drogo fram det funna för Mård och sporde om han kände det. Han jakade och tillade: »men huru så? Tron I er nu se spåren af något från eder gård leda till Lidarände?» Skamkel svarade:

»Svårt, mena vi, faller det sig för oss att följa de spåren, då vi stöta på så mäktige män.»

»Det är väl sant», genmälte Mård, »men hända kunde att jag visste ting finnas i Gunnars gård, dem ingen af er känner till.»

»Silfver vilja vi ge dig», sade de, »att du må taga dig af detta mål.»

»Det silfret varder mig visst dyrköpt; dock är det möjligt, jag inlåter mig på vågstycke.»

De gåfvo tre mark i silfver, att han skulle stå dem bi. Han gaf det rådet, att man skulle skicka ut kvinnor med småvaror åt husfruarna och då se till hvad de finge i gengåfvor på hvart ställe, »ty alla äro af det skaplynnet», sade Mård, »att de först lämna från sig det de stulit, om de ännu ha det i sina gömmen. Och så skall det gå här, i fall branden är anlagd. Kvinnorna skola sedan visa fram för mig hvad de fått och varder så det visadt, som vi vilja veta, då vill jag vara lös från detta mål.» På detta gingo de in. Sedan foro de hem.

Mård sände några kvinnor ut i häradet och de voro borta en half månad. Då de vände åter, hade de med sig stora bördor och Mård sporde dem hvar dem gifvits mest. På Lidarände hade de fått det mesta och Hallgärd hade varit den hedersammaste af alla husfruarna.

Han frågade dem hvad godt hon skänkt. »Ost», sade de. Han bad att få se den. De visade honom osten och den var i många skifvor, dem han tog i förvar. Kort efter for han till Otkel och bad honom taga fram Torgärds ostform. Det skedde och man lade ned däri alla ostskifvorna. De fylde jämt upp formen. »Nu kunnen I se», sade Mård, »att Hallgärd månde ha stulit osten.» De lade alla tecken samman och funno det så vara. Mård sade sig nu hafva skäl att varda fri från målet. Skildes de så.

Kolskägg kom till Gunnar.

»Harmligt att säga», sade han, »går det ryktet i bygden, att Hallgärd stulit och vållat den stora skada, som timat i Kyrkoby.»

Gunnar höll det alt för sant, »men hvad råd taga vi nu till?» sporde han.

»Mest skyldig är väl du att bota hvad din hustru brutit», svarade Kolskägg, »och jag finner det rådligast, att du far hän till Otkel och bjuder honom godt bud.»

»Detta är väl taladt», svarade Gunnar, »och så skall det vara.»

Strax därpå sände han efter Tråen Sigfusson och Lambe Sigurdsson, hvilke genast kommo. Gunnar sade dem hvart hän han ämnade sig. De voro enige med honom. Med elfva man red Gunnar till Kyrkoby och kallade ut Otkel. Skamkel var där ock. »Jag går ut med dig», sade han, »ty här skall det bli bäst att bruka vett. Alltid vill jag stå dig närmast, när det mest tarfvas dig, som just nu, och finner jag klokast att du ställer dig stormodig.» Sedan gingo de ut, Otkel och Skamkel, Hallkel och Hallbjörn. De hälsade Gunnar. Han hälsade igen. Otkel sporde hvart hän han tänkte fara.

»Ej längre än hit», svarade Gunnar, »och är mitt ärende att tala med dig om den skada, som här vållats af min hustru och trälen, jag köpte af dig.»

»Slikt var af den trälen att vänta», sade Hallbjörn.

»Godt bud vill jag bjuda», mälte Gunnar; »jag bjuder att målet gifves i handom häradets bäste män.»

»Det är ett vackert bud men obilligt», invände Skamkel; »du är vänsäll bland bönderne, men Otkel är det ingalunda.»

»Då vill jag erbjuda mig att själf döma», svarade Gunnar, »strax säga fram min dom, lägga min vänskap till och på stället reda ut alt silfret och böta dubbelt för skadan.«

Skamkel föll in:

»Det budet skall du ej taga mot, ty dumhet vore, om du gåfve honom själfdöme, då du själf äger rätt att kräfva det.»

»Jag vill ej lämna dig själfdöme, Gunnar», sade Otkel.

Gunnar yttrade:

»Jag ser hvad hug de bära mot mig, de män, här tala, om jag ock ej vet när lönen vankas. Döm själf då!»

Otkel lutade sig till Skamkel och sade:

»Hur skall jag nu svara?»

»Detta skall du nämna väl budet», hviskade Skamkel, »men likväl gifva ditt mål i Gissur hvites och Ger godes händer. Mången skall då säga att du är lik Hallkel, din farfar, som var en väldig kämpe.»

Otkel sade:

»Väl är detta budet, Gunnar, dock vill jag att du ger mig tid att söka Gissur hvite och Ger gode.»

»Gör som dig lyster», genmälte Gunnar, »men mer än en skall nog få att säga att du ej hade öga för egen ära, då du ej tog emot de bud, jag böd dig.»

Gunnar red hem och da han var borta, yttrade Hallbjörn:

»Här såg jag nu stor skilnad på män. Gunnar böd dig goda bud, men intet ville du taga mot. Och hur kan du tänka på att ge dig i hätsk delo med Gunnar, då ingen är hans jämlike? Dock är han så ädel man, att han nog skall låta sina bud stå, om du framdeles vill taga mot dem. Rådligast synes mig att du strax far att söka Gissur hvite och Ger gode.»

Otkel lät taga sin häst och redde sig i alt till färden. Han var svagsynt. Skamkel, som följde honom till vägs, yttrade:

»Underligt synes det mig, att din broder ej ville fria dig från detta omak. Jag vill tillbjuda mig att fara i ditt ställe, då jag vet att alla färder falla dig mödosamma.»

»Det går jag in på», svarade Otkel, »men var nu sannfärdig.»

»Ja visst», menade Skamkel, tog mot hästen och Otkels kläder och Otkel gick hem. Hallbjörn stod ute på gården och utbrast, då han såg honom:

»Illa är att äga träl till förtrogen. Och skola vi städse ångra att du vändt om. Det är oklokt att sända den lögnaktigaste man i ärende, som väl kan sägas gälla mäns lif.»

»Du skulle alt varda förfärad», genmälte Otkel, »om Gunnar svängde öfver dig sin spjutyxa, då du redan är så rädd.»

»Ej vet jag», svarade Hallbjörn, »hvem af oss då skulle känna sig räddast, men du skall en gång ha att berätta att Gunnar ej står länge och måttar med spjutyxan, då han i vrede lyft den.»

»Ynkryggar ären I alle utom Skamkel», sade Otkel. Bägge voro då vrede.

50

Gunnar stämmes.

Skamkel kom till Mossfjäll och framstälde för Gissur Gunnars bud.

»Mig synes det», sade Gissur, »som om dessa bud vore fullt goda -- hvi tog ej Otkel mot dem?»

»Det var mest därför att man litet hvar ville unna dig heder af målet och ville han bida din mening, hvad ock mest skall båta alla.»

Skamkel stannade där om natten. Gissur sände en man efter Ger gode. Han kom till Mossfjäll bittida om morgonen. Gissur lade fram alt i saken och sporde hur man nu skulle förfara.

Ger svarade:

»Just så, att saken ledes till bästa slut på det sätt, du nog redan tänkt dig. Nu skola vi låta Skamkel förtälja oss alt än en gång och så se till hur det framställes af honom.» De gjorde så.

Ger sade:

»Må hända är det rätt förtaldt, fast jag aldrig sett ett värre bofanlete än ditt, och föga gäller ytan, om du är att lita på.»

Skamkel gaf sig på hemvägen. Först red han till Kyrkoby och kallade ut Otkel. Han välkomnade Skamkel. Denne bragte honom Gissurs och Gers hälsning.

»Hvad målet rör, kan jag fritt säga ut att det är Ger godes och Gissur hvites vilje, att du ej förliker dig med Gunnar. Deras råd är att du far till Lidarände och stämmer Hallgärd för stöld och Gunnar för bruk af stulet gods.»

Otkel sade:

»Så skall i alt förfaras som de rådt till.«

»Mest fägnade dem», sade Skamkel, »att du stält dig så stolt och jag lät dig ock i alt stå dråpelig fram.«

Detta sade Otkel sine bröder. Hallbjörn yttrade: »Det är säkert den största lögn.» Tiden led och de siste dagarne för stämning till Altinget voro inne. Otkel böd sine bröder och Skamkel rida med på stämningsfärd till Lidarände. Hallbjörn sade att han nog skulle fara med, fast den färden komme att ångras, hvad det lede. Tolf samman redo de till Lidarände. Då de kommo i tunet, stod Gunnar ute och han märkte dem först, då de kommit fram till gården. Han gick då icke in. Otkel lät strax stämningen dundra fram. Då de lyktat den, sade Skamkel:

»Är det rätt stämdt, Gunnar bonde?»

»Det borden I själfve veta», sade Gunnar, »men minna skall jag dig en gång om denna färd och din rådgifning, Skamkel.»

»Det få vi ej skada af», sade Skamkel, »blott ej spjutyxan lyftes.»

Vred gick Gunnar in och sade Kolskägg det skedda.

Han mälte:

»Skada, att vi andre ej voro ute, då skulle deras färd fått snöplig ände.»

Gunnar sade:

»Alt bidar sin stund, men den resan skall ej varda dem ärorik.»

Kort därpå for Gunnar till Nial och nämde hvad som händt.

»Låt det ej gå dig till sinnes», sade Nial, »ty detta skall varda dig till den största heder, innan detta ting lyktar. Alle skola vi ock följa dig med råd och dåd.»

Gunnar tackade och red hem. Otkel red till tings med sine bröder och Skamkel.

51

På Altinget.

Gunnar red till tings och alle Sigfussönerne. Så ock Nial och hans söner. De gingo alle i följe med Gunnar och det var sagdt, att ingen flock visade fram slike kämpagestalter. Gunnar gick till Dalamännens bod. Rut stod med Höskuld vid boden och de hälsade vänligt Gunnar. Han förtalde dem alt om målet.

"Hvad råd gifver Nial?" sporde Rut.

Gunnar svarade:

"Han bad mig söka er, bröder, och säga att han i denna sak skulle ha en mening med er."

"Han vill då", sade Rut, "att jag för skyldskaps skull skall ge rådet och det skall jag ock. Till holmgång skall du äska Gissur hvite och Kolskägg Ger gode, om de ej bjuda dig själfdöme. Hvem hälst kan man väl få att gånga mot Otkel och hans bröder och hafva vi nu så stor styrka alle till hopa, att du väl mäktar drifva genom det du vill."

Gunnar gick hem till boden och sade Nial svaret.

"Det väntade jag", sade Nial.

Ulf örgode fick veta dessa rådslag och sade Gissur dem. Han vände sig till Otkel:

"Hvem skänkte dig det rådet att fara å stad och stämma Gunnar?"

"Skamkel sade det vara ditt och Ger godes råd:"

"Hvar är den usling, som ljugit detta?"

"Han ligger sjuk där hemma i boden."

"Därifrån stånde han aldrig upp", sade Gissur; "men nu skola vi alle gånga till Gunnar och bjuda honom själfdöme, fast jag ej vet om han vill taga emot det.»

Mer än en fälde vreda ord om Skamkel och låg han sjuk under hela tinget.

Gissur och de andre gingo till Gunnars bod. Man såg dem nalkas och mälte det in i boden till Gunnar. De stego alle ut och stälde sig upp i flock. Gissur hvite kom främst. Då de nått fram, sade Gissur:

»Vi bjuda dig själfdöme, Gunnar, i ditt och Otkels mål.»

»Så var det icke efter ditt råd, jag stämdes?»

»Ej gaf jag det rådet, hvarken jag eller Ger.»

»Då torde du ock vilja med dugande skäl styrka det.»

»Hvad äskar du?»

»Att du svär ed.»

»Det vill jag, om du tager mot själfdömet.»

»Det böd jag för en tid sedan, men nu synes mig som vore här större mål att döma i.»

Nial sade:

»Ej bör själfdömet afslås: däraf får du dess större heder, ju större målet är.»

»För mine vänners skull», sade Gunnar, »skall jag gifva dom. Men det råder jag Otkel, att han hädanefter ej ofredar mig.»

Bud sändes efter Höskuld och Rut och de kommo. Gaf då Gissur ed; så ock Ger gode. Gunnar öfvertänkte målet utan att rådgöra sig med någon och sade sedan fram sin dom.»

»Min dom är denna», sade han: »dig skall godtgöras värdet af huset och den mat, därinne var. För trälen vill jag ej gifva dig bot, ty du dolde hans lyten. Tilldömer jag dig honom, Otkel, ty öron passa bäst, där de vuxit. Eder stämning förklarar jag gjord mig till hån och som bot därför fastställer jag hvad detta är värdt, huset och hvad därinne brann. Men synes eder bättre att vi äro oförlikte, stånde det fritt. Jag har tänkt ut ännu ett råd för mig och det skall då komma fram.»

Gissur svarade:

»Vi vilja ock att du inga böter gäldar, men därom bedja vi dig, att du ville vara Otkels vän.»

»Det varder jag aldrig», sade Gunnar, »så länge jag lefver -- må han hafva Skamkels vänskap, som han länge plägat.»

Gissur svarade:

»Vi vilja ändock lykta målet, fast du ensam sätter vilkoren.»

De gåfvo hvarandra handslag på all denna förlikning. Gunnar vände sig till Otkel:

»Rådligast är det dig att fara till dine fränder, men vill du stanna här i bygdelaget, så akta dig att yppa fäjd med mig.»

Gissur sade:

»Detta är godt råd och det skall han lyda.»

Gunnar hade stor heder af målet. Sedan red man hem från tinget. Gunnar satt nu i sin gård och alt var lugnt någon tid.

52

Runolf, Ulf örgodes son.

Runolf, Ulf örgodes son, bodde på gården Dal öster om Markarfljot. Han gästade Otkel på väg från tinget och fick af honom i gåfva en kolsvart oxe, nioårig. Runolf tackade för skänken och böd Otkel till sig, när han fann det lägligt. Då Otkel ideligen sköt upp sin färd, sände Runolf ofta bud på honom och minde på, och jämt lofvade han komma. Otkel ägde två gulfuxar. De voro de bäste ridhästarne i häradet och höllo så af hvarandra, att den ene alltid lopp efter den andre. En norrman, som het Ödulf, vistades i Otkels hus och fäste sin hug vid hans dotter Signy. Ödulf var en stor och stark man.

53

Otkels ridt.

En gång på våren talade Otkel om att nu skulle man rida öster ut och gästa Dal och alle voro med därom. Skamkel for med Otkel. Dennes båda bröder, Ödulf samt tre andre voro ock följeslagar. De styrde öster ut till Markarfljot. Själf red Otkel en af gulfuxarne och den andre sprang lös vid sidan. Otkel sprängde fram och bägge fuxarne började skena och rände af vägen upp till Fljotslid. Det bar fortare af än Otkel själf ville.

Gunnar hade nyss gått ensam hemifrån och hade en sädeskorg i ena handen och i den andra en handyxa. Han gick på sin åker och sådde; bredvid sig hade han lagt sin gudväfskappa och yxan.

För Otkel bar det nu fortare af än han själf ville. Han bar sporrar och sprängde upp öfver vången. De varsnade ej hvarandra, Gunnar och Otkel, och i det samma Gunnar reste sig upp, red Otkel på honom, strök honom med sporren vid örat och ristade en stor skråma, som blödde starkt. Otkels följe kom till.

»Alle kunnen I se», sade Gunnar, »att du, Otkel, har blodat mig. Fräck ar en slik framfart: först stämmer du mig och nu rider du på mig och träder mig under fötterna.»

Skamkel sade:

»Tappert ter du dig, bonde, men väl så het var du på tinget, då du tog själfdöme med hand på spjutyxan.»

» Nästa gång, vi två råkas», mälte Gunnar, »skall du få se spjutyxan.»

De skildes. Skamkel ropade till:

»Hårdt riden I, svenner.»

Gunnar gick hem och nämde ej för någon hvad som händt och ingen trodde häller att såret, han bar, vållats af man. En gång sade han det dock för Kolskägg.

»Detta skall du säga för flere, att det ej må heta att du åklagar död man, ty kraftigt jäf skall göras, om ej vitnen förut veta hvad I haft samman.»

Gunnar sade det för sine naboar och så småningom började man att orda därom.

Då Otkel med sine följeslagar nått fram till Dal, togos de väl emot och de dröjde där en vecka. Otkel förtalde Runolf sitt möte med Gunnar. Någon kom då att spörja hur Gunnar vardt till mods. Skamkel svarade:

»Vore det ej slik storkarl, skulle man säga att han grät.»

»Illa är det taladt», sade Runolf, »och då I härnäst träffens, får du nog att mäla det gråten gått honom ur halsen. Väl vore om ej bättre män än du finge lida för din ondska. Tyckes mig nu rådligare att jag drager med eder, då I viljen fara hem, ty mig skall Gunnar ej göra men.»

»Det vill jag icke», svarade Otkel, »ty vi kunna rida öfver floden längre ned.»

Runolf gaf Otkel goda gåfvor och sade att de aldrig mer skulle få se hvarandra. Otkel bad honom låta sonen, om det så ginge, få godt af att de varit vänner.

54

Striden vid Rangå.

Nu har man att förtälja huru Gunnar stod ute på Lidarände gård och såg sin fårherde komma mot sig i fyrsprång.

»Hvi rider du så hårdt?» sporde Gunnar.

»Jag ville vara dig trogen», svarade han; »jag såg åtta män rida ned längs med Markarfljot och fyra af dem voro i bjärt drägt.»

»Där är Otkel», sade Gunnar.

»Jag ville ock säga dig», lade fårherden till, »att jag hört flere smädliga ord från dem. Så sade Skamkel öster på i Dal att du grät, när de redo på dig, och tålde jag ej höra slikt från usle män.»

»Ej skola vi ömma för ord», sade Gunnar, »men hädanefter skall du ej med annat sysla än du sjelf vill.»

»Skall jag kanske säga det till Kolskägg?» frågade fårherden.

»Far du och sof», sade Gunnar; »jag säger Kolskägg hvad mig lyster.»

Svennen lade sig och somnade. Gunnar tog hans häst och sadlade den. Han tog sin sköld oeh gjordade sig med svärdet, han fått af Ölve, satte hjälm på hufvudet och grep spjutyxan -- och det sjöng högt till i den. Ranveg, Gunnars moder, som hörde det, gick fram och sade:

»Vred synes du mig nu, sonen min, och aldrig såg jag dig sådan förr.»

Gunnar gick ut, satte spjutyxan i marken, kastade sig i sadeln och red bort. Ranveg gick hän till stugan. Man var högröstad därinne.

»Högt glammen I här», sade hon, »men högre klang spjutyxan, då Gunnar gick ut.»

Kolskägg hörde orden. Han sade:

»Det månde båda något.»

»Väl är det», sade Hallgärd; »nu skola de röna om Gunnar gråtande viker för dem.»

Kolskägg tog sina vapen, fick sig en häst och red efter, alt hvad han kunde. Gunnar red tvärs öfver Åkratunga till Gelastofnar, därifrån till Rangå och ned till vadet vid Hof. Några kvinnor voro där på mjölkestället. Gunnar sprang af hästen och band den. Då redo de andre fram. Vägen vid vadet gick fram öfver lerig klippgrund. Gunnar ropade:

»Nu gäller det att värja sig -- här är spjutyxan. Skolen I nu ock få röna om jag gråter för eder.»

De sprungo alle af hästarne och foro mot Gunnar. Hallbjörn, Otkels broder, var främst.

»Kom ej hit», sade Gunnar; »dig ville jag minst vålla ondt -- dock skall jag ej skona någon, som kommer mig in på lifvet.»

»Kan ej hjälpas», sade Hallbjörn, »ty du vill dock dräpa min broder och då är det skam, om jag sitter och ser på.»

Han stötte med bägge händer sitt spjut mot Gunnar. Gunnar sköt skölden för och spjutet trängde igenom den, och så hårdt satte han skölden i marken, att den stod fast; han grep till svärdet så hastigt, att ej öga kunde följa med, och högg Hallbjörn ofvan handleden, så att handen togs af. Skamkel sprang på Gunnar bakifrån och högg efter honom med en stor yxa. Gunnar vände sig raskt om, slog spjutyxan emot och träffade Skamkels yxa i bladvinkeln, så den for honom ur handen ut i Rangå. Gunnar lade än en gång spjutyxan mot Skamkel, rände den genom honom, lyfte honom upp och kastade honom på hufvudet i lergatan. Ödulf norrman höjde sitt spjut och sköt det mot Gunnar. Han tog det i luften, sköt det till baka och det for igenom norrmannen ned i marken. Otkel högg med svärdet och riktade hugget emot benet nedanom knät. Gunnar tog ett språng i höjden och Otkel högg miste. Gunnnar stack till med spjutyxan och dref den genom honom. Då nådde Kolskägg fram. Han sprang strax på Hallkel och gaf honom med kortsvärdet dödshugg. De dråpo där åtta män.

En af de kvinnor, som åsågo kampen, lopp hem till Hof, förtalde Mård att man slogs nere vid vadet och bad honom skilja männen.

»Det är väl inge andre än att man kan ligga lugn, om de också dräpa hvarandra», sade Mård.

»Det vill du väl ej säga», svarade hon; »det är Gunnar, din frände, och Otkel, din vän.»

»Pladdrar du alltid, ditt troll», sade han--och låg han inne medan de slogos.

Efter detta redo Gunnar och Kolskägg hem och de redo skarpt bort öfver sandbankarne. Gunnar for af hästen och kom ned stående. Kolskägg yttrade:

»Skarpt rider du nu, frände!»

»Så sade Skamkel ock, när jag sagt ’I riden på mig’.»

»Det har du nu hämnat», sade Kolskägg.

»Ej vet jag», sade Gunnar, »om jag i käckhet står så långt under andre män, som jag mer än andre drager mig för att dräpa.»

55

Nial gifver Gunnar råd.

Tidenden spordes och det var mångas mening, att detta ej skett förr, än man kunnat vänta.

Gunnar red till Bärgtorshvål och förtalde Nial sitt verk. Han yttrade:

»Väldigt är verket, men hårdt har ock ditt tålamod frestats.»

»Hur skall det nu vidare gå?» frågade Gunnar.

»Vill du att jag skall saga dig hvad ännu ej timat?» sade Nial. »Du skall rida till tings och där skall du med hjälp af mina råd få af detta mål den största ära. Härmed börja dock dina dråpmål.»

»Gif mig goda råd», bad Gunnar.

»Det skall jag göra», sade Nial. »Dräp aldrig mer än en gång i samma slägtlinje och bryt aldrig den förlikning, som gode män gjort mellan dig och andre, och allra minst i sådant mål, jag nu varnat dig för.» Gunnar svarade:

»Slikt trodde jag var mer att frukta af andre än af mig.»

»Det förnekar jag ej», sade Nial, »dock skall du vara beredd på att du har kort igen af ditt lif, i fall detta inträffar. Men eljes skall du varda gammal man.»

Gunnar frågade:

»Vet du hvad en gång varder din bane?»

»Det vet jag», sade Nial.

»Hvad?» sporde Gunnar.

»Det som en hvar minst månde ana», svarade Nial.

Därpå red Gunnar hem.

Bud sändes till Gissur hvite och Ger gode, ty de ägde att åtala Otkels dråp. De möttes och rådslogo om hur de skulle gå till väga. De enades om att målet skulle dragas inför rätt. Man sökte efter någon, som ville åtaga sig målet. Men ingen var villig därtill.

»Mig synes», sade Gissur, »som vore här blott tvänne utvägar: antingen skall en af oss föra målet--och då draga vi lott -- eller ock måste mannen ligga ogill. Lätt kunna vi finna att vi få svårt med att sätta målet i gång, ty Gunnar är fränderik och vänsäll. Och skall den, som undgår lotten, rida med i flocken och ej draga sig undan, förr än målet bragts till slut.» De drogo lott och den föll på Ger gode.

Kort därefter redo Ger och Gissur väster ifrån öfver åarna och kommo dit, där striden stått vid Rangå. De grofvo upp liken och nämde vitnen på banesåren. De lyste dråpen och kallade ut nio naboar att vitna i målet.

Dem sades att Gunnar var hemma med trettio man. Ger gode sporde om Gissur ville med hundra man rida till anfall mot honom. »Det vill jag ej», svarade han, »hur mycket större vår styrka än är.» De redo till baka hem.

Denna tillredning af målet spordes öfver alla häraden och talet gick att tinget nog skulle bli stormigt.

56

Gunnar och Ger godes tingsträta.

En man het Skafte. Han var Torodds son. Far och son voro bägge store höfdingar och väldige lagkarlar. Torodd hölls för något bakslug och listig. De stodo på Gissur hvites sida i alla mål.

Männen från Fljotslid och Rangåvallar drogo manstarke till tings och så vänsäll var Gunnar, att de alle enades om att följa honom. De kommo till tinget och tältade sina bodar.

I flock med Gissur hvite voro bland andre höfdingar Skafte, Torodd samt Åsgrim Ellidagrimsson.

En dag drog man till lagbärget. Där stod Ger gode upp och lyste dråpmålen emot Gunnar och Kolskägg.

Fjärdingsrätterna sattes. Bägge parter infunno sig manstarke vid Rangåmännens domplats. Ger gode förde fram sitt käromål mot Gunnar på öfligt sätt. Han äskade utslag af den tillkallade nabonämden. Den förklarade att den ej kunde yttra sig i norrmannen Ödulfs sak, då rätte målsäganden var i Norge, men gaf utslag i Otkels och nämde Gunnar saker.

»Jag för fram som värn för mig i detta mål», sade Gunnar, »att jag i naboars närvaro inför vitnen förklarade Otkel ligga ogill för det blodvite, han gaf mig med sin sporre.» Han gjorde Gers hela tillredning af målet ogiltig. »Jag skall ock nämna dig ett annat sätt för mig att handla», tillade han.

»Skall du äska mig till tvekamp efter din vane», sporde Ger, »och ej tåla lag?»

»Nej», svarade Gunnar, »jag skall från lagbärget stämma dig for det du för Ödulfs dråp tillkallat en nabonämd, som ej haft med det målet att skaffa. Och skall jag nämna dig skyldig att för den skull varda fredlös man.»

Nial sade:

»Ej må målet få slik vändning, ty hård och hetsig blefve då trätan. Mycket har man, som mig synes, emot sig på bägge sidor. Några af dråpen äro sådana, att du, Gunnar, ej mäktar fria dig från att för dem dömas saker. Ger kan ock dömas saker för olaglig tillredning af målet efter Ödulf. Och det skall du veta, Ger gode, att ännu har ej den skoggångssak, som hvilar öfver dig, blifvit anlagd, men den skall ej häller läggas å sido, om du ej lystrar till mina ord.»

Torodd gode inföll:

»Mig synes som det vore tryggast, ifall målet bilades. Men hvi tager du dig så litet häraf, Gissur?

»Jag finner», svarade Gissur, »att vi behöfva starka stöttor att sätta till vår sak, om den skall kunna hållas uppe. Man kan också se att Gunnars vänner stå nära.

Och det bästa, vi kunna göra vid målet, är att låta gode män afgöra det, ifall Gunnar det vill.»

»Försonlig har jag alltid varit», sade Gunnar, »I hafven mycket att åtala, men jag har också, synes mig, varit nödd till hvad jag gjort.»

På de visaste männens inrådan slöts det så, att alla målen hänskötos till en förlikningsnämd. Sex män sutto i den. Målen afgjordes strax på tinget sålunda: Skamkel skulle ligga ogill; böterna för Otkel skulle gå ut mot sporrhugget, han gifvit Gunnar. För de andra dråpen bestämdes passande böter. Gunnars fränder hulpo honom med penningar och för alla dråpen gäldades böter på tinget. Ger gode och Gissur hvite gingo bort och tillförsäkrade Gunnar fred och trygghet.

Gunnar red hem från tinget. Han tackade de män, som stödt honom, och gaf åt månge gåfvor och fick däraf det största lof. Gunnar satt nu hemma i sin heder.

57

Starkad och hans söner.

En man het Starkad. Han var son af Bark blåtandskägg, son af Torkel bundenfot, som tog land ikring Trehörningsfjället. Starkad var gift och hans hustru het Hallbära. Deras söner voro Torger, Bark och Torkel. Hildegunn läkekvinna var desses syster. Bröderne voro store öfversittare, hårdsinte och trätolystne. Sällan fick man sin rätt af dem.

58

Ägil och hans söner.

Ägil, broder till Anund i Trollaskog, bodde på gården Sandgil. Hans söner voro Kol, Ottar och Hök, deras moder var Stenvör, en syster till Starkad på Trehörning. Sönerne voro storvuxne, häftige och vrångsinte män. De och Starkads söner höllo alltid samman. Gudrun nattsol var deras syster, mycket frid och höfvisk.

Ägil hade i sitt hus tagit emot två norrmän. Den ene het Tore, den andre Torgrim. Aldrig förr hade de varit på Island. Vänsälle voro de och rike, därtill gode idrottsmän.

Starkad hade en häst, röd till färgen, och menade man ingen häst vara med den jämgod i kamp.

En gång voro bröderne från Sandgil på gästning i Trehörning. De sutto och samspråkade vidt och bredt om alle bönderne där i Fljotslid och det kom till sist på tal, om någon där skulle ha lust till en häststrid. Några af de närvarande, som ville hedra och smickra dem, menade på att hvarken funnes bland bönderne den, som skulle våga sig i en slik strid, ej häller ägde någon en sådan häst som de att föra fram. Då sade Hildegunn:

»Jag vet den man, som väl vågar en häststrid med eder.»

»Nämn honom», sade de.

»Gunnar på Lidarände äger en brun häst och med den skall han gå till täflan med eder och med hvem som hälst.»

»I kvinnor hafven alltid för eder», sade de, »att ingen kan vara hans like. Och fast Ger gode och Gissur hvite snöpligt veko för honom, är ej säkert att det går oss på samma sätt.»

»Eder skall det gå värst», genmälte hon och häftig träta följde. Starkad yttrade:

»Gunnar är den man, jag minst ville att I skullen gifva eder i lag med, ty vanskligt varder eder att gå mot hans lycka.»

»Du har väl ej något emot att vi föreslå honom en hästhetsning?» sade de.

»Nej», svarade han, »blott I bjuden honom ärlig lek.»

Det skulle de. De redo till Lidarände. Gunnar var hemma; han gick ut, och Kolskägg och Hjort följde honom. De hälsade vänligt de komne och sporde hvart hän de ärnade sig.

»Icke längre än hit», svarade de. »Oss är sagdt att du har en god häst. Vi vilja bjuda dig häststrid.»

»Mycket kan man ej säga om min häst», svarade Gunnar; »den är ung och helt opröfvad.»

»Du lofvar väl dock att möta med den?» sade de. »Hildegunn höll före att du gärna släpte till din häst.»

»Hvi taladen I härom?» sporde Gunnar.

»Där voro män, som sade att du ej skulle töras hetsa din häst mot vår», svarade de.

»Väl törs jag», genmälte Gunnar, »men jag skönjer ondt i de orden.»

»Skola vi räkna på», sade de, »att du kommer till hetsningen?»

»God månden I finna eder färd», sade Gunnar, »då I fån eder vilja fram. Det vill jag dock bedja eder, att vi så hetsa hästarne, att det sker folk till gamman och oss själfve till ingen förtret, samt att I skonen mig för all skymf. Men om I handlen mot mig som mot andre, då skall jag låta slikt komma öfver er, som kännes eder tungt att bära. Jag gäldar lika med lika.»

De redo hem. Starkad sporde dem hur det gått. De svarade att Gunnar låtit deras färd lyckas.

»Han lofvade att hetsa sin häst och vi gjorde upp när striden skulle stå. Skönjas kunde det i alt, att han fann sig oss underlägsen, och han bad att få slippa all förtret.»

»Ofta kan det varsnas», sade Hildegunn, »att Gunnar är svår att få i träta men hård att dragas med, då han ej kan undgå den.»

Gunnar red till Nial och förtalde honom den utsatta hästhetsningen och ordskiftet.

»Hur tänker du att striden ändas?» sporde Gunnar.

»Du skall vinna», sade Nial, »men häraf skall dock komma mången mans bane.»

»Min må hända också?» sporde Gunnar

»Nej, icke häraf», sade Nial, »men dine motståndsmän skola minnas gammal och lägga till ny fiendskap och skall du till sist nödgas vända dig med kraft mot dem.»

Därpå red Gunnar hem.

59

Hästhetsningen.

Gunnar fick nu spörja Höskulds, sin svärfaders, död. Få dagar därefter födde Hallgärds dotter Torgärd på Grytå, Tråens hustru, ett svenbarn. Hon sände bud till sin moder och bad henne bestämma om pilten skulle ha namn efter Glum, sin morfar, eller Höskuld, sin moders morfar. Hallgärd bad att svennen skulle få heta Höskuld och det namnet fick han.

Gunnar och Hallgärd hade två söner, Högne och Grane. Högne var en kraftig sven, tyst, betänksam och sannfärdig.

Man red till häststriden och mycket folk samlades. Gunnar, hans bröder, Sigfussönerne, Nial och alle hans söner voro där. Starkad och Ägil, hvar med sine söner, voro ock komne. De frågade Gunnar om man nu skulle leda hästarne samman. Gunnar jakade. Skarpheden sporde:

»Vill du att jag skall hetsa din häst i kampen, Gunnar frände?»

»Nej, det vill jag icke», svarade Gunnar.

»Det skulle annars passa godt», sade Skarpheden, »ty vi äro hetlefrade på bägge håll.»

»I kunnen ej säga eller göra mycket», sade Gunnar, »innan I råken i strid; men hetsar jag hästen, skall det dröja därmed, fast änden på alt dock blir den samme.»

Gunnar gjorde sig redo att hetsa, Skarpheden ledde fram hästen. Gunnar var i röd kortrock, hade kring sig ett digert silfverbälte och i handen en häststaf. Djuren foro samman och betos länge. Leken gick af sig själf och skänkte alle den största gamman. Då lade Torger och Kol sitt råd samman, att då hästarne härnäst sprungo på hvarandra, skulle de stöta fram sin och söka få Gunnar omkull. Hästarne rusade hop och i det samma sprungo Torger och Kol sin på länden och rände till honom med all kraft. Men Gunnar körde då ock till sin och i blinken tumlade Torger och Kol bägge öfver ände och hästen ofvan på dem. Raskt reste de sig upp och sprungo på Gunnar. Han kastade sig undan, grep Kol och slungade honom i backen, så att han låg afdånad. Torger Starkadsson slog till Gunnars häst, så att ögat for ut.

Då gaf Gunnar Torger ett slag med stafven och han föll sanslös. Gunnar gick hän till sin häst, vände sig till Kolskägg och sade:

»Hugg ned hästen, ej skall han lefva med lyte!»

Kolskägg högg hufvudet af den. Då var Torger åter på benen, tog sina vapen och ville åt Gunnar. Det hindrades och det vardt en stark trängsel. Skarpheden yttrade:

»Jag leds vid sådant stim; vida manligare är det, då män slås med vapen.» Han kvad en visa;

»Trängs man här och kifvas,
Kält förutan ände!
Sent kan folket samsas,
Svårt jag leds vid detta.
Raske kämpars vapen
Rodne förr i blodet!
Visst jag gärna söfver
Vargbarns svåra hunger.»

Gunnar var lugn, så att *en* man kunde hålla honom, och sade ej ett hätskt ord. Nial menade att man borde förlikas och lysa fred, men Torger förklarade det han hvarken ville gifva eller taga fred -- hällre ville han se Gunnar död för det slag, han nyss fått. Kolskägg inföll:

»Hittills har Gunnar stått fastare än att han fallit för ett ord och så gör han nog än.»

Nu red man från hästtinget, en hvar till sitt. Intet öfverfall gjordes på Gunnar. Led så vintren hän. Om sommaren träffade Gunnar på tinget sin svåger Olof påfågel, som bad honom hem till sig--men på sin vakt skulle han vara--

»ty de skola göra dig alt ondt, de kunna, och far därför jämt med stort följe.»

Olof gaf honom många goda råd och de enades om att alltid som gode vänner understödja hvarandra.

60

Åsgrim och Ulf Uggesson.

Åsgrim Ellidagrimsson var kärande i ett mål på tinget. Det var en arftvist. Svarande var Ulf Uggesson. Åsgrim hade kommit, hvad sällan hände, att ge hugg på sig i målet. Han hade nämt till vitnen fem naboar, då han hade att nämna nio, och detta gagnade motparten som värn. Då sade Gunnar:

»Jag skall mana dig ut till holmgång, Ulf Uggesson, om man ej för dig skall få ett rättvist mål främjadt.»

»Ej har jag här med dig att skaffa», svarade Ulf.

»Det blir icke för bättre», sade Gunnar, »Nial och min vän Hälge skulle nog mena att jag i deras frånvaro på något vis ville värna din sak, Åsgrim.»

Det slöts så, att Ulf fick gälda från sig alt godset. Då sade Åsgrim till Gunnar;

»Jag vill bjuda dig hem i sommar och alltid skall jag vara med dig i rättstvister, aldrig mot dig.»

Gunnar red hem från tinget. Kort efter träffade han samman med Nial, som bad honom vara varsam--det hade sagts, att man på Trehörning talade om att öfverfalla honom--bad honom att aldrig fara med litet följe och alltid ha vapnen med sig. Så ville Gunnar göra och han förtalde Nial att Åsgrim bjudit honom hem till Tunga--

»och tänker jag att fara nu i höst.»

»Låt då ingen veta din färd i förtid», sade Nial, »och nämn för ingen hur länge du ämar vara borta. Jag tillbjuder dig dess utom mine söners följe--då skall ingen anfalla dig.»

Detta aftalade de.--Nu led det fram på sommaren, tills åtta veckor voro kvar af den. Då sade Gunnar till Kolskägg:

»Gör dig färdig att följa mig, ty nu skola vi rida till gästning på Tunga.»

»Skall bud ej skickas till Nialssönerne?» sporde Kolskägg.

»Nej», sade Gunnar, »de skola ingen förttet hafva för min skull.»

61

Försåt mot Gunnar.

Gunnar och hans bröder gåfvo sig af, tre till samman. Gunnar hade med sig spjutyxan och svärdet, han fått af Ölve. Kolskägg hade kortsvärdet. Hjort var ock fullväpnad. De redo nu till Tunga. Åsgrim tog väl mot dem. De voro där en tid. Så gåfvo de till känna att de ville fara hem. Åsgrim gaf dem goda gåfvor och tillböd sig att rida med öster ut, men Gunnar menade att det ej tarfvades och Åsgrim for ej.--En man het Sigurd svinhufvud. Vid Tjurså bodde han och hade lofvat späja på Gunnars färd. Han förtalde dem nu på Trehörning om Gunnars ridt och aldrig, sade han, skulle det falla sig lägligare än nu--»han har blott tre i följet.»

»Hur månge män behöfva vi då i bakhållet?» sporde Starkad.

»Fort blir han färdig med småkämpar och rådligt är ej att komma med färre än trettio man.»

»Hvar skola vi lägga försåtet?» frågade Starkad.

»Vid Knafvaholar», svarade Sigurd; »där kan man ej se det, förr än man hunnit fram.»

»Far hän till Sandgil», sade Starkad, »och säg Ägil att de därifrån rusta sig, femton man starke; vi skola härifrån rida, femton andre, till Knafvaholar.

Torger sade till Hildegunn:

»Denna hand skall visa dig Gunnar död i kväll.»

»Men jag gissar», svarade hon, »att du bär ditt hufvud lågt efter edert möte.»

De foro från Trehörning, far och söner, fyra till samman, jämte elfva andre. De foro till Knafvaholar och bidade där.

Sigurd svinhufvud kom till Sandgil.

»Hit är jag sänd», sade han, »af Starkad och hans söner att säga dig, Ägil, att I, far och söner, skolen rida till Knafvaholar och lägga er i Gunnars väg.»

»Huru månge skola vi fara?» frågade Ägil.

»Femton med mig», svarade Sigurd.

Kol utbrast:

»I dag aktar jag pröfva en dust med Kolskägg.»

»Mycket aktar du då», sade Sigurd.

Ägil bad sine norrmän följa med. De invände att de hade ej något otaldt med Gunnar.

»Det ser i sanning ut som här tarfvades månge», tillade Tore, »när slik en flock skall fara mot tre män.»

Ägil gick bort vred. Hans husfru vände sig till norrmannen:

»Illa har Gudrun, dottren min, brutit udden af sin stolthet och legat när dig, då du ej vågar följa din svärfar--och månde du vara en usling.»

»Fara skall jag», sade han, »med husbonden din och ingen af oss skall komma åter.»

Sedan gick han till Torgrim, sin stallbroder:

»Tag här mine kistenycklar, ty aldrig kommer jag mer att begagna dem. Vill jag att du tager af vårt gods så mycket dig lyster, men lämna landet och tänk aldrig på hämd efter mig. Drager du ej bort, varder det din bane.»

Norrmannen tog sina vapen och gaf sig i flock med de andre.

62

Gunnars dröm.

Gunnar red öster ut öfver Tjurså. När han ridit ett stycke från ån, kände han sig mycket sömnig och ville att man skulle låta hästarne beta. Man gjorde så. Han somnade hårdt in och lät illa i sömnen. Kolskägg sade:

»Nu drömmer Gunnar.»

»Skall jag ej väcka honom?» sporde Hjort.

»Nej», genmälte Kolskägg, »låt honom drömma ut.»

Gunnar låg länge. Då han vaknade, kastade han skölden af sig och var mycket varm. Kolskägg sporde:

»Hvad har du drömt, frände?»

»Slikt har jag drömt», sade Gunnar, »att hade jag i Tunga haft den drömmen, hade jag ej ridit därifrån med så fåtaligt följe.»

»Säg oss din dröm», bad Kolskägg.

»Mig tyktes», sade Gunnar, tätt jag red fram förbi Knafvaholar. Där såg jag en väldig flock vargar och alle ville de åt mig. Men jag hastade undan fram till Rangå. Från alla sidor rusade de där emot mig, men jag värjde mig och alle de främste sköt jag, tills de foro så in på mig, att jag ej kunde bruka min båge. Jag tog svärdet med ena handen och högg och skötte spjutyxan med den andra. Jag brydde mig icke om skydd och jag tykte mig ej veta hvad som skärmade mig. Jag drap månge vargar och du gjorde så ock, Kolskägg, men Hjort hade de under sig och sleto honom i bröstet och en af dem hade hans hjärta i munnen. Jag tykte mig då varda så vred, att jag högg vargen sönder bakom bogen. Därefter störtade flocken bort. Nu är mitt råd, Hjort frände, att du rider väster ut till baka till Tunga.»

»Det vill jag ej», svarade Hjort; »fast jag vet min bane viss, vill jag följa dig.»

De stego till häst och redo öster ut längs med Knafvahotar. Då sade Kolskägg:

»Ser du, frände, de många spjuten, som komma upp där vid höjderna?»

»Ej kommer det oförvarandes öfver mig, att min dröm sannas», sade Gunnar.

»Hvad är nu att göra?» sporde Kolskägg; »jag tänker att du ej vill springa undan för dem.»

»Det skola de ej ha att spotta öfver!» svarade Gunnar.

»Vi skola rida fram till Rangå ut på näset. Där är en god försvarsplats.»

De redo fram till näset och redde sig till värn. Kol ropade, då de sprängde förbi:

»Hvart skall du nu ränna, Gunnar?»

»Förtälj du det, när dagen är all!» svarade Kolskägg.

63

Striden vid Rangå.

Starkad äggade sine män och de gingo fram till näset mot bröderne. Främst kom Sigurd svinhufvud med en enkelskifvad lätt sköld i ena handen och ett spjut i den andra. Gunnar såg honom och sköt af sin båge. Sigurd höjde upp skölden, när han såg pilen flyga högt, och trängde den genom skölden in i ögat och kom ut i nacken--det var första dråpet. Gunnar sköt en ny pil mot Utfheden, Starkads gårdsfogde, och den hven in i mannens midja. Han föll framför fötterna på en bonde, som därvid tumlade tvärs öfver honom. Kolskägg kastade dit en sten; den träffade bondens hufvud och vardt det hans bane. Då sade Starkad:

»Det duger ej att låta honom bruka bågen. Fram raskt och oförfäradt!»

De äggade hvarandra. Gunnar värjde sig med bågen, så länge han kunde; sedan kastade han den och tog spjutyxan och svärdet och högg med bägge händer. Striden vardt hård. Gunnar högg ned män i mängd. Så ock Kolskägg. Då ropade Torger Starkadsson:

»Jag har lofvat bringa Hildegunn ditt hufvud, Gunnar!»

»Stort sörjer hon nog ej, om det löftet icke hålles», sade Gunnar, »men vill du hafva mitt hufvud i din hand, månde du komma närmre.»

Torger vände sig till sine bröder:

»Springom på honom alle på en gång; ingen sköld har han; hans öde skall nu vara i våra händer.»

Bark och Torkel störtade fram och svängde förbi Torger. Bark högg efter Gunnar. Han mötte hugget med spjutyxan så hårdt, att svärdet rök Bark ur handen. Gunnar såg på andra sidan om sig Torkel stå med svärdet i högsta hugg. Gunnar stod i lutande ställning. Han svängde då till med sitt svärd och träffade Torkel i halsen, så att hufvudet for af. Kol Ägilsson sade:

»Låt mig komma fram till Kolskägg; jag har alltid sagt att vi två skulle i vapen mötas som jämlikar.»

»Det kunna vi nu pröfva», sade Kolskägg.

Kol lade till Kolskägg med spjutet och som han just då drap en man och hade det som brådast, hann han ej få skölden för sig; spjutet stack i låret och gick därigenom. Flinkt vände han sig om, sprang på Kol, högg honom i låret med kortsvärdet, så att benet for af, och sade:

»Träffades du eller hur?»

»Det fick jag för det jag var sköldlös», sade Kol och stod en stund på andra foten och såg på stumpen. Kolskägg sade:

»Ej behöfver du titta, det är som du ser--af är benet.»

Då föll Kol död; men då Ägil hans fader ser detta, springer han med höjdt svärd på Gunnar. Denne riktade spjutyxan mot honom och den gick Ägil i midjan. Gunnar lyfte honom upp och kastade honom ut i Rangå. Då mälte Starkad:

»Usel är du, Tore norrman, som sitter där i ro, då Ägil, din husbonde och svärfar, är dräpt!»

Då for norrmannen upp och var mycket vred. Hjort hade dräpt två män. På honom sprang norrmannen och högg honom framtill djupt i bröstet. Hjort föll strax död ned. Gunnar, som såg detta, kastade sig raskt till hugg mot norrmannen och skar honom af i midjan. Strax efter slungade Gunnar spjutyxan mot Bark och den gick honom genom midjan ned i marken. Kolskägg högg hufvudet af Hök Ägilsson och Gunnar högg i armbågsvecket armen af Ottar.

Då ropade Starkad:

»Låtom oss fly; ej är det med män, vi här strida!»

Gunnar sade:

»I insen alt att det varder er till liten ära, om man ej kan se på er att I varit med i vapenleken.»

Han sprang på far och son och gaf dem hvar ett sår. Så skildes de; och hade Gunnar sårat månge af dem som flydde. Fjorton män föllo i kampen; Hjort var den femtonde. Gunnar förde Hjort hem på sin sköld och han höglades på Lidarände. Månge män sörjde honom, ty han var vänsäll. Starkad kom ock hem och Hildegunn ansade fadrens och brodrens sår.

»Mycket skullen I vilja gifva, kunde fäjden med Gunnar göras ogjord», sade hon.

»Det skulle vi», svarade Starkad.

64

Nials råd.

Stenvör på Sandgil bad Torgrim norrman styra för all egendomen och ej draga bort samt så ha i minne sin stallbroder och frändes död. Han svarade:

»Torgrim, min stallbroder, spådde mig att jag skulle falla för Gunnar, om jag stannade i landet, och torde han hafva vetat det, ty han visste sin egen bane.»

»Stannar du», sade Stenvör, »skall jag gifva dig min dotter Gudrun och hälften af mitt gods.»

»Ej visste jag att du för detta ville gifva så mycket», sade han.

Sedan gingo de i köp härom; han skulle få dottren och gillet stod samma sommar.--Gunnar red till Bärgtorshvål och Kolskägg var med. Nial stod ute med alle sine söner; de gingo mot de komne och hälsade dem vänligt. Gunnar sade:

»Hit är jag kommen att söka hjälp och goda råd, Nial.»

»Dem har du förtjänat», sade Nial.

Gunnar fortsatte:

»Jag har råkat i ett vanskligt stormål. Jag har dräpt månge män och nu vill jag veta hvad dn vill att här skall göras.»

»Månge skola mena», sade Nial, »att du varit nödd till detta. Men nu skall du gifva mig tid att lägga råd.»

Nial gick bort ensam och öfverlade, kom till baka och yttrade:

»Nu har jag tänkt mig något före i målet. Det ser mig ut som man nödgades drifva det med hetta och kraft. Torger har häfdat Torfinna, min fränka, och skall jag gifva dig i händer det lägersmålet. En annan skoggångssak lämnar jag dig mot Starkad: han har huggit i min skog å Trehörningshalsarne. Och skall du öfvertaga dessa bägge mål. Du skall fara dit, där I kämpat, gräfva upp de döde och nämna vitnen på banesåren och du skall förklara alle de fallne ligga ogille, emedan de farit mot dig med hug att gifva dig och dine bröder sår och bråd bane. Men är detta med vitnen visadt på tinget och skulle man sätta fram däremot att du förut slagit Torger och för den skull ej kunde kära i din eller annans sak,

då skall jag gifva svar härpå och säga att jag lyste på Tingskålatinget fred för dig, så att du skulle kunna kära i både ditt och andras mål. Och skall det svaret duga. Du skall vända dig till Tyrfing på Bärganäs, han skall gifva dig i handom sak mot Anund i Trollaskogen, som har målet efter Ägil, sin broder.»

Gunnar red först hem och några dagar därefter gaf han sig med Nialssönerne dit, där liken lågo. De grofvo upp alle dem, som voro jordade, och nämde dem alle ogille för öfverfall och anslag mot lif och redo sedan hem.

65

Valgård och Mård.

Samma höst kom Valgård grå till Island och for hem till Hof. Torger Starkadsson red bort till Valgård och Mård och förtalde hur vedervärdigt det gått, då Gunnar stämt alle dem ogille, som han dräpt. Valgård menade att detta vore Nials råd och ännu hade visst ej alla de råd kommit fram, dem han gifvit Gunnar. Torger bad dem bägge om hjälp och följe. De drogo sig länge undan och till sist fordrade de en stor penninglön. Det gjordes upp, att Mård skulle fria till Torkatla, Gissur hvites dotter, och skulle Torger strax rida med Valgård och Mård väster ut öfver åarna.

Dagen efter redo de, tolf till sammans, till Mossfjäll. De fingo vänlig välkomnad och voro där öfver natten. De kommo fram med frieriet och slutet vardt att giftet skulle göras och gillet stå på Mossfjäll efter en half månads frist. De gåfvo sig sedan hem.

Med talrikt följe redo far och son till bröllops. Månge gäster voro komne och gästabudet gick godt fram. Torkatla for hem med Mård och stod för hushållningen. Valgård for utom lands om sommaren.

Mård manade Torger att reda till målet mot Gunnar.

Torger red bort till Anund i Trollaskog och bad honom förbereda dråpmålet efter sin broder Ägil och hans söner, »men själf vill jag» sade han, »taga hand om målet efter mine bröder samt om mitt och min faders blodvitesmål». Anund sade sig strax färdig härtill.

De redo till dråpstället och lyste där dråpen samt tillkallade nio af naboarne att vitna i målet.

Denna tillrustning spordes till Lidarände. Gunnar red ned till Nial, sade honom alt och sporde hvad han ville att man nu skulle göra.

»Du skall», sade Nial, »stämma samman dråpställets naboar och dine egne och i deras närvaro nämna dig vitnen och kora Kol till baneman vid din broder Hjorts dråp--ty det är rätt. Sedan lyser du dråpet emot Kol, änskönt han är död. Därpå kräfver du vitnen och manar naboarne att rida till Altinget för att vitna huruvida Kol med de sine var på platsen och i anfallet, då Hjort draps. Du skall ock stämma Torger för lägersmålet och Anund i Trollaskog för Tyrfings sak.»

Gunnar följde i alt Nials råd och denna målstillredning syntes folk underlig.

Målen gingo till tings. Gunnar red dit, så äfven Nial och hans söner och Sigfussönerne. Dess förinnan hade Gunnar sändt bud till sine svågrar, att de med stor skara skulle rida till tinget, och han lät nämna att detta mål komme att drifvas hårdt. De kommo mycket manstarke.

66

Förlikning.

Mård red till tings, så ock Runolf från Dal, männen från Trehörning och Anund från Trollaskog. Då de nått fram, gåfvo de sig i följe med Gissur hvite och Ger gode.

Gunnar, Sigfussönerne och Nialssönerne drogo trotsigt fram i sluten flock och män, dem mötte, fingo se sig för, att de ej tumlade kull. Och på alt tinget talade man om intet så mycket som om dessa stora mål.

Gunnar gick sine svågrar i möte och Olof med de andre hälsade honom kärligt. De sporde Gunnar om kampen. Han drog fram alt noggrant, klandrade ingen och förtalde dem hur han sedan gått till väga. Olof påfågel sade:

»Det kan ej till fyllest skattas, så fast som Nial står dig vid sida i alla rådslag.»

Gunnar svarade att han aldrig kunde löna det. Han bad dem om hjälp och följe. Det vore de skyldige honom, sade de.

Bägge parters mål kommo inför rätten och en hvar förde sitt.

Mård sporde med hvad rätt en man som Gunnar förde mål fram, då han förut slagit sig fredlös på Torger Starkadsson. Nial svarade:

»Var du på Tingskålatinget i höstas?»

»Visst var jag där», sade Mård,

»Hörde du där», sporde Nial, »att Gunnar böd Torger full förlikning?»

»Visst hörde jag det», sade Mård.

»Då lyste jag fred för Gunnar», sade Nial, »och därmed hans rätt till alla lagliga mål.»

»Rätt är detta», genmälte Mård, »men hvi lyste Gunnar Hjorts dråp emot Kol, då norrmannen drap honom?»

»Det var rätt», svarade Nial, »ty han korade Kol till baneman inför vitnen.»

»Nog är detta rätt», sade Mård, »men hvarför stämde Gunnar dem alle ogille, som fallit?»

»Därom tarfvas dig ej att spörja», var Nials svar, »då de alle farit å stad med hug att såra och dräpa.» Mård genmälte:

»Intetdera drabbade Gunnar.»

»Hjort och Kolskägg voro Gunnars bröder», sade Nial, »och den ene fick bane, den andre sår.»

»Lagen står på eder sida», utbrast Mård, »fast det är svårt att foga sig däri.»

Då steg Hjalte Skäggesson från Tjursådal fram och sade:

»Jag har ej lagt mig i edra rättstvister, men nu lyster mig veta hvad du, Gunnar, vill göra för mina ord och min vänskap?»

»Hvad fordrar du?» sporde Gunnar.

»Att du lägger alla målen till jämkningsdom och låter gode män döma.»

»Då skall du häller aldrig», sade Gunnar, »stå bland mine fiender, hvilke de än äro.»

»Det lofvar jag dig», sade Hjalte.

Därefter vände han sig till Gunnars motståndare och utverkade att de alle gingo in på att förlikas. De gåfvo hvarandra full fred. Torgers blodvitessak gick upp mot lägersmålet och Starkads mot skogshuggningen. För Torger Starkadssons bröder gäldades med half bot; hälften föll bort för anfallet på Gunnar. Ägils dråp och Tyrfings mål sattes mot hvarandra. Mot Hjorts dråp skulle Kols och norrmannens gå upp. För de andre böttes med half bot.

Nial var med i denna förlikningsnämd; så ock Åsgrim Ellidagrimsson och Hjalte Skäggesson. Nial ägde en mängd penningar stående hos Starkad och i Sandgil och alla dem gaf han Gunnar till dessa böter. Så månge vänner ägde Gunnar på tinget, att han strax kunde reda ut böterna för dråpen. Han gaf gåfvor åt de månge höfdingar, som hulpit honom, och hade den största heder af målet. Och alle voro ense om att ingen var hans like i Sydfjärdingen.

Gunnar red hem från tinget och satt nu i ro. Mycket afundades dock motståndarne honom hedren.

67

Torger Otkelsson.

Torger Otkelsson växte upp till en dugande man, stor och stark, trofast och godtrogen och väl lätt att leda. Han var vänsäll bland de bäste männen och kär för sine fränder.

En gång kom Torger Starkadsson till Mård, sin frände.

»Illa lider jag det slut», sade han, »vårt mål mot Gunnar fick. Af dig har jag köpt hjälp, så länge vi bägge äro i lifve. Jag vill att du letar upp ett råd, som blir Gunnar till men. Och dyk nu djupt ned. Jag talar så oförstäldt, ty jag vet att du är Gunnars störste ovän, liksom han är din. God lön vankas, om du gör det godt.»

»Alltid kommer det fram», sade Mård, »att jäg är penninglysten; så ock nu. Vanskligt är att se så till, att du hvarken bryter fred eller tro och lofven och likväl får din sak fram. Mig är sagdt att Kolskägg aktar att börda åter den fjärdedel i Moedarhvål, som vardt gulden din fader i sonbot. Det målet har han tagit emot af sin moder och är detta Gunnars råd att gälda lösören och ej släppa jorden. Man skall bida, tills detta skett, och då förklara honom ha brutit förlikningen mellan er. Han har ock tagit sädesjord från Torger Otkelsson och så rifvit förlikningen med honom. Du skall rida bort till Torger Otkelsson, få honom med dig i målet och därpå fara emot Gunnar. Men om det på något vis misslyckas för eder och I ej fån magt med honom, skolen I fresta på oftare. Jag vill nämna dig att Nial yttrat sig så om Gunnars öde: dräper han mer än en gång i samma slägtlinje och det kommer till, att han bryter förlikningen i sista målet, då skall detta säkrast varda honom till bane. Och därför skall du draga Torger in i målet, att Gunnar förut dräpt hans fader. Då I bägge ären i samma fäjd, håller du dig till

baka; men han skall gå oförfäradt fram och Gunnar skall dräpa honom. Då har han dräpt två gånger i samma slägtljnje. Själf skall du fly från striden. Om nu detta vill draga honom till döden, skall han också bryta förlikningen efter Torger. Bidom detta.»

Torger for hem och förtrodde sin fader Mårds plan. De vordo ense om att hålla detta anslag för sig självfve.

68

Torger Starkadson.

Någon tid efter for Torger Starkadsson till Kyrkoby att träffa sin namne. De drogo sig i enrum och talade hela dagen hemligen samman. Till slut gaf Torger Starkadsson sin namne ett gullbeslaget spjut och red därpå hem.

De slöto med hvarandra den käraste vänskap.

Om hösten gjorde Kolskägg på Tingskålatinget kraf på jorden 1 Moedarhvål. Gunnar nämde sig vitnen och tillböd männen på Trehörning annat land eller lösören efter laga värdering. Torger tog vitnen på att Gunnar härmed bröt förlikningen med honom och hans fader. Tinget slöts. Vintren gick och ständigt träffades namnarne. Det var mycket kärigt mellan dem.

Kolskägg sade till Gunnar:

»Mig är förtaldt att Torger Starkadsson och Torger Otkelsson blifvit såte vänner och det är mångens ord, att de ej äro att tro på. Jag ville att du vaktade dig!»

»Döden skall hitta mig», svarade Gunnar, »hvar hälst jag än är stadd, om mig så är förelagdt.»

De slöto sitt samtal.

Om hösten böd Gunnar att man skulle arbeta en vecka där hemma men den nästa nere på Öarna och där sluta höslåttren. Han böd att alla skulle taga bort från gården utom han och kvinnorna.

Torger på Trehörning for till sin namne. Så snart de träffats, språkade de som vanligt samman. Torger Starkadsson sade:

»Jag ville att vi toge kraft till oss och fölle öfver Gunnar.»

»Slika ha mötena med Gunnar varit», svarade Torger Otkelsson, »att få män gått från dem med seger, och synes det mig fult att heta gridniding.»

»Det är han som slitit förlikningen och icke vi», sade Torger Starkadsson; »från dig tog ju Gunnar din sädesjord och från mig och min far Moedarhvål.»

De enades om att öfverfalla Gunnar. Torger Starkadsson sade att Gunnar helt visst om få dagar vore ensam hemma.

»Du skall då komma mig till mötes», sade han, »med elfva man och jag skall vara redo med lika månge.»

Därpå red Torger hem.

69

Nial och namnarne Torger.

När huskarlarne och Kolskägg varit tre dagar på Öarna, fick Torger Starkadsson nys härom. Strax sände han bud till sin namne att möta på Trehörningshalsarne. Torger på Trehörning gjorde sig redo med elfva man. Han red upp på fjällhalsen ocb bidade där sin namne.

Gunnar var ensam hemma i gården och namnarne redo hän till någre skogar. Där föll sömnighet öfver dem och de kunde ej annat än sofva. De fäste sine sköldar i grenarne, bundo hästarne och satte vapnen bredvid sig.

Nial var denna natt på Torolfsfjäll. Han kunde ej sofva och gick ut och in ömsom. Torhild, Skarphedens husfru, sporde honom hvi han ej kunde sofva.

»Mångt går nu för min syn», sade Nial; »jag ser Gunnars ovänners många vreda följgjor och är det något underligt; de låta så ilskna men stryka likväl villa omkring.»

En man red till dörren, steg af och gick in. Det var deras fårherde. Torhild sporde:

»Fann du fåren?»

»Jag fann», svarade han, »hvad som månde vara vida viktigare.»

»Hvad då?» sporde Nial.

»Jag fann fyra och tjugo män», sade han, »uppe i skogen. Hästarne hade de bundit och sofvo självfve. De hade fäst sine sköldar i grenarne.»

Och så noga hade han synat dem, att han kunde förtälja om alle deras vapenbonad och kläder. Då visste Nial väl hvem en hvar hade varit. Han sade till fårherden:

»Du är ett godt hjon--väl, om månge vore sådane. Detta skall du alltid ha godt af, men nu må du å stad igen.»

Därtill var han villig.

»Du skall skynda till Lidarände», sade Nial, »och säga Gunnar att han far till Grytå och därifrån sänder efter män. Jag skall ge mig hän till dem, som ligga i skogen, och skrämma dem bort. Detta har burit godt till, ty intet skola de vinna på denna färd men tappa mycket.»

Fårherden for och gjorde Gunnar noggrann reda för alt. Gunnar red till Grytå och stämde män till sig.

Nial sökte upp namnarne.

»Ovarsamt liggen I här», sade han, »och hvad viljen I väl med denna färd? Gunnar är ingen man att leka med och, sant att säga, hafven I här för eder intet mindre än ett anslag mot hans lif. Jag kan ock säga er att Gunnar nu som bäst samlar folk och brådt skall han komma hit och dräpa er, om I ej riden er väg hem.»

De foro förskräkte upp, togo vapnen, kastade sig på hästarne och satte af hem till Trehörning.

Nial for bort till Gunnar och tillrådde honom att hålla männen samlade.

»Jag skall fara till dem och ställa om förlikning. Och som målet rör dem alle, skall för detta anslag mot ditt lif ej gäldas mindre än om dråp vore gjordt--i hvarje fall skall ingen af namnarne kosta mer än hvad de nu få böta, om det bär så till, att en af dem faller för din hand. Jag skall förvara detta silfver och sörja för att du har det i hand, när dig tarfvas att taga till det.»

70

Olof påfågel gifver Gunnar gåfvor.

Gunnar tackade Nial för hjälpen. Nial red till Trehörning och sade namnarne att Gunnar ej tänkte skingra sin styrka, förr än han var fullt klar med dem. Rädde som de voro, gjorde de goda tillbud och bådo Nial föra fram dem. Han svarade att han ej ville fara med annat än hvad ej svek följde. De bådo honom vara med om att bilägga målet och sade att de ville hålla hvad han nämde billigt. Nial genmälte att han endast på ett ting ville sätta vilkoren, då de bäste männen där voro till städes. Detta gingo de in på.

Nial medlade så, att bägge parter tillförsäkrade hvarandra fred och förlikning. Nial skulle sätta vilkoren och taga med i förlikningsnämden dem han ville.

Kort efter gåfvo sig namnarne bort till Mård Valgårdsson. Mård tadlade dem skarpt för det de lagt sitt mål i Nials hand och menade att det föga komme att gagna dem.

Man red till Altinget som vanligt. Bägge parter infunno sig.

Nial äskade ljud och sporde alle höfdingar och ypperste män, som dit kommit, hvad kraf Gunnar kunde göra på namnarne för anslaget mot hans lif, Det svarades att en slik man väl kunde göra stort kraf för kränkt rätt.

Nial sporde om krafvet skulle gälla alle, som varit med i anslaget, eller det blott vore ledarne, som hade att svara i målet. Mest skulle ledarne gälda, blef svaret; boten blefve dock ej ringa för de andre.

»Det torde dock vara månges mening», inföll Mård Valgårdsson, »att namnarne ej foro mot saklös man, enär Gunnar förut brutit förlikningen med dem.»

Nial svarade:

»Ej är det förlikningsbrott, att den ene nyttjar lag mot den andre. Ty med lag skall man landet bygga och ej med olag det öda.»

Han förklarade att Gunnar tillbudit annat land eller gods för Moedarhvål.

Då tykte sig namnarne svikne af Mård, gåfvo honom skarpa ord och menade att de hade honom att tacka för de böter, de fingo gälda.

Nial satte en tolfmannanämd i målet.

Två hundraden i silfver fick en hvar af namnarne böta och ett hundrade en hvar af de andre, som dragit med dem. Nial tog i förvar detta silfver. Parterne tillförsäkrade hvarandra fred och trygghet och Nial förestafvade lagens ord.

Gunnar red från tinget väster ut till Dalarne till Hjordhult. Olof påfågel tog vänligt mot honom. Han stannade där en half månad, red vida omkring i Dalarne och alle välkomnade honom. Vid afskedet sade Olof till Gunnar:

»Jag vill gifva dig tre klenoder: en gullring och en kappa, som irske konungen Mörkjartan ägt, samt en hund, som ock gafs mig i Irland. Han är stor och lika god följeslage som någon rask man. Det följer ock med honom, att han har mans vett. Han skall skälla åt en hvar, han vet vara din ovän, men aldrig åt dine vänner, ty han ser på hvar man om han vill dig väl eller illa. Han skall gifva sitt lif för att vara dig trogen. Den hunden heter Såm.»

Han vände sig till hunden:

»Nu skall du följa Gunnar och vara för honom hvad du kan.»

Hunden gick strax bort till Gunnar och lade sig ned för hans fötter.

Olof bad Gunnar vara varsam, då han ägde månge afundsmän, »nu då du hålles for den ypperste i landet», tillade han. Gunnar tackade honom för gåfvor och goda råd och red hem. Han sitter hemma en tid och alt är lugnt.

71

Mårds stämpling.

Kort efter kommo de bägge namnarne Torger och Mård samman. De blefvo ej sams. Namnarne funno sig ha mist mycket penningar för Mårds skull utan minsta vinst och de bådo honom nu lägga andra planer, som kunde vara Gunnar till men. Mård ville det.

»Det är mitt råd», sade han, »att Torger Otkelsson dårar Ormhild, Gunnars fränka. Han skall då låta oviljan mot dig växa och jag skall kasta upp det ryktet, att Gunnar ej tänker lida slikt af dig. Någon tid efter skolen I draga till anfall mot honom. Men I skolen ej hemsöka honom på Lidarände, ty det är ej att tänka på, så länge hunden lefver.»

De blefvo ense om att detta anslag skulle föras ut.

Sommaren gick och Torger Otkelsson styrde tidt sin gång till Ormhild. Gunnar likade det illa och stor ovilja uppstod mellan honom och Torger. På sådant vis gick det vintren om. Sommaren kom och ännu hade de i lön täta möten, Torger och Ormhild.

Torger från Trehörning och Mård träffades jämt. De gjorde upp att anfalla Gunnar, då han red ned till Öarna att se till huskarlarnes arbete.

En gång vardt Mård varse att Gunnar red ned till Öarna och strax sände han en man bort till Trehörning med bud till Torger, att stunden var inne att öfverfalla Gunnar.

Torger bröt strax upp med sine män, elfva i följet, och då de kommit upp till Kyrkoby, funno de där till reds tolf andre. Man öfverlade om hvar försåtet skulle sättas och alle enades om att fara ned till Rangå.

Då Gunnar red hem från öarna, följdes han af Kolskägg. Gunnar hade sin båge, pilar och spjutyxan. Kolskägg bar kortsvärdet och full rustning.

73

Torger Otkelson dräpes.

Då de redo upp längs Rangå, hände det, att blod föll på spjutyxan. Kolskägg sporde hvad det hade att betyda. Gunnar svarade, att då slikt skedde, kallades det i andra land sårregn.

»Och Olve bonde på Hising», tillade han, »sade att det alltid varslade blodiga möten.»

De redo, tills de sågo männen vid ån, sågo dem sitta där med hästarne bundne.

»Här är försåt», sade Gunnar.

»Länge ha de varit misstänklige», sade Kolskägg; »hvad råd är nu bäst?»

»Vi skola gifva oss i fyrsprång upp förbi dem», svarade Gunnar, »hän till vadet och där göra oss stridsfärdige.»

De andre sågo dem spränga förbi och gåfvo sig genast efter. Gunnar satte pilarne ned framför sig, spände bågen och sköt, så fort flocken kom inom skotthåll. Han sårade månge och drap några.

Då mälte Torger Otkelsson:

»Detta duger ej -- fram med fart på honom!»

De störtade fram. Främst kom Anund fagre, Torgers frände. Gunnar stötte spjutyxan mot honom och träffade skölden, så att den klöfs i tu, och spjutyxan for genom Anund. Ögmund floke sprang bakifrån på Gunnar. Kolskägg såg det, högg undan Ögmunds bägge ben och vrok honom ut i Rangå, där han strax drunknade.

Striden växte; Gunnar högg med ena handen och stack med andra. Kolskägg drap ock män i mängd och sårade månge.

Torger Starkadsson sade till sin namne: »föga märkes det på dig, att du har en far att hämna.»

»Väl har jag ej gått käkt fram», svarade Torger Otkelsson, »men du har ej ens gått mig i spåren--ej skall jag tala ditt tadel.»

Han sprang i vrede på Gunnar och lade sitt spjut genom hans sköld och arm. Gunnar vred skölden så hårdt om, att spjutet brast i skaftfogningen, och i det samma såg han en annan man huggfärdig--den gaf han dödshugget. Han grep om spjutyxan med bägge händer. Då kom Torger Otkelsson in på honom med hårdt svängdt svärd, men Gunnar vände sig flinkt om i vrede och rände spjutyxan genom honom, lyfte honom upp och kastade honom ut i Rangå. Han dref ned till vadet och fastnade där på en sten. Det har sedan hetat Torgersvad.

Torger Starkadsson ropade:

»Nu må vi fly: seger unnas oss icke."

De ilade bort alle.

»Sättom efter dem», sade Kolskägg, »tag bågen och pilarne, du skall nog få Torger Starkadsson inom skotthåll.»

»Silfverpungarne äro tömde», svarade Gunnar, »då böter lämnats för desse, som här ligga döde.»

»Silfret skall nog räcka till», sade Kolskägg, »men Torger skall ej ge sig ro, förr än han fått dig död.»

»Flere hans likar», var Gunnars svar, »få stå i min väg, innan jag rädes för dem.»

De redo hem och förtalde alt. Hallgärd gladde sig öfver dessa nyheter och rosade bragden. Ranveg, Gunnars moder, sade:

»Må vara att dådet är godt, men mig griper det så, att jag rädes för att intet godt däraf kan komma.»

73

På Altinget.

Dessa tidender spordes vida och Torger Otkelsson sörjdes af många. Gissur hvite och Ger gode redo till kampstället, lyste dråpen och instämde naboarne till tinget. Därpå redo de väster ut till baka.

Nial och Gunnar kommo samman och talade om striden.

»Var nu varsam», sade Nial, »nu har du dräpt två gånger i samma släktlinje och betänk nu att ditt lif är i fara, om du ej håller den förlikning, som göres.»

»På intet vis ärnar jag vika från den», svarade Gunnar, »dock kommer jag att behöfva edert bistånd på tinget.»

»Jag skall hålla min tro mot dig till dödsdag», sade Nial.

Gunnar red hem.

Det led hän till tingstid. Från båda håll kom man manstark. Detta mål var i hvar mans mun på tinget och man undrade hur det skulle ändas. Gissur hvite och Ger gode öfverlade hvem af dem skulle lysa Torgers dråpmål. Det blef så, att Gissur tog hand om målet och lyste det på lagbärget med dessa ord:

»Jag lyser Gunnar Håmundsson saker till lagstridigt öfverfall, i det han for med öfverfall, lagstridigt, på Torger Otkelsson och gaf honom inälfssår, som till banesår vardt och Torger fick bane af. Nämner jag honom i ty fall skyldig att varda dömd skogsgångsman, den ingen mätte, ingen färje, ingen hägne med råd eller dåd. Nämner jag alt hans gods förbrutet, halft till mig och halft till fjärdingsfolket, det som äger att fredlös mans gods taga efter lag. Lyser jag målet hän till den fjärdingsrätt, dit det äger att komma efter lag. Lyser jag laga lysning. Lyser jag så, att en hvar kan höra det pä lagbärget, lyser jag nu till åklagan i sommar och till full fredlöshet öfver Gunnar Håmundsson.»

För andre gången nämde Gissur sig vitnen och lyste sak mot Gunnar Håmundsson för det han gifvit Torger Otkelsson inälfssår, som till banesår vardt och Torger fick bane af å det dråpställe, där han förut med lagstridigt öfverfall farit på Torger. Sedan fullföljde han denna lysning som den förra och sporde till sist efter svarandens tingstad och bostad. Man gick ifrån lagbärget och alle menade att Gissur lyst väl. Gunnar höll sig lugn och lade ej många ord till.

Det led fram med tinget, tills fjärdingsrätterna skulle sättas. Gunnar stod med sine män norr om Rangåmännens domplats och Gissur hvite stod med sine söder om. Gissur förde fram sitt käromål på öfligt vis. Han böd den tillkallade nabonämden sätta sig och inböd sin motpart till jäf.

74

Förlikning.

»Nu kunna vi ej längre stå overksamme», sade Nial; »gångom dit, där nämden sitter.»

De gingo dit och jäfvade fyra af naboarne och kräfde af de andre fem, om de det gitte, vitnesbörd, till värn för Gunnar, huru vida Torger Starkadsson eller Torger Otkelsson farit till mötet med hug att öfverfalla honom. Alle vitnade med ens att det så var. Nial nämde detta laga värn mot käromålet och sade sig skola framföra värnet, om de ej ville gå in på förlikning. Månge höfdingar enade sig om att fordra förlikning och slutet vardt att tolf män skulle döma i målet. Bägge parter gingo hän och stadfäste med handslag förlikningen. Därefter afdömdes målet och penningböter fastståldes och skulle de alla gäldas strax på tinget. Gunnar och Kolskägg dömdes att lämna landet och vara borta i tre år. Men om Gunnar ej droge utom lands men kunde träffas, hade den slagnes fränder rätt att dräpa honom.

Gunnar lät ej märka på sig att denna förlikning syntes honom föga god. Han sporde Nial efter de penningar han fått att förvara. Nial hade låtit silfret räntas, lade fram det alt och det slog jämt ihop med hvad Gunnar hade att gälda för sig. Man red hem från tinget. Nial och Gunnar redo till samman. Nial vände sig till Gunnar:

»Se nu väl till, stallbroder, att du håller denna förlikning och mins hvad vi talat om samman. Och så som din förra utlandsfärd var dig till mycken ära, skall denna varda dig det än mer. Du skall komma hit åter med mycken heder och varda gammal man, och ingen skall då kunna här mäta sig med dig. Far du icke ut men bryter ditt ord, då varder du dräpt här i landet och det är tungt att veta för dem, som äro dine vänner.»

Gunnar svarade att han visst aktade hålla förlikningen.

Han red hem och förtalde den. Ranveg, hans moder, menade det vara godt, att han drog utom lands; under tiden kunde hans fiender träta med någon annan.

75

Gunnar bryter förlikningen.

Tråen Sigfusson lät sin hustru Torgärd veta att han den sommaren ämnade fara utom lands och hon gillade det. Tråen tingade sig öfverfart med Högne hvite, och Gunnar och hans broder Kolskägg med Arnfinn från Viken.

Nials söner Grim och Hälge bådo sin fader om att ock få fara ut. Nial svarade:

»Så mödosam varder eder den utlandsfärden, att det skall synas er ovisst om I kunnen bärga lifvet. Dock skolen I få heder i somt och sättas högt i mäns lag. Men väntas kan att strider följa på färden, då I kommit hem.»

De bådo ideligen om att få fara och till sist tillät han dem draga å stad, om de ville. De tingade sig öfverfart med Bård svarte och Olof, Ketils från Elda son. Och mycket talade man om att så månge bygdens bäste män gåfvo sig bort.

Högne och Grane, Gunnars söner, hade nu vuxit upp. De voro män med helt olika skaplynnen. Grane hade mycket af sin moders sinne, men Högne var en ädel man.

Gunnar lät flytta sina och brodrens varor till skeppet. Då alt Gunnars kommit om bord och skeppet i det närmaste var segelfärdigt, red han till Bärgtorshvål och andre gårdar att säga farväl och tacka för god hjälp alle dem, som hulpit honom. Dagen efter gjorde han sig tidigt redo till färden och sade till alt sitt folk att han nu red hän för att aldrig vända till baka. Man tog det tungt men hoppades dock att han en gång komme igen. Då han var redo med alt, tog han afsked af en hvar bland sitt husfolk och de följde honom ut alla. Han satte spjutyxan i marken, svängde sig i sadeln och red bort med Kolskägg.

De redo ned emot Markarfljot. Då snafvade Gunnars häst och han for af. Han kom att se upp mot liden och Lidarände gård och utbrast:

»Fager är liden och aldrig har den synts mig så fager förr--åkrarne hvitgule och tunen slagna. Hem vill jag åter rida.»

»Fägna icke dina ovänner med att du bryter ditt ord», sade Kolskägg; »ingen kunde vänta slikt af dig, och tvifla icke på att alt då går som Nial sagt.»

»Jag far icke», svarade Gunnar, »och jag ville att äfven du ej fore.»

»Nej», sade Kolskägg, »hvarken nu eller annars vill jag bryta ett ord, som andre tro mig man till att hålla. Och intet annat än detta mäktar skilja oss åt. Säg min moder och mine fränder att jag aldrig ärnar se Island åter, ty jag skall spörja din död, frände, och då är intet, som drager mig hit till baka.»

Här skildes de.

Gunnar red hem till Lidarände. Kolskägg red till skeppet och lämnade Island.

Hallgärd tog glad mot Gunnar, när han kom hem, men hans moder Ranveg sade ej mycket. Han stannade hemma vintren öfver och hade ej månge män kring sig. Men då vintren gått ur gården, sände Olof påfågel bud till Gunnar och bad honom och Hallgärd väster ut till sig; sitt bo skulle han lämna i sin moders och sonen Högnes händer, Gunnar var i början mycket böjd härför, men då det led in på tiden, ville han ej.

Å tinget om sommaren lyste Gissur hvite och hans flock Gunnar fredlös på lagbärget. Innan tinget ändats, kallade Gissur alle hans ovänner samman i Almannagjå: Starkad under Trehörningsfjället och Torger, hans son, Mård och Valgård grå, Ger gode och Hjalte Skäggesson, Torbrand och Åsbrand Torkelssöner, Elif och hans son Anund, Anund från Trollaskog och norrmannen Torgrim från Sandgil. Gissur hvite sade:

»Jag vill föreslå eder att vi fara emot Gunnar i sommar och dräpa honom.»

»Jag lofvade Gunnar här på tinget», sade Hjalte Skäggesson, »att jag aldrig skulle vara i hans fienders flock. Det löftet vill jag också hålla.»

Hjalte gick, men de andre beslöto ett öfverfall på Gunnar, gåfvo hvarandra handslag och bestämde att en hvar, som drog sig undan, skulle aktas som fiende. Mård skulle hålla utkik på när det var lägligast att anfalla Gunnar. De voro fyrtio samman i detta förbund. De menade att Gunnar nu vore dem en lätt fångst, då Kolskägg, Tråen Sigfusson och månge andre hans vänner voro borta. Man red hem från tinget.

Nial for till Gunnar och förtalde honom hans fredlöshet och det tillämnade öfverfallet.

»Väl handlar du», sade Gunnar, »då du varnar mig.»

»Nu vill jag», sade Nial, »att Skarpheden och min son Höskuld fara hit upp till dig. De skola våga sitt lif för ditt.»

»Jag vill icke», svarade Gunnar, »att dine söner dräpas för min skull. Annat har du förtjänat.»

»Lika godt», sade Nial, »då du är död, skall dock stormen vända sig dit, där mine söner dväljas.»

»Otroligt är det väl ej», svarade Gunnar, »men jag vill ej hafva skuld däri. Därom vill jag dock bedja dig och dine söner, att I vården er om min son Högne. Om Grane talar jag icke, ty han gör mycket, som ej är efter mitt sinne.»

Nial lofvade honom detta och red hem.

Det är sagdt, att Gunnar red till sammankomster och tingsmöten, och aldrig vågade sig hans ovänner på honom. En tid for han så, som vore han odömd man.

76

Tåget mot Lidarände.

Om hösten sände Mård Valgårdsson bud att Gunnar var ensam hemma, medan alt hans folk lyktade höslåttren nere på Öarna. Gissur hvite och Ger gode redo efter det budskapet strax väster ut öfver åarna och Sandarne bort till Hof. Därifrån de sände bud till Starkad under Trehörningsfjället. Så träffade de samman alle, som ärnade fara mot Gunnar. De rådslogo om anfallet. Mård förklarade att man icke kunde öfverrumpla Gunnar, om man ej först finge tag i bonden Torkel från Lidarändes granngård och tvunge honom att fara med. Han skulle först smyga sig ensam bort till gården och locka bort hunden Såm.

De foro öster ut till Lidarände. Några män sändes att hämta Torkel. Han greps och fick välja emellan att dräpas eller skaffa undan hunden. Som han hälst ville bärga lifvet, for han med dem.

En inhägnad väg förde ned till Lidarände gård och i den stannade flocken, medan Torkel bonde gick bort till gården. Hunden låg uppe vid husen. Torkel lockade honom med sig bort i vägen. Hunden skönjde männen, sprang upp på Torkel och bet honom i veka lifvet. Anund från Trollaskog for till och högg hunden i hufvudet, så att yxan gick in i hjärnan. Såm gaf ett så väldigt tjut ifrån sig, att ingen af dem hört dess make, och föll död ned.

77

Gunnars fall.

Gunnar vaknade i skålen och sade:

»Illa far man med dig, Såm min trogne, och kanske är förelagdt att det varder kort mellan oss.»

Gunnars skåle var helt af timmer och hade tak af bräder; vid öfversta väggbjälken voro gluggar, som slötos till med luckor. I ett loftsrum sof Gunnar med Hallgärd och sin moder.

Gissur och de andre närmade sig husen, ovisse om Gunnar var hemma. Gissur menade att någon borde gå dit och se efter. Man satte sig ned på marken, medan norrmannen Torgrim gick bort till skålen och kröp uppåt väggen.

Gunnar såg en röd kortrock skymta fram vid gluggen. Han stack ut sin spjutyxa och träffade Torgrim i midjan. Fötterna slunto, skölden rasslade ur handen och han tumlade ned.

Han gick bort till de andre, där de sutto på marken. Gissur såg på honom och sporde:

»Är Gunnar hemma?»

»Sen själfve efter--nog fick jag veta att spjutyxan var hemma», svarade han och föll död ned.

Därpå sprungo de fram mot husen. Gunnar sände pilar mot dem och värjde sig väl och deras anfall var fruktlöst. Somlige sprungo upp på husen och tänkte därifrån angripa. Gunnar riktade pilarne dit och höllo dem en stund på afstånd. De hvilade sig och anföllo på nytt. Gunnar sköt jämt och de fingo åter vända om. Då ropade Gissur hvite:

»Bättre må vi gå fram--detta varder oss till smälek.»

De lupo till storms för tredje gången och höllo på länge men måste vika till baka.

Gunnar sade:

»Där ligger en pil ute på väggen, en af deras egne. Den skall jag skjuta bort till dem, ty skam är det dem, om de få skada af sina egna vapen.»

»Låt bli, sonen min», sade hans moder, »att ägga dem hit igen, då de nu dragit sig bort.»

Gunnar grep dock pilen, sköt den efter dem och träffade Elif Anundsson, som däraf fick ett stort sår. Han stod skild från de andre, hvadan de ej märkte att han sårades.

»Där kom en hand ut», sade Gissur, »med gullring på och tog en pil på väggen. Man letade nog ej efter vapen ute, om inne vore nog däraf. Nu storma vi fram!»

»Låtom oss bränna honom inne», yttrade Mård.

»Det skall aldrig ske», sade Gissur, »om jag också visste att det gälde mitt lif. Nog kan du, om du vill, lägga fram råd, som duga, du som kallas en slug man,»

På marken lågo några tåg, som nyttjats att fästa husen med i oväder. Mård sade:

»Tågen här skola vi taga och slå om ändarne af öfversta väggbjälken, binda dem med andre änden kring stenarne här och sedan sno dem samman med stänger. Så vinda vi taket af skålen.»

De togo tågen, gjorde alt som Mård sagt och Gunnar märkte intet, förr än de vindat hela taket af. Han skötte nu sin båge så, att de ej kunde komma honom när. För andra gången sade Mård att man borde bränna honom inne.

»Jag vet ej», svarade Gissur, »hur du vill föreslå hvad ingen annan vill. Det skall aldrig ske.»

I samma stund sprang Torbrand Torkelsson upp på väggen och högg Gunnars bågsträng sönder, Gunnar grep spjutyxan med bägge händer, sprang raskt fram, dref den igenom honom och kastade honom död i marken. Då svängde sig Torkels broder Åsbrand upp på väggen. Gunnar lade till honom med spjutyxan, men han sköt med bägge händer skölden flinkt för, så att spjutyxan rände därigenom fram mellan armarne. Gunnar bände med spjutyxan så hårdt, att Åsbrands sköld brast och hans bägge armar brötos. Ut föll han från väggen. Gunnar hade sårat åtta män och två hade han dräpt. Nu fick han två sår, men alle sade att han brydde sig hvarken om sår eller död. Till Hallgärd vände han sig:

»Gif mig af ditt hår två lockar och sno med moder min mig en bågsträng.»

»Står dig något på spel?» spörjer hon.

»Mitt lif», svarade han, »ty aldrig skola de komma åt mig, så länge jag kan bruka min båge.»

»Då skall jag nu minnas örfilen», sade hon,--»ej rör det mig, om du värjer dig längre eller kortare.»

»Af något må en hvars rykte komma», svarade Gunnar, »och länge skall jag ej bedja dig.»

Ranveg sade:

»Illa ter du dig, Hallgärd, och din skam skall länge minnas.»

Gunnar värjde sig väl och käkt och sårade andre åtta så svårt, att mer än en låg döden nära. Han värjde sig, tills han föll af trötthet. Då gåfvo de honom många stora sår, men han mäktade dock slita sig ifrån dem och än en stund försvara sig. Till sist draps han dock.

Gissur sade:

»En väldig kämpe ha vi lagt till marken och möda har det kostat oss. Hans självvärn skall minnas, så länge landet bygges.»

Sedan sökte han upp Ranveg:

»Vill du ge jord åt våre två fallne och låta dem här högläggas?»

»Åt de två så mycket hällre som jag ville gifva det åt er alle samman», svarade hon.

»Klandras kan du icke», sade Gissur, »för de orden, ty du har mist mycket.»

Han böd strängt att ingen finge där råna eller skada något.

Så foro de därifrån.

Torger Starkadsson sade:

»Ej kunna vi nu vara på våre gårdar för Sigfussönerne, om ej en af eder, Gissur hvite eller Ger gode, stannar här söder på någon tid.»

»Det är alt rätt», sade Gissur, och han och Ger drogo lott hvem af dem skulle stanna. Ger fick lotten. Han for till Odde och slog sig ned där. Han ägde en oäkta son, som het Roald. Denne skröt öfver att ha gifvit Gunnar banesåret. Han var nu på Odde med sin fader. Torger Starkadsson rosade sig af ett annat sår, han gifvit Gunnar. Gissur satt hemma på Mossfjäll.

Gunnars dråp spordes snart och rundt om i bygderna talades illa därom. Mången man sörjde mycket hans död.

78

Vid Gunnars hög.

Nial tog Gunnars död mycket när sig ock så äfven Sigfussönerne. De sporde Nial om man ej borde lysa Gunnars dråp och reda till målet. Nial svarade att det ingalunda kunde gå för sig, då Gunnar fallit fredlös. Hällre skulle man, sade han, minska dem äran att ha dräpt en sådan man, i det man till hämd dråpe några bland dem självfve.

Man kastade upp en hög åt Gunnar och lät honom sitta upprätt i den. Ranveg ville ej att spjutyxan följde med i högen. Hon sade att endast den man finge röra vid den, som ville hämnas Gunnar. Därför rörde ingen spjutyxan.

Så vred var hon på Hallgärd, att hon knappast kunde styra sig från att dräpa henne. Hon hade vållat sonens fall, sade Ranveg.

Hallgärd flyktade med sin son Grane till sin svärson Tråen på Grytå. Boskifte skedde nu: Högne skulle taga jord och bo på Lidarände och Grane hafva den utläjda jorden.

Det hände sig på Lidarände, att fårherden och en tjänstekvinna drefvo fåren förbi Gunnars hög och tykte sig höra honom glad sjunga därinne. De skyndade sig hem och sade Ranveg hvad som händt. Hon böd dem strax fara till Bärgtorshvål och förtälja Nial det.

De gjorde så och Nial lät säga sig det tre gånger. Därefter talade han länge tyst med Skarpheden. Denne tog sin yxa och for med till Lidarände.

Högne och Ranveg togo glada emot honom. Ranveg bad honom stanna där länge. Högne och Skarpheden gingo ständigt ut och in samman. Högne var en rask och dugande och ingalunda lättrogen man. Man tordes ej förtälja honom undret.

En kväll voro Skarpheden och Högne ute söder om Gunnars hög. Det var klart månsken, men stundom skymdes det af skyar. Då syntes dem högen öppen och Gunnar hade vändt sig om och satt och såg emot månen. De tykte sig se fyra ljus brinna i högen, men ingen skugge föll därinne. Gunnar satt där med leende, strålande åsyn och sjöng en visa så högt, att de kunde höra hvart ord, fast de stodo långt ifrån.

»Hör ett ord ur högen,
Högnes fader talar.
Lysande han lyfte
Lans, i striden orädd.
Hjälten, hjälmomstrålad,
-- Gäfve kämpe, mins det --
Ej för ovän väjde,
Ville hällre falla,
Ville hällre falla.»

Högen lyktes igen,

»Skulle du tro detta», sporde Skarpheden, »om andre förtalde dig det?»

»Jag skulle tro det», svarade Högne, »om Nial sade mig det, ty sagdt är att han aldrig ljuger.»

»I slik syn ligger mycket», fortfor Skarpheden; »själf gjorde han oss klart att han hällre ville dö än väja för sine ovänner. Det var råd, han gaf oss.»

»Jag kan intet göra om du ej hjälper mig», sade Högne.

»Nu skall jag minnas», var Skarphedens svar, »hur väl Gunnar tedde sig efter eder frände Sigmunds fall. Jag skall gifva dig den hjälp jag kan. Min fader lofvade Gunnar en gång att vi ej skulle svika dig och hans moder.»

De gingo hem till Lidarände.

79

Hämd för Gunnar.

Skarpheden sade:

»Vi skola fara strax i natt, ty få de veta att jag är här, skola de nog bli varsamme.»

»Dina råd vill jag i alt följa.» svarade Högne.

Då de andre gått till sängs, togo de sina vapen. Högne tog spjutyxan ned från väggen och det sjöng till i den. Vred for Ranveg upp.

»Hvem tager i spjutyxan», utbrast hon, »då jag förbudit en hvar att röra den?»

»Jag ärnar», svarade Högne, »bringa min fader den, att han må hafva den med sig till Valhall och bära den fram vid vapenmönstringen.»

»Först skall du själf bära den och hämnas din fader», sade hon, »ty yxan sjöng om mäns bane, ens eller fleres.»

Högne gick ut och omtalade för Skarpheden sitt ordskifte med farmodren. De foro till Odde och två korpar flögo med dem hela vägen. Om natten hunno de dit.

De drefvo boskapen hem till husen. Roald och Tjörve sprungo väpnade ut och körde boskapen upp i gatan. Skarpheden sprang upp och sade:

»Ej behöfver du späja dig kring. Du anar rätt -- män äro här!»

Han gaf Tjörve dråpslaget.

Högne sprang mot Roald. Roald hade spjut i handen och stack efter honom. Högne högg sönder hans spjutskaft och dref spjutyxan genom honom.

De lämnade liken efter sig och styrde sin gång till Starkads gård under Trehörningsfjället. Skarpheden sprang upp på hustaket och ref af gräs. De, som voro därinne trodde att det var boskapen.

Starkad och hans son Torger klädde sig, togo sina vapen och foro ut. De sprungo upp vid husstängslet, men när Starkad såg Skarpheden, blef han rädd och ville vända om. Skarpheden högg ned honom vid stängslet. Högne gick mot Torger och drap honom med spjutyxan.

De gingo till Hof. Mård var ute på marken. Han bad om fred och tillböd full förlikning. Skarpheden sade honom de fyra männens fall.

»Och samma färd», tillade han, »skall du fara, om du ej gifver Högne självdöme, i fall han vill taga emot det.»

Högne invände att han aldrig tänkt förlikas med sin faders banemän. Omsider tog han dock emot självdöme. Fast Gunnar var fredlös man, måste Mård gälda den bot, som kräfdes för det han varit med i anfallet. För Starkads och Torgers dråp gåfvos inga böter.

8O.

Om Kolskägg.

Om Kolskägg har man att förtälja det han kom till Norge och stannade under vintren i Viken. Nästa sommar for han öster ut till Danmark, gick i konung Sven tjuguskäggs tjänst och fick mycken heder.

En natt drömde han att en man kom till honom. Det stod ljus om mannen och Kolskägg tykte sig väckas af honom med de orden:

»Stå upp och följ mig!»

»Hvad vill du mig?» sporde han.

»Jag skall gifva dig brud och du skall vara min riddare», svarade mannen.

Kolskägg tykte sig jaka. Så vaknade han.

Han for till en vis och sade honom drömmen. Siaren tydde den så, att han skulle fara till Södren och varda Guds riddare.

Kolskägg tog dop i Danmark, fann ej trefnad där och for till Gårdarike, där han uppehöll sig ett år. Han drog dädan till Miklagård och gick i käjsarens tjänst. Man har sport att han gift sig där och varit höfding i Väringahären. Han dvaldes där till sin dödsdag.

Kolskägg är nu ur sagan.

81

Tråen hos Håkan jarl.

Tråen Sigfusson kom till Norge. De landade norr ut vid Hålågaland, styrde därifrån till Trondhem och så in till Lade. Så snart Håkan jarl sport deras ankomst, sände han bud till dem och ville veta hvilke män voro på skeppet. Sändebuden kommo till baka och nämde honom männen. Jarlen skickade efter Tråen och han kom. Jarlen sporde af hvad ätt han vore. Han svarade att han vore närskyld med Gunnar på Lidarände.

»Det skall komma dig till godo», sade jarlen, »ty jag har sett månge isländare men aldrig hans make.» Tråen sporde:

»Herre, viljen I låta mig stanna hos eder i vinter?»

Jarlen tog mot honom och han var där vintren öfver i god aktning.

En man het Kol, en väldig viking. Han var son af Åsmund Äskesida från Småland. Han hade legat i Götaälfven med fem skepp och mycket folk. Dädan höll han till Norge, gick i land i Folden och öfverföll där en man med namn Hallvard sote. Mannen låg i sitt loftsrum. Därifrån värjde han sig tappert, tills de tände eld på huset. Då gaf han sig. De dråpo honom, rånade mycket gods och drogo dädan till Lödöse.

Håkan jarl sporde dessa tidender och lät döma Hallvard fredlös öfver alt riket samt satte ett pris på hans hufvud.

En gång tog jarlen till orda:

»För långt ifrån oss är nu Gunnar på Lidarände, ty vore han här, skulle han dräpa fredlöse vikingen. Själf varder han nu, som mig anar, dräpt af isländingar. Det är illa, att han ej dragit till oss.»

Tråen Sigfusson svarade:

»Väl är jag icke Gunnar, men jag är i ätt med honom--och vill jag erbjuda mig att söka upp vikingen.»

»Det likar jag godt», sade jarlen» »och jag skall rusta dig väl ut till färden.»

Erik, jarlens son, tog då till orda:

»Goda löften hafven I gifvit åt månge, men man menar att de icke alltid lika godt hållits. Detta är en väl vågsam färd, ty den vikingen är hård och svår att tagas med. Torde dig nog tarfvas till den resan goda skepp och tappre män.»

»Fast färden är farlig, skall jag fresta den», sade Tråen.

Jarlen gaf honom fem skepp, alla väl bemannade. Han följdes af Gunnar Lambesson och Lambe Sigurdsson. Gunnar var Tråens brorson och hade som ung kommit till honom. De höllo mycket af hvar andra.

Jarlssonen Erik gick med dem och mönstrade deras manskap och vapenutrustning och ändrade hvad han fann nödigt. Då de voro segelfärdige, gaf Erik dem en vägvisare. De seglade längs land söder ut. Och hvar de lade till, togo de med jarlens minne hvad dem tarfvades.

De styrde öster ut till Lödöse. Där fingo de veta att Kol seglat till Danmark. De höllo söder ut. Då de nått till Helsingborg, träffade de på någre män i en båt. Männen förtalde dem att Kol låg i närheten och där ärnade töfva en tid.

En dag, då vädret var godt, såg Kol skepp nalkas. Han sade sig ha drömt om jarlen natten förut och menade att det alt vore hans män, som här närmade sig, Han böd alle sine män fatta vapnen.

De gjorde sig redo till strid. Slaget började.

Länge kämpade man och ännu var segren oafgjord. Då sprang Kol upp på Tråens skepp, rödde sig fram och drap mången. Han bar gyllene hjälm.

Nu såg Tråen att slikt ej längre dugde. Han äggade sine män att följa. Själf kom han främst och mötte Kol.

Kol högg till honom och det tog i Tråens sköld, så att den klöfs. Då fick Kol ett stenkast på handen och hans svärd föll. Tråen högg honom i benet, så att det togs af. Därpå dråpo de honom. Tråen högg hans hufvud af, gömde det och välte kroppen öfver bord.

De gjorde rikt byte, styrde sedan norr ut till Trondhem och trädde inför jarlen.

Han tog väl emot Tråen. Denne visade fram vikingens hufvud och jarlen tackade honom för den bragden. Men jarlssonen Erik menade att sådan bedrift vore mera värd än idel ord. Jarlen tillstod det och bad dem följa sig.

De gingo hän till en plats, därå jarlen låtit bygga månget godt skepp. Där var ett, ej bygdt som ett långskepp. Det pryddes af ett gamhufvud och var ståtligt utstyrdt. Jarlen vände sig till Tråen:

»Du är en praktkär man och däri liknar du Gunnar, din frände. Detta skepp vill jag gifva dig; det heter Gamen. Min vänskap följer med och jag vill att du stannar hos mig, så länge dig lyster.»

Tråen tackade jarlen for hans godhet och sade sig nu mera ej längta till Island.

Jarlen hade en färd att göra öster ut till landsgränsen. Han skulle der möta sveakonungen.

Om sommaren for Tråen med honom, var skeppshöfding och styrde Gamen. Han seglade med sådan fart, att få följde honom. Månge afundades honom. Och jämt märktes det, att jarlen högt värderade Gunnar på Lidarände, ty han tog strängt i tukt allo, som trädde Tråen för nära.

Hela den vintren var han med jarlen. Om våren sporde denne om han ville stanna kvar eller fara till Island. Han svarade att han ännu ej tagit sitt beslut; först ville han bida tidender hemifrån. Jarlen sade att han finge handla som det föll sig honom lägligast. Tråen blef kvar.

Då spordes tidender från Island, dem månge funno stora--Gunnar på Lidarände var död. Nu ville jarlen ej låta Tråen vända hem. Han dröjde därför än en tid hos Håkan Jarl.

82

Nialsönernes utlandsfärd.

Grim och Hälge Nialssöner lämnade Island samma sommar som Tråen. De voro på skepp med Olof, Ketils från Elda son, och Bård svarte. Det vardt så hårdt nordanväder, att de drefvos söder ut i hafvet, och sådant mörker föll på, att de ej visste hvar de foro. De seglade länge. Till sist voro de på ett ställe, där stark grundsjö gick, och de visste nu att de voro nära land. Nialssönerne frågade Bård om han kände något till hvad land de hade för sig.

»Månget land är här att gissa på», sade han, »efter den väderlek vi haft--Orkenörna eller Skottland eller Irland.»

Två dagar därefter skönjde de land på båda sidor; de voro i en fjärd och därinne låg en väldig bank. De kastade ankar vid den. Det stillnade och nästa morgon var det lugnt. Då sågo de tretton skepp komma ut emot sig.

»Hvad råd taga vi nu?» sporde Bård; »desse ärna anfalla oss.»

De öfverlade om de skulle värja eller gifva sig, men innan beslutet tagits, hunno vikingarne fram. Man sporde hvarandra om höfdingarnes namn. Köpmännens anförare namngåfvo sig och frågade till baks hvilke män vikingaflottan styrdes af. Den ene kallade sig Grytgård, den andre Snökolf, Moidans söner från Dungalsby i Skottland, skotske konung Melkolfs fränder.

»Och gifva vi er nu», sade Grytgård, »tväggehanda vilkor: antingen gån I upp i land och vi taga då edert gods; eller falla vi öfver eder och dräpa hvar man, vi nå.»

»Köpmännen vilja värja sig», sade Hälge.

»Ve dig för de orden», sade köpmännen, »hvad hafva vi att värna oss med? Gods väger mindre än lif.»

Grim fann på råd; han ropade till vikingarne och lät dem ej höra köpmännens modlösa knorr. Bård och Olof talade till dem:

»Besinnen I icke att isländingarne skola göra spott åt edra later? Tagen nu hällre vapnen. Vi må värja oss.»

Alle togo de sina vapen och samdes om att de aldrig skulle gifva sig, så länge de mäktade värja sig.

83

Kåre Sölmundsson.

Vikingarne sköto på dem. Striden började och köpmännen värjde sig väl. Snökolf sprang på Olof och rände spjutet genom honom. Grim stack med sitt spjut så hårdt till Snökolf, att han tumlade öfver bord. Då skyndade Hälge fram till Grim och de ränsade sitt skepp för vikingar och jämt voro Nialssönerne där det mest tarfvades.

Vikingarne ropade till köpmännen att de skulle gifva sig. De fingo till svar att slikt skulle aldrig hända.

I det samma kommo de att se ut emot hafvet. De sågo skepp närma sig söder ifrån och, ej färre än tio, stryka förbi näset. De roddes skarpt och styrdes emot dem. Sköld satt vid sköld och å främsta skeppet stod en man vid masten, i silketröja och gyllene hjälm och stort och fagert hår. Han höll i handen ett gullbeslaget spjut. Han sporde:

»Hvilke ha här råkat samman i en så ojämn lek?»

Hälge sade sitt namn och det med, att de hade Grytgård och Snökolf till motkämpar.

»Hvilke äro skeppsförarne?» sporde mannen. Hälge svarade:

»Nu mer blott Bård svarte; den andre har fallit här för vikingarne; hans namn var Olof. Men min broder, som slås vid min sida, heter Grim.»

»Ären I isländingar?» frågade mannen.

»Ja visst», svarade Hälge.

Mannen sporde hvems söner de voro. De sade det. Då kände han dem och utbrast:

»Fräjdade ären I, Nials söner, liksom eder fader.»

»Hvem är du?» sporde Hälge.

»Jag heter Kåre och är Sölmunds son.»

»Hvadan kommer du?»

»Från Söderöarna.»

»Då är du kommen i lycklig stund, i fall du vill hjälpa oss något.»

»All hjälp, I trån till, skolen I få. Hvad viljen I?»

»Anfalla vikingarne», svarade Hälge.

Kåre sade sig strax redo.

De lade mot vikingaskeppen och slaget tog å nyo fart. Då man stridt en stund, sprang Kåre upp emot Snökolf på hans skepp. Snökolf vände sig mot honom och högg till, men Kåre hoppade baklänges öfver en slå, som låg tvärs öfver skeppet, och Snökolf högg i slån, så att svärdsklingan skyldes däri. Kåre gaf honom då ett hugg i axeln och det var så väldigt, att armen skars af. Vikingen dog strax. Grytgård kastade ett spjut emot Kåre. Denne såg det, tog ett språng i höjden och spjutet träffade ej. I samma stund stodo Grim och Hälge vid Kåres sida. Hälge for emot Grytgård och körde sitt svärd igenom honom. Det vardt vikingens bane.

Nialssönerne och Kåre trängde nu fram längs bägge borden å hvarje skepp och vikingarne bådo om grid. Den gafs dem, men alt deras gods togs. Därpå lade man skeppen ut under öarna. De hvilade där ut sig.

84

Hos Sigurd jarl.

Sigurd jarl, Lödves son, rådde för Orkenöarna.

Kåre var hans hirdman. Af Gille jarl hade Kåre tagit emot skatt från Söderöarna. Han bad nu Nialssönerne fara med sig till Rossö och menade att Sigurd jarl nog skulle gifva dem god välkomnad. De togo emot tillbudet, foro med Kåre och kommo till Rossö.

Kåre ledsagade dem till jarlen och sade honom hvad män de voro.

»Hur hafva de kommit i ditt följe?» sporde jarlen.

»Jag fann dem», svarade Kåre; »i en af Skottlandsfjärdarne, där de stredo med Moldans söner från Dungalsby. De värjde sig käkt. Jämt kastade de sig mellan däcken och sågos alltid där det gick hetast till. Jag vill nu bedja eder, herre, att I gifven dem rum i eder hird.»

»Här skall du råda», sade jarlen, »då du redan tagit dig så mycket af dem.»

De voro hos jarlen under vintren, väl aktade.

Men när det led mot sommaren, blef Hälge tyst. Jarlen undrade hvad det innebar och sporde hvi Hälge var så fåmält--»synes dig ej godt här?» frågade han.

»Godt finner jag det», svarade Hälge.

»Hvad är det då du grundar på?»

»Hafven I något rike att taga vara på i Skottland?»

»Det skulle vi mena, men hvi så?»

»Skottarne hafva aflifvat eder länshöfding och häjdat alle, som kunnat bära budskap därom, ty ingen har fått komma öfver Pettlandsfjärden.»

»Är du framsynt?»

»Föga är det pröfvadt, herre.»

»Än mer skall du hedras af mig», sade jarlen, »om det är som du säger. Eljes bringa dina ord dig ofärd.»

»Ej är han den man som ljuger», sade Kåre, »och sant månde han säga, ty hans fader är framsynt.»

Jarlen sände ett bud söder ut till länshöfdingen Arnljot å Strömö. Denne sände män söder ut öfver Pettlandsfjärden att där hämta underrättelser. De sporde att jarlarne Hunde och Melsnate tagit af lifve Håvard i Trasvik, Sigurd jarls måg.

Arnljot sände sedan bud till Sigurd Jarl, att han skulle komma med stor här och jaga desse jarlar ur riket. Så snart jarlen fått det budskapet, drog han samman en väldig här från alla öarna.

85

Nialssönerne följa Sigurd jarl.

Jarlen drog till Skottland med hären. Kåre och äfven Nials söner voro i färd med honom. De kommo till Katanäs. Jarlens riken i Skottland voro Ross och Myräve, Söderlanden och Dalarne. Män från dessa riken kommo emot dem och fortalde att jarlarne stodo dem nära med stor styrka. Sigurd jarl tågade dit och Dungalsgnipa heter stället, ofvan hvilket härarne möttes.

De drabbade strax hårdt samman. Skottarne hade låtit somt af folket fara skildt från hufvudhären; det föll nu jarlens folk i ryggen och manfallet var stort, tills Nials söner hastade dit, kämpade och jagade skotske flocken undan. Dock tog striden till. Grim och hans broder drogo sig fram till jarlens märke och slogos manligen. Nu vände sig Kåre emot Melsnate jarl, som kastade sitt spjut emot honom. Men Kåre grep det och dref det till baka och igenom jarlen. Då flydde Hunde jarl. De följde efter de flyende, tills de sporde att skotske konungen Melkolf drog samman en här i Dungalby. Jarlen höll råd med sine män och alle funno det tryggast att draga sig till baka och ej slås med en så väldig landhär. Man vände till baka. Då jarlen nått Strömö, skiftades bytet och han for norr ut till Rossö, följd af Nials söner och Kåre.

Jarlen gjorde ett stort gästabud, hvarvid han gaf Kåre ett godt svärd och ett gullbeslaget spjut, Hälge en gullring och en kappa; Grim fick sköld och svärd. Han gjorde Nials söner till sine hirdmän och tackade dem för visad tapperhet. De voro hos jarlen den vintren och om sommaren, tills Kåre gaf sig i härnad.

De drogo med honom, härjade vida omkring och fingo seger, hvart de kommo. De kämpade med konung Gudröd från Man, slogo honom och vände till baka med mycket gods.

Om vintren voro de hos jarlen i god fägnad. På våren bådö de om orlof att draga till Norge. Jarlen gaf dem lof att fara dit dem lyste och gaf dem ett godt skepp och raske män. Kåre sade dem att han denna sommar ärnade sig till Norge med Håkan jarls skatter.

»Då skola vi träffas där», sade han. De aftalade detta.

Nials söner lade ut till sjös, seglade till Norge och landade vid Trondhem. Där stannade de.

86

Rapp.

En man från Trondhem het Kolben Arnljotsson. Han seglade ut till Island samma sommar, Tråen och Nials söner drogo därifrån. Om vintren var han öster på i Breddalen, men på sommaren gjorde han sitt skepp segelfärdigt i Götaviken.

Då han var redo att med sitt folk sticka ut, rodde i en båt en man till dem, fäste båten vid deras skepp och gick upp därpå för att träffa Kolben. Denne sporde mannen om hans namn.

»Rapp heter jag», svarade han.

»Hvems son är du?» frågade Kolben.

»Jag är son af Örgumlede, Gerolf Gärpes son.»

»Hvad vill du mig?»

»Jag vill be dig taga mig med öfver hafvet.»

»Hvad nödgar dig till utlandsfärd?»

»Jag har dräpt en man.»

»Hvem drap du och hvilke hafva att åtala?»

»Örlyg, son af Örlyg, Rodger hvites son, var den jag drap och Vapenfjärdingarne skola väcka åtalet.»

»Så menar jag att det icke går den godt, som tager dig med.»

»Vän är jag af mine vänner, men den, som gjort mig ondt, gäldar jag igen. Dess utom brister det mig icke penningar till öfverfarten.»

Kolben tog emot Rapp.

Kort därefter fingo de vind och gingo till hafs. Då de kommit ut på hafvet, tröt det Rapp matvaror; han slog sig då till dem, som sutto närmast. De foro upp och skämde honom ut. Så grepo de i hvarandra och Rapp hade strax två af männen under sig. Man sade Kolben till och han böd Rapp äta ur sin matsäck. Det var han med om. De landade vid Agdanäs.

»Hvar är myntet, du böd för farten?» sporde Kolben Rapp.»

»Därute på Island», svarade han.

»Flere än mig månde du lura», sade Kolben, »men likväl skall jag skänka efter hela skeppslegan.»

Rapp bad honom hafva tack därför och frågade hvad han nu rådde honom till. Kolben genmälte:

»Först må du som fortast gifva dig af från skeppet, ty alle norrmännen skola här peka dig ut för folk. Så gifver jag dig det andra rådet: svik aldrig den, hvars skyddsling du är.»

Rapp gick upp i land med sina vapen. Han hade i hand en stor yxa med lindadt skaft. Han gick sin led, tills han kom till Gudbrand i Dalarne.

Gudbrand var Håkan jarls närmaste vän. De ägde ett gudahof samman, som aldrig läts upp, utom då jarlen kom. Det var näst största hofvet i Norge, ty i Lade fans ett större.

Gudbrands son het Trånd. Hans dotter het Gudrun.

Rapp trädde fram för Gudbrand. Han hälsade höfdingen. Gudbrand sporde hvad man han var. Han gaf sitt namn och lade till att han stammade från Island. Han bad om uppehåll där.

»Du ser mig icke ut till att bära lycka med dig», sade Gudbrand.

»Mycket menar jag man ljugit om dig», svarade Rapp, »då man sagt att du toge emot en hvar, som bad dig, och att ingen vore så lofprisad som du. Skall jag visst gifva dig annat vitsord, om du visar mig från dig.»

»Så får du väl stanna här», sade Gudbrand.

»Hvar gifver du mig plats?» sporde Rapp.

»Borta där på lägre långbänken midt emot högsätet», sade Gudbrand.

Rapp gick dit.

Han hade mycket att förtälja och i förstone hade Gudbrand och andre gamman af att höra honom, men till sist syntes han månge väl fräck. Så slog han sig i tal med Gudrun, Gudbrands dotter, och folk menade på att han aktade dåra henne. Då Gudbrand varsnade slikt, talade han strängt sin dotter till för det hon språkade med Rapp. Han böd henne akta sig för att tala annat med honom än hvad alla hörde. Hon gaf först goda löften, men snart språkade hon och Rapp samman som förr. Då satte Gudbrand sin arbetsfogde Åsvard till att vakta henne, hvart hon gick.

Hon bad en gång om lof att för nöjes skull få fara till nötskogen. Åsvard följde henne dit. Rapp letade och fann dem. Han tog Gudrun i hand och ledde henne med sig. Åsvard sökte efter henne och hittade dem bägge samman i ett busksnår. Han sprang med lyft yxa till och högg efter Rapps fot, men Rapp svängde sig undan hugget. Han kom som fortast på benen och grep sin yxa. Nu ville Åsvard ila undan, men Rapps yxa skar honom sönder i ryggen. Gudrun sade:

»Slikt har du nu gjort, att du ej längre kan stanna hos min fader; dock skall något annat synas honom än värre -- jag är med barn.»

»Af annan mans mun skall han ej få höra detta», svarade Rapp, »ty själf skall jag gå hem och mäla honom det ena som det andra.»

»Med lifvet slipper du då icke bort», sade Gudrun.

»Likväl vågar jag», svarade han.

Sedan ledsagade han henne till de andra kvinnorna, men själf gick han hem.

Gudbrand satt i högsätet och få män voro inne i salen. Rapp steg fram med högt buren yxa.

»Hvi är din yxa blodig?» sporde Gudbrand.

»Jag botade din arbetsfogdes ryggvärk», svarade Rapp.

»Här är ej godt på färde», sade Gudbrand; »du månde ha dräpt honom.»

»Ja visst», svarade han.

»Hvad hade han gjort dig emot?» frågade Gudbrand.

»Det tyckes eder nog en småsak», sade han; »han ville hugga benet af mig.»

»Hvad hade du då gjort?» sporde Gudbrand.

»Det som platt icke rörde honom», sade han.

»Dock kan du säga hvad det var», sade Gudbrand.

»Vill du veta det», sade Rapp, »så hvilade jag samman med Gudrun, dottren din, och det tykte han icke om.»

Gudbrand utbrast:

»Stånden upp, alle män, och gripen honom. Han skall dräpas.»

»Väl litet låter du mig ha godt af mågskapet», sade Rapp, »men du har icke de män härinne, som orka med detta i en fart.»

Männen sprungo upp, men Rapp vek ut. De lupo efter, men han slapp undan till skogs och de fingo honom icke fatt. Gudbrand samlade folk och lät genomleta skogen; den var tät och tjock och Rapp hittades ej.

Han gick, tills han kom till ett fälle i skogen. Där fann han en gård. Utanför stod en man och klykade ved. Rapp sporde mannen om hans namn. Han kallade sig Tove och frågade hvad han het. Rapp namngaf sig och sporde hvi bonden bodde skå långt ifrån folk.

»Här jag finner mig minst behöfva fälas med andra», svarade han.

»På eget vis ha vi två stält det för oss», sade Rapp; »jag skall först säga dig hvem jag är. Jag har varit hos Gudbrand i Dalarne och dädan tog jag till bens, då jag dräpt hans arbetsfogde. Vet jag väl att vi bägge äro illgärningsmän, ty du hade ej dragit dig hit så fjärran från bygderna, om du ej vore fredlös för någon annan. Jag ger dig att välja: antingen röjer jag dig eller må vi bägge dela likt hvad här är.»

»Det är jämt upp som du säger», svarade den andre; »jag har röfvat den kvinna som är här hos mig, och mer än en har letat efter mig.»

Han förde Rapp in med sig. Husen voro små men väl bygda. Bonden sade sin hustru att han tagit Rapp till sig. Hon genmälte:

»Ondt skola de fleste få af den mannen, men ändock månde du vilja råda.»

Rapp stannade. Han flackade mycket omkring och var aldrig hemma. Ständigt lyckades honom att träffa Gudrun. Gudbrand och sonen Trånd passade på honom, men aldrig fingo de tag i honom och så gick det året ut.

Gudbrand lät Håkan jarl veta hvad harm han hade af Rapp. Jarlen lät döma Rapp fredlös, satte ett pris på hans hufvud och lofvade därtill att själf draga å stad och leta efter honom. Det skedde dock ej, ty jarlen menade att de väl själfve kunde fånga honom, då han strök så ovarsamt omkring.

87

Tråen tager emot Rapp.

Samma sommar seglade Nials söner från Orkenöarna till Norge, voro på köpstämma där och bidade efter aftal Kåre Sölmundsson.

Tråen Sigfusson gjorde sitt skepp redo till Islandsfärd och var nu nästan färdig att lägga ut.

Håkan jarl drog till gästabud hos Gudbrand. Om natten vandrade Blod-Rapp bort till deras gudahus. Han gick in och såg Torgärd Hölgabrud sitta där, stor som en vuxen man. Hon hade en tung gullring om armen och bar fåll på sitt hufvud. Han ref fållen af henne och tog ringen. Han fick syn pa Tors kärra; från honom rykte han en annan ring. En tredje tog han från Irpa. Alla gudarne släpade han ut och tog all bonaden af dem. Därpå satte han eld i gudahuset, brände upp det och drog sina färde.

Han gick öfver en åkervång. Sex män i vapen sprungo där upp och kastade sig öfver honom, men han värjde sig väl. Det slöts så, att han drap tre af dem, sårade dödligt Gudbrands son Trånd och jagade de två andre till skogs, så att intet budskap kunde bäras till jarlen. Han gick bort till Trånd och sade:

»I min makt står nu att dräpa dig, men jag vill det icke: mera skall jag se på svågerlaget än I gjort.»

Rapp ärnade sig in i skogen igen, men då han såg att män spärrade honom vägen, vågade han ej. Han lade sig ned bland några buskar och ligger nu där en stund.

Bittida denna morgon gingo Håkan jarl och Gudbrand till gudahuset, funno det brändt och sågo de tre gudabilderne ligga ute, rifne ur all sin prakt. Gudbrand tog till orda:

»Stor makt är gifven våre gudar, då de själfve gått ur elden.»

»Ej hafva de af sig själfve trädt ut», sade jarlen; »en man månde ha bränt hofvet och burit gudarne hit. Men gudar hämnas icke alt strax. Den man, som gjort detta, skulle stängas ute från Valhall och aldrig dit komma.»

Då kommo fyra af jarlens män springande och bragte onda tidender: i åkren hade de funnit tre män dräpte och Trånd sårad till döds.

»Hvem månne vållat slikt?» sporde jarlen.

»Blod-Rapp», svarade de.

»Då är det alt han, som bränt gudahuset», sade jarlen.

Slik gärning tycktes dem väl kunna vara gjord af Rapp.

»Hvar månne han nu hålle sig?» frågade jarlen. De nämde att Trånd sagt det Rapp stuckit sig ned bland några buskar. Strax gaf jarlen sig dit, men Rapp var borta. Han satte män till att slå efter honom, men de funno honom ej. Själf var han med om att leta. Han böd sine män taga sig en rast. Därpå gick han afsides, böd ingen följa sig och var borta en stund. Han föll på knä och höll sig för ögonen. Sedan kom han till baka. »Kommen med mig», sade han till männen. De gingo med honom. Han vek tvärs af från den väg, de förut tagit, och de kommo tid en dalkjusa. Där låg Rapp gömd; han sprang upp för dem. Jarlen äggade männen att löpa efter, men Rapp var så snabbfotad, att de ej en gång kunde komma honom nära. Han rände till Lade.

Här lågo Tråen och Nialssönerne färdige att gå till hafs. Rapp sprang dit, där Nialssönerne voro.

»Frälsen mig, ädle män», sade han, »ty jarlen vill dräpa mig.»

Hälge såg på honom och sade:

»Olycksbådande ser du mig ut och den torde hafva det bäst, som ej tager emot dig.»

»Sannerligen ville jag», sade Rapp, »att ifrån mig det värsta ve komme öfver eder.»

Hälge svarade:

»Vi äro män till att gifva dig med tiden lön därför.»

Rapp for hän till Tråen Sigfusson och bad honom om skydd.

»Hvad har du gjort?» sporde Tråen,

»Jag har bränt ett gudahus för jarlen», svarade han, »och dräpt någre män. Snart skall han vara här, ty han är själf med om att leta efter mig.»

»Att hjälpa dig höfves mig näppeligen», sade Tråen, »efter alt hvad godt jarlen gjort mig.»

Då visade Rapp för Tråen de smycken, han tagit ur gudahuset, och böd honom dem. Tråen ville ej taga mot dem utan att gifva annat gods som gengåfva.

»Här vill jag stå», sade Rapp, »och låta dräpa mig inför dina ögon. Kan du så vänta dig hvar mans tadel.»

Då sågo de jarlen och hans män nalkas och Tråen tog emot Rapp. Han lät skjuta en båt ut och for med honom till skeppet.

»Bottnarne skola brytas ur två tunnor», sade Tråen, »och i dem skall du krypa in. Det varder bästa gömslet.»

Så gjordes. Rapp for i tunnorna. De bundos samman och fördes öfver bord.

Jarlen kom med sitt folk till Nialssönerne och sporde om Rapp synts där. De jakade. Han frågade hvart han sedan tagit vägen. De svarade att det hade de ej lagt märke till.

»Hedrande lön skulle jag gidva den, som röjde Rapp», sade jarlen.

Grim vände sig till Hälge: »hvi skola vi ej säga det? Hända kan att Tråen lönar oss med alt annat än godt.»

»Likväl skola vi ej yppa något», sade Hälge, »ty hans lif hänger på om vi tiga.»

»Må hända», svarade Grim, »vänder då jarlen sin hämd emot oss, ty hans vrede är så stor, att den måste slå ned på någon.»

»Det skola vi ej fråga efter», sade Hälge; »dock må vi lägga undan med skeppet och gå till hafs med första vind.»

»Skola vi ej bida Kåre?» sporde Grim.

»Nu kunna vi ej tänka på det», genmälte han.

De lade ut under ön och väntade där på vind.

Jarlen vände sig till alle, som lågo där med skepp, och sporde efter Rapp, men ingen sade sig hafva nys om honom.

»Nu skola vi styra ut till Tråen, min vän», sade jarlen, »och han skall visst gifva oss mannen i händer, i fall han vet hvar han är.»

Därefter togo de ett långskepp och rodde ut till Islandsfararen. Tråen såg jarlen komma, stod upp och hälsade honom vänligt. Jarlen tog huldt emot hans hälsning och sade:

»Vi leta efter den man, som heter Rapp, en isländing. Hvarjehanda ondt har han gjort oss och vi vilja nu bedja eder lämna honom ut eller säga hvar han döljes.»

»I veten, herre», svarade Tråen, »att jag med fara för mitt lif drap mannen, I gjort biltog, och fick därför lön och heder.»

»Större lön väntar dig nu», sade jarlen.

Tråen hugsade sig före och det tyktes honom ovisst, om ej jarlen lika godt kunde bli hågad för hämd som lön. Han bestred att Rapp var där och bad jarlen ransaka skeppet. Jarlen gjorde den gången ej mycket därvid, gick i land och drog sig afsides från de andre. Han var då så vred, att ingen tordes tala till honom.

»Visen mig hän till Nials söner», sade han; »jag skall nödga dem att säga mig sannsagor.»

Man sade honom att de alt stuckit ut.

»Ej kan det då hjälpas», sade jarlen; »men der lågo två vattentunnor vid Tråens skepp och kan väl i dem en man hafva dolts. Har Tråen gömt honom, har han att ha legat i dem och skola vi därför ännu en gång fara ut.»

Tråen såg att jarlen ärnade sig ut igen. Han sade:

»I sågen hur vred jarlen var i åns. Nu är han det trefaldt och alle mäns lif stå här på spel, om någon röjer Rapp.»

De lofvade alle att tiga, ty en hvar var rädd om sig. De togo några säckar ur laststapeln, läto Rapp sticka sig in där och lade andra lättare säckar ofvanpå honom. Då de bonat om honom, var jarlen hunnen fram. Tråen hälsade honom höfviskt. Han svarade på hälsningen men något sent. Man såg att jarlen var mycket vred.

»Gif fram Rapp», sade han, »ty jag vet visst att du dolt honom.»

»Hvar mån då, herre?» sporde Tråen.

»Det må du veta», genmälte jarlen, »men skall jag göra en gissning, menar jag att du gömt mannen i vattentunnorna, som lågo här vid skeppet.

»Ogärna», sade Tråen, »ville jag skyllas för lögn. Hällre såge jag, herre, att I sökten igenom mitt skepp.»

Jarlen for upp på skeppet och letade men fann icke Rapp.

»Frien I mig nu, herre?» frågade Tråen.

»Långt ifrån det», svarade han, »men jag vet icke hvarför vi ej finna honom; så fort jag kommit i land, tycker jag mig se alt klart, men när jag väl kommit hit, ser jag intet.»

Han lät ro sig i land och var så vred, att man ej kunde säga honom ett ord. Han följdes af sin son Sven.

»Det är att visa underligt sinnelag», sade Sven, »då man låter sin vrede gå ut öfver saklöse.»

Jarlen drog sig afsides. Han kom strax till baka.

»Än en gång ro vi ut till dem», sade han.

De gjorde så.

»Hvar månne han legat gömd?» frågade Sven.

»Intet har det att säga», svarade jarlen, »ty från det stället är han alt undan. Där lågo två säckar vid laststapeln och deras plats har Rapp för visso intagit.»

Ute på sitt skepp tog Tråen till orda:

»De sätta åter ut och än en gång ämna de sig hit. Skola vi nu taga honom ur stapeln och lägga annat dit i stället. Likväl låta vi säckarne ligga lösa.»

Man gjorde så.

»Nu skyla vi Rapp i seglet», sade Tråen; »det är refvadt uppe där vid rån.»

Det skedde. Jarlen nådde fram. Vredgad frågade han:

»Vill du nu lämna ut mannen, Tråen?»

»För länge sedan hade jag det gjort», svarade han, »om jag haft honom i mitt gömme -- hvar mån tro han legat, herre?»

»I laststapeln», svarade jarlen.

»Hvi letaden I icke där?» sporde Tråen.

»Det föll oss icke in», sade han.

De ransakade rundt om i skeppet utan att hitta Rapp.

»Viljen I nu fria mig, herre?» frågade Tråen.

»Ingalunda», genmälte jarlen, »ty jag vet att du stuckit undan mannen, om ock jag ej kan finna honom; men hällre vill jag att du gör dig till niding emot mig än jag emot dig.»

Jarlen gaf sig i land.

»Nu tycker jag mig se hvar Tråen haft Rapp», sade han.

»Hvar?» sporde sonen Sven.

»I seglet, som var refvadt uppe vid rån», sade jarlen.

Då spelade vinden upp och Tråen seglade ur fjärden ut till hafs. Det var då, han fälde de ord, man länge sedan haft i minne:

»Fram låt Gamen susa!
Sent skall Tråen väja.»

Då jarlen sporde Tråens ord, sade han:

»Min ovetenhet bär icke här skulden men förr det förbund, som här slöts och som skall draga död öfver dem bägge.»

Tråen var kort tid på sjön. Han kom till Island och for hem till sin gård vid Grytå. Rapp följde och stannade hos honom öfver vintren. På våren skaffade Tråen honom bo på Rappstad. Han slog sig ned där, fast han för det mesta höll sig på Grytå. Där gjorde han alt odrägligt, tykte man, och somliga sade att det var godt mellan honom och Hallgärd och att han dårade henne. Men andra menade att det icke var så.

Tråen skänkte sin frände Mård oräkja skeppet Gamen.

Alle Tråens fränder sågo nu i honom sin höfding.

88

Nialssönerne och Håkan jarl.

Då jarlen sett Tråen segla af, sade han till sin son Sven:

»Fyra långskepp må vi taga, fara mot Nialssönerne och dräpa dem.»

»Icke är det godt tänkt», sade Sven, »att lägga skulden på saklöse män och låta den skyldige gå fri.»

»Här är det jag som råder», svarade jarlen.

De seglade efter Nialssönerne, sökte dem och sågo dem ligga under ön.

Grim fick först syn på jarlens skepp.

»Härskepp nalkas», sade han; »jag ser att det är jarlen, som här far. Ej torde han komma till oss med fred.»

»Det är sagdt», genmälte Hälge, »att käck är en hvar, som värjer sig, mot hvem det än är. Skola också vi värja oss.»

Alle bådo honom råda och grepo vapnen.

Jarlen var nu framme, ropade på dem och böd dem gifva sig. Hälge gaf till svar att de aktade värja sig, så länge de kunde. Då böd jarlen grid åt en hvar, som ej drog vapen för Hälge. Men så vänsäll var han, att alle hällre ville dö med honom.

Jarlen gjorde anfall med sitt folk, men isländingarne värjde sig väl och Nials söner voro alltid där huggen föllo tätast. Mer än en gång böd jarlen dem grid, men ständigt fick han samma svar: de ärnade aldrig gifva sig. Då rusade jarlens länderman Åslåk från Långö raskt emot dem. Han klängde sig tre gånger upp på deras skepp.

»Du går godt på -- väl, om du ej mödade dig förgäfves», sade Grim, grep ett spjut och rände det i hans strupe. Han dog strax.

Kort efter drap Hälge jarlens märkesman Ägil. Då gjorde Sven, jarlens son, anfall, och lät klämma dem inne mellan sköldar. Så togos Nials bägge söner till fånga. Jarlen ville strax låta dräpa dem, men Sven satte sig emot och sade att natten redan fallit på.

»Dräpen dem då i morgon», böd jarlen, »men hållen dem godt bundne i natt.»

»Det skall ske», svarade Sven, »fast jag aldrig träffat på raskare män än desse, och stor varder manskadan, då man tager dem af lifve.»

»De hafva dräpt vare två tappraste män», sade jarlen, »och skola vi hämnas dem med att dräpa desse.»

»Desto tapprare hafva de tett sig», genmälte Sven; »dock skall det ske som du bjuder.»

Nialssönerne bundos och sattes i fjättrar. Sedan somnade jarlen och hans män.

Grim sade till Hälge:

»Bort ville jag komma, om jag kunde.»

»Görom ett försök», svarade Hälge.

Grim sade att nära honom låg en yxa med uppvänd ägg. Han kraflade sig fram till den och fick bågsträngen skuren af, men fick sig ock stora skåror i handen. Han löste Hälge. De kastade sig öfver bord och hunno land utan att varsnas af jarlens män. Fjättrarne bröto de af sig och gingo till en annan sida af ön. Då tog det till att dagas och de funno ett skepp ligga där. De sågo att det var Kåre Sölmundsson, som där landat. De hastade fram till honom och förtalde hvad de fått tåla, visade honom såren och sade att jarlen ännu låg i sin sömn.

»Illa går det», sade Kåre, »när saklöse män kränkas för uslingars skull. Hvad skulle nu bäst lika eder?»

»Att fara mot jarlen och dräpa honom», svarade de.

»Det månde icke varda oss beskärdt», sade Kåre, »fast åhåga icke brister eder. Låtom oss dock se efter om han ännu är kvar.»

De foro å stad. Men jarlen var borta.

Kåre gaf sig in till Lade att träffa jarlen. Han lämnade honom skatterna från Sigurd jarl.

»Har du tagit Nialssönerne till dig?» sporde han.

»Så är det.»

»Vill du lämna ut dem?»

»Det vill jag icke.»

»Vill du svärja mig att du efter edert möte ej varit hugad för ett anfall på mig?»

Då afbröt Erik jarlsson:

»Slikt är icke nödigt att kräfva, ty Kåre har alltid varit vår vän. Hade jag varit till städes, skulle det ej hafva gått som det gick. Nials söner skulle fått fara okränkte, men näpst skulle de andre haft. Hällre höfves det nu att gifva Nials söner hedrande gåfvor för kränkning och sår.»

»Det är alt rätt», sade jarlen, »men jag vet icke om de vilja gå in på någon förlikning.»

Han böd Kåre att därom underhandla med Nials söner. Kåre talade med Hälge och sporde om han ville taga emot hedersupprättelse af jarlen.

»Af hans son Erik vill jag taga emot den», svarade Hälge, »men med jarlen vill jag ej hafva något att skaffa.»

Kåre sade Erik brödernes svar.

»5å skall det då vara», sade Erik; »upprättelsen skall dem gifvas af mig, om de finna det bättre. Säg dem att jag bjuder dem till mig och ingen men skall göras dem af min fader.»

Detta togo Nialssönerne emot. De foro till Erik och voro hos honom, tills Kåre var färdig att segla väster ut. Erik jarlsson gjorde ett gille för Kåre, gaf honom och äfven Nialssönerne goda gåfvor.

Därpå drogo de väster ut öfver hafvet till Sigurd jarl. Han tog mycket väl emot dem och de stannade hos honom öfver vintren.

På våren bad Kåre Nialssönerne fara med i härnad. Grim sade sig hugad, om Kåre sedan följde dem till Island. Han lofvade det. De drogo så med honom på härtåg. De härjade söder ut kring Angelsö och kring alla Söderöarna, styrde till Satiri, gingo där upp i land, slogos med innebyggarne, fingo godt byte och vände åter till sina skepp. Dädan drogo de söder ut till Bretland och härjade der. De höllo sedan till ön Man. Där mötte de konungen Gudröd, stredo med honom, fingo seger och fälde hans son Dungal. De vunno mycket gods där. De styrde norr ut till Kola att gästa Gille jarl. Han tog vänligt emot dem och de töfvade hos honom en tid. Jarlen följde dem till Orkenöarna. Här gaf Sigurd jarl honom sin syster till äkta. Gille for därpå till baks till Söderöarna.

89

Hemfärd. Kåres giftermål.

Denna sommar gjorde Kåre och Nials söner sig redo att segla till Island. Då de voro segelfärdige, trädde de inför Sigurd jarl. Han gaf dem goda gåfvor och de skildes från honom med mycken vänskap. De gingo till hafs, fingo god vind och landade vid Eyrar.

De skaffade sig hästar och redo från skeppet till Bärgtorshvål. Då de kommo hem, vordo alla glada vid att se dem. Sitt gods flyttade de hem och satte skeppet upp. Kåre var hos Nial öfver vintren. På våren friade han till dottren Hälga. Grim och Hälge talade hans sak och det slöts så, att han fäste mön och bröllopet utsattes. Gillet hölls en half månad före midsommar. Kåre stannade med sin husfru hos Nial

hela vintren. Han köpte gården Dyrholmarne öster på i Mydal och satte bo där. De läto en förvaltare och en hushållerska förestå det, men självfva bodde de hos Nial.

90

Trätan med Tråen.

Rapp ägde bo på Rappstad men höll sig dock ständigt på Grytå, där folk tykte att han gjorde alt odrägligt. Tråen var vänlig mot honom.

Då Ketil från Mark en gång var på Bärgtorshvål, förtalde Nialssönerne honom den kränkning, de fått lida, och menade sig hafva stort kraf på Tråen, när hälst de ville komma fram med det. Nial sade att bäst vore, om Ketil talade härom med sin broder Tråen. Det lofvade Ketil och han fick tid på sig. Kort efter stälde han krafvet fram för sin broder. Nialssönerne sporde honom om Tråens svar och han genmälte att han hälst ville vara fåordig om deras samtal.

»Men det märktes», tillade han, »att Tråen fann det jag fäste mig väl mycket vid mitt svågerskap med eder.»

Mera talades icke.

Nialssönerne funno att det nu säg betänkligt ut. De sporde sin fader till råds, ty de kunde ej finna sig i att stanna vid detta. Nial svarade:

»Målet är för visso ej lätt att främja. Dräper man dem nu, skall det heta att de fallit saklöse. Därför är mitt råd att I söken få så månge, I kunnen, i tal med dem, på det så månge som möjligt må vara hörande vitnen, om de gifva kränkande svar; och godt är att Kåre talar med dem, ty han vet att väl behärska sig. Så skall osämjan växa emellan dem och eder, ty då andre blanda sig i målet, skola de hopa smädeord öfver eder; de äro dumme. Kan ock hända att det säges det mine söner äro sene till dåd och slikt skolen I tåla till en tid, ty då dåd är ändadt, skifta domarne. Men blott om bittra ord höras från dem, skolen I låta se på er att I akten taga eder något före. Haden I strax gått med mig till råds, hade detta aldrig fallit i folks mun och I skullen då varit frie från all sidvördnad. Men nu hafven I häraf stor sorg och vet jag att smädelserna skola så välta sig öfver eder, att I intet annat kunnen än kasta er i vådliga mål och slå med vapen. Därför är bäst att ej förhasta sig.»

Därmed slöts deras samtal. Målet vardt mycket omtaladt.

En gång uppfordrade bröderne Kåre att fara till Grytå. Han sade sig ha större lust till all annan färd men lofvade likväl att draga å stad, enär detta var Nials råd.

Kåre red hän till Tråen. De talade om målet, men det stälde sig olika för dem.

Kåre kom hem och Nialssönerne sporde hur orden fallit mellan honom och Tråen. Han sade sig ej vilja tälja dem om.

»Vån är mig», sade han, »att det samma en gång skall sägas, så att I självfve hören det.»

Tråen hade sexton vapenföre karlar på sin gård. Han var en praktkär man. Jämt red han i blå kappa och gyllene hjälm, hade i handen sitt spjut -- jarlsgåfvan -- fager sköld och svärd i bälte. Gunnar Lambesson, Lambe Sigurdsson och Grane, Gunnars son från Lidarände, voro ständigt i hans följe. Blod-Rapp gick dock alltid honom närmast. Luden, en af hans hemmamän, följde honom ock på hans färder; så äfven Ludens broder Tjörve.

Blod-Rapp och Grane Gunnarsson hade de värsta smädeorden om Nialssönerne och hade mest skuld i att ingen bot böds eller lämnades.

Nials söner talade med Kåre om att han skulle göra dem följe till Grytå.

Han jakade, ty det vore godt, sade han, att de själfve finge höra Tråens svar.

De fyra Nialssönerne och Kåre rustade sig till färden. De drogo till Grytå.

Där var en bred förstuga och i den kunde månge män stå sida vid sida.

En af kvinnorna var ute och såg dem komma. Hon mälte det till Tråen. Han böd männen gå ut i förstugan och hafva vapnen med sig. De gjorde så.

Midt i dörren stod Tråen. Blod-Rapp och Grane Gunnarsson stodo på hvar sin sida om honom. Därnäst stod Gunnar Lambesson, så Luden och Tjörve, så Lambe Sigurdsson och därpå de öfrige på ömse sidor om desse; ty alle karlarne voro hemma.

Skarpheden skred med de andre upp emot gården. Själf gick han framåt, efter honom kom Kåre, så Höskuld, så Grim och sist Hälge, Då de kommo fram till dörren, välkomnade dem ingen.

»Varom alle välkomne», sade Skarpheden.

Hallgärd stod där i förstugan och hade hviskat något till Rapp.

»Ingen af dem, här stå, månde säga att I ären välkomne», sade hon.

»Dina ord», svarade 5karpheden, »gälla intet, ty du är en frilla eller en sköka, hvilket du vill.»

»Guldna varda dig de orden, innan du far hem», sade Hallgärd.

»Dig är jag kommen att råka, Tråen», mälte Hälge; »jag spörjer dig om du vill lämna mig bot för den ärekränkning, jag för din skull led i Norge.» Tråen genmälte:

»Aldrig visste jag att I bröder skullen skatta eder mandom i mynt. Hur länge akten I hålla på med det här krafvet?»

»Månge skola alt säga», sade Halge, »att det var du, som haft att bjuda oss boten, då det den gången gälde ditt lif.»

Rapp inföll: »Det var lyckan, som lekte så, att den fick slaget, som skulle ha det -- hon höll eder under huggen, men lät oss gå.»

»Den lyckan var liten», sade Hälge, »att kasta bort sin tro mot jarlen och taga dig i stället.»

»Menar du dig ej böra söka boten hos mig?» sporde Rapp; »jag skall gifva dig den, jag tror passar.»

»Komma vi två i lek med hvarann», sade Hälge, »varder det nog du, som tappar»

»Skifta icke ord med Rapp», mälte Skarpheden, »utan gif honom röd hud för grå.»

»Tig du, Skarpheden», sade Rapp; »ej skall jag tveka att närma min yxa intill din skalle.»

»Rönt varder nog hvem af oss två får bita i gräset», sade Skarpheden.

»Faren hem, dyngskägg», mälte Hallgärd; »jämt skola vi så nämna eder och er far skall heta skägglöse gubben.»

Förr än Nialssönerne drogo bort, hade alle där gjort sig skyldige till dessa skymford, utom Tråen, som tystat på de andre. Nialssönerne vände om och gingo hem. De förtalde sin fader färden.

»Togen I vitnen på de ord, som kastades?» sporde Nial.

»Nej», svarade Skarpheden, »detta mål ämna vi ej föra fram -- utom på ett vapenting.»

Bärgtora sade:

»Nu mer vill ingen tro att I, mine söner, törens lyfta på hand.»

»Gör dig, husfru», sade Kåre, »ingen möda med att ägga dine söner; de skola te sig hetsige nog ändå.»

Därpå talade de länge tyst samman, Nial och sönerne och Kåre.

91

Tråens fall.

Mycket talades det om deras träta och alle menade att splitet härmed icke skulle lägga sig.

Runolf, Ulf örgodes son öster på i Dal, var Tråens gode vän och hade bjudit honom hem till sig. Det var aftaladt, att han skulle komma, då tre veckor eller en månad gått af vintren.

Tråen tog till följesmän Rapp och Grane Gunnarsson, Gunnar Lambesson, Lambe Sigurdsson, Luden och Tjörve. De voro åtta i flocken. Äfven Hallgärd och hennes dotter Torgärd skulle vara med på färden.

Tråen lät veta att han ock ärnade gästa sia broder Ketil på Mark och nämde hur många dagar han aktade vara hemifrån.

De voro alle i full rustning. De redo öster ut öfver Markarfljot. Där träffade de på några tiggarkvinnor, som bådo dem hjälpa sig öfver till andra sidan. De redo med kvinnorna till baks öfver älfven. Därpå vände de om och redo fram till Dal och fingo god välkomnad. Dit var Ketil från Mark kommen. De dröjde där i två dagar.

Runolf och Ketil bådo Tråen förlika sig med Nialssönerne. Han svarade i vrede att han ej ville gifva dem en penning i bot; väl vore han beredd att möta Nials söner, hvar hälst de träffades.

»Kan vara att sä år», sade Runolf, »men jag har den mening, att ingen deras like finnes, alt sedan Gunnar på Lidarände föll, och likligt är att detta skall draga din eller deras död efter sig.»

Tråen svarade att det räddes han icke för.

Han for upp till Mark och stannade där i två dagar. Därpå red han åter ned till Dal och från bägge ställena leddes han ut med hedrande gåfvor.

Han sade att han ärnade rida hem om kvällen. Runolf afrådde honom och menade att varsammast vore att ej rida på den tid, han faststält.

»Slikt är rädsla och jag vill det icke», sade Tråen.

Tiggarkvinnorna, som Tråen halp öfver älfven, kommo till Bärgtorshvål. Bärgtora sporde dem hvarifrån de voro. De hade hemma Öster på under Öfjällen.

»Hvem halp er öfver Markarfljot?» sporde hon.

»Några storkaxar», svarade de.

»Hvad då för några?» sporde hon.

»Tråen Sigfusson och hans foljesmän», sade de; »men det förtröt oss, att de pratade så vidt och så ondt om din husbonde och hans söner.»

»Månge välja ej själfve ut sitt rykte», svarade Bärgtora.

Innan de drogo sin väg, gaf hon dem några läckerbitar och sporde när Tråen kunde väntas hem. De svarade att han skulle vara borta i fyra eller fem dagar.

Bärgtora förtalde hvad hon hört för sönerne och sin måg Kåre. Hon talade länge lönligen med dem.

Samma morgon, Tråen med sitt följe red öster ifrån, vaknade Nial och hörde hur Skarphedens yxa utanför rörde vid brädväggen. Han stod upp och gick ut. Alle sine söner såg han i vapen och Kåre med. Skarpheden gick främst. Han var i blå kortkappa, bar lätt sköld och hade sin yxa på axeln. Närmast honom gick Kåre i silketröja, gyllene hjälm och sköld med läjonbild, Efter honom följde Hälge. Han bar röd kortrock, hjälm och röd sköld, märkt med en hjort. De voro alle i bjärta kläder. Nial ropade på Skarpheden:

»Hvart hän, frände?»

»Ut att leta efter får», svarade Skarpheden.

»Så het det en gång förr och då gälde jagten män», sade Nial.

Skarpheden log och mälte:

»Hörden I hvad gubben, vår far, sade? Han har sina aningar.»

»När sade du slikt förr?» sporde Kåre.

»Den gång jag drap Sigmund hvite, Gunnars frände», genmälte Skarpheden.

»Hvad hade han gjort?» sporde Kåre.

»Dräpt Tord, vår fostrare», var svaret.

Nial gick in.

De tågade upp till Rödaskridorna och bidade där. Dädan kunde de se när Tråen kom ridande ifrån Dal.

Det var en klar solskensdag. Ned ifrån Dal drog Tråen med sitt följe och red längs upp med älfbrädden. Lambe Sigurdsson utbrast:

»Sköldar blänka fram i solskenet uppe där i Rödaskridorna. Män månde ligga där i bakhåll.»

De kastade om hästarne och redo ned med älfven.

Skarpheden sade:

»Nu ha de sett oss, ty de vända om. Få vi nu löpa ned att mota dem.»

»Månge torde sitta i bakhåll och hafva på annat vis än vi sörjt för manstyrkan», sade Kåre; »vi äro fem emot åtta.»

De sprungo ned längs med älfven. Den föll mellan fasta isar och här och där lågo isspänger öfver den. De fingo syn på en spång ett stycke längre ned och där ämnade de sig öfver.

Högre upp å hinsidan vattnet stannade Tråen med sin flock på isen.

»Hvad ha de männen i sinne?» sade han; »de äro fem, men vi åtta.»

»Jag gissar», sade Lambe Sigurdsson, »att de skulle våga sig emot oss, vore vi än flere i flocken.»

Tråen kastade sin kappa och tog hjälmen af.

Under det Nialssönerne och Kåre sprungo ned med älfven, hände det Skarpheden, att hans skotvång brast. Han blef efter.

»Hvi följer du icke med, Skarpheden?» sporde Grim.

»Jag binder min sko», svarade han.

»Låtom oss fara före», sade Kåre; »Skarphéden ser mig ut som skulle han ej komma senare fram än vi.»

De ilade ned mot spången.

Skarpheden sprang upp, så fort han bundit skon, höll till hugg sin yxa Stridstrollet och for fram mot älfven. Den var så djup, att ingen kunde tänka på att komma öfver den.

På andra sidan låg bred glanskis, glatt som glas. Midt därå stod Tråen med följet.

Skarpheden tog ett språng öfver vattnet, stod på benen och strök fram i glidande fart. Isen var hal och han rände af så fort som fogeln flyger. Tråen skulle just sätta sin hjälm på, men Skarpheden var redan framme och högg till honom med Stridstrollet. Det tog i hufvudet och klöf det ned i kindtänderna. De föllo ned på isen. Detta gjordes i sådan handvändning, att ingen i följet hann att hugga till Skarpheden. Han vände på fläcken och for i flygande fart ned emot de andre. Tjörve slog sin sköld för honom, men han hoppade öfver den utan att halka och rände till randen af glanskisen. Från spången kommo då Kåre och de andre upp emot honom.

»Det där gjordes på karlavis», sade Kåre.

»Nu hafven I eder bragd kvar», mälte Skarpheden

De foro upp emot de öfrige. Grim och Hälge fingo syn på Rapp och vände sig med ens mot honom. Rapp högg med sin yxa efter Grim. Hälge såg det och högg honom i handen så att den togs af och yxan föll.

»Här gjorde du en mäkta god gärning», sade Rapp, »ty den handen har gifvit mången man men och bane.»

»Nu skall det ock varda slut därpå», sade Grim och rände spjutet genom honom. Rapp föll död ned. Tjörve vände sig mot Kåre och slungade sitt spjut. Kåre tog ett språng i höjden och det for under fötterna på honom. Så sprang han på Tjörve och högg till med svärdet. Det tog i bröstet och trängde in. Han dog strax. Skarpheden grep på en gång Gunnar Lambesson och Grane Gunnarason. Han sade:

»Här har jag fått tag i två valpar -- hvad skall man göra vid dem?»

»Det står dig fritt att dräpa dem bägge, i fall du vill deras död», sade Hälge.

»Jag nännes icke», svarade Skarpheden, »att på samma gång vara Högnes vän och hans broders baneman.»

»Den stund kan komma», sade Hälge, »då du gärna skulle vilja ha dräpt dem, ty på dem kan du aldrig lita och på ingen af de andre håller.»

»Icke rädes jag för dem», sade Skarpheden.

De gåfvo grid åt Grane Gunnarsson, Gunnar Lambesson, Lambe Sigurdsson och Luden.

Därpå vände de hem och Nial sporde dem om nytt. De förtalde honom nogsamt alt. Nial sade:

»Det är stora tidender, I kommen med, och visst skall på dem följa en af mine söners död, om ej något än värre.»

Gunnar Lambesson förde Tråens lik med sig till Grytå, där det höglades.

92

Förlikning.

Ketil å Mark var, som förr är nämdt, gift med Nials dotter Torgärd och därtill var han Tråens broder, hvadan han nu fann sig i ett kinkigt läge. Han red till Nial och sporde om han ville gifva något i bot för Tråens dråp.

»Jag vill med böter ställa alle till freds», svarade Nial, »och jag vill att du söker förmå dine bröder till förlikning, dem som boten tillkommer.»

Ketil svarade att han gärna ville taga sig af detta. Han red hem, for därpå till bröderne och stämde dem samman till Lidarände. Där underhandlade han med dem och under all öfverläggningen hade han Gunnars son Högne vid sin sida. Slutet vardt att en förlikningsnämd korades och ett möte sattes ut. Då faststäldes boten för Tråens dråp och böter fingo alle de, som hade laga kraf. Därpå svuro de hvarandra fred med lagens ord och alt slöts på tryggande vis. Rikligt gäldade Nial boten. Nu var lugn någon tid.

En gång red Nial upp till Mark. Han och Ketil talade samman dagen i ände. Nial red hem om kvällen och ingen visste hvad de rådgjort om.

Strax efter for Ketil till Grytå. Han sade till Torgärd, Tråens enka:

»Länge har jag hållit min broder Tråen kär och nu vill jag visa det. Jag vill bjuda hans son Höskuld hem till fostring.»

»Det går jag in på», svarade Torgärd, »men då skall du göra den svennen hvad godt du mäktar, när han varder man; du skall hämna honom, om han faller för vapen, och skjuta gods till, då han tager gifte. Du skall svärja att du så gör.»

Alt det lofvade Ketil. Höskuld for hem med honom och var nu på Mark i någon tid.

93

Den nya tron.

Det vardt höfdingeskifte i Norge. Håkan jarl var död och i hans ställe var Olof Tryggvesson kommen. Jarlens lif fick den ände, att trälen Kark skar halsen af honom på Rimul i Gölardalen. Med dessa tidender spordes ock att trosskifte var vordet i Norge. Den gamla tron hade man kastat och Olof konung hade kristnat Västerlanden, Hjaltland, Orkenöarna och Färöarna.

Månge yttrade, så att Nial det hörde, hur förmätet och ohördt det vore att så vräka gammal gudsdyrkan och tro. Nial sade då:

»Mig synes som skulle den nya tron vara mycket bättre och den man vara säll, som får den i den gamlas stad. Komma de män hit ut, som bjuda den tron, skall jag väl dem stödja.»

Det sade han ofta. Han drog sig tidt undan från andre och mumlade något för sig själf.

Samma höst lade ett skepp till vid Götavik i Bärofjärden. Tångbrand het mannen, som förde det. Han var sänd hit af Olof Tryggvesson att bjuda rätt tro.

Af honom lät Nial kristna sig med alt sitt hus.

Två år därefter vardt det, alt den nya tron lagfästes och alla gjordes kristna här i landet.

94

Nials fosterson.

En gång red Nial upp till Mark. Han togs väl emot och stannade där öfver natten. Om kvällen närmade sig svennen Höskuld honom. Han kallade på svennen och han kom strax. Nial hade på handen en gullring, den han visade pilten. Denne tog ringen, såg på den och drog den på sitt finger.

»Vill du hafva den ringen till skänks?» sporde Nial.

»Det vill jag visst», svarade han.

»Vet du», frågade Nial, »hvad som vardt din fader till bane?»

»Jag vet», sade svennen, »att Skarpheden drap honom, men nödigt är ej att minnas det, då förlikning är gjord och full bot gifven.»

»Det svaret», sade Nial, »var bättre än min fråga och du varder nog en god man,»

»God är mig din spådom», svarade svennen, »ty jag vet att du är framsynt och att ditt ord sannas.» Nial mälte:

»Nu vill jag bjuda dig hem till fostring, om du själf det vill.»

Höskuld svarade att han ville taga emot denna välgärning och all annan, som Nial ville visa honom. Och så vardt det, att Höskuld, Tråens son, for hem med Nial for att fostras.

Nial tålde ej att något gjordes pilten emot och han älskade honom högt. Sönerne handledde honom och gjorde alt for att hedra honom. Så gick tiden, tills Höskuld nådde mans ålder. Han var både stor och stark, hade vackra drag och fagert hår, var mycket vapenskicklig, blid i målet, gifmild och hofsint, talade väl om alla och var vänsäll. Och intet fans, som söndrade honom och Nials söner, hvarken i ord eller gärning.

95

Flose.

Flose het en man, son af Tord frösgode. Han var gift med Stenvör, dotter af Hall från Sida. Hon var lönboren och hennes moder var Solvör, dotter af Härjolf hvite. Flose bodde på Svinafjäll och var en mäktig höfding, stor och stark och viljekraftig. Hans halfbroder het Starkad och hans andre bröder voro Torger och Sten, Kolben och Ägil.

Hildegunn het halfbrodren Starkads dotter. Hon var en kärnkvinna, mycket vän. Hon var så konstfärdig, att få kvinnor varit det som hon. Mäkta grym var hon och hårdsint men en ädel kvinna, när rätt det gälde.

96

Hall från Sida.

En man het Hall och kallades Sido-Hall, son af Torsten Bödvarsson. Torsten het hans broder och bar tillnamnet bredmage. Hans son var Kol, den Kåre Sölmundsson dräper i Bretland.

Halls från Sida söner voro Torsten och Ägil, Ljot och Tidrande, den diserna dråpo.

En man het Tore. Han var Nials broder och kallades Holta-Tore. Hans söner voro Torger skårger och Torlef kråk och Torgrim store.

97

Höskuld Hvitanäsgode. Hans giftermål.

Nu är att förtälja att Nial talade till sin fosterson Höskuld:

»Gärna ville jag se mig om efter ett gifte åt dig, fosterson.»

Höskuld sade att det likade honom godt och bad Nial sörja därför.

»Hvart hän har du halst tänkt att vända dig?» frågade han. Nial svarade:

»En kvinna heter Hildegunn och är dotter af Starkad, Tord frösgodes son. Det vet jag vara det bästa giftet.»

»Råd du ensam, fosterfader», sade Höskuld; »ditt val varder mitt,»

»Henne månde vi gilja till», sade Nial.

Kort efter samlade Nial män till följe. Hans söner, Sigfussönerne och Kåre Sölmundsson drogo med honom. De redo öster ut till Svinafjäll och blefvo godt mottagne. Nästa dag gingo Nial och Flose till tals med hvarandra. Till sist föll Nials tal så:

»Jag är hit kommen som böneman. En man vill gå i ätt med dig, Flose, och äkta Hildegunn, din broders dotter.»

»Hvem är mannen?» frågade Flose.

»Höskuld Tråensson, min fosterson», svarade Nial.

»Ditt uppsåt är godt», sade Flose, »men så som det gått mellan dine söner och hans slägt, hafven I bägge att vakta er för mycket, dock -- hvad säger du om Höskuld?»

»Endast godt», svarade Nial, »och viljen I komma oss i möte, skall jag lämna så mycket gods, att det skall synas eder hedersamt.»

»Vi skola kalla henne hit», sade Flose, »och få veta hur mannen synes henne.»

Det sändes efter Hildegunn och hon kom. Flose sade henne frieriet.

»Jag är en hugstor kvinna», sade hon, »och jag vet ej hur det skall gå mig att komma i ätt med män, mig liksinte; men det ser jag ej mindre på, att den mannen intet höfdingskap äger, och du har sagt att du aldrig skulle gifta, mig med en man utan godord.»

»Vill du ej hafva Höskuld, är det mer än nog till att jag gifver helt afsiag.»

»Jag säger icke», svarade hon, »att jag ej vill gifta mig med honom, om de skaffa honom höfdingskap. Men i annat fall vägrar jag.»

»Då vill jag i tre år låta vänta på mig med mitt ärende», sade Nial.

Så skulle det vara, förklarade Flose.

»Jag ville ställa fast», sade hon, »att om giftet göres, må vi bo här öster på.»

Detta ville Nial låta Höskuld afgöra, men denne svarade att han trodde månge väl men ingen så som sin fosterfar.

Så redo de hem.

Nial sökte få Höskuld höfdingskap, men ingen ville sälja sitt godord.

Nu led det till Altinget. Denna sommar voro rättstvisterna många och mången for som vanligt att söka Nial. Men han gaf råd, dem man icke anade att käromålen skulle falla för, och häftiga trätor kommo upp, då målen ej kunde lyktas. Männen redo oförlikte hem från tinget.

Så kom nästa ting. Nial red dit och alt var stilla, tills han minde männen om att nu var tid att lysa käromålen. Månge genmälte att det till litet båtade, då ingen kunde få sin sak igenom, fast den instämts till Altinget.

»Vi vilja hällre», ropade de, »söka vår rätt med udd och ägg.»

»Så må det icke gå», sade Nial, »ty ingenstädes hjälper det att icke hafva lag i landet. Likväl hafven I god grund att klaga och slikt må vi taga oss af, som känna lagen och skola hålla den uppe. Bäst synes mig att vi alle höfdingar träda samman och lägga råd i hop.»

De gingo till lagrättan. Nial talade:

»Jag vänder mig till dig, lagsagoman Skafte Toroddsson, och till eder, I andre höfdingar. Mig synes som om intet af våra mål skulle kunna främjas, så länge vi endast föra dem fram för fjärdingsrätter, och alt varder så veckladt in, att intet kan ändas eller komma fram. Rådligast synes mig att vi sätta upp en femte rätt och hänskjuta till den de mål, som ej kunnat få sitt slut i fjärdingsrätt.»

Därpå sporde Skafte Nial på hvad vis man skulle få samman en femte rätt med fyra domaretolfter.

Nial sade bästa rådet vara att taga upp nya godord och lämna dem åt de män i hvarje fjärding, som därtill voro bäst fallne, och skulle så en hvar, som det ville, gifva sig i ting under dem. Skafte sporde hvad mål man hade att visa till den nye rätten. Nial svarade att dit skulle alla de mål hänskjutas, som rörde brott mot tingsordningen, falskt vitnesbörd och falskt utslag af nabonämd; så ock de mål, som på grund af stridiga meningar ej afgjordes vid fjärdingsrätterna. Hade någon budit eller tagit mutor, skulle han stämmas inför femterätt. Nial lade det till, att af dess fyra domaretolfter skulle, innan dom fäldes, den ena vräkas, sex man af kärande och de andra sex af svarande; men ville svarande ej taga sina sex ut, hade kärande att i hans stad göra det. Uraktläte han detta, hade hans mål fallit. Femterätten skulle ha sitt säte i lagrättan. Sedan vardt den lagfäst af Skafte Toroddsson.

Så gick man till lagbärget och nya godord upprättades. Nial äskade ljud.

»Månge är det kunnigt», sade han, »hur det gått mellan mine söner och Grytåmännen. Tråen Sigfusson vardt fäld och efter förlikningen tog jag till fostring Höskuld, hans son. Jag har tingat honom ett gifte, som gifves honom, i fall han kan få ett godord. Men ingen vill lämna sitt ifrån sig. Vill jag nu bedja eder att få på Hvitanäs taga upp ett nytt godord för Höskuld»

Det bifölls af alle.

Nial tog upp godordet till Höskuld, som sedan vardt kallad Höskuld Hvitanäsgode. Därpå red man hem från tinget.

Nial stannade hemma en kort tid och red så öster ut till Svinafjäll. Hans söner och Höskuld följde. Han tog åter upp frieriet. Flose svarade att han ville hålla alla löften, han gifvit dem. Och det ändades med att Hildegunn vardt Höskulds fästekvinna och bröllopet utsattes. Red man så hem.

Nästa gång bröt man upp till bröllopsfärd. Efter bröllopet redde Flose rundligt ut alt Hildegunns gods. Höskuld drog med bruden hem till Bärgtorshvål och de stannade där året ut. Hildegunn och Bärgtora samdes godt. På våren köpte Nial Vörsaby gård till Höskuld och dit flyttade han. Nial stadde honom alla hjonen och så varm var vänskapen mellan Höskuld och dem alle på Bärgtorshvål, att intet råd fans godt, om de icke alle varit med därom.

Höskuld satt nu på sin gård Vörsaby och länge gick det så, att han och vännerne höllo innerligt samman. Nials söner voro hans följesman på alla färder och så varmt var det med vänskapen, att de hvarje höst bödo hvarandra till gille och växlade hedersgåfvor. Så gick det länge.

98

Höskuld Nialson dräpes.

En man het Lyting. Han bodde på Såmstad. Hans husfru Stenvör var Tråen Sigfussons syster. Lyting var en förmögen man, stor och stark och ond att handskas med.

En gång hade han ett gille inne på Såmstad och Höskuld Hvitanäsgode och Sigfussönerne voro inbudne. De kommo alle. Äfven Grane Gunnarsson, Gunnar Lambesson och Lambe Sigurdsson voro där.

Höskuld Nialsson bodde med sin moder Rodny på gården Holt. Då han, hvad ofta hände, red mellan sitt hem och Bärgtorshvål, låg hans väg förbi gärdesgården vid Såmstad.

Höskuld hade en son, som het Åmunde. Han var blind född och dock en kraftkarl, stor till växten.

Lyting hade två bröder. Den ene het Hallsten, den andre Hallgrim. De voro store ofredsmän och höllo sig jämt hos sin broder Lyting, ty ingen annan kunde enas med dem.

Den dagen, Lyting höll sitt gästabud, var han flere gånger länge ute. In var han kommen och hade just gått till sin plats, då en af kvinnorna trädde i salen och sade:

»Nu skullen I varit ute och sett hur storkaxen red förbi gärdesgården.>

»Hvad för en kaxe talar du om?» sporde Lyting.

»Det var Höskuld Nialsson, som for förbi», sade hon.

»Ofta rider han här förbi», mälte Lyting, »och det är icke utan att det grämer mig. Höskuld, min husfrus frände, jag bjuder dig mitt följe, om du vill hämnas din fader och dräpa Höskuld Nialsson.»

»Det vill jag icke», svarade Höskuld Hvitanäsgode; »uselt skulle jag då löna Nial, min fostrare, och haf otack för det du böd mig till detta gille.»

Han sprang upp från bordet, lät sadla sine hästar och red hem.

Lyting vände sig till Grane Gunnarsson:

»Du var till städes, då Tråen draps -- du kan nog minnas det -- och äfven du, Gunnar Lambesson, och du, Lambe Sigurdsson. Låtom oss nu i kväll falla öfver Höskuld och dräpa honom, när han rider hem.»

»Nej», sade Grane, »jag skall ej draga mot Nials söner och bryta den förlikning, som gode män satt.»

De två andre instämde, så ock Sigfussönerne, och de togo alle det råd att rida sin väg. Då de voro borta, sade Lyting:

»Alle är det veterligt, att jag ej fått någon bot for min svåger Tråen. Skall jag häller icke tåla att ingen blodshämd tages for honom.»

Han böd sine två bröder och tre af huskarlarne att följa. De gingo alle hän till vägen, där Höskuld skulle rida fram, och lade sig i en grop norr om gärdesgården. Där väntade de, tills det var midafton.

Då kom Höskuld ridande.

De sprungo alle väpnade upp och anföllo. Han värjde sig så väl, att de länge ej kunde komma åt honom. Till sist sårade han Lyting i handen och drap två af huskarlarne, men då föll han. Sexton sår gåfvo de honom, men de höggo ej hans hufvud af. Så lupo de bort till skogarne öster om Rangå och dolde sig där.

Rodnys fårherde fann samma kväll Höskuld, där han låg fallen. Han for hem och förtalde sin matmor hennes sons dråp.

»Död månde han icke vara», sade hon, »eller var hufvudet af honom?»

»Nej», sade han.

»Ser jag själf efter, får jag veta det», genmälte hon; »tag fram min häst och släpan.»

Han lydde och gjorde alt i ordning. Därpå gåfvo de sig dit, där Höskuld låg. Hon såg på såren och sade:

»Det är som mig anade: ännu är han icke helt död och nog mäktar Nial läka större sår än de här.»

De lade honom upp på släpan, körde honom till Bärgtorshvål och buro honom in i fårhuset. Där satte de honom upp emot väggen.

De gingo bägge bort till husdörren och bultade på.

En huskarl kom ut. Rodny snodde in förbi honom och hastade hän till Nials säng. Hon sporde om han var vaken.

»Ja, nu vaknade jag», sade Nial, »men hvi kommer du hit så bittida?»

»Stå upp ur sängen», sade hon, »ifrån medtäflerskan min och kom ut med mig. Hon och dine söner följe med.»

De stodo alla upp och gingo ut.

»Våra vapen må vi taga med», sade Skarpheden. Nial teg. Sönerne sprungo in. De trädde ut väpnade.

Rodny gick före hän till fårhuset. Hon steg in och böd de andre komma efter.

Hon höll upp ett bloss.

»Här sitter nu Höskuld, din son, Nial», sade hon; »han har fått sig många sår och behöfver alt läkning.»

»Dödstecken ser jag på honom», sade Nial, »men-- hvi har du ej gifvit honom likhjälp?»

»Den har jag gömt till Skarpheden», svarade hon.

Skarpheden gick fram och gaf Höskuld likhjälpen.

»Hvem menar du har dräpt honom?» sporde han sin fader.

»Det tänker jag Lyting från Såmstad och hans bröder gjort», svarade Nial. Rodny mälte:

»Dig, Skarpheden, förtror jag hämden för din broder. Och fast han icke var äkta född, väntar jag dock det bästa af dig och vån är mig, att du med störst kraft främjar hämden.»

Bärgtora yttrade:

»Underlige sällar ären I, mime söner. I gån hän och dräpen, då litet drifver eder därtill; men nu, då det gäller slikt, stån I tvehågsne och sölen, så att intet blifver af. Snart skall Höskuld Hvitanäsgode komma hit och bedja eder om förlikning, den I icke kunnen neka honom. Därför, viljen I hämd, flinkt till verket!»

»Det där var en äggelse som klang», sade Skarpheden. Alle Nialssönerne störtade ut.

Rodny följde Nial in och stannade öfver natten på Bärgtorshvål.

99

Hämd och förlikning.

Skarpheden gick med bröderne upp emot Rangå.

»Här må vi stå och lyssna», sade han.

De stannade.

»Farom sakta», sade han; »jag hör mansröster där uppe vid ån. Men hvilket viljen I, Grim och Hälge -- slås med Lyting allena eller med hans bägge bröder?»

De svarade att de hälst ville hafva Lyting på sin lott.

»Han är dock den bästa fångsten», sade Skarpheden, »och det grämer mig, om han kommer undan. Själf tror jag mig till att kunna hindra det.»

»Träffa vi honom blott», svarade Hälge, »skola vi nog gå honom så på lifvet, att han ej slipper bort.»

De drogo sig åt det håll, hvarifrån Skarpheden hört rösterna, och de fingo se Lyting med de andre stå vid en bäck. Skarpheden tog med ens ett språng öfver bäcken hän på sandbanken å andra sidan. Där stodo bröderne uppe. Han högg Hallgrim i låret, så att benet rök af, och grep med andra handen Hallkel. Då stack Lyting efter honom, men Hälge for fram och satte sin sköld emellan, så att stinget tog I den.

Lyting tog upp en sten, slog Skarpheden, och Hallkel kom lös. Han sökte då att löpa längre upp på banken men förmådde blott krafla sig uppåt på knäna. Då svepte Skarpheden till honom med Stridstrollet och högg honom ryggen sönder.

Nu ilade Lyting undan. Grim och Hälge satte efter och gåfvo honom hvar sitt sår. Men lian kom ifrån dem ut i ån, kastade sig upp på en häst och sprängde af till Vörsaby.

Höskuld Hvitanäsgode var hemma. Lyting fann honom strax och förtalde hvad som händt.

»Annat hade du ej att vänta dig», sade Höskuld, »så som du rusat till vägs. Nu sannas det ordet, att länge glädes ej hand öfver hugg. Synes mig nu som tviflade du på att du kunde sitta trygg for Nials söner.»

»Visst är att jag med nöd sluppit undan», svarade Lyting, »men jag ville dock nu att du sökte få mig förlikt med Nial och hans söner, utan att jag därför behöfde gå från min gård.»

»Jag skall göra ett försök», sade Höskuld.

Han lät sadla sin häst och red till Bärgtorshvål med fem man.

Nials söner voro hemkomne och hade lagt sig till hvila. Höskuld sökte strax upp Nial och de gingo till tals med hvarandra.

»Hit är jag kommen», sade Höskuld, »att bedja för min frände Lyting. Stort är hans brott mot eder, då han brutit förlikningen och dräpt din son.»

»För Lyting månde det se ut», sade Nial, »som hade han alt fått gälda god bot, då han mist sine bröder. Men går jag nu in på förlikning, har han dig att därför tacka. Dess förinnan vill jag dock ha det fastständt, att hans bröder skola ligga på sina gärningar och han själf icke få en penning för sina sår men gifva hel bot för Höskuld.»

»Ja, jag vill», sade Höskuld, »att du ensam dömer.»

»Som du vill», sade Nial.

»Vill du må hända», sporde Höskuld, »hafva dine söner med?»

»Därmed skola vi ej vara förlikningen närmre», genmälte Nial, »men den, jag ensam gör, skola de hålla.»

»Låtom oss då få målet ändadt», sade Höskuld, »och gif fred i dine söners namn.»

»Så vare det», sade Nial; »jag vill att Lyting gäldar för Höskulds dråp två hundraden i silfver och stannar kvar på Såmstad. Jag menar dock att han gör slugast i att sälja gården och draga sina färde; icke därför att jag eller mine söner skola bryta den fred, vi lofvat honom, men hända kunde att här i bygden någon trädde fram, den han hade att vakta sig för. Ser det likväl ut, som ville jag visa honom ur häradet, gifver jag honom härmed lof att blifva i bygdelaget. Men själf vedervågar han det mesta.»

Höskuld for hem.

Nialssönerne vaknade och sporde sin fader hvem där varit. »Min fosterson Höskuld», sade Nial.

»Han kom väl för att bedja för Lyting», mälte Skarpheden.

»Han gjorde det», sade Nial.

»Det var illa», inföll Grim. Nial svarade:

»Icke skulle Höskuld skjutit sköld for honom, om du dräpt honom, då det var dig betrodt.»

»Bannom icke upp vår far», sade Skarpheden.

Det må förtäljas, att denna förlikning hölls mellan dem alt sedan.

100

Åmunde blinde.

Tre år därefter hände sig att Åmunde blinde, Höskuld Nialssons son, var på Tingskålatinget. Han lät leda sig emellan bodarna och kom så till den bod, där Lyting från Såmstad var inne. Han lät föra sig in i boden och dit fram, där Lyting satt.

»Är Lyting från Såmstad här?» frågade Åmunde.

»Ja, hvad vill du mig?» sade han.

»Jag vill veta», svarade Åmunde, »hvad du vill gifva mig i bot för min fader. Jag är lönboren son och har ej någon bot fått.»

Lyting genmälte:

»Bött har jag för din faders dråp med fulla böter, dem din farfar och dine farbröder tagit mot. Men mine bröder lades ogille; och hade jag mot andre handlat hårdt, nog fick jag det ock själf hårdt att känna.»

»Jag spörjer dig icke», sade Åmunde, »om du bött till dem, ty jag vet att I ären förlikte. Jag spörjer hvad bot du vill åt mig lämna.»

»Alls ingen», sade Lyting.

»Icke inser jag», sade Åmunde, »att detta kan vara rätt inför Gud, så när hjärtat som du huggit mig. Men det kan jag säga dig, att om jag såge med mina bägge ögon, skulle jag för min fader hafva böter eller blodshämd. Nu döme Gud mellan oss.»

Han gick, men då han kommit i dörren, vände han sig om inåt boden. Då öppnade sig hans ögon.

»Lofvad vare du Gud, min Herre!» utbrast han; »nu ser jag hvad du vill.»

Han störtade in i boden, fram till Lyting, högg sin yxa hans hufvud, så att den stod däri intill hammaren, och rykte den til sig. Lyting föll framstupa och dog strax.

Åmunde gick, men då han kom i boddörren, i de spår, han trampat, när han fick sin syn, då lyktes hans ögon igen och han var blind alt sedan.

Han lät föra sig till Nial och hans söner och sade dem Lytings fall. Nial yttrade:

»Icke kan man lasta dig för detta, ty slikt är fast förelagdt att ske; men när det till sist kommer fram, erinras man om att ej visa dem bort, som ställa kraf med blodets rätt.»

Nial böd Lytings fränder förlikning och Höskuld Hvitanäsgode var med om att stämma dem till fred.

Målet lades till en förlikningsnämd och hälften af boten gafs efter för det kraf, Åmunde menades hafva ägt mot Lyting. Därefter svors honom full fred af Lytings fränder.

Man red hem från tinget och det var lugnt en lång tid.

101.

Valgård grå.

Valgård grå kom denna sommar till baks till Island. Han var heden. Han for till sonen Mård på Hof och blef där vintren öfver. Han sade till Mård:

»Jag har ridit vida om i bygden och tycker mig ej kunna se att det är den samma. Jag kom till Hvitanäs och såg en mängd bodväggar och en omvältning utan like. Sä kom jag till Tingskålatinget och såg vår bod bruten ned i grund -- hvad betyder alt detta?» Mård svarade:

»Här hafva nya godord tagits upp och femterättslag införts och har man gått ur mitt tingslag och gifvit sig under Höskuld Hvitanäsgode.»

»Illa har du lönat mig», sade Valgård, »då du så omanligt handskats med det höfdingskap, jag betrott dig. Nu vill jag att du gifver dem, som tillstält detta, sådant i lön, att det drager döden med sig till dem alle. Detta skall lyckas, om du sätter så mycket ondt emellan Nials söner och Höskuld, att de till sist dräpa honom. Månge äro de, som skola åtala det dråpet, och slutet varder Nials söners fall.»

»Detta orkar jag näppeligen med», svarade Mård.

»Jag har råden till dig», sade Valgård; »du skall bjuda Nialssönerne hem till dig och leda dem ut med gåfvor, men du skall ej börja baktalet, förr än eder vänskap är vorden så innerlig, att de tro dig lika godt som sig själfve. Så kan du få hämd på Skarpheden för det gods, han tvang af dig efter Gunnars dråp. Icke kan du tänka på höfdingskap, förr än alle desse äro döde.»

De enades om att detta anslag skulle föras ut.

»Jag ville, fader», sade Mård, »att du toge mot den nya tron -- du är en gammal man.»

»Det lyster mig icke», svarade Valgård, »hällre ville jag att du vroke din -- och sedan se hur det då ginge.»

Det ville Mård icke.

Valgård bröt sönder för honom kors och alla heliga tecken. Kort efter sjuknade han och dog. Han lades i hög.

102

Mård och Nials söner.

Någon tid efter red Mård till Bärgtorshvål och besökte Skarpheden och hans bröder. Hans tal föll fagert. Han språkade med dem dagen i ände och önskade att de ofta måtte träffas. Skarpheden upptog det alt på bästa vis men lät ord falla om att Mård aldrig förr just sträfvat härefter.

Till sist nästlade Mård så in sig i deras vänskap, att ingen af dem fann ett råd fullgodt, förr än vännens mening hörts. Nial grämde sig, hvar gång Mård kom, och var som oftast vresig.

En gång, då Mård var på Bärgtorshvål, sade han till Nialssönerne:

»Jag har rustat till ett gästabud, ty jag aktar att dricka min faders arföl. Till det gillet vill jag bjuda eder, Nials söner och Kåre, och lofvar jag att I ej skolen rida dädan tomhände.»

De lofvade att komma. Mård for hem och redde till gillet.

Han hade budit månge bönder, och gäster flockades i mängd. Nialssönerne och Kåre kommo. Mård gaf Skarpheden en gullsölja, Kåre ett silfverbälte samt Grim och Hälge andra goda skänker.

De kommo hem och prisade gåfvorna och visade dem för Nial. Han menade att de alt köpt dem dyrt nog.

»Vakten eder nu», sade han, »för att gifva Mård i gengåfva just det, han månde önska sig.»

103

Mårds baktal.

Kort tid efter inbödo Höskuld och Nialssönerne hvarandra till gästabud och skulle Höskuld först komma till Bärgtorshvål.

Skarpheden ägde en brun häst, fyrårig, stor och ståtlig. Det var en hingst, som ännu ej varit ledd fram till häststrid. Skarpheden gaf Höskuld den hingsten och därtill två ston. Alle gåfvo de honom skänker. De lofvade hvarandra att hålla vänskapen.

Sedan böd Höskuld Nialssönerne hem till Vörsaby. Månge gäster hade han budit samman. Han hade låtit taga ned sin skåle, men han ägde tre lador och dem lät han reda in till sofrum. Alle som inbudits kommo och det var ett dråpligt gille. När man bröt upp, valde Höskuld ut goda gåfvor åt gästerne. Med Sigfussönerne och alt gillesfolket följde han Nials söner till vägs. Det sades på bägge håll, att ingen skulle skilja dem åt.

En tid efter kom Mård till Vörsaby. Han sade sig hafva något att säga Höskuld i enrum. De gingo afsides. Mård tog till orda:

»Stor skilnad är på dig och Nials söner: du gaf dem goda gåfvor, men de lönade dig med hånskänker.»

»Hvarpå stöder du slikt?» sporde Höskuld. Mård svarade:

»De gåfvo dig en häst, som de kallade en ’vånfåle’. Det gjorde de för att smäda dig, ty du syntes dem så oförsökt som hästen. Jag kan ock förtälja dig att de missunna dig godordet. Skarpheden tog sig på tinget din myndighet, då du ej kom till femterättsmötet, och har han sagt att han aldrig lämnar ditt godord från sig.»

»Så är det icke», sade Höskuld; »själf tog jag emot det på ledtinget i höstas.»

»Då har Nial blandat sig i saken», genmälte Mård. »Men så bröto de förlikningen med Lyting», tillade han.

»Däri menar jag de ingen skuld hafva», sade Höskuld. Mård fortsatte:

»Du kan dock ej neka till att en yxa föll ur Skarphedens bälte, då I följdens åt öster ut mot Markarfljot -- han hade ärnat dräpa dig.»

»Det var hans vedyxa», sade Höskuld; »jag såg då han stack den i bältet. Och veta skall du att, hur du an mäler mig ondt om Nials söner, skall jag det aldrig tro. Men varder det ock till sanning, hvad du sagt, och det kommer att gälla mitt eller deras lif, då vill jag hällre tåla död af Nials söner än göra dem något men. Men själf är du så mycket nedrigare, då du sagt detta.»

Mård for sedan hem.

En tid efter red han till Bärgtorshvål att råka Nialssönerne. Han talade om hvarjehanda med dem och Kåre.

»Jag har hört», sade Mård, »att Höskuld Hvitanäsgode sagt att du, Skarpheden, brutit förlikningen med Lyting. Men själf har jag märkt att han tror det du tänkte på att dräpa honom, då I foren samman öster ut mot Markarfljot. Dock synes det mig ej mindre likna en mordplan, då han böd dig till gille och lät dig ligga i den lada, som låg längst ifrån husen. Dit bars ved hela natten -- han hade tänkt att bränna eder inne. Men så hände sig att Högne Gunnarsson kom den natten; för honom räddes de och så vardt intet af. Sedan följde han dig till vägs med en väldig flock och då ville han å nyo komma åt dig. Han hade satt Grane Gunnarsson och Gunnar Lambesson till att gifva dig bane, men modet brast och de vågade ej springa på dig.»

Då han slutat, motsade de honom i förstone. Men änden vardt dock att de trodde honom.

Nials söner började nu att visa groll mot Höskuld och de talade honom knappast till, då de möttes. Höskuld gjorde ej häller mycket för att stämma dem vänligare. Så gick det en tid.

Om hösten for Höskuld till gästabud på Svinafjäll. Flose tog godt emot honom. Hildegunn var med. En gång sade Flose:

»Hildegunn förtäljer mig att det går starkt till baka med din och Nialssönernes vänskap. Det förtryter mig och jag vill nu föreslå dig att ej rida hem igen. Jag skall lämna dig bostad på Skaftafjäll och sända Torger, min broder, att bo på Vörsaby.» Höskuld svarade:

»Då skall det heta att jag af rädsla flytt ur min gård och det lider jag icke.»

»Då är det likast», sade Flose, »att stora olyckor följa.»

»Det vore harmligt», svarade Höskuld, »ty hällre ville jag ligga ogill än att ondt komme för min skull öfver månge.»

Få dagar därefter gjorde han sig färdig att rida hem. Flose gaf honom en skarlakanskappa, brämad ned i flikarne. Han for hem till Vörsaby. Och det var nu lugnt någon tid.

Höskuld var så vänsäll, att få män voro honom ogene. Men samma missämja hölls vintren igenom mellan honom och Nials söner.

Nial hade tagit till fostring Kåres son, som het Tord. Han hade ock fostrat Torhall, son af Åsgrim Ellidagrimsson. Torhall var en rask man, i alt en kärnkarl. Han hade så lärt sig lag af Nial, att han var den tredje bland de lagfarnaste männen på Island.

Detta år vårades det tidigt och folk sådde nu sitt korn.

104

Nialsönerne draga till Vörsaby.

En dag kom Mård till Bärgtorshvål. Strax gingo de afsides att tala samman, han och Nials söner och Kåre. Mård baktalade efter sin vane Höskuld och hade nu mycket nytt att förtälja. Han äggade träget Skarpheden och de andre att dräpa Höskuld och menade att denne nog skulle komma dem i förväg, om de ej strax fölle öfver honom.

»Fram skall du få din vilja», sade Skarpheden, »om du vill följa oss och lägga hand vid verket.»

»Det offret är jag villig till», sade Mård.

På detta gåfvo de hvarandra handslag och eder och Mård skulle om kvällen komma åter till Bärgtorshvål.

Bärgtora sporde Nial:

»Hvad tala de om därute?»

»Jag är icke med i deras rådplägning», svarade han; »sällan hölls jag utanför, då råden voro goda.»

Hvarken Skarpheden eller hans bröder eller Kåre lade sig till sömns den kvällen.

Fram på natten kom Mård.

Nialssönerne och Kåre togo sina vapen och redo bort. De styrde till Vörsaby och bidade där vid en gärdesgård. Vädret var godt och solen kommen upp.

105

Höskuld Hvitanäsgode dräpes.

Vid denna tid vaknade Höskuld Hvitanäsgode. Han klädde sig och tog öfver sig kappan, Flose gifvit honom. Han tog i ena handen en kornkorg ock i andra sitt svärd, gick bort i gärdet och sådde.

Skarpheden och de andre hade aftalat att de alle skulle bära vapen på honom.

Skarpheden sprang upp från gärdesgården. När Höskuld såg honom, ville han vika undan. Då for Skarpheden på honom med orden:

»Löp ej i väg, Hvitanäsgode!» och högg honom i hufvudet, så att han sönk i knä. Då Höskuld föll, sade han detta:

»Gud hjälpe mig och tillgifve eder!»

Därpå sprungo de fram alle och buro vapen på honom.

»Nu ser jag ett godt råd», sade Mård.

»Hvad då för råd?» sporde Skarpheden.

»Först skall jag skynda hem», sade han, »sedan far jag upp till Grytå, förtäljer dem där tidenden och fördömer dådet. Jag vet för visst att Torgärd då skall bedja mig lysa dråpet och jag skall det också, ty intet skall mer fördärfva deras sak. Men innan jag drager till Grytå, sänder jag ett bud hit till Vörsaby att späja ut hur fort de här tänka att taga sig något före. Här får mannen spörja tidenden och skall jag låtsa som om jag fått den af honom.»

»Gör blott det», sade Skarpheden.

Bröderne och Kåre gåfvo sig hem. De förtalde Nial alt.

»Dystra tidender fören I med er», sade Nial, »och hårdt är att få höra slikt, ty, skall jag det säga, går detta mig så djupt i hjärtat, att jag hällre ville ha mist två af mine söner och haft Höskutd i lifve.»

»Du kan urskuldas», sade Skarpheden, »du är en gammal man och underligt är ej att du grufvar dig.» Nial svarade:

»Det kommer sig mindre af ålderdom än däraf, att jag bättre än I ser hvad på detta skall följa.»

»Hvad skall då följa?» frågade Skarpheden.

»Min död», svarade Nial, »och min husfrus och alle mine söners.»

»Hvad spår du mig?» sporde Kåre.

»Svårt skall det varda dem att gå emot din lycka», svarade han, »ty i längden skall du vara dem alle för stark.»

Intet gick Nial så nära som Höskulds död -- det var det enda, han ej kunde tala om, utan att det darrade i rösten.

106

Mård lyser dråpet.

Hildegunn vaknade och såg att Höskuld lämnat sängrummet.

»Hårde ha mina drömmar varit och ondt bådande», sade hon; »gån att leta efter Höskuld!»

De sökte i gården men funno honom icke. Hildegunn hade klädt sig. Hon gick bort till gärdet och två man följde henne. Där funno de Höskuld ligga dräpt. Mård Valgårdssons fårherde kom till och sade henne att Nialssönerne dragit dädan emot norr.

»Skarpheden kallade på mig», sade han, »och lyste sig som Höskulds baneman.»

Hildegunn sade:

»Manligt dåd vore detta, om en det öfvat.»

Hon tog kappan och torkade med den alt blodet bort, svepte det lefrade blodet in i den, vecklade den så samman och lade den ned i sin kista.

Hon sände en man upp till Grytå att där säga tidenden. Dit var Mård kommen och hade redan förtalt den. Ketil från Mark var där äfven.

Torgärd, Höskulds moder, vände sig till Ketil:

»Nu är, som vi veta, Höskuld död. Mins nu, Ketil, hvad du lofvade, då du tog honom hem till fostring.» Han svarade:

»Kan väl vara att jag då lofvade för mycket, ty aldrig kunde jag ana att timmar som desse skulle komma. Och därtill är jag nu i vanskligt läge, ty nära sitter näsa ögon -- jag är ju gift med Nials dotter.»

»Vill du må hända att Mård skall lysa dråpet?» sporde hon.

»Ej vet jag det», sade han, »ty mig tyckes som hade de fleste fått ondt af den mannen.»

Men så fort Mård gifvit sig i tal med Ketil, gick det denne som alle andre: det syntes honom, som kunde han väl lita på Mård.

De enades om att Mård skulle lysa dråpet och göra målet redo att föras fram på tinget.

Mård for ned till Vörsaby. De nio åboar, som bodde dråpstället närmast, kommo. Mård hade tio män med sig. Han visade Höskulds sår för åboarne, tog vitnen på dem och nämde man till hvarje sår utom till ett. Han låtsade som om han ej visste hvem som gifvit det såret -- det hade han själf. Han lyste dråpmåi emot Skarpheden, såramål mot hans bröder och Kåre. Sedan uppfordrade han de nio åboarne att rida till Altinget. Därpå red han hem.

Han råkade nästan aldrig Nials söner och när de någon gång möttes, tedde de sig som fiender. Det var så de kommit öfver ens.

Höskulds dråp spordes i alla bygdelagen och hård var domen därom.

Nials söner foro till Åsgrim Ellidagrimsson och bådo honom om hjälp.

»I kunnen för visst vänta», sade han, »att jag skall stå på eder sida i alla större mål. Dock fruktar jag att detta mål skall fresta oss hårdt, ty månge äro åklagarena och rundt om i bygderna låter det illa om dråpet.»

Nials söner foro hem.

107

Gudmund mäktige.

En man vid namn Gudmund mäktige bodde på gården Madrovallarne i Öfjärden. Han var en stor höfding och rik. Hundra hjon hade han i sitt hus. Han hade så i sin makt alle de höfdingar, som bodde norr om Öxnadalsheden, att somlige måste för hans skull lämna sine gårdar, andre sina godord; andre åter drap han. Från honom stamma landets ypperste: Oddemän och Sturlungar och andre de bäste män.

Gudmund var Åsgrim Ellidagrimssons vän och Asgrim tänkte få hjälp hos honom.

108

Snorre gode.

En man het Snorre med tillnamnet gode. Han bodde på Hälgafjäll, innan Gudrun Osvifersdotter där köpte jord af honom. Hon bodde där till sin ålderdom, men Snorre flyttade till Hvamsfjärden och slog sig ned på Sälingsdalstunga.

Torgrim var Snorres fader, son af Toraten torskbitare. Snorres moder het Tordis, syster till Gisle Sursson.

Han var mycket god vän med Åsgrim Ellidagrimsson och Åsgrim tänkte att få hjälp hos honom. Snorre var den visaste på Island bland dem, som ej voro framsynte. Han var god mot sine vänner och grym mot sine ovänner.

Vid denna tid red man ifrån alle fjärdingar i stora flockar till tinget och många voro målen, man redt till.

109

Om Flose Tordsson.

Flose sporde Höskulds dråp. Det vållade honom både vrede och sorg, men han höll sig likval lugn. Honom förtaldes hur man redt till målet efter Höskuld och han gaf ett knapt svar därpå. Till sin svärfader Hall från Sida och hans son Ljot sände han bud att de skulle med stort följe fara till tinget.

Ljot hölls för det yppersta höfdingeämnet där öster på. Det var spådt honom, att om han rede trenne somrar till tings och vände lyckligt hem, skulle han varda ättens störste och älste höfding. Han hade varit sin första sommar på tinget och ärnade sig nu dit den andra.

Flose sände bud till Kol Torstensson, till Hilde gamles son Glum och till Modolf Ketilsson. De redo alle å stad att möta honom.

Hall lofvade ock att komma manstark. Flose red hän till Svart Åsgrimsson på Kyrkoby. Han lät dit kalla sin brorson Kolben Ägilsson och han infann sig. Så red han till Höfdabräcka, där Torgrim praktkäre bodde. Flose bad honom om följe till Altinget. Han samtykte.

»Ofta har du, bonde», sade han, »varit gladare än nu och ingen skall undra däröfver.»

Flose svarade:

»Ja, sådant har nu händt, att jag gärna skulle gifva alt hvad jag äger, hade det ej skett. Nu är ond säd sådd och ond månde grödan varda.»

Dädan red han öfver Arnarstacksheden och kom till Solhem om kvällen. Där bodde Lodmund Ulfsson. Han var god vän till Flose och denne var hos honom öfver natten. Om morgonen red Lodmund med honom till Dal, där Runolf, Ulf örgodes son, bodde. Flose sade till Runolf:

»Af dig få vi sannsagor om Höskuld Hvitanäsgodes dråp. Du är en sannfärdig man och till dig har tidenden gent kommit. Alt hvad du säger mig hafva vållat osämjan skall jag tro.»

Runolf svarade:

»Ordprål är icke nödigt för att säga det Höskuld Hvitanäsgode föll mer än saklös. Och är han död till sorg för alle, men ingen har det så gått till sinnes som Nial, hans fostrare.»

»Då månde det varda Nials söner svårt att få följesmän», sade Flose.

»Tvifvels utan», svarade Runolf, »blott intet annat stöter till.

»Hvad är gjordt vid målet?» sporde Flose.

>Nabonämden är kallad och dråpet är lyst», sade Runolf.

»Hvem gjorde det?» frågade Flose.

»Mård Valgårdsson», var svaret. Flose sporde:

»Hur långt kan man lita på honom?»

»Mannen är mig närskyld», sade Runolf, »men jag vill dock ej dölja för dig att de fleste hafva fått ondt af honom. Nu vill jag bedja dig, Flose, att du gifver din vrede ro och vaktar dig för alt, som ofred stegrar, ty Nial skall göra goda bud, så ock mången annan af de ypperste männen.»

»Rid med till tings, Runolf», sade Flose; »mycket väga dina ord hos mig -- blott icke något alt för ondt stöter till.»

Samtalet slöts och Runolf lofvade att möta på tinget. Han sände bud efter sin frände Hafer spake, som strax kom till Dal.

Flose red dädan till Vörsaby.

110

Flose och Hildegunn. Ingjald från källorna.

Hildegunn stod utanför husen och sade:

»Nu skola alle mine hemmamän stå ute, då Flose rider i gården. Kvinnorna skola fäja i husen, hänga upp väggbonaden och reda Flose ett högsäte.»

Flose red in på tunet. Hildegunn gick emot honom.

»Var välkommen, frände», sade hon; »fägnad får mitt hjärta, då du kommer.»

»Här skola vi äta dagvård», sade han, »och sedan rida.»

Deras hästar bundos.

Flose gick in i stugan och satte sig ned. Han stötte högsätet ifrån sig ned på bänken.

»Hvarken är jag konung eller jarl», sade han, »och jag vill icke att högsäte redes åt mig. Nödigt är ej att smäda mig.»

Hildegunn stod där nära. Hon mälte:

»Illa är, om du misstycker detta, ty vi gjorde det af god hug.»

»Om så är», sade Flose, »skall det, du gjort, själft prisa sig, men själft skall det sig lasta, om du har ondt i sinne.»

Hon slog till ett kallt skratt.

»Härmed är jag icke färdig», sade hon; »närmre skola vi komma hvarandra, innan vi skiljas.»

Hon satte sig ned bredvid Flose och de talade länge tyst samman.

Borden sattes fram och Flose och hans följesmän togo handtvätt. Han såg på handklädet; det var hål alt igenom och rifvet i tu vid ena änden. Han kastade det i bänken och ville ej torka sig därpå. Så skar han en bit af bordduken, torkade sig på den och slängde den till sine män. Han satte sig till bords och böd männen äta. Då kom Hildegunn in i stugan, stälde sig framför honom, strök håret från ögonen och

grät.

»Nu är dig tungt i sinnet, fränka, då du gråter», sade Flose. »Väl är dock att det är en god man, du gråter.»

Då tog hon till orda:

»Hur vill du åtala min husbondes dråp -- hvad hjälp kan jag vänta af dig?»

Flose genmälte:

»Ditt mål skall jag främja, så långt lag och rätt gå, eller ingå på den förlikning, som gode män se att vi få full ära af.»

»Dig skulle Höskuld hämnats», sade hon, »om han haft att åklaga ditt dråp.»

»Icke brister dig grymhet», mältr Flose; »jag ser hvad du vill.» Hon svarade;

»Mindre hade Arnor Örnolfsson från Torsåskogarne förbrutit sig mot Tord frösgode, fader din, och dock dråpo dine bröder Kolben och Ägil honom på Skaftafjällstinget.»

Hon gick bort i förstugan och öppnade sin kista. Hon tog fram kappan, som Flose skänkt Höskuld. I denna hade han dräpts och blodet, hon torkat af honom, låg förvaradt däri. Hon trädde fram i stugan med kappan. Tigande närmade hon sig Flose.

Han var då mätt och man hade tagit af bordet.

Kappan lade Hildegunn öfver Flose och det lefrade blodet rasslade om honom. Hon talade:

»Denna kappa, Flose, gaf du Höskuld. Nu vill jag gifva dig den till baka. I den var det han draps. Jag tager Gud och alle gode män till vitnen, att jag vid din Krists hela kraft och vid din egen mandom och tapperhet besvärjer dig att hämnas alla de sår, som döde Höskuld hade, eller ock -- het hvar mans niding.»

Flose kastade kappan af sig, vrok den i famnen på henne och sade:

»Du är en djefvulsk kvinna. Innerligt ville du att vi toge oss det före, som droge värsta ofärd öfver oss -- kalla äro kvinnoråd.»

Det verkade på Flose så, att han vardt i anletet stundom röd som blod, stundom blek som hö, stundom blå som Häl.

Han steg ut med sine män till hästarne och de redo bort.

Han red till Holtsvad och bidade där Sigfussönerne och andre sine vänner.

Ingjald bodde på gården Källorna. Han var broder till Höskuld Nialssons moder Rodny. Deras fader var Höskuld hvite. Han var gift med Traslög, dotter af Ägil, Tord frösgodes son och Floses broder.

Flose sände hälsning till Ingjald, att han skulle rida honom till mötes. Han bröt strax upp med fjorton man. De voro alle hans hemmamän.

Ingjald var en stor och stark man. Alltid var han tystlåten där hemma. Han var den käckaste kämpe och såg ej på silfret, när det gälde god vän.

Flose tog gladt emot honom.

»Svåra trångmål hafva vi nu att reda oss ur», sade han. »Jag beder dig, min broders måg, att du ej skiljer dig från mitt mål, förr än dessa vanskligheter äro öfverståndna.»

»Vanskligt är nu mitt läge», svarade Ingjald, »för släktskapens skull med Nial och hans söner och för andra vägande ting, som här komma emellan.» Flose genmälte:

»Då jag gaf dig min brorsdotter, menade jag att du gaf mig ett löfte att stödja mig i hvart enda mål.»

»Det är också likast, att jag det gör», sade Ingjald. »Först vill jag dock rida hem; sedan far jag till tinget.»

111

Floses möte med Sigfussönerne och Mård.

Sigfussönerne sporde att Flose var vid Holtsvad. De redo strax att råka honom.

I flocken voro Ketil från Mark och Lambe, hans broder, samt Torkel och Mård och Sigmund Sigfussöner. Där voro ock Lambe Sigurdsson, Gunnar Lambesson, Grane Gunnarsson och Vibrand Håmundsson.

Flose stod upp emot dem och hälsade dem alle vänligt. De gingo fram till ån. Han fick af dem sannsagor om Höskulds dråp, och det, de sade, skilde sig i intet från hvad han hört af Runolf på Dal. Han vände sig till Ketil från Mark:

»Dig spörjer jag, Ketil: hur stränga kraf viljen I hålla fram i detta mål, du och dine bröder?»

Ketil svarade:

»Hälst såge jag att förlikning gjordes. Men jag har svurit att ej skiljas vid detta mål, förr än det på något vis fått en ärofull ände, och att därför våga lifvet.»

»Högsint och trofast är du, Ketil», sade Flose, »och godt är att vara din like.»

Grane Gunnarsson och Gunnar Lambesson togo bägge till orda på en gång:

»Vi vilja att fredlöshet och blodshämd skola komma öfver dem.»

»Icke är det visst», genmälte Flose, »att vi både få skifta och välja.»

Grane svarade:

»Då de dråpo Tråen vid Markarfljot och senare, då de fälde hans son Höskuld, for det mig i sinnet, att jag aldrig skulle vara med om full förlikning med dem, ty gärna ville jag vara där de alle höggos ned.»

»Så nära har du varit dem», sade Flose, »att du väl kunnat hämnas detta, om du haft karlhjärta och kraft därtill. Synes mig som om du -- och flere med dig -- äskade slikt ett dåd, att I med tiden skullen vilja gifva mycket, haden I varit fjärran från det. Klart ser jag hur det ginge, om det nu lyckades att dräpa Nial och hans söner. De äro store och högättade män och åtalet efter dem skulle varda så väldigt, att vi nödgades knähöja inför mången och tigga om hjälp, innan vi finge förlikning och komme ur vår vånda. Kunnen I ock förstå att månge, som förut sutto på storgårdar, då vorde arme och att andre komme att lämna både gods och lif.»

Mård Valgårdsson red hän till Flose och sade sig vilja med alt sitt folk följa honom till tings. Flose tog väl emot hans anbud och bad honom gifta sin dotter Ranveg med Starkad, Floses brorson, som bodde på Stafvafjäll. Detta gjorde Flose, ty han tänkte att på sådant sätt länka till sig mannens trohet och få i följet hans månge män. Mård gaf godt svar men hänsköt saken till Gissur hvite och bad Flose bida därmed, tills de alle möttes på tinget. Mård var gift med Gissurs dotter Torhalla.

Flose och Mård gjorde hvarandra följe till tinget och talade hvarje dag samman.

112

Nial rider med sine söner till tings.

Nial sade till Skarpheden:

»Hur hafven I, mine söner och Kåre, nu tänkt att förfara?»

Skarpheden genmälte:

»Mycket är ej det, vi gå och grubbla ut i förväg. Men vill du det veta, hafva vi tänkt att rida till Åsgrim Ellidagrimsson på Tunga och dädan till tinget. Hur ärnar du ställa med din färd, fader?»

»Jag skall rida till tings», svarade Nial, »ty skam vore mig, om jag skildes vid edert mål, medan jag lefde. Jag väntar att mer än en där skall hafva ett vänord till mig och att för min skull månge skola stämmas för eder, ingen emot.»

Torhall Åsgrimsson, Nials fosterson, var till städes. Nialssönerne logo åt honom, där han stod i en rödbrun kortkappa, och de sporde honom hur länge han ärnade bära den. Han svarade:

»Den skall jag hafva kastat från mig på den dag, då jag äger att föra talan i mål efter min fostrare.»

»Bäst skall du te dig, när mest det tarfvas», sade Nial.

De rustade sig nu alle att rida hemifrån och voro i det närmaste trettio man.

De redo, tills de nådde Tjurså. Där hunnos de upp af Torlef kråk och Torgrim store, Holta-Tores söner. De bödo Nialssönerne sitt folk och följeskap. De togo mot tillbudet. Alle redo de till hopa öfver Tjurså och fram till brädden af Laxå. Där läto de hästarne beta. Hjalte Skäggesson stötte där till dem. Nial drog sig afsides med honom och de talade länge tyst samman.

»Alltid skall jag visa», sade Hjalte till de andre, »att jag bär öppen hug. Nial har bedt mig om bistånd. Jag har jakat och lofvat att gifva honom hjälpen. Har han i förväg lämnat mig som så månge andre vår lön i sina goda råd.»

Hjalte förtalde Nial alt om Floses färder.

De sände Torhall före till Tunga att säga sin fader Åsgrim att de kunde väntas dit om kvällen.

Åsgrim gjorde sig strax redo att taga emot dem och stod ute, då Nial red in på tunet.

Nial var i blå kappa, hade filthatt på hufvudet och en liten yxa i handen.

Åsgrim tog honom af hästen, bar honom in och satte honom i högsätet. Sedan gingo de alle in, Nials söner och Kåre. Åsgrim kom åter ut. Då ville Hjalte rida sin väg, ty det syntes honom, att gästerne redan voro väl månge. Men Åsgrim tog i tömmarne och sade att han ej fick lof att rida. Han lät sadla af deras hästar, följde Hjalte in och gaf honom plats bredvid Nial. Torlef kråk och Torgrim store sutto med sine män på andra långbänken. Åsgrim satte sig på en stol framför Nial. Han sporde:

»Hur tänker du att det skall gå med vår sak?»

»Tungt anar det mig», svarade Nial, »ty jag rädes för att olycksmän äro med i målet. Dock ville jag gärna att du, vän, sände efter alle dine tingmän och rede till tings med mig.»

»Det har jag redan tänkt», sade Åsgrim, »och jag lofvar dig ock att jag ej skall vika ifrån eder sak, så länge jag kan få en man med mig.»

De tackade honom alle, som voro därinne, och sade att de orden voro en mans.

De voro på Tunga om natten. Dagen efter kom alt Åsgrims folk dit.

Alle samman bröto de upp och redo till tinget. Deras bodar voro redan tältade.

113

Åsgrim och Nials söner söka hjälp.

Flose var kommen till tinget. Han tog in i sin bod så månge män, där kunde rymmas. Runolf tog in Dalslägtens bod och Mård Rangåmännens.

Hall från Sida var den höfding, som kommit längst öster ifrån och var nästan den ende från den trakten. Han hade med sig ett väldigt följe och gaf sig strax i flock med Flose. Han bad honom sluta förlikning och fred. Hall var en vis och välvillig man. Flose svarade honom vänligt men väl knapt. Hall sporde hvilke män lofvat honom hjälp. Flose nämde Mård Valgårdsson och sade att han begärt hans dotter för sin frände Starkad. Hall menade att kvinnan nog vore värd ett gifte, men Mård vore led att ge sig i lag med.

»Och skall du det få röna, innan detta ting ändas», sade Hall.

Så talade de icke mer.

En dag sutto Nial och Åsgrim och talade länge tyst samman. Då reste sig Åsgrim raskt upp och vände sig till Nialssönerne:

»Ut skola vi gå att söka oss vänner, så att vi ej varda öfvermannade, ty hetsigt skola vare motståndare drifva målet.»

Åsgrim trädde ut ur boden, närmast honom gick Hälge Nialsson, så Kåre Sölmundsson, så Grim Nialsson, så Skarpheden, så Torhall Åsgrimsson, så Torgrim store och sist Torlef kråk.

De gingo bort till Gissur hvites bod och stego in. Gissur stod upp emot dem. Han bad dem sätta sig ned och dricka.

»Annat är vår ärende», sade Åsgrim; »högt må det sägas fram; hvad hjälp har jag hos dig att vänta, frände?»

Gissur svarade:

»Jorunn, syster min, din moder, månde nog mena att jag ej vili draga mig undan, då det gäller att hjälpa dig. Nu och framgent skall det ock så vara: ett och samma skall gå öfver oss bägge.»

Åsgrim tackade honom och gick ut. Sharpheden sporde:

»Hvart hän skola vi nu gå?»

»Till Ölvusingarnes bod», svarade Åsgrim. De gingo dit. Åsgrim sporde om Skafte Toroddsson var i boden. Då han det var, stego de in.

Skafte satt därinne på bänken och böd Åsgrim välkommen. Han tackade. Skafte böd honom plats bredvid sig, Åsgrim sade sig ej hafva tid att länge dröja.

»Dock kommer jag i ett ärende till dig», sade han.

»Låt höra det», mälte Skafte.

»Jag vill bedja dig gifva oss alle din hjälp», sade Åsgrim.

»Jag hade dock tänkt», svarade Skafte, »att edra trätor ej skulle komma inom mina väggar.»

»Illa är slikt taladt», sade Åsgrim; »minst vill du hjälpa, när mest det tarfvas.»

Skafte sporde:

»Men hvem är mannen där, den femte i ledet, stor och blek, olycksbådande att se, skarp och lik ett troll?»

Han svarade:

»Skarpheden heter jag och har du jämt sett mig här på tinget. Torde jag på så vis veta litet mer än du, att jag ej behöfver spörja dig hvad du heter. Du heter Skafte Toroddsson, men förr kallade du dig Blankskalle, då du dräpt Ketil från Elda. Du rakade ju då ditt hufvud och smorde det in med tjära. Så köpte du några trälar till att rista upp en jordremsa åt dig. Därunder kröp du och skylde dig om natten och dädan for du till Torolf Loftsson på Eyrar. Han tog emot dig och bar dig ut på sin skuta bland sine mjölsäckar.»

De gingo ut.

»Hvart hän skola vi nu gå?» sporde Skarpheden.

»Till Snorre godes bod», sade Åsgrim.

De gingo dit. En man stod utanför boden. Åsgrim sporde honom om Snorre var därinne. Mannen akade. De trädde in alle.

Snorre satt på bänken. Åsgrim steg fram och hälsade honom höfviskt. Snorre tog vänligt emot honom och bad honom sitta. Han sade sig ej hafva tid att länge dröja.

»Dock kommer jag i ett ärende till dig», sade han. Snorre bad honom säga det.

»jag vill», sade han, »att du ginge med mig för rätten och hulpe mig, ty du är en vis man och mäktar främja en hvar sak.»

Snorre svarade:

»Lätt går det ej med våra egna tvistemål, ty väl månge resa sig upp emot oss och därför äro vi föga hugade att taga på oss vanskligheter från andra fjärdingar.»

»Klandras kan du icke», sade Åsgrim, »ty du är oss alls intet skyldig.»

»Jag vet», var Snorres svar, »att du är en god och ädel man. Ty vill jag lofva dig att på intet vis stå dig emot eller lämna dine ovänner hjälp.»

Åsgrim tackade honom. Snorre sporde:

»Men hvem är han, den femte där i ledet, med bleka, skarpa drag, han som drager munnen till hångrin och har yxan svängd öfver axeln?»

»Heden heter jag», var svaret, »men somlige nämna mig med fullt namn Skarpheden. Har du något annat att säga mig?»

Snorre genmälte:

»Jo, du synes mig karlvulen och ståtlig. Dock tror jag att din mesta lycka är svunnen och att du icke har långt igen af ditt lif.»

»Väl är det», sade Skarpheden; »den skulden äga alla att gälda. Nödigare är dig likväl att hämnas din fader än spå mig slikt.»

»Mer än en har sagt mig sådant förr», svarade Snorre, »och däröfver vill jag ej vredgas.»

De gingo bort och fingo ingen hjälp där. Dädan gingo de till Skagfjärdingarnes bod. Den ägdes af Hafer rike. De trädde in.

Hafer satt midt i boden och talade med en man. Åsgrim gick fram och hälsade honom. Hafer tog vänligt mot honom och böd honom sitta.

»I annat ärende kommer jag», sade Åsgrim; »jag ville be dig hjälpa mig och Nials söner.»

Hafer gaf raskt svar och sade att han ej ville besvära sig med deras vanskliga mål.

»Dock vill jag spörja», sade han, »hvem han är, den bleke där, den femte i ledet, så led att se som ett hafstroll.»

Skarpheden genmälte:

»Bry dig icke om, din mjölkpilt, hvem jag är. Ty väl vågar jag mig fram där du ligger och lurar och jag skulle icke baxnas, om ock slike svenner flockade sig i min väg. Hällre borde du leta upp Svanlög, syster din, som Eydis Järnsaxa och Städjakoll sprungo af med ur din gård, och du satt där och tordes icke röra dig.»

Åsgrim sade:

»Låtom oss gå ut -- här är ingen hjälp att vänta.»

De gingo till Madrovallamännens bod och sporde om Gudmund mäktige var därinne. Det sades dem, att han var där. De trädde in.

Midt i boden stod ett högsäte. Därå satt Gudmund mäktige. Åsgrim gick fram för höfdingen och hälsade honom. Gudmund tog vänligt emot honom och böd honom sitta. Åsgrim sade:

»Icke vill jag sitta. Jag vill bedja dig om hjälp, ty du är en driftig och stor höfding.»

»Jag skall ej vara emot dig», svarade Gudmund, »men finner jag mig böra bistå dig, kunna vi väl därom tala senare.»

Han var i det hela redobogen och Åsgrim tackade honom för hans ord. Gudmund sade:

»Där är en man i ditt följe, som jag tagit i ögonsigte en stund. Han synes mig olik de fleste, jag hittills sett.»

»Hvem menar du?» sporde Åsgrim. Gudmund svarade:

»Den femte där i ledet, brunhårig, blek i anletet och väldig i växten. Han synes dristig och så flink till stordåd, att jag hällre ville hafva hans följe än tio andres. Och dock ser mannen ut som förde han olycka med sig.»

Skarpheden mälte:

»Jag vet att du syftar på mig. Men min olycka är ej samslägtad med din. På mig faller klander för Höskuld Hvitanäsgodes dråp, som billigt är, men om dig gjorde Torkel fräck och Tore Hälgesson en nidvisa och har det gått dig långt in i hjärtat.»

De gingo ut.

»Hvart hän skola vi nu gå?» sporde Skarpheden.

»Till Ljusvatningarnes bod», sade Åsgrim.

Den boden hade Torkel fräck tältat. Han var son af Torger gode.

Torkel hade varit ute och vunnit rykte i andra land. Han hade dräpt en röfvare i Jämtaskogen. Så for han öster ut till Sverige, slog sig samman med Sverker Karl och härjade med honom i österled. Öster om Balagårdssida skulle Torkel en kväll skaffa sine följesmän vatten. Då mötte han ett odjur med mans hufvud och länge värjde han sig emot det. Till sist drap han trollet. Dädan for han till Adalsysla.

Där gick han emot en drake. Så seglade han till baks till Sverige, dädan till Norge och så ut till Island. Han lät skära ut sina storverk öfver sin säng och på en stol framfor sitt högsäte. Han stred ock på Ljusvatningarnes ledting med Gudmund mäktige och hans bröder, och Ljusvatnlngarne fingo seger. Sedan gjorde Tore Hälgesson och Torkel fräck en nidvisa om Gudmund. Torkel sade att den man ej fans på Island, med hvilken han ej vågade ett envig eller som han ryggade för. Därför kallades han Torkel fräck, att han hvarken i ord eller gärning skonade någon, med hvem hälst han fick att skaffa.

114

Skarpheden och Torkel fräck.

Åsgrim Ellidagrimsson och han fötjeslagar gingo hän till Torkel fräcks bod. Åsgrim sade:

»Denna bod äger Torkel fräck, en stor kämpe. Det vore oss den bästa hjälp, om vi finge honom med oss. Skola vi nu på alt vis vara varsamme, ty han är egenmyndig och lätt att förnärma. Jag vill nu bedja dig, Skarpheden, att du ej blandar dig i vårt samtal.»

Skarpheden hånlog. Han gick där i blå kortrock, blåstrimmiga byxor och höga svarta skor. Han hade om sig ett silfverbälte och i handen den yxa, med hvilken han dräpt Tråen Sigfusson och som han kallade Stridstrollet; han bar en lätt sköld och kring hufvudet ett silkeband och hade håret struket bakom öronen. Han bar den högsta kämpagestalten bland alle och man visste hvem han var, fast man aldrig förr sett honom. Han gick där han var ställd i ledet, ej ett fjät längre fram eller längre till baka.

De trädde helt in i boden. Torkel satt midt å bänken med sine män på alla sidor om sig. Åsgrim hälsade honom. Torkel hälsade vänligt igen.

»Hit äro vi komne», sade Åsgrim, »för att bedja dig gifva oss din hjälp och följa oss inför rätten.» Torkel svarade:

»Hur kunnen I hafva bruk för min hjälp, då I förut varit hos Gudmund? Han lofvade er väl sitt följe?»

»Ingen hjälp fingo vi hos honom», sade Åsgrim.

»Då tyktes det väl Gudmund vara ett ökändt mål, det I faren med. Och så är det visst ock, ty det dådet är ett af de värsta, har öfvats, och vet jag hvi det föll dig in att vända dig hit: du trodde att jag var nedrigare än Gudmund och ville gå med i ett orättfärdigt mål.»

Åsgrim teg och kände nu hur trögt det gick att få hjälp.

Torkel sporde:

»Men hvem är han, den storvuxne och förfärande mannen, den femte i ledet, med skarpa, bleka drag, olycksfull och led att se?»

Skarpheden svarade:

»Jag heter Skarpheden och du har intet skäl att välja ut glåpord åt mig. Aldrig har det händt mig, att jag tuktat min fader och slagits med honom, som du gjort med din. Sällan har du ridit till Altinget och haft ditt ord med i tingsträtorna, ty det går dig lättare att sitta hemma på din gård vid Öxarån och ysta med ditt ringa trälfölje. Gärna kunde du ock peta ur tänderna hvad där är kvar af märrtarmen, som du åt, innan du red till tings -- det sågs af din fåraherde och han undrade öfver att du kunde bära dig så fult åt.»

Då sprang Torkel i vrede upp, grep sitt kortsvärd och sade:

»Detta svärd fick jag i Sverige och därmed drap jag en den ypperste kämpe. Sedan har jag med det huggit ned mången man och jag skall ock drifva det igenom dig, så fort jag når dig. Det skall du få för ditt smädetal.»

Skarpheden stod där med yxan på axeln, hånlog och sade:

»Denna yxa hade jag i handen, då jag sprang tolf alnar öfver Markarfljot och högg ned Tråen Sigfusson. Åtta män stodo där vid honom, men ingen fick mig fatt. Aldrig har jag svängt vapen mot man utan verkan.»

Han stötte undan sine bröder och Kåre och for fram till Torkel.

»Välj ettdera, Torkel fräck», sade han, »antingen står du svärdet i slidan och sätter dig ned eller ock kör jag yxan i ditt hufvud och klyfver dig ned i skuldrorna.»

Torkel stötte svärdet i slidan och satte sig strax ned. Och hade slikt aldrig händt honom och hände honom ej häller sedermera.

De gingo ut.

»Hvart hän skola vi nu gå?» sporde Skarpheden.

»Hem till vår bod», svarade Åsgrim.

»Då tåga vi tiggarvägen hem till baka», sade Skarpheden.

Åsgrim vände sig emot honom och sade:

»Mångenstädes har du varit ordhvass, men här hos Torkel lät du endast slikt höras, som var fortjänadt.»

De gingo hem till sin bod och förtalde Nial noggrant alt om sin färd.

»Nu skall det alt gå som ödet vill», sade Nial, »hvad det än bär till.»

Gudmund mäktige sporde mötet mellan Skarpheden och Torkel. Han sade till sine män:

»Det torde vara eder kunnigt, hur det gick med mig och Ljusvatningarne; men aldrig fick jag af dem slik skam och smälek, som nu Torkel fick af Skarpheden. Godt är att så skett.»

Sedan sade han till sin broder Einar från Tvärå:

»Med alt mitt folk skall du draga Nials söner till hjälp, då fjärdingsrätterna sättas. Men behöfva de hjälp en annan sommar, skall jag själf ge dem den.»

Einar samtykte till detta och nämde det för Åsgrim. Han yttrade:

»Olik är Gudmund de fleste i storsinthet.»

Åsgrim sade det sedan till Nial.

115

Inför rätten.

Dagen efter träffades Åsgrim och Gissur hvite, Hjalte Skäggesson och Einar från Tvärå. Mård Valgårdsson var där ock. Han hade lämnat käromålet från sig och gifvit det till Sigfussönerne.

Åsgrim sade:

»Jag vänder mig till dig, Gissur hvite, och till eder, Hjalte och Einar, för att mäla eder hur vårt mål nu står. I veten att Mård redt till det. Men det är så, att han varit med om Höskulds dråp, och det är han, som gaf honom det sår, ingen man nämdes till. Synes mig nu som om hela målet måste efter lag falla.»

»Detta vilja vi strax kungöra», sade Hjalte.

Torhall Åsgrimsson mälte:

»Oklokt är att ej hålla det hemligt ända till dess rätterna sättas.

»Hvad har det att säga?» sporde Hjalte. Torhall svarade:

»Få de nu strax veta att målet redts förvändt till, skola de rädda sin sak med att genast sända en man hem i häradet och låta honom där på nytt stämma de skyldige. Sedan kora de nabonämden här på tinget och varder då målet tillredt på laga vis.»

»En klok man är du, Torhall», sade de, »och dina råd skola hörsammas.»

Därpå gick en hvar till sin bod.

Sigfussönerne lyste sin sak på lagbärget och gjorde sitt spörsmål om svarandens tingstad och bostad. Om fredagskvällen skulle fjärdingsrätterna sättas för att mottaga käromålen. Alt är nu lugnt till dess. Månge sökte att få förlikning gjord, men Flose visade sig ogen och andre funnos, som ordade hetsigt däremot. Man fann att här dugde det ej att underhandla.

Nu var den fredagskväll inne, då fjärdingsrätterna skulle sättas. Alt tingsfolket drog till stället.

Söder om Rangåmannarätten stod Flose med sitt folk. I följe med honom voro Hall från Sida och Runolf, Ulf örgodes son, och de andre, som lofvat Flose bistånd. Men norr om rätten stodo Åsgrim Ellidagrimsson, Gissur hvite, Hjalte Skäggesson och Einar från Tvärå.

Nialssönerne bidade hemma vid boden och med dem Kåre, Torlef kråk och Torgrim store. De sutto väpnade alle och det var en flock, ej god att ränna emot.

Nial hade bedt domarena gå till rätten. Sigfussönerne förde fram sitt käromål. De nämde vitnen och bödo Nial söner lyssna till sin ed. Så svuro de eden. De framsade sin åklagan. Därpå läto de lysningsvitnena höras. De bödo nabonämden sätta sig och inbödo svaranden till jäf. Då reste sig Torhall Åsgrimsson upp, nämde sig vitnen och framsade förbud mot nämdens hörande och det, emedan den man lyst käromålet, som gjort sig saker till sant lagbrott och själf stod rättslös.

»Hvem talar du om?» sporde Flose. Torhall svarade:

»Mård Valgårdsson drog med Nials söner å stad att dräpa Höskuld och det var han, som gaf det sår, ingen man nämdes till, då vitnen togos på Höskulds sår. Hafven I intet att mäla emot det målet härmed fallit.»

116

Skiljomän väljas.

Nial reste sig upp och sade:

»Jag beder er, Hall från Sida, Flose, alle Sigfussöner och alle våre män, att I ej gån bort men lyssnen till mina ord.»

De stannade kvar. Nial talade:

»Mig synes som hade detta mål nu gått om intet och det med rätta, ty af ond rot var det upprunnet. Jag vill göra eder alle kunnigt att jag höll Höskuld mer kär än mine egne söner. Och då jag sporde att han dräpts, tyktes mig mina ögons blidaste ljus släkt. Hällre ville jag hafva mist alle mine söner och sett honom lefva. Nu beder jag er, Hall från Sida, Runolf från Dal, Gissur hvite, Einar från Tvärå och Hafer spake, att I unnen mig å mine söners vägnar förlikning för detta dråp. Vill jag att de män må gifva dom, som därtill bäst äro fallne.»

Gissur, Einar och Hafer stodo upp och talade hvar sin gång länge, bådo Flose förlikas och lofvade honom sin vänskap i gengäld. Flose gaf på alt goda svar men lofvade intet. Hall från Sida mälte till honom:

»Vill du hålla ditt ord och gifva mig hvad jag af dig äskar, såsom ditt löfte lydde den gång, jag halp din frände Torgrim Diger-Ketilsson att komma bort från Island, då han dräpt Halle röde?»

»Det vill jag», svarade Flose, »ty jag vet att du blott äskar sådant, som höjer min heder.»

»Då vill jag», sade Hall, »att du utan tvekan förliker dig och låter gode män döma. Därmed skaffar du dig de bäste männens vänskap.»

Flose talade:

»Eder gör jag här kunnigt att jag vill för min svärfader Halls och andre de ypperste mäns ord tillstädja att sex män från hvarje sida, lagligen korade, här skola döma. Synes mig ock Nial värd att jag unnar honom detta.»

Nial och de andre, som voro där, tackade Flose och dem alle och sade att Flose tett sig som en god man.

Flose talade:

»Nu vill jag nämna mine skiljomän. Först nämner jag min svärfader Hall, så Össur från Bredå, Svart Åsbjörnsson från Kyrkoby, Modolf Ketilsson, Hafer spake och Runolf från Dal. Månde det vara alles mening, att desse äro af alle mine män härtill bäst fallne.»

Han böd Nial nämna sine förlikningsman. Nial talade:

»Främst korar jag Åsgrim Ellidagrimsson, så Hjalte Skäggesson, Gissur hvite, Einar från Tvärå, Snorre gode och Gudmund mäktige.»

Därpå togo de hvarandra i hand, Nial, Flose och Sigfussönerne. Å sine söners och sin måg Kåres vägnar stadfäste Nial med handslag den dom, desse tolf män komme att gifva.

Man sände efter Snorre gode och Gudmund mäktige, ty de voro i sina bodar. Kungjordt vardt att förlikningsnamden skulle sitta i lagrättan och alle andre draga sig undan.

117

Skiljomannadom. Flose och Skarpheden.

Snorre gode tog så till orda:

»Nu äro vi här tolf skiljomän, till hvilke detta mål hänskjutits. Vill jag nu bedja eder alle, att vi ej med stridighet må vanskliggöra förlikningen.»

Gudmund mäktige sporde:

»Viljen I kanske döma dem häradsförviste eller landsflyktige?»

»Intetdera», svarade Snorre, »ty ofta har det ändats illa och haft efter sig fiendskap och dråp. Men jag vill att så stor mansbot gifves, att ingens lif är här i landet vordet så dyrt som Höskulds.»

Hans ord funno bifall. Sedan dryftade de målet men vordo ej ense om hvem af dem först skulle bestämma hur stor boten hade att blifva. Det vardt så, att de lottade. Snorre fick lotten. Han sade:

»Länge sitter jag ej öfver detta. Strax skall jag säga eder min fasta mening. Jag vill att tredubbel mansbot gäldas for Höskuld och är det sex hundraden i silfver. Nu mån I ändra min dom, i fall denna bot synes eder för stor eller för ringa.»

De svarade att här vore intet att ändra. Snorre sade:

»Det lägger jag till; att alt silfret skall gäldas här på tinget.»

Gissur hvite inföll:

»Det tror jag näppeligen låter sig göra, ty mycket silfver torde de ej här ha i handom att gälda med.»

Gudmund mäktige tog till orda:

»Jag vet hvad Snorre vill. Hans mening är den, att vi alle förlikningsman skola lägga till hvad en hvars ädelsinne bjuder, och skall då mången annan göra det samma.»

Hall från Sida tackade honom och sade sig gärna vilja gifva hvad den frikostigaste gaf. Samma löfte gjorde de alle.

Därpå gingo de ur lagrättan och enades om att Hall skulle på lagbärget säga fram domen.

Det ringdes och alle drogo till lagbärget. Hall från Sida stod upp och sade:

»I detta mål, hvari vi haft att gifva dom, hafva vi väl kommit sams. Vi hafva satt en bot af sex hundraden i silfver. Vi skiljomän skola lämna hälften och alt skall läggas fram här på tinget. Nu är min bön till all tingsmenigheten, att en hvar i Guds namn lägger något till.»

Alle voro därtill redobogne. Hall tog vitne på domen, att den skulle stå oantastelig.

Nial tackade skiljomännen. Skarpheden stod invid, teg och hånlog.

Folket drog från lagbärget hän till bodarna.

Skiljomännen buro samman på böndernes kyrkogård det silfver, de lofvat lägga till. Nialssönerne och äfven Kåre lämnade fram hvad silfver de hade. Det var ett hundrade. Nial tog hvad han ägde. Det var det andra hundradet. Sedan vardt alt samman fördt hän till lagrättan. Där gaf tingsfoket så mycket, att icke en penning fattades. Nial tog en sid silkekappa och ett par kostbara stöflar och lade dem öfverst på högen.

Hall bad Nial hämta sönerne.

»Jag skall gå efter Flose», sade han, »ty nu skola bägge parter svärja hvarandra fred och trygghet.»

Nial gick hem till sin bod och sade till sine söner:

»Nu har värt mål vändts mot ett godt slut. Vi äro förlikte män och alt silfret ar fördt samman. Bägge parter skola nu mötas och gifva hvarandra fred och trygghet. Jag vill nu bedja er, mine söner, att I på intet vis skämmen hvad vi vunnit.»

Skarpheden strök sig om pannan och hånlog. De gingo alle till lagrättan.

Hall gick hän till Floses bod.

»Gå till lagrättan», sade han, »ty nu är alt sifret godt gäldadt och samkadt.»

Flose bad Sigfussönerne följa. De trädde ut alle. De gingo öster ifrån till lagrättan. Nial och hans söner kommo väster ifrån.

Skarpheden steg upp på mellanbänken och stod där.

Flose gick in i lagrättan för att syna silfret.

»Det är mycket och godt», sade han, »och rundligt gifvet, hvad ock var att vänta.»

Han tog upp silkekappan och sporde hvem som lämnat den. Ingen svarade honom. Han svängde den om än en gång, gjorde samma fråga och log. Ingen svarade honom.

>Vet då ingen af er», frågade han, hvem denna prydnad suttit på eller törens I icke säga det?»

»Hvem menar du har lagt den dit?» sporde Skarpheden.

Flose svarade:

»Vill du det veta, skall jag säga dig hvad jag menar. Jag menar att fader din, skägglöse gubben, lagt kappan hit, ty månge som honom se, veta ej om han är man eller kvinna.»

»Illa är det att så smäda honom, den åldrige», sade Skarpheden; »och hittills har ingen dugande man det gjort. Kunnen I väl veta att han är man, ty söner har hans husfru födt honom och få af våre fränder ha fått ligga ohämnade vid vår gärdesgård.»

Skarpheden rykte till sig kappan, kastade ett par blå byxor till Flose och sade att dessa hade han mer bruk för.

»Hvi har jag mer bruk för dem?» sporde Flose.

»Det har du», sade Skarpheden, »dä du hvar nionde natt, som det säges, står brud hos trollet i Svinafjäll och det förmäler sig med dig.»

Flose sparkade till silfverhögen och sade att han ej ville hafva däraf en enda penning -- ettdera skulle nu ske: antingen finge Höskuld ligga ogill eller ock skulle det tagas hämd för honom. Han ville ingen grid taga och ingen gifva.

»Vändom nu hem», sade han till Sigfussönerne, »ett och samma skall gå öfver oss alle.»

De gingo. Hall utbrast:

»Store olycksmän stå här emot hvarandra.»

Nial och hans söner gingo till sin bod.

»Nu kommer fram hvad jag länge sedan anade», sade Nial. »Detta mål faller tungt öfver oss.»

»Icke så», sade Skarpheden, »ty aldrig kunna de, fader, komma åt oss efter lands lag.»

Nial svarade:

»Då skall det komma, som varder värst för oss alle.»

Männen, som gifvit silfret, talade om att taga det till baka. Gudmund mäktige mälte:

»Den skam vill jag ej vålla mig själf, att taga igen hvad jag en gång gifvit, hvarken nu eller annars.»

»Väl taladt», sade de och ingen ville mer taga något till baka. Snorre gode sade:

»Mitt råd är att Gissur hvite och Hjalte Skäggesson förvara detta silfver till ett annat Alting. Mig anar att länge dröjer det ej, innan det åter tarfvas.»

Hjalte tog under sin värjo hälften af silfret och Gissur det öfriga.

Sedan gick man hem till bodarna.

118

Förbund mot Nials söner.

Flose stämde möte med alle sine män i Almannagjå. Då han kom dit, voro alle de andre samlade, till hopa hundrade man.

Flose sporde Sigfussönerne:

»Hvad hjälp viljen I af mig hafva, den där bäst skulle ställa eder till freds?»

Gunnar Lambesson inföll:

»Nöjde varda vi ej, förr än alle Nialssöner äro dräpte.»

Flose sade:

»Jag vill lofva Sigfussönerne att ej draga mig undan detta mål, förr än vi eller Nials söner segnat ned. Nu vill jag veta om någon af dem, här äro, vägrar att gå i led med oss.»

Alle svarade att de ville sluta sig till flocken.

Flose mälte:

»Träde då en och hvar hit till mig och sväre att han ej skall svikta.»

De gingo fram till Flose och gåfvo honom eden.

Flose sade:

»Vi skola ock slå hvarandra handslag på att den må hafva förverkat gods och lif, som lämnar målet, innan det är lykadt.»

Hufvudmän med Flose voro desse:

Kol, Torsten bredmages son och Halls från Sida brorson, Roald Össursson från Bredå, Össur, Anund taskobaks son, Torsten fagre Gerlefsson, Glum, Hilde gamles son, Modolf Ketilsson, Tore, son af Tord Illugesson från Mörtunga, Floses fränder Kolben och Ägil, Ketil Sigfusson och hans bröder Mård, Torkel och Lambe, Grane Gunnarsson, Gunnar Lambesson och hans broder Sigurd, Ingjald från Källorna och Roar Håmundsson.

Flose vände sig till Sigfussönerne:

»Koren nu till eder höfding den, som därtill synes eder duga bäst, ty nödigt månde vara att någon varder ledaren.»

Ketil från Mark svarade:

»Lämnas valet till oss, kora vi utan tvekan dig, Flose. Mångt talar därför: du är ättstor och en mäktig höfding, hård i tagen och klok. Dess utom döljes det icke för oss, att det är för vår skull du kastar dig i målet.»

Flose sade:

»Likast är att jag åtager mig det, som eder bön syftar åt. Jag skall nu ock säga eder huru vi skola fara fram. Detta är mitt råd: hvar man ride hem och sköte om sitt bo i sommar, till dess höet bärgats in från tunen. Själf skall jag ock rida hem och vara hemma i sommar. Men på den söndag, då åtta veckor äro till vintren, skall jag låta sjunga mässa för mig där hemma och sedan rida väster ut öfver Lomagnupssand. En hvar af oss skall hafva två hästar. Jag skall ej öka min flock med flere än dem, som här gått till ed, och slik mansstyrka skall förslå, om vi alle hålla väl samman. Om söndagen skall jag gifva mig af och rida hela natten. Före måndags midafton är jag framme på Trehörningshalsarne. Då skolen I alle edsvurne vara dit komne. Men om någon, som gått med i detta förbund, ej är där, skall det, om vi få råda, gälla hans lif.»

Ketil från Mark sporde:

»Huru kan det gå samman, att du om söndagen rider hemifrån och alt om måndagen är att träffa på Trehörningshalsarne?»

Flose genmälte:

»Jag skall rida upp från Skaftåtunga och norr om Öfjälls-jökuln och ned i Godaland. Och skall jag hinna fram, om jag rider skarpt. Nu skolen I fullt höra hur jag vill att vi skola gå fram. Då vi där kommit samman, skola vi rida hela flocken till Bärgtorshvål, anfalla Nials söner med eld och järn och ej gånga dädan, förr än de alle äro döde. Detta skolen I hålla hemligt, ty det gäller lifvet för oss alle. Nu skola vi hämta våre hästar och rida hem.»

De gingo alle till bodarna. Flose lät sadla sine hästar och red hemåt utan att bida någon af de andre. Han ville ej träffa sin svärfader Hall, ty han trodde sig veta att Hall skulle afstyrka alla stordåd.

Nial och hans söner redo hem från tinget. De stannade alle hemma öfver sommaren.

Nial sporde sin måg Kåre om han tänkte rida öster ut till sitt bo å Dyrholmarne.

»Ej skall jag rida dit», svarade Kåre, »ty ett och samma skall gå öfver mig och dine söner.»

Nial tackade honom och sade att slikt kunde han af honom vänta.

På Bärgtorshvål voro ständigt omkring trettio vapenföre män med huskarlarne.

119

Rodny och Ingjald.

Det hände sig en gång, att Rodny Höskuldsdotter, Höskuld Nialssons moder, kom till Källorna. Hennes broder Ingjald hälsade henne kärligt. Men hon tog icke emot hans hälsning; dock böd hon honom komma ut med sig. Han följde henne och de gingo samman ut ur gården. Hon tog i honom och de satte sig bägge ned.

»Är det sant», sporde Rodny, »att du gifvit ed på att fara emot Nial och dräpa honom och sönerne?»

»Det är sant», svarade han.

»För stor niding är du», utbrast hon, »ty Nial har trenne gånger frälsat dig från fredlöshet.»

»Men dit har det kommit», sade Ingjald, »att mitt lif hänger på om jag håller eden.»

»Nej», sade hon, »du torde få lefva lika fullt och nämnas en god man, om du icke sviker den, du mest har skuld till.»

Hon tog upp ur sin påse en blodig och sönderhuggen linhufva. Hon sade:

»Denna hufva hade din systerson Höskuld Nialsson på sitt hufvud, då Lyting och hans bröder höggo honom ned. Tyckes du mig varda en usling, då du hjälper dem, som bära samma hug emot Nial och hans söner som de.»

Ingjald svarade:

»Nu lär det ock blifva så, att jag ej ställer mig bland Nials fiender, hvad än följer efter. Dock vet jag att deras hämd skall söka mig.»

»Nu kan du gifva», sade hon, »Nial och hans söner god hjälp, om du säger honom alt deras anslag.»

»Det skall jag icke», svarade Ingjald, »ty jag är hvar mans niding, om jag yppar hvad de förtrott mig. Men väl är det karlaktigt, att jag skiljer mig från detta mål, änskönt jag vet hämden stunda. Säg dock Nial och hans söner att de hela denna sommar må vara på sin vakt och hafva månge man kring sig -- detta är dem ett godt råd.»

Sedan for hon till Bärgtorshvål och förtalde Nial hela detta samtal. Nial tackade henne och sade att hon gjort väl --

»ty af honom, mera än af någon annan, vore det ett illdåd att öfverfalla mig.»

Därpå for Rodny hem. Nial förtalde sine söner detta.

120

Käringen Sjöunn.

På Bärgtorshvål var en käring, som het Sjöunn. Hon var kunnig i mycket och framsynt. Nu var hon mycket gammal och Nialssönerne kallade henne en gammal fjolla, ty hon sladdrade jämt. Dock gick det oftast som hon sade.

En dag tog hon en påk i handen och gick upp bakom husen. Där stod en hög narfgräs. Hon slog till gräset och böd det aldrig trifvas, så uselt som det var. Skarpheden log däråt och sporde hvi hon retade upp sig mot narfgräset. Käringen svarade:

»Denna stack skall tagas och tändas an, då Nial bonde och Bärgtora, fosterdottren min, brännas inne. Kasten den i vatten eller brännen den upp strax.»

»Det skola vi icke», sade Skarpheden, »ty varder det så, månde något annat fås att göra eld med, om också den ej står där.»

Käringen saggade hela sommaren om att man skulle taga narfgräset in. Men det skedde ej.

121

Ett varsel.

På gården Reyker i Skedar bodde Runolf Torstensson. Hans son het Hildeglum.

Denne gick ute en söndagsnatt tolf veckor före vintren. Han hörde då ett dån, så väldigt, att jord och himmel tyktes honom skälfva. Han såg hän mot väster. Där såg han en eldfärgad ring och i ringen en man på en grå häst. Snabt susade han öfver, ty han red hårdt. I handen höll han en flammande eldbrand. Han red Hildeglum så nära, att denne grant kunde se honom. Han var svart som beck. Denna visa kvad han med stark stämma:

»Häst jag rider,
Rimfrostmankad,
Våt i luggen,
Vållande ondt.
Eld är i ändarne,
Etter är i midten.
Så komma Floses råd
Som flygande kafle.
Så komma Floses råd
Som flygande kafle.»

Så tyktes det honom, att mannen kastade branden fram emot fjällen i öster, och han såg en eld flamma upp så väldig, att han ej kunde se till fjällen. Sedan såg han mannen rida öster ut in i elden. Där försvann han.

Hildeglum gick in. Han gick hän till sitt sofrum och föll i lång vanmakt men repade sig dock. Hela synen mindes han och sade den för sin fader. Han bad honom tälja den för Hjalte Skäggesson. Han for och förtalde Hjalte den.

»Du har sett trollridt», sade Hjalte; »det är alltid varsel för stortidender.»

122

Flose rider väster ut.

Två månader före vintren gjorde Flose sig redo att rida hemifrån. Han stämde till sig alle sine män, som lofvat hjälp och följe. En hvar hade två hästar och goda vapen. De kommo alle till Svinafjäll och voro där öfver natten.

Bittida om söndagen lät Flose hålla gudstjänst. Sedan gick han till bords. Han sade alle hemmamännen hvad en hvar hade att sköta, medan han var borta. Därpå gick han till hästarne.

Han red med sin flock väster ut till Lomagnupssand. Där böd han dem att i början icke rida för skarpt, ty de skulle ändock hinna fram. De redo väster ut till Skogahvärfve och kommo till Kyrkoby. Här bad Flose männen att gå i kyrka och göra sin bön. De gjorde så. Därpå stego de till häst och redo upp till fjälls. Om måndagen vid eftermiddagstid voro de framme på Trehörningshalsarne och bidade där till midafton. Då kommo dit alle de edsvurne utom Ingjald från Källorna. Sigfussönerne tadlade honom skarpt. Men Flose böd dem ej okväda Ingjald, då han icke var till städes.

"Dock skola vi gälda honom det senare», sade han.

123

Siste kvällen på Bärgtorshvål.

Nu vänder sig sagan åter till Bärgtorshvål. Grim och Hälge foro till gården Holar, där deras barn fostrades. De sade Nial att de ej kunde väntas hem om kvällen. På Holar voro de hela dagen.

Dit kommo några tiggarkvinnor, som sade sig vara långväga komna. Bröderne sporde dem om tidender. De hade inga att förmäla, sade de.

»Men vi kunna dock säga en viss nyhet.»

De sporde hvad det vore för en nyhet och bådo dem ej tiga med något. Det skulle de ingalunda, menade de. Så förtalde de:

»Vi kommo ned från Fljotslid och sågo alle Sigfussönerne rida fullväpnade. De styrde upp till Trehörningshalsarne och voro femton i flocken. Vi sågo ock Grane Gunnarsson och Gunnar Lambesson med tre andre fara samma väg. Kan man nu säga att alt är i fart och flygt här i häradet.»

Hälge Nialsson sade:

»Då månde Flose vara kommen öster ifrån och alle de andre hafva varit på väg till honom. Vi, Grim, skola vara där Skarpheden är.»

»Det skola vi», svarade Grim. De foro hem.

Samma kväll sade Bärgtora till sina hjon:

»I kväll skolen I själfve välja eder mat, att en hvar kan få sig ett lystmäte, ty detta månde vara den sista afton, jag bär fram mat till mina hjon.»

»Minst skulle det ske», sade de.

»Så varder det visst ändock», sade hon, »och mycket mer kan jag förkunna, om jag vill. Tecknet därpå är att Grim och Hälge komma hem i kväll, förr än männen äro mätte. Och slår detta in, skall än mera gå som jag säger.»

Hon bar mat på bordet. Nial sade:

»Underligt kommer det mig nu före. Jag ser öfver hela stugan och det synes mig som vore båda gafvelväggarna undan och bordet och maten stode i blod.»

Alla blefvo de förfärade utom Skarpheden. Han bad dem ej sörja eller te sig på annat ömkligt vis, så att folk finge ord därom.

»Ty mer än af andre», sade han, »kräfver man af oss mod och manshjärta -- och är det ej mer än rätt.»

Innan borden tagits bort, trädde Grim och Hälge in.

Det rykte till i dem alla därinne och Nial sporde hvi de komme så raskt. De sade hvad de fått höra af kvinnorna.

Nial böd att ingen skulle gå till sömns, men alle vara på sin vakt.

124

Anfallet.

Flose sade till sine män:

»Nu skola vi rida till Bargtorshvål och komma dit före kvällsvardstid.»

De bröto upp. Dar var en däld i backen, hvarå gården låg. Dit redo de. De bundo sine hästar och töfvade där, tills det lidit långt fram på kvällen. Flose sade:

»Nu skola vi i sluten flock gå sakta hän till gården och se hvad de ärna taga sig före.»

Nial och hans söner, Kåre och alle hemmamännen stodo ute och stälde sig upp framför husen. De voro till hopa nära trettio man.

Flose stannade. Han sade:

»Låtom oss nu se till hvad de tänka göra. Ty mig synes som kunde vi aldrig få makt med dem, så länge de stå utanför.»

»Då hafva vi gjort en jämmerlig färd», sade Grane Gunnarsson, »om vi ej skola våga ett anfall.»

»Så skall det häller icke ske», svarade Flose; »mot dem skola vi gå, om de ock stanna ute. Men så dyrt skall det komma att stå oss, att mången af oss visst ej sedan får förtälja hvem som segrat.»

Nial sporde sine män:

»Kunnen I se hur mycket folk de hafva?»

»Med månge och dristige karlar komma de», svarade Skarpheden, »men de häjda sig dock nu, ty de mena att det skall gå dem illa, om de angripa oss.»

»Det skall icke ske», sade Nial; »jag vill att I gån in. Lätt gick det icke att få makt med Gunnar på Lidarände och han stod likväl ensam. Husen här äro starka, liksom där, och de skola alt stå emot ett anfall.»

Skarpheden genmälte:

»Annat var det med Gunnar. Han angreps af ädelsinte höfdingar, som hällre ville vända dädan än bränna honom inne. Men desse skola anfalla oss med eld, om de ej kunna på annat vis. Ty de skola taga till alt för att få oss tuktade. De tänka nog att det varder deras bane, om vi slippa undan -- hvad ock är mycket troligt. Lysten är jag ej häller efter att låta röka mig inne som räf i håla.»

Nial sade:

»Nu månde det gå som ofta förr, att I, mine söner, tagen makten ifrån mig och akten mig intet. Det gjorden I ej, då I voren yngre, och då gick det också bättre för eder.»

»Låtom oss göra som vår fader vill», sade Hälge; »det skall bäst gagna oss.»

»Ej är jag viss på det», sade Skarpheden, »ty honom är nu döden nära, men väl kan jag göra min fader till viljes och brinna inne med honom, ty jag rädes ej för att dö.»

Till Kåre sade han:

»Låtom oss hålla väl samman, svåger, så att vi ej skiljas.»

»Det har jag ock tänkt», sade Kåre, »men vill ödet något annat, måste det ske och därvid varder intet att göra.»

»Tag hämd för oss», mälte Skarpheden; »dig skola vi hämnas, om vi lefva efter dig.»

Kåre sade att så skulle det vara.

De gingo alle in och stälde sig upp i dörren.

Flose sade:

»Nu äro de dödsens, ty de hafva gått in. Hän till husen skola vi skynda, flocka oss som tätast framför dörren och akta väl på att ingen slipper bort, hvarken Kåre eller Nials söner, ty det varder vår bane.»

Flose gick nu fram med sin flock. De slogo ring omkring husen, i fall någon löndörr funnes. Flose stälde sig med sitt eget följe framom husen.

Roald Össursson for fram och stack efter Skarpheden, där han stod i dörren. Skarpheden högg hans spjut af skaftet, sprang på honom och slog sin yxa öfverst i hans sköld, så att skölden smälde helt in på honom och öfre yxspetsen tog i ansigtet. Roald föll bakstupa och dog strax. Kåre sade;

»Säker i huggen som alltid, Skarpheden; af oss blir du den båldaste.»

»Det vet jag ej för visst», sade Skarpheden och drog munnen till ett hångrin.

Kåre, Grim och Hälge kastade ut spjut i mängd och sårade månge. Men Flose och hans män fingo intet uträttadt. Flose talade:

»Stor skada hafva vi fått på våre män. Månge äro sårade och den har fallit, som vi minst därtill skulle velat kora. Klart står oss nu att det icke lönar sig för oss att med vapen gå emot dem. Mången här går ej häller fram med det mod, han låtsat, och dock har han äggat mest. Detta låter jag främst gälla Grane Gunnarsson och Gunnar Lambesson, som varit de hetsigaste. Nu nödgas vi att taga annat råd. Vi hafva att välja mellan tväggehanda, fast intetdera är godt: antingen må vi draga hädan -- och det varder vår bane, eller ock må vi slå eld på husen och bränna dem inne -- och det är för Gud ett ansvarsfullt dåd, då vi själfve äro kristne män. Dock månde vi gripa till det rådet.»

125

Nial brännes inne.

De togo eld och redde till ett väldigt bål framför dörren.

Skarpheden sade:

»Eld tänden I upp, svenner -- skall här nu kokas?»

»Det skall här», sade Grane Gunnarsson, »och hetare eld behöfver du icke att värma dig vid.»

»Din fader har jag hämnats», sade Skarpheden, »och nu lönar du mig som du är man till. Mest aktar du det, som minst rör dig.»

Kvinnorna buro vassle på elden och släkte den för dem. Somliga buro vatten.

Kol Torstensson sade till Flose:

»Något faller mig in. Jag har sett loft öfver tvärträna i skålen. Vi skola slå eld i narfgräset, som står här bakom husen, och kasta det in på loftet.»

De togo narfstacken och slungade den, brinnande, in genom loftsgluggen. De, som voro inne, visste intet af, förr än hela skålen ofvantill lågade. Flose och hans män gjorde stora bål framför alla dörrar.

Kvinnorna därinne började nu att jämra sig. Nial sade till dem:

»Skicken eder väl och yttren ingen fruktan, ty detta är blott en stormil och nog varder det långt till nästa. Tron ock att Gud är miskundsam och ej låter oss brännas både i denna världen och en annan.»

Med slika och andra än modigare ord sökte han trösta dem.

Nu tog det till att flamma i alla husen. Nial gick fram till dörren och sporde:

»Är Flose så när, att han kan höra mitt tal?»

Flose svarade att han kunde höra det. Nial sade:

»Vill du taga emot förlikning med mine söner eller vill du tillstädja något af folket härinne att gå ut?»

Flose svarade:

»Med dine söner vill jag ej ingå någon förlikning, ty alt skall nu lyktas emellan oss och jag drager ej bort, förr än de alle äro döde. Men kvinnor, barn och huskarlar må fritt gå ut.»

Nial gick in och sade till folket:

»Ut skola alla gå, som det lofvats. Gack ut, Torhalla Åsgrimsdotter, och med dig alla, dem det är tillstadt.» Torhalla mälte:

»Nu skiljas Hälge och jag på annat vis än jag väntat. Men ägga skall jag min fader och mine bröder att hämnas den manskada, som här göres.»

»Nog skall du te dig väl», sade Nial, »ty du är en god kvinna.»

Därpå gick hon ut och månge med henne.

Åstrid från Djupåbacke sade till Hälge Nialsson:

»Kom ut med mig. Jag skall kasta en kvinnokappa öfver dig och sätta upp fåll på ditt hufvud.»

Han vägrade först. Dock gaf han efter för deras böner. Åstrid vecklade duken om hans hufvud och Torhild, Skarphedens hustru, lade kappan öfver honom. Så gick han ut emellan dem. Torgärd Nialsdotter och hennes syster Hälga gingo då äfven ut och med dem flere andra. Då Hälge kommit ut, ropade Flose:

»Det är en hög och härdabred kvinna, hon som där far. Tagen fast och hållen henne!»

Då Hälge hörde detta, kastade han kappan. Med svärdet, som han bar draget under armen, högg han till en af männen. Hugget kom i skölden, tog af dess spets och mannens fot. Då sprang Flose till och högg Hälge i halsen, så att hufvudet rök af.

Flose gick hän till dörren och ropade att han ville tala med Nial och Bärgtora. De kommo, Flose mälte:

»Jag vill bjuda dig att gå ut, Nial bonde, ty du brinner oskyldig inne.» Nial svarade:

»Ut vill jag icke gå, ty jag är en gammal man, föga rustad att hämnas mine söner, och med skam vill jag icke lefva.»

Flose sade då till Bärgtora:

»Gå ut, husfru, dig vill jag för ingen del bränna inne.»

Bärgtora svarade:

»Ung gafs jag åt Nial och honom har jag lofvat att ett och samma skall gå öfver oss bägge.»

Därpå gingo de båda åter in. Bärgtora sporde:

»Hvad skola vi nu taga oss före?»

»Vi skola gå till vårt sofläger», sade Nial, »och lägga oss till ro. I lång tid har jag haft hvilan kär.»

Bärgtora vände sig till svennen Tord Kåresson:

»Dig skall man bära ut, ty du skall icke brinna inne.»

»Du har lofvat mig, mormor», svarade svennen, »att vi aldrig skulle skiljas, så länge jag ville vara hos dig. Mycket bättre synes det mig att dö med dig och Nial än lefva efter er.»

Hon bar pilten bort till bädden.

Nial vände sig till sin husfogde:

»Nu skall du se hvar vi lägga oss ned och hur jag bonar om oss, ty jag ämnar ej röra mig härifrån, vare sig rök eller hetta kväljer mig. Lätt kan du så veta hvar man har att söka våra ben.»

Han lofvade att så göra.

Man hade slagtat en oxe och huden låg där. Nial böd husfogden breda huden öfver sig och de andre. Han lofvade det.

Sedan lade Nial och Bärgtora sig ned i sängrummet. Svennen lade de emellan sig. Så signade de sig och honom och gåfvo sin ande i Guds hand. Det var de sista ord, man hörde af dem.

Husfogden tog huden och bredde öfver dem och gick ut. Ketil från Mark tog emot honom och rykte honom till sig. Han sporde noga efter sin svärfader Nial. Husfogden sade honom alt som det var.

»Stor sorg har oss blifvit tillmätt», sade Ketil, »då vi fått så mycken olycka samfäld.»

Skarpheden hade sett sin fader lägga sig till ro och sett hur han bonat om sig.

»Bittida går vår fader i säng», sade han, »och det är ej att undra öfver -- han är en gammal man.»

Skarpheden, Grim och Kåre grepo bränderna i farten, då de ramlade ned, och slungade dem ut på Floses flock. Därmed höllo de på en stund. De därutanför kastade då in spjut mot dem. Men de grepo spjuten i luften och sände dem ut till baka. Flose böd männen hålla upp med kastningen.

»Ty alt vapenskifte med dem skall falla oss tungt», sade han. »Väl kunnen I nu vänta, tills elden rår på dem.»

Männen lydde.

Då föllo storbjälkarne ned från taket. Skarpheden mälte:

»Nu månde fader min vara död. Jag har hvarken hört honom stöna eller hosta.»

Han gick med Kåre hän till änden af huset. Där var en tvärbjälke fallen ned, nästan förbränd å midten.

»Spring ut här,» sade Kåre till Skarpheden, »jag skall stödja dig och strax komma efter. Bägge skola vi komma hädan, om vi göra så, ty hitåt ligger all röken.» Skarpheden svarade:

»Nej, du skall springa först; jag kommer efter.»

»Det är ej godt råd,» sade Kåre, »ty väl kan jag leta mig ut annorstädes, om det ej går här.»

»Det vill jag icke», genmälte Skarpheden; »löp du först, jag följer.» Kåre sade:

»Det är en hvar budet att hålla lifvet, medan han kan, och det vill jag ock göra. Dock måste vi nu så skiljas, att vi aldrig mera ses, ty kommer jag väl ur elden, varder jag visst ej hugad att åter löpa in till dig. Då komma vi alt att gå hvar sin väg.»

»Det gläder mig, svåger, att du skall hämnas oss, i fall du kommer hädan», sade Skarpheden.

Då grep Kåre tag i en lågande bänkplanka och sprang längs upp med tvärbjälken. Från taket kastade han plankan ut. Den föll ned bland dem, som stodo därute, och de sprungo undan. Det brann i alla Kåres kläder och äfven i håret. Han störtade sig ned från taket och ilade längs med röken. Då sade en af dem, som stodo närmast:

»Sprang där icke en man ut från taket?»

»Ingalunda», svarade en annan, »det var Skarpheden, som slog en brand till oss.»

Sedan misstänkte de ingenting.

Kåre lopp, tills han nådde en bäck. Han kastade sig i vattnet och släkte elden om sig. Dädan lopp han längs med röken till en graf och hvilade sig. Den är sedan kallad Kåregrafven.

126

Skarphedens död. Flose och Ingjald.

Nu är att förtälja det Skarpheden sprang upp på tvärbjälken strax efter Kåre. Men då han trädde där bjälken var mest bränd, brast den under honom. Han kom ned på fötterna, gjorde strax ett nytt försök och rände uppåt väggen. Då rullade den öfverste väggbjälken ned på honom och han vacklade till baka. Han sade:

»Nu ser jag hvart hän det bär.»

Han gick fram med sidoväggen. Gunnar Lambesson sprang upp på väggen och såg Skarpheden. Han sporde:

»Gråter du nu, Skarpheden?»

»Ingalunda», svarade han; »sant är dock att röken svider mig i ögonen. Men ser jag rätt -- du ler?»

»Det gör jag», sade Gunnar, »och förr än nu har jag icke lett, alt sedan du drap Tråen vid Markarfljot.» Skarpheden genmälte:

»Då har du dig här ett kostligt minne af honom.»

Han tog ur sin pung en kindtand, den han huggit ur Tråen, och kastade den mot Gunnar. Den kom i ögat, så att det med ens låg ute på kinden. Gunnar föll ned från taket.

Skarpheden gick bort till sin broder Grim. De höllo i hvarandras händer och trådde elden. Men då de kommit midt i skålen, föll Grim död ned. Skarpheden gick då bort till änden af huset.

Då vardt ett väldigt brak. Hela taket ramlade ned och trykte Skarpheden upp emot gafvelväggen. Dädan kunde han icke röra sig.

Flose och hans män stannade vid branden, tills det dagats. Då kom en man ridande till dem. Flose sporde honom om namnet. Han sade sig heta Germund och vara en Sigfussönernes frände.

»Väldigt stordåd hafven I här öfvats», sade han.

»Både stordåd och illdåd skall man kalla det», svarade Flose, »men härvid är nu intet att göra.»

»Hur månge stormän hafva här fått bane?» sporde Germund. Flose genmälte:

»Här hafva Nial och Bärgtora och alle deras söner dött, så ock Tord Kåresson, Kåre Sölmundsson, Tord lösing och flere andra, som voro oss mindre kända.»

»Död nämner du den», sade Germund, »som vi språkat med i morse.»

»Hvem då?» sporde Flose.

»Kåre Sölmundsson träffade jag och min nabo Bård», svarade Germund. »Bård gaf honom sin häst och både hår och kläder hade brunnit af honom.»

»Hade han något vapen?» sporde Flose.

»Han hade svärdet Lif-söfvaren», sade Germund; »äggen var blånad på ena sidan och vi menade att svärdet slöats. Men Kåre svarade att han alt skulle härda det i Sigfussönernes och de andre mordbrännarnes blod.»

Flose frågade:

»Hvad sade han er om Skarpheden?»

»Han sade», svarade Germund, »att Skarpheden och Grim bägge voro i lifvet, när han skildes vid dem. Dock trodde han dem då döde.»

»En tidning har du bragt oss», sade Flose, »som bjuder oss ringa ro, ty undan har den man kommit, som i alt går närmast Gunnar på Lidarände. Nu skolen I det besinna, Sigfussöner och andre våre män, att så väldigt varder åtalet för denna brand, att det skall göra mången hufvudlös och drifva somlige från alt deras gods. Mig anar nu att ingen af eder, Sigfussöner, töres sitta i eder gård; och annat kan man icke vänta. Nu vill jag bjuda eder alle öster ut till mig och låta ett och samma gå öfver oss alle.»

Då kvad Modolf Ketilsson en visa:

»En blott gick med lifvet
Ut från Nials skåle.
Bålde Sigfussöner
Svedde gubben inne.
Nu är Höskulds bane
Hämnad, son af Gollne --
Flamman taken slickat,
Slog upp ljus i huset.»

»Med något annat skulle vi ståta», sade Flose, »än med det, att Nial brunnit inne, ty det varder oss till ingen ära.»

Flose gick upp på gafvelväggen med Glum Hildesson och några andre. Glum sade:

»Månne Skarpheden nu är död?»

Andre menade att han för länge sedan var det. Stundom blossade elden upp där under dem, stundom slocknade den. Då hörde de hur nere bland glöderna en visa kvads:

»Sågs jag här af vifvet,
Visst ett ögonregn för
Rökomringlad make

Rinna skulle bittert.
Uppe hör jag korpar
Kraxa för min åtel --
Tröst mig är att yxans
Ägg ej mjuk skall varda.»

»Mån Skarpheden kvad den visan lefvande eller död?» sporde Grane Gunnarason.

»Därom vill jag ej göra någon gissning», svarade Flose.

»Nu vilja vi leta efter Skarpheden», sade Grane, »eller efter andre, som här brunnit inne.»

»Det skola vi icke», sade Flose; »det är dum mans tal, du för. Snart skall man samla folk kring alt häradet och den, som nu sölar, skall alt då baxnas så, att han ej vet hvart han skall löpa. Mitt råd är att vi alle i rappet rida bort.»

Flose och alle hans män hastade hän till sine hästar. Han sporde Germund:

»Mån Ingjald nu är hemma på Källorna?»

Germund sade sig tro det.

»Där är mannen», sade Flose, »som brutit sin ed och all sin tro mot oss.»

Han frågade Sigfussönerne:

»Hur viljen I nu fara fram mot Ingjald? Viljen I tillgifva honom eller skola vi fara hän och dräpa honom?»

»Det vill jag icke», genmälte Skarpheden; »löp du först, jag följer.» Kåre sade:

»Det är en hvar budet att hålla lifvet, medan han kan, och det vill jag ock göra. Dock måste vi nu så skiljas, att vi aldrig mera ses, ty kommer jag väl ur elden, varder jag visst ej hugad att åter löpa in till dig. Då komma vi alt att gå hvar sin väg.»

»Det gläder mig, svåger, att du skall hämnas oss, i fall du kommer hädan», sade Skarpheden.

Då grep Kåre tag i en lågande bänkplanka och sprang längs upp med tvärbjälken. Från taket kastade han plankan ut. Den föll ned bland dem, som stodo därute, och de sprungo undan. Det brann i alla Kåres kläder och äfven i håret. Han störtade sig ned från taket och ilade längs med röken. Då sade en af dem, som stodo närmast:

»Sprang där icke en man ut från taket?»

»Ingalunda», svarade en annan, »det var Skarpheden, som slog en brand till oss.»

Sedan misstänkte de ingenting.

Kåre lopp, tills han nådde en bäck. Han kastade sig i vattnet och släkte elden om sig. Dädan lopp han längs med röken till en graf och hvilade sig. Den är sedan kallad Kåregrafven.

126

Skarphedens död. Flose och Ingjald.

Nu är att förtälja det Skarpheden sprang upp på tvärbjälken strax efter Kåre. Men då han trädde där bjälken var mest bränd, brast den under honom. Han kom ned på fötterna, gjorde strax ett nytt försök och rände uppåt väggen. Då rullade den öfverste väggbjälken ned på honom och han vacklade till baka. Han sade:

»Nu ser jag hvart hän det bär.»

Han gick fram med sidoväggen. Gunnar Lambesson sprang upp på väggen och såg Skarpheden. Han sporde:

»Gråter du nu, Skarpheden?»

»Ingalunda», svarade han; »sant är dock att röken svider mig i ögonen. Men ser jag rätt -- du ler?»

»Det gör jag», sade Gunnar, »och förr än nu har jag icke lett, alt sedan du drap Tråen vid Markarfljot.» Skarpheden genmälte:

»Då har du dig här ett kostligt minne af honom.»

Han tog ur sin pung en kindtand, den han huggit ur Tråen och kastade den mot Gunnar. Den kom i ögat, så att det med ens låg ute på kinden. Gunnar föll ned från taket.

Skarpheden gick bort till sin broder Grim. De höllo i hvarandras händer och trådde elden. Men då de kommit midt i skålen, föll Grim död ned. Skarpheden gick då bort till änden af huset.

Då vardt ett väldigt brak. Hela taket ramlade ned och trykte Skarpheden upp emot gafvelväggen. Dädan kunde han icke röra sig.

Flose och hans män stannade vid branden, tills det dagats. Då kom en man ridande till dem. Flose sporde honom om namnet. Han sade sig heta Germund och vara en Sigfussönernes frände.

»Väldigt stordåd hafven I här öfvat», sade han.

»Både stordåd och illdåd skall man kalla det», svarade Flose, »men härvid är nu intet att göra.»

»Hur månge stormän hafva här fått bane?» sporde Germund. Flose genmälte:

»Här hafva Nial och Bärgtora och alle deras söner dött, så ock Tord Kåresson, Kåre Sölmundsson, Tord lösing och flere andra, som voro oss mindre kända.»

»Död nämner du den», sade Germund, »som vi språkat med i morse.»

»Hvem då?» sporde Flose.

»Kåre Sölmundsson träffade jag och min nabo Bård», svarade Germund. »Bård gaf honom sin häst och både hår och kläder hade brunnit af honom.»

»Hade han något vapen?» sporde Flose.

»Han hade svärdet Lif-söfvaren», sade Germund; »äggen var blånad på ena sidan och vi menade att svärdet slöats. Men Kåre svarade att han alt skulle härda det i Sigfussönernes och de andre mordbrännarnes blod.»

Flose frågade:

»Hvad sade han er om Skarpheden?»

»Han sade», svarade Germund, »att Skarpheden och Grim bägge voro i lifvet, när han skildes vid dem. Dock trodde han dem då döde.»

»En tidning har du bragt oss», sade Flose, »som bjuder oss ringa ro, ty undan har den man kommit, som i alt går närmast Gunnar på Lidarände. Nu skolen I det besinna, Sigfussöner och andre våre män, att så väldigt varder åtalet för denna brand, att det skall göra mången hufvudlös och drifva somlige från alt deras gods. Mig anar nu att ingen af eder, Sigfussöner, töres sitta i eder gård; och annat kan man icke vänta. Nu vill jag bjuda eder alle öster ut till mig och låta ett och samma gå öfver oss alle.»

Då kvad Modolf Ketilsson en visa:

»En blott gick med lifet
Ut från Nials skåle.
Bålde Sigfussöner
Svedde gubben inne.
Nu är Höskulds bane
Hämnad, son af Gollne --
Flamman taken slickat,
Slog upp ljus i huset.»

»Med något annat skulle vi ståta», sade Flose, »än med det, att Nial brunnit inne, ty det varder oss till ingen ära.»

Flose gick upp på gafvelväggen med Glum Hildesson och några andre. Glum sade:

»Månne Skarpheden nu är död?»

Andre menade att han for länge sedan var det. Stundom blossade elden upp där under dem, stundom slocknade den. Då hörde de hur nere bland glöderna en visa kvads:

»Sågs jag här af vifvet,
Visst ett ögonregn för
Rökomringlad make
Rinna skulle bittert.
Uppe hör jag korpar
Kraxa för min åtel --
Tröst mig är att yxans
Ägg ej mjuk skull varda.»

»Mån Skarpheden kvad den visan lefvande eller död?» sporde Grane Gunnarsson.

»Därom vill jag ej göra någon gissning», svarade Flose.

»Nu vilja vi leta efter Skarpheden», sade Grane, »eller efter andre, som här brunnit inne.»

»Det skola vi icke», sade Flose; »det är dum mans tal, du för. Snart skall man samla folk kring alt häradet och den, som nu sölar, skall alt då baxnas så, att han ej vet hvart han skall löpa. Mitt råd är att vi alle i rappet rida bort.»

Flose och alle hans män hastade hän till sine hästar. Han sporde Germund:

»Mån Ingjald nu är hemma på Källorna?»

Germund sade sig tro det.

»Där är mannen», sade Flose, »som brutit sin ed och all sin tro mot oss.»

Han frågade Sigfussönerne:

»Hur viljen I nu fara fram mot Ingjald? Viljen I tillgifva honom eller skola vi fara hän och dräpa honom?»

De svarade alle att de nu ville fara hän och dräpa honom.

De kastade sig upp på hästarne och redo bort. Flose red främst. Han styrde upp till Rangå och red längs med ån. Då såg han en man rida ned på andra sidan. Han kände igen Ingjald från Källorna. Han kallade på honom. Ingjald stannade och red fram till åkanten.

»Den ed, du svor oss», sade Flose, »har du brutit och du har förverkat lif och gods. Här äro nu Sigfussönerne. De äro lystne efter att få dräpa dig, men mig synes du hafva varit i trångmål och jag skall därför gifva dig lifvet, om du vill lämna mig självdöme mellan oss.»

Ingjald svarade:

»Förr rider jag att träffa Kåre än jag lämnar dig självdöme. Men det svar vill jag gifva Sigfussönerne, att jag ej skall vara räddare för dem än de äro för mig.»

»Bida då», sade Flose, »om du ej är feg. Jag skall gifva dig en sändning.»

»Visst skall jag vänta», svarade Ingjald.

Torsten Koibensson, Floses brorson och hans raskaste och bäste man, red fram vid hans sida och hade ett spjut i handen. Flose rykte spjutet från honom och kastade det mot Ingjald. Det tog i vänstra sidan, trängde nedanom handtaget igenom skölden, klöf den helt i tu och sprang i benet ofvan knäskålen och så ned i sadelbommen.

»Råkade jag dig?» sporde Flose.

»Visst gjorde du det», svarade Ingjald, »men detta kallar jag en skråma och icke ett sår.»

Han slet spjutet ur såret och sade till Flose:

»Vänta nu, om du ej är vek!»

Han slungade spjutet till baks öfver ån. Flose såg att det måttade mot hans midja. Han ryggade hästen undan och spjutet for förbi hans bröst och träffade ej. Men det tog Torkel i midjan. Han föll strax död af hästen. Ingjald sprängde af till skogen och de nådde honom icke.

Flose sade till sine män:

»Stor manskada fingo vi här och däraf kunna vi nu veta hur liten lycka vi hafva med oss. Mitt råd är att vi rida upp på Trehörningshalsarne. Därifrån kunna vi se all ridt öfver hela häradet, ty nu månde de som bäst samla folk. De tänka att vi från Trehörningshalsarne ridit öster ut till Fljotslid. De tro att vi sedan ridit upp till fjälls och så hän i de östra bygderna. Den största hopen månde leta efter oss på det hållet, men somlige skola rida öster ut ned till Säljalandsmule, fast de minst vänta att vi tagit den vägen. Nu vill jag gifva ett godt råd. Vi skola rida upp på Trehörningsfjället och bida där, tills tre solar gått öfver himlen.»

De redo upp på fjället och ned i en dal där, som sedan kallats Flosedalen.

Därifrån sågo de nu hur man färdades rundt om i häradet.

127

Kåre Sölmundsson.

Om Kåre Sölmundsson har man nu att förtälja det han steg upp ur grafven, hvari han hvilat sig, och gick, tills han mötte Bård. Och mellan dem föllo orden så som Germund sagt.

Dädan red Kåre till Mård Valgårdsson och sade honom tidenderna. Mård brast ut i klagan. Kåre menade att nu tarfvades det något annat och mer karlvulet än att gråta de döde och bad honom hällre samla folk och komma med hela styrkan till Holtsvad.

Sedan red Kåre till Tjursådalen att träffa Hjalte Skäggesson. Då han kom upp med Tjursån, såg han en man rida raskt efter sig. Han inväntade mannen och kände igen Ingjald från Källorna. Han såg honom blodig helt öfver låret och sporde hvem som sårat honom. Ingjald sade det.

»Hvar träffadens I?» frågade Kåre.

»Vid Rangå», svarade Ingjald; »han kastade öfver ån sitt spjut till mig.»

»Gaf du ej något igen?» sporde Kåre.

»Jag gaf honom spjutet till baka», genmälte Ingjald, »och det sades, att en man stod för det och dog på fläcken.»

»Vet du ej», sporde Kåre, »hvem spjutet tog i?»

»Mannen tyktes mig likna Floses brorson Torsten», svarade Ingjald,

»Hell din hand», sade Kåre.

De redo bägge samman bort till Hjalte Skäggesson och förtalde honom tidenderna. Han fälde bittra ord om detta dåd och sade att före alt annat måste man rida efter dem och dräpa dem alle.

Hjalte gjorde allmänt uppbåd och samlade folk. Med detta följe redo han och Kåre å stad att möta Mård Valgårdsson. De träffades vid Holtsvad, där Mård redan väntade dem med en talrik skara. De delade sig för att leta. En flock for öster ut ned till Säljalandsmule, en annan drog upp till Fljotslid, en tredje red högre upp öfver Trehörningshalsarne och så ned till Godaland. Därpå redo de norr ut ända till Sand, men somlige drogo upp till Fiskevattnen och vände där om.

En flock red längs kusten Öster ut till Holt och förtalde Torger skårger tidenderna. De sporde honom om ej Flose ridit där förbi. Torger svarade:

»Om ock jag ej är en stor höfding, vet jag dock att Flose månde finna pä annat råd än att rida fram för ögonen på mig, efter det han dräpt Nial, min farbroder, och hans söner, mine fränder. Det bästa, I kunnen göra, är att vända om, ty jag tror att I letat i fjärran efter hvad nära var. Och hälsen Kåre att han må rida hit till mig och stanna här, om det lyster honom. Men vill han icke hit öster på, skall jag likväl, om han det vill, se till hans bo på Dyrholmarne. Sägen honom ock att jag skall hjälpa honom, alt hvad jag mäktar, och rida till Altinget med honom. Torde han ock veta att vi bröder äro de, som hafva att föra talan i målen. Och skola vi föra den med slikt eftertryck, att det skall varda fredlöshet, om vi få råda, och sedan blodshämd. Men jag följer eder icke nu, enär jag vet att det till intet båtar, ty de vakta sig nu alt för väl.»

De redo till baka och alle flockarne träffade samman på Hof, där Mård Valgårdsson bodde. Här talade de sins emellan om att de fått nesa af att ej ha funnit mordbrännarne. Mård menade att det visst icke var fallet. Då menade månge på att man skulle fara till Fljotslid och lägga beslag på alle deras bon, som varit med om dessa dåd. Dock hänsköts det till Mårds afgörande. Han svarade att det vore det oslugaste, man kunde taga före. De frågade hvi han sade det och han svarade:

»Stå deras gårdar orörde, skola de komma dit att besöka sina husfruar och man skall så komma åt dem, hvad det lider. I skolen ej tvifla om att jag skall vara Kåre trogen i alla rådslag, ty här har jag mig själf att värja.»

Hjalte bad honom handla så som han lofvade. Han böd Kåre till sig och denne svarade att till honom skulle han först rida. Man förde ock fram Torgers tillbud. Kåre sade att han senare skulle taga emot det och godt hopp gåfves honom, om månge vore Torgers likar. Därpå läto de alt folket skingra sig.

Flose och hans män sågo alt hvad som föregick, där de dolde sig i fjället.

»Nu skola vi taga våre hästar», sade Flose, »och rida bort, ty nu kunna vi komma undan.»

Sigfussönerne sporde om det skulle duga för dem att komma hem och styra om på sine gårdar.

»Mård månde mena», svarade Flose, »att I viljen gästa edra husfruar och gissar jag att han råder till att era bon må stå orånade. Men mitt råd är att ingen skiljer sig från flocken, men alle rida öster ut med mig.»

Detta beslöto de sig för. De bröto upp och redo norr om Öfjälls-jökuln och så fram till Svinafjäll. Flose sände strax män ut att samka förråd, på det intet skulle tryta.

Han bröstade sig aldrig öfver sitt dåd men visade häller ingen fruktan for hvad därpå skulle följa. Han stannade hemma under vintren, tills julen var förbi.

128

På brandstället.

Kåre bad Hjalte följa med till Bärgtorshvål och leta fram Nials ben.

»Ty en hvar», sade han, »skall sätta tro till hvad du menar dig hafva sett och hvad du förtäljer.»

Hjalte svarade att han gärna ville flytta Nials ben till kyrkan.

De gåfvo sig, femton man, å stad, redo öster ut öfver Tjurså och bådade där upp följesmän, tills de hade kring sig hundratjugo man med Nials naboar. De nådde fram till Bärgtorshvål vid middagstid.

Hjalte sporde Kåre hvar han trodde Nial låg. Kåre visade dem till stället och mycken aska var där att rödja undan. Så funno de oxhuden och den säg ut som vore den skorpnad vid eld. De lyfte upp den och Nial och hans husfru lågo där bägge obrända inunder. Alle lofvade Gud och sågo däri ett stort järtecken. Sedan togs svennen upp, som legat emellan dem, och blott en finger, den han sträkt ut under huden, var bränd af honom. Nial och Bärgtora buros ut och alle trädde till för att se liken.

»Hur synas eder dessa lik?» sporde Hjalte.

»Din mening vilja vi bida», svarade de.

»Den skall jag utan tvekan gifva eder», sade Hjalte. »På Bärgtora ser jag intet sällsamt och dock ser liket godt ut. Men Nials anlete och hela kropp ha sådant sken, att jag aldrig sett slikt på död man.»

De instämde alle. Därpå letade man efter Skarpheden. Hemmamännen visade dem dit, där Flose och de andre hört visan kvädas. Taket var där fallet ned vid gafveln. Hjalte böd att man där skulle gräfva. De grofvo och funno Skarphedens lik. Han stod upprätt mot gafvelväggen. Benen voro brända af honom nästan upp till knäna, men eljes fans intet svedt på honom. Han stod och bet sig i öfverskägget och ögonen voro öppna men osvullna. Yxan hade han drifvit i väggen så hårdt, att den trängt in med halfva bladet. Därför hade den ej mjuknat. Skarpheden och hans yxa buros ut. Hjalte lyfte upp den och sade:

»Detta är ett sällsynt vapen och månge månde ej mäkta bära det.»

»Jag vet den man, som kan bära yxan», sade Kåre.

»Hvem dår?» sporde Hjalte.

»Torger skårger», svarade Kåre; »honom tror jag nu vara den ypperste i den ätten.»

Kläderna drogos af Skarpheden, ty de voro icke brända. Han hade lagt sina armar i kors, den högra öfverst. På hans kropp fann man två märken, ett mellan skuldrorna och ett annat å bröstet, bägge brända korsvis. Man menade att han själf bränt in dem. Alle sade att det var dem bättre bredvid döde Skarpheden än de trott, ty ingen räddes nu för honom.

De letade efter Grim och funno hans ben midt i skålen. Under sidoväggen, gent emot honom, drogo de fram Tord lösing. I väfstugan funno de käringen Sjöunn och tre andra. I alt funno de där benen af elfva människor. De flyttade liken till kyrkan. Därpå red Hjalte hem och Kåre följde med.

Ingjalds ben svullnade upp. Han for till Hjalte och fick bot af honom. Dock var han halt alt jämt sedan.

129

Kåre och Åsgrim Ellidagrimsson.

Kåre red hän till Åsgrim Ellidagrimsson på Tunga. Hans dotter Torhalla var hemkommen och hade redan fört fram tidenderna. Åsgrim tog med öppna armar emot Kåre och bad honom dröja där året ut. Kåre var därtill villig. Åsgrim böd alt folket, som varit på Bärgtorshvål, hem till Tunga. Kåre nämde det ett ädelt tillbud.

»Och skall jag», sade han, »mottaga det å deras vägnar.»

Så flyttade de alla dit.

Då man förtalt Torhall Åsgrimsson att hans fosterfader Nial var död och att han bränts inne, verkade det så på honom, att han svälde helt upp och blodstrålar stodo honom ur öronen. De kunde ej hämmas. Han föll i vanmakt och då stannade de. Sedan reste han sig upp och sade att han visat sig omanlig.

»Men mycket lyste det mig», utbrast han, »att hämnas hvad nu händt mig på några bland dem, som brände honom inne.»

De andre menade att ingen skulle räkna honom det till skam. Han genmälte att han ej ett grand aktade på hvad folk sade.

Åsgrim sporde Kåre hvad stöd han kunde vänta sig af dem där öster om åarna. Han svarade att Mård Valgårdsson och Hjalte Skäggesson skulle gifva honom den hjälp, de kunde; så äfven Torger skårger och hans bröder. Åsgrim fann den styrkan god.

»Hvad hjälp skola vi af dig hafva?» frågade Kåre.

»All den, jag mäktar gifva», svarade han, »och mitt lif skall jag våga.»

»Gör det», sade Kåre. Åsgrim fortsatte:

»Jag har bragt Gissur hvite in i målet. Jag sporde honom till råds hur vi borde gå till väga.»

»Godt», sade Kåre, »hvad rådde han till?»

»Hans råd var», mälte Åsgrim, »att vi skulle hålla oss lugne, tills våren kom, då rida öster ut och reda till mål mot Flose om Hälges dråp, hemifrån instämma naboar till tinget, lysa där brandmålet och tillkalla samme naboar att vitna inför rätten. Jag sporde Gissur hvem som skulle åtala dråpet och han sade att det borde Mård göra, vare sig det likade honom eller icke. »’Mest’», sade Gissur, »’skall det tynga på honom, ty hittills har han tett sig högst nedrigt i hvart enda mål. Kåre skall ock visa sig mäkta vred, då han råkar Mård. Genom slikt och annat, jag månde leta ut, skall han nog drifvas till att åtaga sig dråpmålet.’»

»Vi skola fara fram efter dina råd», sade Kåre, »emedan de stå oss till buds och du vill leda.»

Om Kåre förtäljes att han ej kunde sofva om nätterna, Åsgrim vaknade en natt och hörde att Kåre var vaken. Han sporde:

»Det går nog trögt med sömnen om nätterna?»

Kåre kvad en visa:

»Ljuda för mitt öra
Jämt min husfrus böner.
Ej i nätter långa
Lyktas får mitt öga,
Alt se‘n mordbrandsflocken
Flammor slog kring Nial.
Sorgediger höstnatt
Sent ur minnet viker.»

Om ingen talade Kåre så ofta som om Nial och Skarpheden. Aldrig okvädade han sine ovänner och aldrig lät han ett hot höras.

130

Floses dröm.

En natt hände sig på Svinafjäll att Flose jämrade sig i sömnen. Glum Hildesson väkte honom, men länge dröjde det, innan han fick honom vaken.

»Kalla hit Ketil från Mark», sade Flose.

Ketil kom strax.

»Jag vill säga dig en dröm, jag hade», mälte Flose.

»Låt höra», sade Ketil.

»Jag drömde att jag var på Lomagnups gård. Jag gick ut och såg upp emot fjällklefven. Den öppnade sig och en man trädde ut, svept i getskinn med en järnstaf i handen. Han for ropande och jag hörde honom kalla på mine män, först på några, sedan på andre, och han nämde dem vid namn. Först nämde han Grim röde, min frände, och Årne Kolsson. Så ljöd det för mig så underligt: han ropade på Eyjolf Bölverksson och Ljot, Halls från Sida son, samt sex andre. Därpå var han tyst en stund. Så kallade han på fem män af vår flock och bland dem voro Sigfussönerne, dine bröder. Sedan hördes fem andre mäns namn; den gången nämdes Lambe, Modolf och Glum. Så ropade han på trenne till och sist skallade det: Gunnar Lambesson och Kol Torstensson! Därefter gick han fram till mig. Jag sporde honom om tidender och han sade sig ha sådana att förtälja. Jag frågade hvad han het. Han kallade sig Järngrim. Då jag sport hvart hän han ämnade sig, svarade han: till Altinget. »Hvad skall du där?» frågade jag och han svarade:

»’Först skall jag rödja nabonämder, så rätter och sist kampplats för kämpande.’»

Han kvad:

»’Ofrid här i landet Höjas skall, o kämpe, Falla skall i mullen Månget hjältehufvud, Vida skall bland fjällen Vapendånet rulla, Stridsvarm blod skall skölja Starke kämpalemmar.’»

Han slog sin järnstaf i marken och det vardt ett väldigt brak. Så gick han åter in i fjället, men fasa föll öfver mig. Jag vill nu att du säger hvad du tror min dröm tydde på.»

»Mig anar», sade Ketil, »att de äro dödsens, alle som nämdes. Därför synes mig rådligast att vi ej förtälja den drömmen för någon.»

Flose menade ock att det vore det bästa.

Vintren led nu fram, tills det var ute med julen. Flose talade då till sine män:

»Min mening är att vi nu må draga hemifrån, ty det tyckes mig, som kunde vi ej längre sitta i ro. Skola vi nu fara ut att bedja om bistånd och sannas skola mina ord till eder, att vi månde falla mången till fota, förr än ände varder på dessa mål.»

131

Floses färd till Östfjärdarne.

De gjorde sig redo att fara hemifrån. Flose var i strumpbyxor, ty han ärnade draga å stad till fots; han visste att då skulle de andre finna det mindre mödosamt att gå.

De gingo i fem dagar, tills de nådde Tvättå, där Sido-Hall bodde. Flose var gift med hans dotter Stenvör. Han tog mycket väl emot dem.

»Jag vill bedja dig, svärfader», sade Flose, »följa mig till tings med alle dine tingmän.» Han svarade:

»Nu har det ordet sannats, att länge glädes icke hand öfver hugg. Och samme män i din flock, som nyss äggade till den värsta gärning, hänga nu hufvndet, då dådet är fullbordadt. Men all den hjälp, jag kan, är jag skyldig att lämna dig.»

»Då det nu så står, hvad råder du mig till?» sporde Flose.

»Du skall fara», svarade Hall, »helt norr ut till Vapnafjärden och bedja om hjälp hos alle höfdingar. Och skall du nog behöfva alle deras bistånd, förr än tinget är ändadt.»

Flose hvilade sig där i tre dagar. Så gick han öster ut och kom till gården Hödalarne i Breddalen, där Hallbjörn starke bodde. Hans hustru var Oddny, Sörle Brodd-Hälgessons syster. Flose fick god välkomnad. Hallbjörn sporde honom om mångt från branden och Flose förtalde alt på det nogaste.

Hallbjörn frågade hur långt han aktade sig norr ut i fjärdarne. Flose svarade att han tänkte gå till Vapnafjärden. Han tog af bältet en penningpung, som han böd Hallbjörn. Han tog emot den, fast han sade sig ej hafva gåfvor att fordra af Flose.

»Likväl ville jag veta hur jag bäst skulle löna dig», sade han.

»Penningar behöfver jag ej», genmälte Flose, »men jag ville att du rede till tings med mig och stödde mina mål, fastän jag icke har att tälja mågskap eller frändskap med dig.»

»Jag lofvar», sade Hallbjörn, »att rida med dig till tings och stå i dessa mål vid din sida, som vore du min broder.»

Flose tackade honom. Dädan gingo de öfver Breddalsfjärden till Ramnkelstad, där Ramnkel Toresson bodde. Flose vardt gästvänligt mottagen. Han bad Ramnkel rida med till tinget och lämna sin hjälp, men denne drog sig länge undan. Till sist lofvade han likväl att hans son Tore skulle rida å stad med alle deras tingmän och gifva samma hjälp som samtingsgodarne. Flose tackade, bröt upp och gick till Bärsesstad. Där bodde Holmsten Spak-Bärsesson. Han tog mycket godt emot Flose. Denne bad om hans hjälp. Holmsten svarade att Flose för länge sedan förtjänat hans bistånd.

De drogo till Valtjufstad, där Sörle Brodd-Hälgesson bodde. Han ägde Tordis, dotter af Gudmund mäktige på Madrovallarne. De mottogos gästfritt. Om morgonen slog Flose fram att Sörle skulle rida med till Altinget och böd honom penningar.

»Jag tvekar», sade Sörle, »så länge jag ej vet på hvilken sida min svärfar Gudmund mäktige står och honom tänker jag stödja, hvar hälst han ställer sig.» Flose genmälte:

»Af dina svar märker jag att du lyder kvinnovälde.»

Han reste sig upp och böd följesmännen taga sina kläder och vapen. Därpå gåfvo de sig bort utan att där hafva funnit något bistånd.

De tågade nedanför Lagarfljot och öfver heden till Njärdvik. Där bodde bröderne Torkel fullspak och Torvald, Ketil tryms söner. Deras moder het Yngvild. Flose mottogs gästfritt. Han lade fram för bröderne sitt ärende och bad dem om hjälp. De vägrade, tills han gaf dem hvardera tre mark i silfver. Då gåfvo de med sig. Yngvild, deras moder, stod bredvid, då de lofvade altingsridten, och grät.

»Hvi gråter du?» sporde Torkel.

»Jag drömde i natt», svarade hon, »att din broder Torvald stod i röd kjortel och den syntes mig sitta så stram som vore den sömmad vid honom. Han var i röda strumpor, omsnodda med grofva band. Det var mig en led syn, då jag visste att han hade det så plågsamt och jag icke kunde hjälpa honom.»

De skrattade och sade det vara fjolligt tal och skulle hennes pladder icke hindra deras tingsridt. Flose tackade dem hjärtligt och drog så till Vapnafjarden.

De kommo till Hof, där Bjarne Brodd-Hälgesson bodde. Han tog med öppna armar mot Flose. Denne böd honom penningar för att få honom med i sin flock.

»Aldrig förr», svarade Bjarne, »har jag för mutor sålt min gäfhet eller min hjälp. Men som du nu är nödstäld för följe, skall jag visa dig en väntjänst och rida med dig till tinget och hjälpa dig, som hulpe jag min broder.»

»Af oss två blir det då jag, som ensam står i skuld», sade Flose, »men äfven det kunde jag af dig vänta.»

Dädan gingo de till Krossaviken. Där bodde Torkel Getesson, af gammalt en god vän till Flose. Flose sade honom sitt ärende och han svarade att han skulle lämna det stöd, han rådde öfver, och ej träda ifrån hans mål. Torkel gaf vid afskedet Flose goda gåfvor.

Flose drog söder ut ifrån Vapnafjärden upp i Fljotsdalshäradet. Där gästade han å nyo Holmsten Spak-Bärsesson på Bärsesstad. Flose sade honom att alle tagit sig väl af hans ärende utom Sörle Brodd-Hälgesson. Holmsten menade det vara därför, att Sörle var en stillsam man. Flose fick goda skänker, fortsatte så sin vandring och slöt den ej, förr än han nådde Tvättå. En half månad stannade han där hos sin svärfader Hall och hvilade ut sig med sine män. Han sporde hvad Hall nu ville råda till och hur han vidare skulle ställa med målet eller förhålla sig.

»Mitt råd är», svarade Hall, »att du blifver hemma i din gård med Sigfussönerne; men de må sända folk hem att styra om sina bon. Hem till ditt faren I alle på en gång och då I sedan riden till tings, riden I alle i sluten flock och spriden eder icke. På vägen till tinget må Sigfussönerne se in till sina hustrur. Jag och min son Ljot skola ock draga till tings med alle våre tingmän och lämna dig den hjälp, det står i min makt att gifva.»

Flose tackade honom. Han leddes ut med goda gåfvor. Därpå drog han från Tvättå väster ut till Svinafjäll. Han stannade hemma det öfriga af vintren och om sommaren, tills tingstiden var inne.

132

Mård varder åklagare.

En dag redo Kåre Sölmundsson och Torhall Asgrimsson till Mossfjäll att träffa Gissur hvite. Han tog med öppna armar mot dem. De stannade där i lång tid.

En gång, då talet föll på branden å Bärgtorshvål, nämde Gissur det en stor lycka, att Kåre kommit undan.

Då kom den visan Kåre på läppen:

»Ej från frändeflocken
Fröjdefull jag rände.
Vred jag tvangs ur huset,
Vrok en brand i hopen,
Medan bålet rök om
Raske Nialssöner.
Kvar i minnet stånde
Kvad, som sorgen gömmer.»

Gissur sade:

»Ingen undre öfver att du håller det i minne. Denna gång vilja vi ej tala mer härom.»

Kåre sade det han nu aktade att rida hem.

Gissur mälte:

»Jag vill nu fritt och öppet rådpläga med dig. Du skall icke rida hem, men bort skall du draga och rida öster ut till Öfjällen att träffa Torger skårger och Torlef kråk. De äro rätte målsägare och därför skola de med sin broder Torgrim store rida med dig väster ut till Mård Valgårdsson. Det bud bringar du honom från mig, att han skall åtaga sig dråpmålet efter Hälge Nialsson emot Flose. Säger han ett enda ord emot, skall du fara upp som kunde du ej styra din vrede men tänkte på att som fortast drifva yxan i hans hufvud. Dess utom mäler du honom min vrede, om han visar sig trög. Du skall säga honom att jag ärnar taga från honom min dotter Torkatla och låta henne vända hem till sin fädernegård. Det skall han icke kunna tåla, ty han älskar henne som ögonen i sitt hufvud.»

Kåre tackade honom för råden men nämde intet ord om hjälp och följe, ty han tänkte att Gissur skulle i detta som i annat vara honom en vän.

Dädan red Kåre öster ut till Holt. Torger fägnade dem hjärtligt. Han förtalde dem om Floses färder och hvad hjälp honom lofvats i Östfjärdarne. Kåre sade att man icke kunde undra öfver om han sökte sig hjälp, så mycket som han ägde att svara för. Torger sade:

»Dess bättre, ju trotsigare de träda upp emot oss.»

Kåre sade Torger Gissurs råd.

Sedan redo de väster ut tiil Rangåvallarne och kommo till Mård Valgårdsson. Han tog väl emot dem. Kåre bragte honom hans svärfader Gissurs budskap. Mård drog på svaret och sade att det vore värre att lagsöka Flose allena än tio andre. Kåre genmälte:

»Du skickar dig just så som han väntat, ty alt är dig illa gifvet -- du har hvarken mans mod eller mans hjärta. Men så skall ock det komma öfver dig, som du förtjänar: Torkatia skall fara hem till sin fader.»

Hon gjorde sig strax färdig och sade att hon länge varit beredd på att skiljas vid Mård. Mård skiftade med ens hug och tal. Han bad dem lägga af vreden och han tog emot målet.

»Nu har du tagit emot målet»» sade Kåre; »för det nu oförskräkt, ty ditt lif hänger därpå.»

Mård svarade att han skulle lägga all sin hug på att göra detta väl och manligt.

Mård stämde till sig nio åboar. De voro alle naboar till dråpstället. Han tog Torger i handen, nämde sig två vitnen och öfvertog målet på öfligt vis. Sedan lyste han inför vitnen Flose saker till öfverfall på Hälge Nialsson och saker till det sår, som Hälge fick bane af. Inför vitnen manade han så alle nio åboarne till altingsridt att där som nabonämd bära vitnesbörd om öfverfall och sår.

Mård sade:

»Nu är målet redt till som I begärden. Vill jag nu bedja dig, Torger skårger, att du gästar mig, då du rider till tings, på det vi bägge må rida samman med våre flockar och hålla som bäst till hopa. Min flock skall stå ridfärdig, så att vi kunna vara framme vid tingets början, och i alt skall jag vara eder trogen.»

De voro väl till freds med alt detta. Det vardt med ed fäst, att ingen skulle skilja sig från den andre, förr än Kåre det ville, och att en hvar af dem skulle våga sitt lif för den andres.

De skildes med vänskap och stämde möte med hvarandra på tinget.

Torger red öster ut till baka, Kåre väster ut öfver åarna. Han kom till Åsgrim på Tunga, Åsgrim tog emot honom med stor fägnad.

Kåre nämde honom alla Gissurs råd och målets tillredning.

»Af honom kunde jag vänta», sade Åsgrim, »att han skulle visa sig som en ädel man. Så har han ock nu trädt fram.» Han sporde:

»Hvad tidender har du öster ifrån om Flose?»

Kåre svarade:

»Han for helt öster ut till Vapnafjärden och nästan alle höfdingar hafva där lofvat honom hjälp och altingsridt. Han väntar sig ock bistånd af Reykdöler, Ljusvatningar och Öxfjärdingar.»

De talade länge samman.

Nu lider det fram till altingstid.

Torhall Åsgrimsson fick värk i sin fot, så att den ofvan antkeln svullnade upp och vardt tjock som ett kvinnolår. Han kunde icke gå utan staf.

Han var en storvuxen och handfast man, med svart hår och mörk hy, lugn i talet och dock hastig till sinnes. Han var en af de tre lagfarnaste männen på Island.

Nu kom tiden, då man skulle rida hemifrån till tings. Åsgrim sade till Kåre:

»Du skall vara framme, då tinget börjar, och tälta våra bodar samman med min son Torhall. Dig skall han följa, ty du skall föra honom bäst och varsammast fram, enär han är fotlam. Hans hjälp komma vi mest att behöfva på detta ting. Tjugo andre män skola rida med eder.»

Därefter gjorde de sig ridfärdige.

De redo till tings och tältade sina bodar och satte alt i godt skick.

133

Floses gästning på Tunga.

Flose red öster ifrån med de hundra man, som varit med vid branden. De redo, tills de kommo till Fljotslid. Sigfussönerne sågo där till sine gårdar och dröjde hemma en dag öfver. Om kvällen redo de alle väster ut öfver Tjurså och sofvo där om natten. Om morgonen bittida stego de till häst och redo vidare fram. Flose mälte till sine män:

»Nu skola vi rida till dagvard hos Åsgrim Ellidagrimsson på Tunga och trotsa honom.»

Detta tyktes dem ett dråpligt förslag. De satte af till Tunga.

Åsgrim stod ute med någre man. Från husen såg man flocken, strax den kommit inom synhåll.

»Det månde vara Torger skårger», sade männen.

»Det tror jag ingalunda», svarade Åsgrim, »ty desse draga fram med skratt och stoj, men sådane fränder till Nial som Torger skola ej skratta, förr än branden något hämnats. Jag skall gissa på annat, fast I må hända finnen det otroligt. Jag menar att hit nalkas Flose och hans mordbrännare och komma de för att retas med oss. Skola vi nu alle gå in.»

De gingo in. Åsgrim lät fäja i huset, hänga upp väggbonaden, sätta fram borden och bära mat på dem. Han lät sätta försäten längs med bänkarne kring hela stugan.

Flose red in på tunet och böd sine män stiga af hästarne och gå in. De hoppade af och trädde med Flose in i stugan. Åsgrim satt på tvärbänken. Flose mönstrade bänkarne och såg att det var till reds, alt hvad man behöfde. Åsgrim gaf dem ingen hälsning.

»Borden äro satta fram», sade han till Flose, »att de, som äro matlystne, må kunna mättas.»

Flose satte sig till bords med hela sitt följe. Sina vapen lade de upp pä brädväggen. De, som ej fingo plats uppe på bänkarne, slogo sig ned på försätena. Framför platsen, där Flose satt, stodo fyra män väpnade, medan man åt.

Åsgrim teg under måltiden och var så röd som blod att se på.

Då de voro mätte, togo kvinnor af borden och andra kommo in med handvatten. Flose gjorde sig ej mer brådt än vore han hemma. Där låg en huggyxa i hörnet af tvärbankett. Den grep Åsgrim med bägge händer, sprang upp på bänken och höjde den till hugg mot Floses hufvud. Glum Hildesson såg det, for upp, fattade i yxan framom Åsgrims händer och vände vigt äggen mot honom, ty Glum var mäkta handfast. Då sprungo männen upp i mängd och ville rusa på Åsgrim. Men Flose böd att ingen finge göra honom men.

»För hårdt», sade han, »hafva vi frestat honom. Han gjorde ej annat än hvad han ägde rätt till. Och visade han oss att han var oförvägen.» Han vände sig till Åsgrim:

»Här skiljas vi nu med hela pannor, men vi träffas på tinget och taga där fatt på målen, oförändrade.»

»Så göra vi», svarade Åsgrim. »Och skulle jag önska att ert öfvermod något satte sig, då det tinget är ute.»

Flose svarade intet. Därpå gingo de ut, stego till häst och redo bort. De nådde fram till Lögarvattnet, där de stannade natten öfver. Om morgonen redo de fram till Betevallarne, där de läto hästarne beta. Månge flockar slöto sig där till dem. Hall från Sida och alle från Östfjärdarne kommo. Flose tog glad emot dem, förtalde dem om sina färder och om sitt vidskifte med Åsgrim. Månge rosade detta och sade att slikt var raskt gjordt. Då mälte Hall:

»Jag har en annan mening, ty mig synes det ett dåraktigt påhitt. Nog hade de kommit i håg hvad de alt fått tåla, äfven om de ej å nyo mints därom. Men stort ansvar bära de män, som så hårdt pröfva andre.»

Och det märktes nog på Hall, att detta syntes honom för mycket.

Dädan redo de alle till samman, tills de kommo till Öfre vallarne. Här fylkade de sitt folk och redo sedan ned på tinget. Flose hade låtit tälta Byrgesboden, innan han red till tings. Men männen från Östfjärdarne redo till sina bodar.

134

Torger skårger och hans följemän komma till tinget.

Nu har sagan att nämna det Torger skårger red öster ifrån med mycket folk. Hans bröder Torlef kråk och Torgrim store voro med honom. De redo till Mård Valgårdsson på Hof och bidade där, tills han var färdig att följa. Mård hade bådat samman alle sine vapenföre män. Och man kunde ej se annat än alt han var i allo fullt att lita på. Så redo de, tills de kommo väster ut öfver åarna. Här inväntade de Hjalte Skäggesson och länge hade de ej töfvat, då han kom. Gladt hälsade de honom och alle redo de sedan till samman till Reyker i Biskopstunga, där de väntade på Åsgrim Ellidagrimsson. Han slöt sig där till dem. De redo väster ut öfver Broån. Åsgrim förtalde alt om Floses gästning. Torger utbrast:

»Önska skulle jag att vi finge deras mandom pröfvad, innan tinget ändas.»

De kommo till Betevallarne. Här möttes de af Gissur hvite med en mäkta manstark skara. De gåfvo sig i långt samtal med hvarandra. De redo sedan till Öfre vallarne, fylkade där alt sitt folk och redo ned på tinget.

Flose och alle hans man lupo till sina vapen och nära var att flockarne här stött samman, men Åsgrim och hans följesmän undveko all strid och redo fram till sina bodar. På tinget var nu ro den dagen, så att de ej hade något med hvarandra att skaffa. Höfdingar från landets alle fjärdingar voro komne och aldrig hade i mannaminne så mycket folk flockats på tinget.

135

Eyjolf Bölverksson.

En man het Eyjolf Bötverksson. Han var högt ansedd och var nu en af de tre lagfarnaste männen på Island. Han var frid att se, stor och stark och det yppersta höfdingeämne. Han var penninglysten som alle hans ättmän.

En dag gick Flose till Bjarne Brodd-Hälgessons bod. Han togs af Bjarne mot med öppna armar och satte sig ned vid honom. De talade samman om hvarjchanda.

»Hvad råd skola vi nu taga?» sporde Flose. Bjarne svarade:

»Lätt varder ej att hitta det, som duger. Rådligast synes det mig att äska hjälp, ty de samka stor styrka. mot eder. Jag vill äfven spörja dig, Flose, om i eder flock någon dugande lagkarl finnes, ty I hafven blott två utvägar for eder. Den ene är att söka få förlikning och den är mycket god. Den andre är att med lag försvara sig, så vida värn for eder kan finnas i lagen. Väl skall det då heta att I trotsen lag och rätt, men likväl menar jag att I skolen hålla er till den utvägen, då I förut farit så öfvermodigt fram, ty nu höfves det eder icke att vekna.»

Flose svarade:

»Du sporde mig om lagfarne män och jag vill strax säga dig att af dem hafva vi ingen i vår flock. Den ende skulle vara Torkel Getesson, din frände.»

»Honom skola vi ej räkna», sade Bjarne, »Om han också är lagklok, är han dock mycket försigtig. Och ingen må tänka på att sätta honom som skottskifva för sig. Men han skall följa dig så som den bäste i din, ty han är en tapper man. Jag vill ej dölja för dig att den man drager död öfver sig, som för fram värn för mordbrandsmålet. Bättre unnar jag min frände Torkel och därför nödgas vi att se oss om efter en annan.»

Flose sade att han icke kände hvilke de störste lagkarlarne voro.

»Här är en man», svarade Bjarne, »som heter Eyjolf Bölverksson. Han är den lagslugaste i Västfjärdingen. Väl kommer man att fägna honom med vacker lön, om det skall lyckas få honom med i målet, men det skola vi icke se på. Väpnade skola vi ock gå till alla tingsmöten och vara väl på vår vakt, men vi skola ej lyfta vapnen mot dem, så vida vi icke nödgas att hålla dem från lifvet. Jag skall nu gå med dig och äska hjälpen, ty mig tyckes som kunde vi ej längre töfva i ro.»

De trädde ur boden och gingo till Öxfjärdingarne. Bjarne talade med Lyting, Bläing och Roe Arnstensson och han fick fort af dem hvad han begärde. Därpå gingo de hän till Kol, Vigaskutas son, och Eyvind Torkelsson, Åskel godes sonson. De bådo dem om hjälp. Länge gjorde de undanflykter, men till sist togo de emot tre mark i silfver och gingo med i målet. Sedan gingo Flose och Bjarne till Ljusvatningarnes bod och dröjde där en stund. Flose bad dem om hjälp. Men de voro mycket tröge och ogene. Han sade då med mycken vrede:

»I ären usle karlar. Hemma i häradet ären I snikne och vrånge och på ting viljen I ej vara någon till hjälp, fast man kräfver det af eder. Det skall läggas eder hårdt till last och skall skaffa eder tadel på tingen, om I ej minnens de smädelser. Skarpheden slungade mot eder, Ljusvatningar.»

Sedan talade han sakta med dem, böd dem silfver för hjälpen och lockade dem så med fagra ord. Till sist lofvade de hjälp. Nu blefvo de så ifrige, att de sade sig skola slås for honom, om det så behöfdes.

Bjarne sade till Flose:

»Godt att vara din like, Flose. Du är en stor höfding, käck och oförständ och du väger icke pä orden.»

De drogo bort och gingo väster ut öfver Öxarån och så till Ladboden. De sågo mycket folk utanför boden. Där stod en man med skarlakanskappa öfver skuldrorna, gullband om pannan och en silfversirad yxa i handen. Bjarne sade:

»Här bär det väl till. Där är han, Eyjolf Bölverksson, om du vill träffa honom, Flose.»

De trädde hän tiil Eyjolf och hälsade honom. Han kände strax Bjarne och tog godt mot honom. Han tog Eyjolf under armen och förde honom upp till Almannagjå. Bjarnes och Floses män följde, så ock Eyjolfs. Dem böds att stanna uppe pä klyftväggen och därifrån hålla vakt. Flose gick med de andre, tills de komma dit, där vägen går ned till öfre klyftan. Han menade att här vore det godt att sitta, ty man kunde se sig vida omkring. De satte sig ned. Till samman voro de fyra och icke flere. Bjarne sade till Eyjolf:

»Dig äro vi komne att träffa, vän, ty starkt tarfvas oss din hjälp.» Eyjolf svarade:

»Här är nog af dugande män på tinget och lätt kunnen I finna dem, som mäkta gifva eder mycket bättre hjälp än jag.»

Bjarne sade:

»Det är icke så. Mycket äger du, hvari du kan mäta dig med tingets ypperste män -- det först, att du äf ättstor som alle de, hvilka stamma från Ragnar lodbrok. Därtill hafva dine förfäder jämt haft med stormål att skaffa vida om på tingen och hemma i häradet och ständigt med ära gått från dem. Därför hålla vi nu före att du ock varder segersäll i målen.»

»Du talar väl, Bjarne», sade Eyjolf, »men mycket torde jag ej taga till mig af det, du sagt.»

»Icke tarfvas oss här att gå omvägar», sade Flose. »Vi vilja bedja dig hjälpa oss i våra mål. Du skall gå med oss för rätten, se till hvad värn oss kan gifvas och föra det fram å våre vägnar och stå oss bi i alt, som på tinget faller före.»

Eyjolf sprang vredgad upp och sade att ingen skulle tänka på att locka honom fram och själf krypa bakom hans rygg, då intet eljes droge honom därtill.

»Ser jag nu ock», sade han, »hvart I villen hän med edert fagra tal.»

Hallbjörn starke grep i honom och satte honom ned emellan sig och Bjarne.

»Trä faller icke för första hugg, vän», sade han; »sitt nu först här hos oss.»

Flose drog en gullring af sin arm och sade:

»Denna ring vill jag gifva dig, Eyjolf, för vänskap och hjälp och så visa dig att jag menar ärligt. Den ringen höfves dig dess mer att taga, som här på tinget ingen finnes, den jag skänkt en sädan gåfva.»

Ringen var så stor och god och väl gjord, att den ägde värde af tolf hundraden i brunfärgad vadmal.

Hallbjörn drog den på Eyjolfs arm. Eyjolf sade:

»Likast är att jag nu tager emot ringen, då du visar dig så hedersam. Kan du ock trösta på att jag skall åtaga mig värnet och göra hvad här tarfvas.»

Eyjolf och Flose stodo upp och gåfvo hvarandra handslag. På laga vis tog nu Eyjolf emot svaromålet och förband sig att för fjärdingsrätt och femterätt åklaga motparten, i fall han gåfve hugg på sig.

Eyjolf sade:

»Nu har jag tagit emot målet, som I begärden. Dock vill jag att I i förstone tigen med detta. Och kommer målet inför femterätt, skolen I mest vakta er för att säga det I skaffat er hjälp med guld.»

Flose reste sig upp, så ock Bjarne och de andre. Bjarne och Flose gingo hvar till sin bod, men Eyjolf gick till Snorre godes och satte sig ned hos honom.

De talades vid om hvarjehanda. Snorre grep Eyjolf om handen, strök upp ärmen och såg att han hade en tung gullring därunder.

»Är den ringen köpt eller gifven?» sporde Snorre.

Eyjolf blef med ens tyst och målet tröt honom.

»Grant ser jag», sade Snorre, »att du alt fått den till skänks. Måtte den ringen icke varda dig till bane.»

Eyjolf sprang upp, gick bort och gaf ej ett ord till svar.

Då Snorre såg honom raskt fara upp, sade han:

»Tvifvels utan får du, då tinget lyktats, veta hvad gåfva du tagit emot.»

Eyjolf gick till sin bod.

136

Åsgrim och Gissur äska hjälp.

Nu har man att förtälja att Åsgrim Ellidagrimsson och Kåre Sölmundsson trädde samman med Gissur hvite, Hjalte Skäggesson, Torger skårger och Mård Valgårdsson. Åsgrim tog till orda:

»Här tarfvas ej att hviska, ty de män, som här äro till städes, kanna hvarandras trohet. Jag vill nu spörja eder om I veten något om Floses rådstag. Mig synes att vi nu ock måste taga vårt besluta.» Gissur hvite svarade:

»Snorre gode sände en man till mig och lät säga mig att Flose skaffat sig god hjälp af Nordländingarne. Snorres frände Eyjolf Bölverksson hade af någon fått en gullring, den han for lönligen med. Snorre sade som sin tanke att Eyjolf Bölverksson visst vore bestämd till att föra fram försvaret och vore för den skull ringen honom gifven.»

De blefvo alle enige om att det så förhölle sig.

Gissur mälte:

»Mård Valgårdsson har åtagit sig det mål, som torde tyckas alle vådligast -- han skall åtala Flose. Nu vill jag att I skiften emellan er de öfriga käromålen, ty snart är tiden inne att lysa dem på lagbärget. Vi månde ock behöfva att söka oss hjälp.»

»Det skola vi ock», svarade Åsgrim, »men vi vilja bedja dig göra oss följe, dä vi äska den.»

Gissur lofvade det.

Han valde ut till följe de klokaste männen i flocken, Hjalte Skäggesson, Åsgrim, Kåre och Torger skårger. Gissur sade:

»Nu skola vi först gå till Skafte Toroddssons bod.»

De gingo till Ölvusingarnes bod. Främst gick Gissur hvite, så Hjalte, så Kåre, så Åsgrim, så Torger skårger och sist hans bröder.

De trädde in i boden. Skafte satt på bänken. Då han såg Gissur hvite, stod han upp emot honom och hälsade honom och dem alle välkomne. Han böd Gissur sitta bredvid sig. Gissur satte sig ned. Han vände sig till Åsgrim:

»Nu skall du ställa till Skafte en bön om hjälp, men jag skall sedan foga till hvad mig synes.»

Åsgrim sade:

»Hit äro vi komne, Skafte, för att hos dig söka hjälp och följe.» Skafte svarade:

»Sist syntes jag eder ogen, då jag ej ville besvära mig med edra vanskliga mål.»

Gissur mälte:

»Nu gäller det något annat. Här skall åtal väckas efter Nial bonde och Bärgtora, hans husfru, som bägge bränts saklösa inne, och efter Nials trenne söner och månge andre gode män. Aldrig skall du kunna vägra dine fränder och mågar din hjälp.»

Skatte genmälte:

»Då Skarpheden sade till mig att jag själf smort in mitt hufvud i tjära och ristat upp en jordremsa åt mig och blifvit så rädd, att jag låtit Torolf Loftsson från Eyrar bära mig ut på sin skuta bland sine mjölsäckar och skeppa mig hit till Island, då for det mig i sinnet, att jag aldrig skulle vara med om något åtal efter den mannen.»

»Slikt bör man icke nu minnas», sade Gissur, »ty han, som sade detta, är nu död. Och nog vill du lämna mig hjälp, om du också ej vill göra det för andres skull.»

»Detta mål kommer icke dig vid», svarade Skafte, »om du ej själf vill slå dig i hop med dem.»

Gissur vardt vred och sade:

»Olik är du din fader, ty fast han ej alltid var att lita på, halp han dock, när mest det tarfvades.»

»Vi äro oliksinte, mälte Skafte. »I bägge tycken er ha öfvat stordåd, du Gissur, då du gjorde af med Gunnar pä Lidarände, och Åsgrim, då han dräp sin fosterbroder Gök.»

»Af tu ting förebrås man gärna det värsta», genmälte Åsgrim. »Men månge månde mena att jag ej drap Gök förr, än jag var nödd. Urskuldas kan du för det du ingen hjälp vill gifva, men aldrig for det nid, du slungat emot oss. Önska skulle jag att du finge, då tinget är ute, af dessa mål den värsta smälek och att ingen bot toge den skammen af.»

Gissur och de alle reste sig upp och gingo ut. De gingo till Snorre godes bod.

De trädde in. Snorre satt på bänken. Han kände strax männen, stod upp emot dem, bad dem alle vara välkomne, och gaf dem plats bredvid sig. De sporde hvarandra om gängse tidender. Åsgrim sade till Snorre:

»Jag och min frände Gissur äro hit komne att bedja dig om hjälp.» Snorre gode svarade:

»Skäl har du till den bönen, då åtal skall föras efter slike skyldemän som dine. Många gagneliga råd togo vi emot af Nial, om ock få det minnas nu. Men jag vet icke hvad for hjälp I menen eder bäst behöfva.»

»Mest nödstadde äro vi», svarade Åsgrim, »om vi komma att slås här på tinget.» Snorre sade:

»Så är det ock; mycket äfventyren I då. Det är ock troligast, att I med hetsighet kommen att åklaga och så skola de ock värja sig. Ingen skall göra den andre rätt. Och slikt skolen I icke tåla af dem. Så kasten I eder öfver dem och det är också bästa rådet för eder, ty de vilja betala eder med skam för manskada och med vanära för frändefall.»

Det märktes grant, att Snorre ville på alt vis ägga upp dem. Gissur sade:

»Du talar väl, Snorre. När mest står på spel, visar du dig städse bäst och storsintast.»

»Jag vill veta», sade Åsgrim, »hvad du vill hjälpa oss med, om det så går som du säger.»

»Jag skall göra eder ett vänstycke», svarade Snorre, »som all eder ära skall bero af. Men jag vill ej gå med eder infor rätten. Kommen I i kamp på tinget, så anfallen dem icke, om I ej alle hafven fullt mod att slås, ty väldige kämpar stå emot eder. Blifven I så öfvermannade, skolen I låta slå eder hitåt, ty jag skall då här hafva hela min hop fylkad och vara redo att hugga in med eder. Men varder det så, att de

vräkas undan, tänker jag att de ärna löpa att få sig en försvarsplats i Almannagjå. Och nå de dit, kommen I aldrig åt dem. Nu skall jag åtaga mig att fylka min flock och spärra dem vägen dit. Men taga de sedan flykten norr eller söder ut med Öxarån, ärna vi icke sätta efter dem. Och när I så slagit ned en del af dem, dock ej flere än att I mäkten reda ut böterna utan att nödgas gå från godord och härad, då skall jag springa till med alle mine män och skilja eder åt. Skolen I då på mitt bud hålla upp med fäjden, i fall jag gör hvad jag här lofvat.»

Gissur tackade honom väl och sade att hvad han tänkt ut, det vore det bästa för dem alle.

Sedan gingo de alle ut ur boden.

»Hvart hän skola vi nu gå?» sporde Gissur.

»Till Madrovallamännens bod», sade Åsgrim.

De foro dit.

137

Hos Gudmund mäktige.

Då de kommo in i boden, sågo de Gudmund mäktige, där han satt och talade med sin fosterson Einar Konalsson, en mäkta klok man.

De trädde fram för Gudmund. Han tog vänligt emot dem och lät rödja rum åt dem i boden, att de alle skulle kunna sitta. De sporde hvarandra om tidender, Åsgrim sade:

»Fritt skall här talas till dig, Gudmund; hit äro vi komne for att bedja dig stå oss oryggligt bi.»

»Hafven I alt talat med någre höfdingar?» sporde Gudmund.

De svarade att de talat med Skafte Toroddsson och Snorre gode och de sade honom i tysthet huru hvar af dem tett sig. Gudmund mälte:

»Förre gången visade jag mig föga storsint, då jag var ogen emot eder. Nu skall jag vara så mycket mer redobogen, som jag då var otjänstfärdig. Jag skall gå med eder till rätten med alle mine tingmän, understödja eder i alt och slås samman med eder, om så behöfves, och värja edert lif med mitt eget. Det skall varda Skaftes lön, att Torsten hålmun, sonen hans, skall kämpa i vår flock. Denne skall icke drista sig till annat än hvad jag vill, då han till äkta har min dotter Jodis. Så skall Skafte skynda å stad att skilja oss åt.»

De tackade Gudmund väl och talade sedan länge lönligen med honom. Han bad dem ej gå inför fiere höfdingar, ty det skickade sig föga för slike män.

»Hällre skola vi», sade han, »våga slaget med den styrka, vi alt hafva. I skolen gå väpnade till alla tingsmöten men därför icke slås, förr än tiden kommer.»

De gingo ut alle och drogo hem till sina bodar. I förstone visste blott få män detta. Det led med tinget.

138

Målen lysas.

En dag drog man till lagbärget. Höfdingarne hade stält sig så: Åsgrim Ellidagrimason och Gissur hvite, Gudmund mäktige och Snorre gode voro uppe på lagbärget, men Östfjärdingarne stodo nedanför. Mård Valgårdsson stod vid sin svärfader Gissurs sida. Mård var mäkta vältalig. Gissur sade till honom att han skulle lysa dråpmålet och bad honom tala så högt, att en hvar väl kunde höra orden.

Mård nämde sig vitnen och lyste emot Flose dråpmålet efter Nials son Hälge. Han fordrade alt Floses gods förbrutet och honom själf dömd skoggångsman. Starkt sorl gick genom hopen: man sade att Mård talat väl och manligt.

Flose stod helt tyst och mälte ej ett ord, medan Mård talade.

Därpå stod Torger skårger upp och lyste mål emot Glum Hildesson, den man, som satt husen i brand på Bärgtorshvål. Sedan åtalades alle Sigfussönerne och Floses öfrige följesmän. Andre män lyste sedan sina mål. Det var långt lidet på dagen och man gick hem till bodarna.

Eyjolf Bölverksson följde Flose till hans bod. De gingo öster om boden.

»Kan du hitta något till värn för oss?» sporde Flose.

»Intet», svarade Eyjolf.

»Hvad hafva vi då att göra?» frågade Flose.

»Visst stå vi i trångmål», svarade Eyjolf, »men ännu har jag dock råd att gifva. Du skall afhända dig ditt godord och lämna det till din broder Torger. Men själf skall du gifva dig i ting under Åskel gode från Reykjardalen i Nordfjärdingen. Varder detta doldt för dem, skall dem vållas stor skada, ty de skola stämma målet för Östfjärdingens rätt -- det, som nu har att komma inför Nordfjärdingens. Här skola de alt förhugga sig och har man femterättsmål emot dem, om de så taga miste om rätterna. Detta skola vi gripa till men dock i sista hand.»

»Hända kan», sade Flose, »att ringen redan är oss lönad.»

»Icke vet jag det», svarade Eyjolf, »men jag skall göra for eder sådant bruk af lagen, att ingen skall säga det mera kunde väntas. Nu skall du sända bud efter Åskel. Din broder Torger skall strax komma hit och en man med honom.»

Kort efter kom Torger och tog emot Floses godord. Åskel gode infann sig ock. Flose gaf sig då i ting under honom. Inge andre fingo nys om hvad här skedde.

139

Målen inför fjärdingsrätt.

Det led fram med tinget, tills fjärdingsrätterna skulle sättas. Å ömse håll rustade man sig. Man väpnade sig och satte härtecken på hjälmarne.

Torhall Åsgrimsson sade:

»Akten nu väl, fader, att I ej faren för hetsigt fram utan gören alt som rättast. Men fån I vanskligt att reda eder, sänden mig bud strax och jag skall gifva eder råden.»

Åsgrim och de andre sågo på honom. Hans anlete var som blod att se och tårar som hagel trängde fram ur hans ögon. Han bad att få sitt spjut. Det hade Skarpheden gifvit honom och det var ett kostligt vapen.

Då de kommit ut ur boden, sade Åsgrim:

»Icke var Torhall frände lätt i hugen, då han blef efter i boden. Ej vet jag hvad han tager sig före. Nu skola vi sluta oss till Mård Valgårdsson och i förstone låtsa som skötte vi ej om andra mål än hans, ty Flose är oss en bättre fångst än månge andre.»

Åsgrim sande en man efter Gissur hvite, Hjalte Skäggesson och Gudmund mäktige. Så kommo de samman alle. De gingo strax hän till Östfjärdingens rätt. De stälde sig söder om domsplatsen. Norr om den stodo Flose och alle Östfjärdlngarne. Reykdöler, Öxfjärdingar och Ljusvatningar voro ock med honom. Där stod äfven Eyjolf Bölverksson.

Flose lutade sig mot Eyjolf och sade:

»Nu liknar det sig väl för oss och hända kan att det icke går stort annorlunda än du gissat.»

»Håll tyst med det», sade Eyjolf, »längre fram skola vi alt få godt däraf.»

Alle de, som ägde skoggångsmål att föra fram för rätten, lottade om hvem först skulle säga fram sitt mål. Mård fick lotten.

Han förde nu på öfligt vis sitt käromål fram för Östfjärdingens rätt. Han inböd Flose eller den, som åtagit sig hans värn, att jäfva den nabonämd af nio män, som han stämt till tings och alt budit att taga säte borta på åbrinken. Flose och hans män gingo dit, där åboarne sutto. Flose mälte:

»Sigfussönerne torde veta om desse, som hitkallats, äro rätte dråpställesnaboar.»

Ketil från Mark svarade:

»Här är en åbo, som hållit Mård under dopet och här en annan, som är hans skyldeman i tredje led.»

Eyjolf vrok desse bägge män.

Nu ropade alt tingsfolket att målet fordärfvats för Mård. Och alle voro enige om att svaranden hade öfvertaget.

Åsgrim vände sig till Mård:

»Ännu ar icke segren deras, fast det kan synas, som hade de trängt oss till baka. Nu skola vi höra oss för hos min son Torhall och se hvad han råder till.»

En pålitlig man sändes till Torhall. Mannen sade honom noga hur det stod med målet: det såg ut, som hade Flose och Eyjolf gjort nabonämden ogill. Torhall mälte:

»Så mycket orkar jag nog med, att detta icke skall komma att skämma käromålet för eder. Säg dem att de ej må villas af lagvrängningar, ty det är klyftige Eyjolf, som här farit vilse.»

Torhall utlade omständligt hur Mård skulle fara fram. Sändemannen gick till baka. Han sade dem Torhalls råd.

Mård gick därpå till rätten och förklarade Eyjolfs jäf ogiltigt, enär de naboar, han jäfvat, väl hade slägtskap med den, som saken förde, men icke med själfve målsägaren. Han gick hän till naboarne och böd dem, som rest sig upp, sätta sig samt sade dem vara laggille nämdsmän.

Nu ropade alle att Torhall var mäktig i målet och alle voro enige om att käranden hade öfvertaget.

Flose vände sig till Eyjolf:

»Menar du detta vara lag?»

»Visst är det», svarade han, »och mycket hafva vi för visso tagit miste. Vi skola dock göra ett försök till.»

Eyjolf nämde två af naboarne vid namn. Han sade dem vara inhyseshjon och icke bönder och skulle de för den skull ej hafva säte i nämden. Kunde detta vrängas, skulle han bli mäkta förundrad, menade han.

Alle sade att svaranden låg öfver och Eyjolf prisades. Man menade att ingen hade gagn af att mäta sig med honom i lagvett.

En man sändes till Torhall. Denne sporde hvad de vräkte naboarne ägde. Sändemannen svarade att den ene lefde af mjölkboskap och hade kor och mjölkfår, men den andre ägde en tredjedel af den jord, de bodde samman på, och födde sig själf. Bägge ägde de till hopa en eldstad och en fåraherde.

»Det går dem icke bättre nu än förre gången», sade Torhall; »de ha åter förlupit sig. Detta skall jag fort vränga för dem och det, fast Eyjolf ståtat med att det var rätt.»

Han utlade nogsamt for budet hur de nu skulle förfara.

Sändemannen kom till baka och sade Mård och Åsgrim de råd, Torhall lämnat.

Mård gick då fram till rätten och lyste Eyjolfs jäf ogiltigt, enär en hvar, som ägde tre hundraden i land och däröfver eller som lefde af mjölkboskap, hade rätt att sitta i nabonämd.

Då vardt starkt larm och rop och alle sade att Eyjolf och Flose slagits till baka och att käranden nu hade öfvertaget.

Flose sporde Eyjolf:

»Kan detta vara rätt?»

Han svarade att han ej var lagklok nog till att veta det med visshet.

De sände en man hän till Skafte lagsagoman för att spörja om detta vore rätt. Skafte sände det svar till baka, att detta för visso vore lag, fast få ägde vetskap därom.

Eyjolf sporde Sigfussönerne om de andre naboarne. De svarade att fyra af dem voro lagstridigt kallade,

»ty hemma sitta de, som bo dråpstället närmre».

Eyjolf vrok alle fyra naboarne. Därpå böd han de andre fem att träda fram till rätten och nämna sig vitnen på att de ej kunde yttra sig i målet, enär de blott vore fem i nämden men hade att vara nio.

»Alla mål kan Torhall drifva igenom, om han nu kan frälsa detta», sade Eyjolf.

Af alt skönjdes att Flose och Eyjolf au bröstade sig. Det gick från mun till mun, att nu var det ute med dråpmålet och att svaranden hade öfvertaget.

Åsgrim sade till Mård:

»Ännu veta de ej hvad de yfvas öfver, ty ännu är icke min son Torhall åtspord. Nial sade mig det han så lärt min son lagen, att han väl skulle stå som den lagvisaste på Island, om det komme att pröfvas.»

Bud sändes till Torhall. Det sades honom, hur målet nu stod, hur Flose och Eyjolf bröstade sig och menigheten mumlade att målet vore ödt för Mård.

»Väl så», sade Torhall »Men icke vankas dem ära af detta häller.»

Han sade sändebudet att Mård nu hade att lägga ed på att mängden af naboarne lagligen kallats; därmed vore själfva dråpmålet räddadt, men till tre marks bot vore han saker för hvar olaga nämd nabo, fast han ej härför kunde lagsökas förr än på nästa ting.

Sändemannen vände åter och nämde Mård nogsamt alt hvad Torhall sagt. Mård förfor som denne budit.

»Nu är dråpmålet bärgadt», sade han, »och skola våre ovänner ståta med annat än med det, att vi här tagit mycket miste.»

Då vardt högljudt rop, att Mård gick manligen fram i målet, men Flose och hans män med lagknep och vrånghet.

Flose sporde Eyjolf om detta var rätt.

Han sade sig ej veta det visst, men lagsagomannen skulle döma därom.

Torkel Getesson gick å deras vägnar till Skafte Toroddsson och sporde om lagen var med Mård.

»Flere äro nu väldige lagkarlar än jag trodde», sade Skafte, »ty vill du det veta, är detta så rätt i allo, att intet kan sägas däremot. Men jag hade trott mig vara ensam om att känna det lagbudet, nu då Nial är död, ty honom allena visste jag känna det.»

Torkel kom till baks och sade Flose och Eyjolf att detta var lag.

Mård gick då till rätten och böd nabonämden afgifva sin förklaring för eller emot. Nämden trädde fram och en af åboarne gaf förklaringen för dem alle. De andre samtykte enstämmigt. Han nämde Flose saker till lagstridigt öfverfall på Hälge Nialsson och till det sår, som till banesår vardt och Hälge fick bane af.

Mård nämde nu målet laga inledt till doms och böd Flose eller den man, hans sak förde, att träda fram med värnet. Flose sade: »Innerligt fröjdar det mig, Eyjolf, att de nu skola stå där häpne och rådville, när du mäler vårt värn.»

Eyjolf gick tili rätten och förde fram värnet på öfligt vis. Det lydde på att Mård stämt dråpmålet inför Östfjärdingens rätt, då han haft att stämma det för Nordfjärdingens, enär Flose lämnat sitt godord från sig till brodren Torger och gifvit sig i ting under Åskel gode. Han framsade laga förbud mot dom i målet. Därpå lät han domarena döma värnet lagligt.

Åsgrim och de andre förde sedan brandmålen fram för rätten. Dessa häjdades ej och dom skulle nu fällas.

140

Torhalls sista råd.

Åsgrim sände en man till Torhall och lät säga honom hur illa det stod.

»Nu skulle jag varit närmre», sade Torhall, »ty dit hade det icke kommit, om jag varit med. Grant ser jag hvad de hafva före: de ärna stämma eder för femterätten för brott mot tingsordningen. De akta ock att vid fjärdingsrätten få domarena oenige i brandmålen, så att de icke kunna afdömas. Ty nu te de sig så som ville de ej sky något ondt. Hasta till baks och säg dem att Mård skall stämma dem bägge, Flose och Eyjolf, för det den ene gifvit och den andre tagit mutor och så mött inför rätt. Mård skall kräfva half fredlöshet öfver dem. Han skall än en gång stämma dem för det de framfört vitnesbörd om det, som ej rört målet. Låt dem veta att jag säger att den, som i två mål dömts hälft fredlös, är saker att varda skoggångsman. Skolen I först reda till edert käromål, ty då kommen I före med åtal och dom.»

Sändemannen kom åter och sade detta till Åsgrim och Mård.

De gingo strax till lagbärget. Mård följde i alt Torhalls råd. Han stämde Flose och Eyjolf för femterätten.

Därpå gingo Åsgrim och Mård till lagrättan, där femterätten var satt.

Då de lämnat fjärdingarätten, vordo domarena oenige om hvad dom de skulle gifva, ty somlige stodo på Floses sida, andre på Mårds och Åsgrims. Nu måste Flose och Eyjolf bida, tills de stridande domareflockarne sökt på öfligt sätt att enas. Medan de så dröjde, vordo de stämde på lagbärget. Kort efter fingo de veta att så skett.

»I en olycklig stund hafva vi här töfvat», sade Eyjolf, »enär de nu fått stämma före oss. Här har Torhall visat fram sin slughet och visst har han icke i klokskap sin like. Nu äga de att åklaga före oss -- på det hängde alt för dem. Likväl skola vi strax gå till lagbärget och reda till mål emot dem, fast det skall båta oss ringa.»

De gingo till lagbärget och där stämde Eyjolf dem for brott mot tingsordningen. Sedan gingo de till femterätten.

Här förde Mård på laga vis fram de nya käromålen mot Flose och Eyjolf och äskade dom.

Gissur hvite vände sig till Mård:

»Mera har du alt att göra, ty icke hafva fyra domaretolfter rätt att döma.»

Flose sporde Eyjolf:

»Huru skola vi nu reda oss?»

»Det är vanskligt att säga», svarade han; »dock skola vi gifva oss till tåls, ty jag gissar att de skola förgå sig, enär Mård med ens kräfde dom i målen. Men det är så, att de, innan dom fälles, skola vräka sex bland domarena och sedan bjuda oss att vräka sex andre. Detta skola vi vägra och äga de då att själfve göra det. Men här väntar jag att de glömma sig och har därmed alt deras mål fallit, enär endast tre domaretolfter hafva att gifva domen.»

»Vis man är du, Eyjolf», sade Flose, »och få torde vara dig vuxne.»

Mård nämde sex af domarena vid namn och tog dem ut ur rätten. Han böd Flose och Eyjolf taga ut sex andre. Det ville de icke.

Då lät Mård dom falla i målet.

Nu nämde Eyjolf sig vitnen och förklarade domen och alt hvad de vid målen gjort ogiltigt. Detta stödde han därpå, att half fjärde domaretolft gifvit dom, då endast trenne haft att döma.

»Nu skola vi», mälte Eyjolf, »komma fram med våra femterättsmål emot dem och få dem dömde.»

»Svårt grep du här miste, Mård», utbrast Gissur hvite, »då du så förgat lagen. Och är detta en stor olycka. Hvad hafva vi nu att göra, Åsgrim?»

Han svarade:

»Än en gång skola vi sända bud till min son Torhall och se om han än har råd att gifva.»

141

Slag på Altinget. Förlikning.

Snorre gode sporde nu hvad vändning målet tagit. Han gaf sig till att fylka sitt folk nedanför Almannagjå, emellan den och Ladboden, och sade männen hvad de hade att göra.

Sändebudet kom till Torhall Åsgrimsson och inberättade hur det nu stod, att Mård Valgårdsson och de andre med honom skulle dömas straftskyldige och dråpmålet helt falla.

Då Torhall hörde detta, tog det honom så, att han ej kunde få ett ord fram. Han sprang upp, där han satt, grep med bägge händerna spjutet, som Skarpheden skänkt honom, och dref det igenom foten på sig. Hullet och vartappen hängde vid spjutet, ty han skar det ut, och varflöde och blod forsade fram, så att det flöt som en bäck ut efter golfvet. Nu gick han ur boden utan att halta och sprang med slik fart å stad, att sändemannen ej kunde följa honom. Han lopp, tills han nådde femterätten. Där mötte han Grim röde, Floses frände, och i samma stund, de stötte på hvarandra, rände Torhall till honom med spjutet. Det kom i skölden, klöf den i tu och for igenom Grim, så att udden stack ut mellan skuldrorna. Torhall kastade honom död af spjutet.

Kåre Sölmundsson fick se detta och vände sig till Åsgrim:

»Hit är din son Torhall kommen och drap han med ens en man. Stor är skammen, om han ensam skall äga mod att hämnas mordbranden.»

»Det skall ej häller ske», svarade Åsgrim; »störtom oss nu på dem.»

Då for ett väldigt skri genom all hopen och härrop höjdes.

Flose och hans flock vände sig till motvärn. På bägge håll äggades det till kamp.

Kåre Sölmundsson for fram emot Årne Kolsson och Hallbjörn starke. Då Hallbjörn fick se honom, högg han till och måttade efter foten. Kåre tog ett språng i höjden och Hallbjörn högg miste. Så vände Kåre sig mot Årne Kolsson och gaf honom ett hugg. Det tog i axeln, skar sönder skulderblad och nyckelben och gick helt ned i bröstet. Årne föll död med ens till jorden.

Sedan högg Kåre titl Hallbjörn. Hugget kom i skölden, gick ned igenom den och tog af honom stortån. Holmsten slungade sitt spjut mot Kåre, men han grep det i luften och sände det till baka. Det vardr en mans bane i Floses flock.

Torger skårger kom dit, där Hallbjörn starke var. Med ena handen lade han till Hallbjörn så hårdt, att han föll. Han kom med nöd på fötterna igen och snodde sig snabt undan.

Så mötte Torger Torvald Trum-Ketilsson och högg till honom med yxan Stridstrollet, som Skarpheden ägt. Torvald fick skölden för sig och yxan tog i den och klöf den helt. Dess främre spets träffade bröstet, trängde in och Torvald föll och var död.

Nu är att förtälja det Åsgrim Ellidagrimsson och sonen Torhall, Hjalte Skäggesson och Gissur hvite gjorde ett anfall mot Flose, Sigfussönerne och de andre brandmännen. Man slogs väldigt. Till sist gick Åsgrim med de andre så hårdt på Floses flock, att den ryggade undan.

Gudmund mäktige, Mård Valgårdsson, Kåre Sölmundsson och Torger skårger störtade fram där Öxfjärdingar, Östfjärdingar och Reykdöler stodo. Het vardt här striden. Kåre kom med lyft spjut emot Bjarne Brodd-Hälgesson, rände till honom och det tog i skölden. Bjarne sköt skölden åt sidan, eljes hade spjutet stått igenom honom. Han högg till Kåre och måttade efter foten. Kåre rykte den till sig och vred sig på hälen undan hugget och högg i blinken efter Bjarne, men en af männen for fram och satte sin sköld för. Skölden klöfs och svärdsudden tog i mannens lår och fläkte benet ända ned. Den mannen föll strax och vardt vanför, så länge han lefde. Kåre fattade om spjutet med bägge händer, vände sig mot Bjarne och dref det emot honom. Bjarne såg ej annan utväg än att kasta sig åt sidan ned i backen. Så fort han kom på fötterna igen, sprang han undan.

Torger skårger trängde nu fram emot Holmsten Spak-Bärsesson och Torkel Getesson och tvang dem att vika. De fingo efter sig ett hånskri ur Gudmund mäktiges flock.

Torvard Tjörvesson från Ljusavatten fick af ett kastspjut ett stort sår i armen. Och man trodde att det kom från Haldor, Gudmund mäktiges son. Det såret vardt honom obött under hela hans lif.

Nu trängdes man hårdt samman och om ock några bedrifter här äro förtalda, äro de likväl långt flere, dem inga sägner gifvas om.

Flose hade sagt sine män att, om de blefvo öfvermannade, skulle de draga sig undan till en försvarsplats i Almannagjå, ty där kunde man blott från ett håll angripa.

Den flock, som leddes af Hall från Sida och hans son Ljot, hade vikit till baks för Åsgrims och Torhalls anfall. Den drog sig ned längs Öxaråns östra strand. Hall mälte:

»Här bär det till stor olycka, då hela tinget står i kamp. Ville jag nu, Ljot frände, att vi finge oss folk att skilja männen åt, om ock vi af somlige få höra hån därför. Du skall bida här vid broänden, medan jag går till bodarna och beder om bistånd.»

»Ser jag», svarade Ljot, »att Flose och hans män behöfva vår hjälp, då hastar jag strax till dem.»

»Det månde du göra som dig bäst synes», sade Hall, »men jag vill dock be dig invänta mig.»

Nu tog Floses folk till flykten och de flydde alle väster ut öfver Öxarån. Åsgrim och Gissur hvite satte med hela hären efter dem.

Floses styrka vek upp mellan Virkesboden och Ladboden. Här hade Snorre gode fylkat sitt folk så tätt, att det ej gick för sig att komma fram. Snorre gode ropade till Flose:

»Hvi löpen I så våldsamt? Hvem jagar er?»

»Ej spörjer du härom», svarade Flose, »för det du icke alt vet det. Är det du, som vållar att vi ej kunna komma till försvarsplatsen i Almannagjå?»

»Nej, icke jag», genmälte Snorre, »men sant att säga, vet jag hvilke vålla det, och vill du skall jag mäla dig att det är Torvald krumpenskägg och Kol, som spärra dig vägen.»

De hade bägge redan fallit och varit de ondskefullaste i Floses flock.

Därpå vände sig Snorre till sine män:

»Huggen och sticken till dem och kören dem hädan. Länge skola de ej hålla sig här, då de andre sätta åt dem nedifrån. Men ej mån I sedan följa efter utan låta de kämpande sköta sig själfve.»

Det sades Skafte Toroddsson, att hans son Torsten hålmun var med i striden och stod i sin svärfader Gudmund mäktiges flock. Sä snart Skafte hört det, gick han till Snorre godes bod och tänkte bedja honom följa sig att skilja kämparne. Då han kom nära vid boddörren, stod kampen som vildast och Åsgrim och hans män trängde pä nedifrån.

Då sade Torhall till sin fader Åsgrim:

»Fader, der står han nu, Skafte Toroddsson.»

»Jag ser honom, frände», svarade Åsgrim och kastade i det samma ett spjut emot Skafte. Det träffade honom nedanför det tjockaste af vaden och gick igenom hans bägge ben. Skafte föll för kastet och mäktade ej resa sig. Män, som voro där invid, visste ej annat råd än att släpa Skafte rak lång in i en svärdfäjares bod.

Åsgrim och hans män gingo så hårdt fram, att Floses flock vroks undan söder ut med ån emot Madrovallamännens bod. Ute vid en af bodarna stod en man, som het Sölve. Han kokade mat i en stor kittel och hade tagit upp köttstyckena, men vattnet välde ännu som hetast.

Sölve fick se Östfjärdingarne, där de flydde. De voro nära att stryka honom förbi. Han ropade:

»Äro de alle fege, desse östfjärdingar, som här fly? Och jämväl löper han, Torkel Getesson. Mycket har man ljugit om honom, då månge sagt att han är idel mod, men nu ränner ingen rappare än han.»

Hallbjörn starke var där nära.

»Ej skall du», sade han, »hafva att förmäla det vi alle äro fege.»

Han tog i Sölve, svängde honom i luften och dref honom på hufvudet i kitteln. Han dog strax. Då angreps ock Hallbjörn och han nödgades vika undan.

Flose slungade ett spjut mot Brune Haflidesson. Det träffade honom i midjan och blef hans bane. Brune var i Gudmund mäktiges flock. Torsten Lännesson rykte spjutet ur såret och sände det till baks emot Flose. Det tog i foten och gaf honom ett stort sår. Flose föll men sprang strax upp. Därpå drog han sig med flocken ned till Vattenfjärdingarnes bod.

Nu gingo Ljot och Hall med hela sin flock öster ifrån öfver ån. När de kommo upp på lavafältet, flög ett spjut ifrån Gudmund mäktiges hop och for Ljot i midjan. Han föll död på stället. Aldrig vardt det uppvisadt, hvem som vållade detta dråp.

Flose och hans män drefvos upp förbi Vattenfjärdingarnes bod.

Torger skårger sade till Kåre Sölmundsson:

»Där ser du honom nu, Eyjolf Bölverksson, om du vill löna honom för ringen.»

»Det vore ej oäfvet», svarade Kåre, ref en man hans spjut ur handen och kastade det mot Eyjolf. Det kom i midjan och gick igenom honom. Han föll död till jorden.

Striden stannade af för en stund. Då kom Snorre gode till med sin flock. Skafte var med honom och de trängde sig strax fram emellan härarna så att de ej nådde hvarandra. Hall slöt sig till dem för att häjda kampen. Grid sattes och skulle den hållas tinget öfver. Man bonade om liken och förde dem till kyrkan. Och de sårade vordo förbundne.

Dagen efter gick man till lagbärget. Hall från Sida reste sig upp och äskade ljud. Han fick det strax och tog så till orda:

»Hårdt har det här gått med rättegång och manspillan. Äfven nu vill jag visa att jag ingen hjälte är. Jag vill bedja Åsgrim och de andre, som äga dessa mål, att de unna oss en billig förlikning.»

Han talade för förlikning med många och fagra ord. Kåre Sölmuudsson sade:

»Om ock alle andre förlikas i sina mål, gör jag det icke i mina, ty I viljen alt låta de dråp, har gjorts, väga upp mordbranden, men det tåla vi icke.»

Torger skårger sade i sak det samma.

Då stod Skafte Toroddsson upp och mälte:

»Bättre hade varit, Kåre, om du ej lupit från dine svågrar; då hade du ej stått här och dragit dig undan förlikning med gode män.»

Då kvad Kåre dessa visor:

»Vågar du mig smäda,
Sprang jag ock för mindre?
Här ha spjuten haglat
Hårdt pa lätte sköldar.
Du med röda skägget
Rädd kröp hop i boden,
När du svärden hörde
Högt härute sjunga.

Lyste det ej kämpar
Lämna kamp, då Skafte
Smög sig fram att mäkla,
Men vardt svåra häjdad.
Skalf det då i Skafte
Skald, när kockar föste
Hän till gycklarns boddörr
Hjälte, sträkt i backen.

Logo de, när lågor
Lekte högt kring Nial,
Svedde Grim och Hälge,
Härligt dåd att tälja.
Nu, då ting är ändadt,
Annan vind skall tjuta
Genom Svinafjällets
Ljung i brandmäns öron.»

Då vardt ett ljudande skratt. Snorre gode log och mumlade i skägget, dock så högt att månge hörde det:

»Män kan Skafte skilja,
Sköts af Åsgrim spjutet,
Nödigt Holmsten viker,
Näns ej Torkel dräpa.»

Nu log man starkt.

Hall från Sida talade:

»Alle veta hvilken sorg mig nådde, då min son Ljot föll. Månge månde mena att han borde skattas dyrast bland de män, här fått sin bane. Men på det förlikning må kunna göras, vill jag lägga min son ogill och likväl komma mine motståndsmän i möte och svärja dem trygghet och fred. Jag ber dig, Snorre gode, och er andre, de ypperste män, att I bringen förlikning å väga emellan oss.»

Hall satte sig ned. Åt hans tal gafs högt bifall och alle prisade hans ädelsinthet. Snorre gode reste sig och ordade länge och vältaligt. Han bad Åsgrim och Gissur och de andre, som med dem stodo för målen, att gå in pä förlikning. Åsgrim sade:

»Då Flose red in i min gård, satte jag mig före att jag aldrig med honom skulle förlikas. Men nu vill jag göra det, Snorre gode, för dina och andre våre vänners ord.»

Det samma sade Torlef kråk och Torgrim store. De gjorde alt för att förmå sin broder Torger skårger att gå med i förlikningen. Men han vägrade och sade att han aldrig ville skilja sig från Kåre.

Gissur hvite sade:

»Nu må Flose se till om han vill förlikas, fast somlige draga sig undan.»

Flose ville förlikas. »Och vill jag det så mycket hällre», sade han, »som jag då får färre gode män emot mig.»

Gudmund mäktige mälte: »Jag vill bjuda mitt handslag på att jag själf skall svara for de dråp, som här å tinget fallit på min lott, på det ej mordbrandsmålet må gå under.»

Det samma sades af Gissur hvite, Hjalte Skäggesson, Åsgrim Ellidagrimsson och Mård Valgårdsson.

På detta vis gick förlikningen samman. Med handslag lämnades målen åt en tolfmannanämd. Snorre och andre gode män med honom rådde för domen. Dråpen jämkades samman och böter sattes för de män, som voro till öfverlopps. Nämden dömde ock i mordbrandsmålet.

För Nial skulle bötas med tredubbel mansbot och för Bärgtora med dubbel. Skarphedens fall skulle gå upp emot Höskuld Hvitanäsgodes. För Grim skulle gifvas dubbel bot, så ock för Hälge. Enkel skulle boten varda för en hvar af de andre, som brunnit inne. Om Tord Kåressons dråp slöts ingen förlikning.

Domen lydde ock på att Flose och allo brandstiftarne skulle varda landsflyktige; dock skulle de ej lämna landet den sommaren, så vida de ej själfve ville. Men fore de icke bort, innan tre vintrar voro lidne, skulle de alle dömas skoggångsman. Och det vardt fastställdt, att deras fredlöshet skulle lysas på höstting eller vårting, hvilket man hälst ville. Endast tre år skulle Flose vara ur landet. Men Gunnar Lambesson, Grane Gunnarsson, Glum Hildesson och Kol Torstensson skulle aldrig få vända till Island åter.

Flose spordes om han ville halva dom fäld för sitt sår. Men han sade sig ej vilja förtjäna penningar på sig själf.

Eyjolf Bölverksson lades ogill för sin orätträdighet och sitt vrånga förfarande.

Denna förlikning styrktes med handslag och vardt väl hållen.

Åsgrim och hans vänner gåfvo Snorre gode hedersamma skänker och mycken ära fick Snorre af dessa mål.

Inga böter lämnades Skafte för såret, han fått.

Gissur hvite, Hjalte Skäggesson och Åsgrim Ellidagrimsson bödo Gudmund mäktige hem till sig. Han tog emot deras hembud och de gåfvo honom hvardera en gullring. Gudmund red så norr ut hem och hade alle mäns lof för det sätt, hvarpå han trädt upp i dessa mål. Torger skårger bad Kåre göra följe hem. Först redo de dock bägge norr ut med Gudmund mäktige och följde honom helt upp på fjällvägen. Kåre gaf Gudmund en gullsölja och Torger gaf honom ett silfverbälte. Bägge voro de kosteliga klenoder. De skildes från honom med innerligaste vänskap. Gudmund red hem, och är han nu ur denna saga.

Kåre och Torger vände från fjället söder ut och redo ned i Räppar och så till Tjurså.

Flose och alle brandstiftarne redo samman öster ut till Fljotslid. Där, lät han Sigfussönerne se till sine gårdar. Han sporde att Torger och Kåre ridit norr ut med Gudmund mäktige och trodde man nu att de ärnade stanna på Nordlandet. Sigfussönerne bådo då att få fara öster ut under Öfjällen for att kräfva in sina penningar. De ägde penningar utestående helt öster ut till Höfdabräcka. Flose tillstadde det men bad dem fara varligt och hasta hvad de kunde.

Därpå red Flose upp genom Godaland, red till fjälls och så norr om Öfjälls-jökuln och rastade ej, förr än han var hemma på Svinafjäll.

Nu må man minna om att Hall från Sida lagt sin son ogill och gjort det för förlikningens skull. Men alt tingsfolket gaf honom sonbot och den vardt ej mindre än åtta hundraden i silfver. Det var fyrfaldig mansbot. Men alle andre, som stått i flock med Flose, fingo ej en penning för hvad men de fått. Det grämde dem mycket.

Sigfussönerne stannade hemma två nätter öfver. På tredje dagen redo de öster ut till Röfvarfjället och voro där om natten. De voro femton i följe och kände sig mäkta trygge. Sent på dagen redo de dädan och tänkte vara i Höfdabräcka om kvällen. De läto sine hästar beta i Kärlingardalen och togo sig där en god sömn.

142

Kåre och Torger skårger.

Samma dag redo Kåre Sölmundsson och Torger skårger öster ut öfver Markarfljot och så till Säljalandsmule. Där träffade de på några kvinnor, som kände dem.

»I stojen icke så i väg som Sigfussönerne», sade kvinnorna, »men dock faren I väl ovarsamt fram.»

»Hvi ären I så stämde mot Sigfussönerne?» sporde Torger. »Veten I eljes något om dem?»

»De höllo till i natt på Röfvarfjäll», svarade de, »och de ärna sig i kväll ned till Mydalen. Men det gjorde oss godt, att de dock hade skräck för eder -- de sporde när I voren att vänta hem.»

Kvinnorna drogo sin väg, Kåre och Torger sporrade sine hästar.

»Hvad är du mest hugad för?» sporde Torger. »Vill du att vi rida efter dem?»

»Det månde jag ej hafva något emot», svarade Kåre.

»Hur mycket skola vi två nu sätta oss före?» frågade Torger. Kåre genmälte:

»Det vet jag icke. Ofta händer att män, som med orden fällas, länge varda i lifve. Men jag tror mig veta hvad du satt dig före: du vill helt visst hafva åtta man för dig. Och är detta dock mindre bragd än då du drap de där sju i bärgsskåran -- du for i ett rep ned till dem. Men det är så med dig och dine fränder, att I gören alt för ärans skull. Det minsta, jag så kan ge mig att göra, är att stå när dig och se hvad jag skall berätta. Skola vi nu ock, två i följet, rida efter dem, ty jag ser godt att det var din tanke.»

Sedan redo de öfre vägen öster ut och kommo ej till Holt, ty Torger ville icke att hans bröder skulle lastas för hvad nu kunde ske. De redo öster ut till Mydalen. Där mötte de en man, som förde torfkorgar på hästen.

»Med för litet följe kommer du, stallbroder Torger», sade mannen.

»Hvad menar du med det? sporde Torger.

»Jo, eljes hade här varit villebråd att slå efter», sade han, »Sigfussönerne redo här förbi och månde de sofva hela dagen öster på i Kärlingardalen, ty de ärna sig i kväll ej längre än till Höfdabräcka.»

De redo så hvar sin väg.

Torger och Kåre redo öster ut till Arnarstacksheden och intet är att förtälja om deras färd, förr än de kommo till Kärlingardalsån.

Ån var stor. De redo upp med den, ty de fingo där syn på sadlade hästar. De redo fram och sågo män sofva i en däld. Deras spjut stodo nedanför. Kåre och Torger togo spjuten och buro dem ut i ån.

»Vill du att vi väcka dem?» frågade Torger. Kåre svarade:

»Du spörjer, fast du alt är ense med dig själf om att ej anfalla liggande man och göra nesligt dråp.»

De ropade till männen. De vaknade, sprungo upp alle och grepo till sina vapen.

Kåre och Torger foro ej mot dem, förr än de voro väpnade.

Torger skårger for fram emot Torkel Sigfusson. I det samma sprang en man på honom bakifrån, men innan han hunnit att lägga till, svängde Torger med bägge händer Stridstrollet bakåt och dref yxhammaren i mannens hufvud, så att hjärnskålen splittrades. Han föll strax och dog. Torger svängde så sin yxa framåt och högg i Torkels axel, så att armen togs af. Torkel föll död ned.

Mård Sigfusson, Sigurd Lambesson och Lambe Sigurdsson vände sig mot Kåre. Mård föll honom i ryggen och stack till med spjutet. Kåre fick öga på honom och sprang i höjden med benen åtskils. Spjutet tog i marken och Kåre for ned på skaftet och bröt det sönder. Han hade spjut i ena handen och svärd i andra men ingen sköld. Med högra handen stack han till Sigurd Lambesson. Stinget kom i bröstet och spjutet gick ut mellan skuldrorna. Sigurd föll och dog med ens. Med vänstra handen högg han titl Mård Sigfusson, träffade honom i höften, högg den i sönder och ryggen med. Framstupa föll Mård död ned. Därefter snodde Kåre sig som en snurra om på hälen emot Lambe Sigurdsson. Men han såg sig ej annat råd än att sätta i väg.

Nu vände sig Torger emot Ledolf starke och lika fort höggo de bägge till hvarandra, Ledolfs hugg var så godt, att det tog ett stycke af Torgers sköld. Torger hade med bägge händer lyft Stridstrollet till hugg. Dess nedre spets tog i Ledolfs sköld och klöf den, men dess öfre högg nyckelbenet sönder och skar ned igenom bröstkorgen. Kåre kom till i det samma och slog midt på låret benet af Ledolf. Ledolf föll död. Ketil från Mark sade:

»Springom till våre hästar, ty vi kunna ej hålla oss mot slike bärsärkar.»

De skyndade till hästarne och svängde sig upp. Torger sade:

»Vill du att vi sätta efter dem? Någre månde vi alt få dräpte.»

»Efterst rider den man, jag ej vill dräpa», svarade Kåre; »det är Ketil från Mark. Vi äkta två systrar och han har tett sig ädlast, alt se’n våra tvister började.»

De stego till häst och höllo ej, förr än de voro hemma på Holt.

Torger lät sine bröder flytta öster ut till Skogar, deras andra bo, ty han ville ej att bröderne skulle kallas gridnidingar.

Torger hade stort följe om sig. Ej färre än trettio vapenföre män voro i denna tid på Holt. På gården var stor lust och gamman. Man tykte att både Torger och Kåre liksom vuxit, då de så fräjdat sig. Mest hade man i minne deras ridt öster ut, då de redo mot femton män, dråpo de fem och jagade undan de tio, som bärgade sig.

Om Ketil och hans följeslagar har man att förtälja att de redo så snabt de förmådde, tills de komma öster ut till Svinafjäll. Här förtalde de hur färden blifvit dem alt annat än god. Flose menade att slikt varit att vänta.

»Detta är eder till varning», sade han, »att I ej oftare faren så oaktsamt.»

Flose var en gladlynt man och god att gästa. Om honom är sagdt att han i alt var en mönstergill höfding.

Han blef hemma sommaren öfver och nästa vinter med. Efter julen kommo Hall från Sida och hans son Kol till Svinafjäll. Flose vardt glad, då han såg dem. Ofta talade de om sina mål. Flose sade att de redan hårdt fått böta, men Hall menade att det ej gått stort annorlunda än han gissat. Flose bad honom nu lämna de råd, han fann bäst.

»Mitt råd är», svarade Hall, »att du söker förlikning med Torger, om slik kan fås, fast han månde möta med hårda vilkor.»

»Tänker du att dråpen därmed fått ände?» sporde Flose.

»Ej tror jag det», sade Hall, »men I hafven då endast med Kåre att göra. Föriiker du dig icke med Torger, varder det din bane.»

»Hvad förlikning skola vi bjuda honom?» frågade Flose. Hall svarade:

»Hård skall den förlikning synas eder, som han vill vara med om, ty han skall visa alla edra tillbud bort, om I icke först läggen ned alt kraf på böter för de dråp, han öfvat, och om I ej gifven honom hans tredjedel af boten för Nial och hans söner.»

»Hård är den förlikningen», sade Flose.

»Icke för dig», sade Hall, »ty du har ingen bot att kräfva för Sigfussönernes dråp. Det krafvet äges af deras bröder. Och Håmund halte har att åtala sin sons fall. Förlikning skall du alt få med Torger, ty själf skall jag rida ditt ärende och mig skall han alt taga någorlunda godt emot. Men ej månde någon af dem, som äro med i dessa mål, våga att sitta på sin gård i Fljotslid, i fall de komma att stå utom förlikningen -- ty det varder deras bane. Väl kan slikt väntas med den hug, Torger bär.»

De sände bud efter Sigfussönerne och äskade att höra deras mening. Slutet vardt att de alle stämdes om vid Halls ord och gärna ville förlikas,

Grane Gunnarsson och Gunnar Lambesson sade:

»Är Kåre ensam till baka, blir det vår sak, om han varder mindre rädd för oss än vi för honom.»

»Det skullen I icke säga», mälte Hall, »ty hårdt skall ett möte med honom varda eder och mycket skall det kosta eder, innan fäjden ändats.»

Samtalet slöts.

143

Torgers förlikning.

Hall från Sida och hans son Kol redo med fyra män väster ut öfver Lomagnupssand och stannade ej, förr än de kommo till Mydal. Där sporde de om Torger i Holt var hemma. Man menade att han det var. Hall spordes hvart han ämnade sig.

»Just dit till Holt», svarade han.

De menade att han alt for med ett godt ärende.

Hall dröjde där en stund och de läto hästarne beta. Därpå redo de och kommo till Solhem om kvällen och vordo där natten öfver. Nästa dag redo de till Holt. Torger stod ute och med honom Kåre och deras män, ty man hade alt sett att det var Hall, som red mot gården. Han red i blå kappa och hade i handen en liten yxa, silfversirad.

När de kommit i tunet, trädde Torger emot dem. Han lyfte Hall af hästen och både han och Kåre gåfvo honom kyss till hälsning. De förde honom mellan sig in i salen och satte honom upp i högsätet. De sporde honom om allsköns tidender. Han var där om natten.

Om morgonen gick han till tals med Torger och sporde om han ej ville förlikas. Hall nämde hvad som böds honom i förlikning och stälde det alt fram med många fagra och välvilliga ord. Torger svarade:

»Väl må du veta att jag en gång vägrat all förlikning med brandmännen.»

»Då var det annat», sade Hall. »I voren då helt hetsige af striden. Men många dråp hafven I ock sedan dess lagt till.»

»Det kan alt synas eder så», svarade Torger; »men hvad förlikning bjuden I Kåre?»

»Bjudas skall honom en hedersam förlikning», sade Hall, »i fall han vill taga emot den.»

»Jag vill bedja dig, vän Torger», sade Kåre, »att du förliker dig, ty god är nu din lott och bättre kan den ej blifva.»

»Illa likar det mig att skiljas vid dig, Kåre, och gå in på den förlikning, den du icke är med om.»

»Jag kan icke vara med», genmälte Kåre, »fast jag medgifver att vi två nu hämnats branden; men min son kallar jag ohämnad. Och hämden för honom skall jag ensam taga ut, så godt jag förmår.»

Torger vägrade all förlikning, tills Kåre sade sig skola bryta vänskapen, om han ej gaf med sig. Slutet vardt att Torger med handslag lämnade grid för Flose och hans män till förlikningsmötet. Och Hall gaf Torger grid till baka å Floses och Sigfussönernes vägnar.

Innan de skildes, gaf Torger Hall en gullring och en skarlakanskappa och Kåre gaf honom ett silfverhalsband med tre gullkors.

Han tackade dem mycket för gåfvorna och red bort med stor heder. Han stannade ej, förr än han kom till Svinafjäll.

Flose tog väl emot honom. Hall förtalde Flose alt, hur hans ärende gått, hans samtal med Torger och huru denne ej ville förlikas, förr än Kåre kom till och bad honom och hotade honom med ovänskap, om han icke det gjorde. Men själf ville Kåre dock ej förlikas.

»Få äro Kåres likar», sade Flose, »och så sinnad som han ville jag hälst vara.»

Hall dröjde där någon tid med sine män.

Därpå redo de på fastständ tid väster ut till förlikningsmötet. De kommo samman på Höfdabräcka, som aftaladt var. Dit kom ock Torger väster ifrån. De talade om förlikningen och alt gick så som Hall sagt. Torger stälde fram sina vilkor. Han ville att Kåre skulle ha lof att gästa honom, så ofta det honom lyste.

»Och skall ingen af eder göra den andre men i mitt hus», sade Torger. »Jag vill ock vara fri från att kräfva en hvar i sär af eder; jag vill att du Flose ensam står mig till svars och sedan själf kräfver dine stallbröder. Och skall den skiljedom, som på tinget gafs i brandmålen, hållas orubblig. Jag vill, Flose, att du gäldar mig min tredjedel af boten hel och hållen.»

Flose gick strax in på alt detta. Hvarken gaf Torger efter landsflykten eller häradsförvisningen.

Nu redo Hall och Flose öster ut hem. Hall sade till Flose:

»Håll nu väl, måg, denna förlikning. Gör din utlandsfärd och vallfart och gälda dina böter. Och fast du kastats in i detta stordåd, skall du dock gälla för en gäf man, om dit manligen fullgör alt.»

Flose lofvade det. Hall red öster ut hem. Men Flose red hem till Svinafjäll. Han satt nu hemma en tid.

144

Kåre drager till Björn på Mark.

Torger skårger red hem från förlikningsmötet. Kåre sporde om man enats. Torger sade att de nu till fullo voro förllkte. Kåre tog sin häst och ville rida bort.

»Icke har du nödigt rida din väg», sade Torger, »ty i vår förlikning gick in att du finge dväljas här så tidt du ville.»

»Så kan det icke vara, frände», svarade Kåre, »ty så snart jag dräper någon af dem, skall det heta att du haft ett råd med. Det vill jag icke. Men hvad jag ville, det vore att du toge emot alt mitt gods och nämde det din och min husfru Hälga Nialsdotters samt mina döttrars egendom. Då skola ej mine fiender lägga beslag på det.»

Torger samtykte och tog med handfästning emot godset.

Därpå red Kåre bort. Han hade med sig tvänne hästar och sina vapen, kläder och något lösöre i guld och silfver. Han red väster om Säljalandsmule, längs upp med Markarfljot och så upp i Torsmark.

Där ligga tre gårdar, som alle heta Mark. På den mellerste gården bodde en man med namnet Björn hvite. Hans fader var Kadal Bjalvesson. Bjalve hade varit Nials moder Åsgärds lösing. Björns hustru het Valgärd, som var nära i ätt med Gunnar på Lidarände. Hon gafs åt Björn för det att giftet var rikt. Mycket höll hon icke af honom och dock ägde de barn samman. De hade öfverflöd i boet. Björn var en skrytsam man och det led hans husfru icke. Skarpt såg han och snabb var han på foten.

Dit kom Kåre på gästning. De togo mot honom med öppna armar. Han var där natten öfver. Om morgonen gick Kåre tiil tals med Björn.

»Gärna ville jag blifva här hos dig», sade han, »ty här tyckes mig godt att vistas. Och jag ville att du följde mig på mina färder, ty du är säker i syn och lätt i lopp. Och man skall nog kunna lita på ditt mod, när det gäller.» Björn genmälte:

»Icke brister mig säkert öga eller djärf hug eller annan karlaktighet, men det är väl så, att du kommit hit för det alla gömselhål nu äro stoppade till för dig. Dock skall jag, efter som du anropar mitt skydd, Kåre, ej bemöta dig som vore du en hvardagskarl. Skall jag visst hjälpa dig med alt hvad du ber om.»

Hans husfru hörde orden och sade:

»Trollen tage ditt skryt och skräfvel och skulle du ej tala slikt, som gäckar er bägge och ej varder annat än munväder. Gärna vill jag bjuda Kåre mat och annat godt, jag vet kan vara honom till gagn, men jag beder dig, Kåre, att ej trösta på Björns manhaftighet, ty jag rädes för att han ej varder dig den, han säger.»

»Ofta skämmer du ut mig», sade han, »men lika fullt tror jag mig vara den karl, som ej ryggar för någon. Detta kan alt ses däraf, att få äro de, som träda mig för nära, ty ingen töres.»

Här höll Kåre sig dold i någon tid och blott få män visste det. Man menade att han ridit till Nordlandet att gästa Gudmund mäktige, ty Kåre lät Björn säga sine naboar att han träffat honom på farvägen upp till Godaland, och hade han ärnat rida norr ut öfver Gåsasand och så norr ut till Gudmund mäktige på Madrovallarne. Detta spordes rundt om i hela häradet.

145

Flose och hans män.

Nu viker sagan till Svinafjäll. Flose sade till sine stallbröder:

»Nu kunna vi ej längre sitta här i ro. Vi må tänka på vår utlandsfärd, gälda våra böter och hålla som bäst alt hvad oas pålagts. Och en hvar må tinga sig öfverfart där det bäst faller sig.»

De bådo honom styra för alt.

»Vi skola rida», sade han, »öster ut till Hornafjärden, ty där står ett skepp på land. Det äges af Eyjolf näsa, en man från Trondhem. Han vill här få sig en brud, men giftet nekas honom, om han icke blifver i landet. Vi skola se att få skeppet till köps af honom, ty vi komma att föra liten last men mycket folk med oss och det skeppet är stort och skall nog rymma oss alle.»

Detta voro de till freds med.

Kort efter redo de öster ut till Bjarnanäs i Hornafjärden. De träffade där Eyjolf. Han hade varit där vintren öfver. Flosc togs väl emot och de blefvo där öfver natten. Nästa morgon talade han med Eyjolf om skeppsköpet. Eyjolf sade att han ej ville vara ogen, om skeppet betalades med det, han begärde. Flose sporde hvad det vore. Normannen sade att han ville hafva det gäldadt med land, hälst något där nära invid. Han förtaide Flose hur det stod med hans brudköp hos bonden på Bjarnanäs. Flose lofvade att skaffa bondens samtycke till giftet och sedan gifva hvad Eyjolf äskade for skeppet. Norrmannen vardt glad. Han fick kvinnan och Flose köpte skeppet för land. Därmed följde handelsvaror för tjugo hundraden.

Flose red hem. Han var så vänsäll, att han af sine tingmän fick till låns eller skänks hvad han önskade. Han var nu hemma en tid. Kol Torstensson och Gunnar Lambesson sände han öster ut till Hornafjärden. De skulle vara där vid skeppet och reda alt till, tälta bodar, säcka varor och forsla dit hvad som tarfvades till färden.

Sigfussönerne sade till Flose att de ville rida väster ut till Fljotslid och styra om på sine gårdar och där hämta varor och annat, som de behöfde.

»Nu har man ej att vakta sig för Kåre», sade de, »i fall han är på Nordlandet, som ryktet mäler»

»Jag vet ej», svarade Flose, »hur mycket sant är i sägnerna om Kåres färder. Ofta ser jag rykten ljuga, som höras från närmare håll. Mitt råd är att I riden månge i flock och ej spriden eder samt faren så varsamt I kunnen. Drag dig nu ock till minnes, Ketil från Mark, drömmen, jag talde dig, och den du ville vi skulle dölja, ty månge äro nu i ditt följe af dem, som vordo kallade.»

Ketil svarade:

»Med lif och död skall det dock gå som förelagdt är. Men från god hug kommer din varning.»

Mera talade de icke.

Sigfussönerne och de män, som skulle draga med dem, gjorde sig därpå ridfärdige. De voro aderton i följe. Innan de redo å stad, kyste de till afsked Flose. Han bad dem väl fara men sade att somlige af dem, som drogo bort, skulle han ej se mera. Detta höll dem dock ej till baka. De redo sin väg. De redo till Skaftatunga, så öfver fjället och norr om Öfjälls-jökuln till Godaland och dädan till skogarne i Torsmark.

Björn från Mark fick se dem, där de redo, och skyndade dem till mötes. De hälsade hvarandra vänligt. Sigfussönerne sporde efter Kåre Sölmundsson.

»Jag mötte Kåre», sade Björn, »men det är nu länge sedan. Han var på väg norr ut till Gåsasand och ärnade sig till Gudmund mäktige pä Madrovallarne. Det tyktes mig, som vore han nu svåra spak. Han dolde ej att han kände sig mycket ensam.»

Grane Gunnarsson inföll:

»Än mer skall han komma att spakna och skräck skall han känna, så fort han kommer i kast med oss. Honom frukta vi nu platt icke, då ingen mer följer honom.»

Ketil från Mark böd honom tiga och hålla inne med alla storord.

Björn sporde när de kunde väntas till baka.

»Nästan en vecka akta vi att dväljas i Fljotslid», svarade de och nämde honom dagen, då de ärnade sig till fjälls igen. Så skildes de.

Sigfussönerne redo till sine gårdar. Deras hemmamän voro glade vid att se dem. De voro där nästan en vecka.

Björn kom hem, fann Kåre och sade honom alt om Sigfussönerne och hvad de bestämt om sin färd. Kåre sade att Björn med detta visat stor vänskap och trohet.

Björn svarade:

»Alltid hade jag tänkt att den, jag lofvat skydd och hjälp, skulle få känna verkan deraf.»

»Usling kunde du bli utan att svika din herre», sade hans husfru.

146

Kampen vid Skaftån.

Kåre sade nu till Björn:

»Vi skola rida öster ut öfver fjället och ned i Skaftåtunga och fara lönligen öfver Floses tingmannabygd, ty jag vill söka att få mig skeppslägenhet öster på i Ålftafjärden.»

»Det är en mäkta farlig färd», svarade Björn, »och få skulle våga den utom du och jag.»

Husfrun mälte:

»Följer du Kåre omanligen, så vet att du aldrig mer skall komma i min säng. Skola då mine fränder göra boskifte mellan oss.»

»Likast är, husfru», sade Björn, »att alt annat hällre skall föra till skilsmässa mellan oss, ty mina dåd skola vitna om hvilken hjälte och storkarl jag är i vapenskifte.»

Samma dag redo de upp på fjället men följde aldrig farvägen; de redo ned i Skaftåtunga och foro ofvanom alle gårdarne till Skaftån. De ledde sine hästar bort i en dalkjusa. Här lade de sig på lur och hade så redt till om sig, att de ej kunde ses. »Hvad skola vi göra», sporde Kåre, »om de rida hit ned till oss från fjället?»

»Skola vi icke ettdera», svarade Björn, »antingen rida undan norr ut med brinken och låta dem rida fram eller ock bida och se om icke någre af dem blifva efter och då störta på dem?»

De talade mycket härom. Björn sade skiftevis än att han ville ränna bort som fortast, än att han ville stanna och taga emot dem. Det gaf Kåre stor gamman.

Sigfussönerne redo hemifrån den dag, de nämt för Björn. De kommo till Mark, bultade på och ville träffa Björn. Husfrun kom i dörren och hälsade dem. De sporde efter husbonden. Hon sade att han ridit ned under Öfjällen och till Holt, ty där hade han penningar att kräfva in. Detta trodde de, enär de visste

att han där ägde penningar utestående.

De redo öster ut till fjälls och kommo till Skaftåtunga. De redo längs med Skaftån och läto hästarne beta just på den plats, Kåre menat.

Flose hade bedt dem hämta de varor, han ägde i Medalland och flerstädes, samt forsla dem öster ut. Därför delade sig flocken här och Ketil red med åtta man ned till Medalland. Men de andre lade sig ned att sofva och visste intet af, förr än Kåre och Björn voro öfver dem.

Där gick ett litet näs fram i ån. Dit gick Kåre ned. Han böd Björn stå bakom sig och ej komma för långt fram.

»Men gör mig hvad gagn du orkar», sade han.

»Aldrig hade jag tänkt», sade Björn, »att jag skulle hafva en annan som sköld för mig. Dock får det väl nu vara som du önskar: Men nog skall jag, så fiffig och rapp som jag är, lika fullt vara dig till gagn och veta att rispa mer än en i skinnet.»

De sprungo upp alle och kommo emot Kåre. Modolf Ketilsson var flinkast och rände spjutet mot honom. Kåre sköt skölden för sig och spjutet tog fäste i den. Han vred skölden om så hårdt, att Modolfs spjut brast. Han höll svärdet draget och högg till. Modolf högg emot och Kåres svärd tog i hjaltet, slant ned på mannens handled, högg handen af och skar sig in i sidan mellan refbenen. Modolf föll död i marken.

Grane Gunnarsson grep ett spjut och dref det emot Kåre. Men denne slog sin sköld ned i backen så hårdt, att den stod fast, och grep med vänstra handen Granes spjut i luften, slungade det till baks emot honom och tog med samma hand snabt sin sköld igen. Grane sköt skölden för sig. Spjutet gick igenom den, kom i låret nedom ljumsken, trängde där igenom och ned i marken. Där satt han fast på spjutet, tills hans stallbröder gjorde honom lös. De bonade om honom i en däld och täkte honom med sköldar.

En man sprang till och ärnade hugga foten af Kåre och kom honom på sidan. Björn högg handen af den mannen och smög sig sedan bakom Kåre igen så kvikt, att ingen fick hugg på honom. Kåre svängde sitt svärd åt sidan och högg mannen i midjan.

Då sprang Lambe Sigurdsson på Kåre och högg till honom. Kåre tog hugget upp med sköldflatan och det bet icke. Han stack till honom med svärdet och det rände genom bröstet ut mellan skuldrorna. Det var Lambes bane.

Torsten Gerlefsson for då emot Kåre och ville komma honom på sidan. Kåre fick syn på honom och gaf honom ett hugg tvärs öfver skuldrorna, så att mannen skars sönder. Strax efter gaf han en annan banehugg. Det var Gunnar från Skål, en god bonde. Björn hade sårat tre män, som velat åt Kåre, men han kom aldrig så långt fram, att han var i någon fara. Han vardt häller icke sårad under kampen, hvarken han eller Kåre. Men alle de, som nu sluppo undan, hade fått sår.

De svängde sig upp på hästarne, sprängde af som fortast ut i Skaftå och så rädde vordo de, att de redo förbi alle gårdar och vågade ej någonstädes hålla och säga tidenderna. Kåre och Björn ropade efter dem, då de satte af ut i ån. Björn skrek:

»Nu rännen I, mordbrännare!»

De redo öster ut till Skogahvärfve och höllo ej, förr än de kommo till Svinafjäll. Flose var ej hemma, då de kommo där, och därför blef det icke därifrån letadt efter dråparena. Deras färd tyktes alle neslig.

Kåre red till Skål och lyste sig saker till dessa dråp. Han mälte dem där husbondens och de fem andres fall och sade att Grane låg sårad och att det vore bäst att få honom i hus, om han skulle lefva. Björn menade på att han ej nändes dräpa honom för slägtskapets skull, fast han ej förtjänat bättre. Man svarade att få voro alt de, som hittills fått ruttna för hans hand.

Nu vore här dock utsigt till, menade Björn, att få så mänge Sidomän till att ruttna, som han ville.

»Då måste alla onda makter vara med», svarades.

Kåre och Björn redo bort.

147

Kampen på Kringlomuren.

»Hvad skola vi nu göra?» sporde Kåre Björn; »nu skall jag pröfva din klyftighct.>

»Menar du icke att mest för oss nu hänger på att vi äro klyftige till gagns?» gensporde Björn.

»Jo visst», svarade Kåre.

»Då har jag strax rådet till hands», sade Björn. »Vi skola lura dem alle som tursar och låtsa som vi ville rida norr ut öfver fjället. Men så snart vi komma bakom en backe, skola vi vända om och rida ned med Skaftån och gömma oss på ett godt ställe, medan de som hetsigast leta, i fall de nu rida efter oss.»

»Så skola vi göra,» sade Kåre; »det hade jag redan tänkt.»

»Där kan du se», utbrast Björn, »att min like i vett som mod ej är att hitta hvar som hälst»

De redo nu, som de bestämt, ned med Skaftån. Ån grenar sig mot öster och sydost. De följde dess mellersta lopp och höllo ej, förr än de nådde den myr i Medalland, som kallas Kringlomyren. Den ligger helt inne mellan lavablock.

Kåre böd Björn att se till hästarne och hålla utkik, »ty jag är sömnig», sade han.

Kåre lade sig ned och hade blott sofvit helt kort, då Björn väkte honom. Han hade då ledt hästarne samman, så att de stodo där vid dem.

»Utan en karl som mig ginge det dig illa, Kåre», sade Björn. »Nu skulle den, som ej haft mitt mod, lupit sin väg ifrån dig, ty dine ovänner närma sig. Till slikt möte har du nu att rusta dig.»

Kåre stälde sig in under en klipphäll.

»Hvar skall jag nu stå?» frågade Björn.

Kåre svarade:

»Antingen skall du stå bakom mig och skärma dig med skölden, så godt du orkar, eller ock må du kasta dig på din häst och rida undan det rappaste du kan.»

»Det vill jag icke», sade Björn, »och jag har mina skäl. Rider jag ifrån dig, kan det först hända, att onda tungor hitta på att säga det jag af rädsla ränt i väg. Sedan vet jag hvilket byte de se i mig -- de skola sätta efter mig två eller tre och så får du af mig intet gagn eller stöd i fäjden. Hällre vill jag då stå när dig och värja mig, så länge ödet det vill.»

Det dröjde ej länge, innan klöfhästar drefvos fram öfver myren. Dem följde tre man.

»Desse se oss icke», sade Kåre.

»Då låta vi dem rida förbi», sade Björn. De redo förbi.

De andre sex kommo så fram. De sprungo strax af hästarne och foro mot Kåre och Björn. Först kom Glum Hildesson och rände spjutet mot Kåre. Han snodde sig undan på hälen och Glum stack miste och stötte spjutet i bärget. Det såg Björn och han högg spjutet från skaftet för Glum. Kåre högg i lutande ställning till Glum; svärdet tog uppe i låret och skar benet af. Glum dog strax.

Då störtade Vibrand och Åsbrand Torbrandssöner fram mot Kåre. Han sprang på Vibrand och körde svärdet genom honom. Sedan högg han båda benen af Åsbrand. I det samma blefvo Kåre och Björn bägge sårade.

Ketil från Mark for mot Kåre och rände till med spjutet. Kåre hoppade i höjden och spjutet borrade sig i backen. Då sprang Kåre på spjutskaftet och bröt det sönder. Han grep i Ketil. Björn for fram och ville hugga till.

»Håll inne», sade Kåre. »jag skall gifva Ketil grid och om det också oftare så varder, att jag får ditt lif i min hand, Ketil, skall jag dock aldrig dräpa dig.»

Ketil svarade knapt och red sin väg efter de andre och sade hvad som händt till dem, som ej förut visste därom.

De mälte häradsmännen tidenderna. Desse gjorde strax härbud och drogo med mycket folk ut att leta längs alla vattendrag och så långt norr ut till fjälls, att de voro tre dygn borta. Så vände de till baks och en hvar drog till sitt.

Men Ketil och hans följesmän redo öster ut till Svinafjäll och sade där tidenderna. Flose yttrade sig kort om deras färd och menade att det ingalunda vore visst, om det komme att stanna med detta.

»Kåre har ingen like bland dem, som nu äro på Island», sade han.

148

Hemkomsten.

Om Kåre och Björn har man att förtälja att de redo till Sand och ledde där sine hästar under en vildhafrebacke. De skuro hafre af till dem för att ej se dem döde af svält.

Kåre träffade så rätt, att han steg till häst, just då de andre höllo upp med att leta. Han red om natten upp genom häradet, sedan till fjälls och så den samma väg, han och Björn ridit öster ut. De rastade ej, förr än de kommo till Midmark.

Björn sade till Kåre:

»Nu skall du inför husfrun min vara mig en god vän, ty hon tror ej ett ord af hvad jag själf förtäljer. På dina ord hänger nu alt för mig. Och löna mig nu för godt följe.»

»Det skall jag», sade Kåre.

De redo hem till gården.

Husfrun tog glad emot dem och sporde dem efter tidender. Björn svarade henne:

»Hända kan att man kommit litet med i stormålen, käring.»

Hon gaf ej mycket till svar men log.

»Hur skickade Björn sig, Kåre?» sporde hon.

»Dens rygg ej skärmas, som ej broder äger», svarade Kåre, »och godt halp Björn mig. Han sårade tre män och sår bär han själf. Och han var mig till ypperligt gagn i alt hvad han kunde.»

De blefvo hemma i tre dagar.

Därpå redo de till Holt att träffa Torger. De sade honom allena tidenderna. Dit hade de ännu icke sports. Torger tackade Kåre. De sågo att detta fägnade honom. Han sporde hvad som nu stode åter af det, Kåre föresatt sig. Kåre svarade:

»Dräpa ärnar jag Gunnar Lambesson och Kol Torstensson, om det så bär sig. Hafva vi då dräpt femton man med de fem, vi samman fälde. Men jag har en bön till dig, Torger.»

Den bönen skulle han ej vägra, sade han.

»Jag vill», sade Kåre, »att du tager till dig denne man, som heter Björn och som har följt mig i fäjderna, och gifver honom för den gård, han bor på, en annan och därmed lämnar honom ett fullt så godt bo här nära dig. Och håll så hand öfver honom, att han ej nås af någon hämd. Slikt mäktar du, så stor höfding som du är.»

»Det skall ske», svarade Torger.

Han gaf Björn ett fullständigt bo på Åsolfsskåle och tog emot hans bo på Mark. Torger förde själf hans hjon och annat, han hade att flytta, till Åsolfsskåle. Han medlade så för Björn i målen, att denne blef med alle fullt förlikt.

Och Björn tyktes nu folk en helt annan karl än förr.

Kåre red sedan väster ut till Åsgrim Ellidagrimsson på Tunga. Han tog mycket väl emot honom. Kåre förtalde alt om de sista dråpen. Åsgrim visade sig förnöjd och sporde hvad han nu aktade.

»Jag aktar att fara efter dem utom lands», svarade Kåre, »och se att få någre af dem dräpte, i fall jag kan komma åt dem.»

Åsgrim sade att i tapperhet ägde han ej sin make. Kåre blef några dagar på Tunga.

Sedan red han till Gissur hvite. Gissur tog med öppna armar mot honom. Där blef han i någon tid. Han sade Gissur att han ärnade sig ned till Eyrar. Ett godt svärd fick han vid afskedet.

Kåre red ned till Eyrar och tingade sig skeppslägenhet med Kolben svarte. Han var från Orkenöarna och af gammalt Kåres gode vän. En driftig och tapper man var han. Han tog med bägge händer emot Kåre och sade att ett och samma skulle gå öfver dem båda.

149

Floses utlandsfärd.

Flose red med sine stallbröder öster ut till Hornafjärden. De fleste af hans tingmän följde honom. Sina varor forslade de med sig, så ock annat gods och hvad förnödenheter, de skulle hafva med. Så gjorde de sig segelfärdige. Flose blef vid skeppet, tills man var redo att sticka ut.

Så snart de fingo vind, gåfvo de sig till hafs. De seglade länge och vädret var hårdt. Så drefvos de vill. En gång fingo de tre väldiga störtsjöar. Flose menade att det var bränningar och att man nu helt visst vore nära något land. Det var stark tjocka, men vinden växte och till sist vardt det ett hårdt oväder. Och innan de visste något af, vordo de en natt vräkte upp på land. Männen blefvo bärgade, men skeppet splittrades och de mäktade ej rädda något af lasten. De nödgades att skaffa sig värme. Dagen efter gingo de upp på en höjd. Då var vädret godt. Flose sporde om någon kände detta land. Där voro två män, som varit på färder förr. De sade sig visst känna landet.

»Vi äro komne till Rossö, en af Orkenöarna», sade de.

»Bättre landningsplats kunde vi hafva fått», sade Flose, »ty Hälge Nialsson, som jag drap, var Sigurd jarl Lödvessons hirdman.»

De sökte sig ett gömsle och refvo af mossa till sig. De lågo så en kort stund, tills Flose sade:

»Här skola vi ej längre ligga och låta innebyggarne se oss.»

De stodo upp och lade råd. Flose mälte:

»Vi skola alle gifva oss i jarlens våld. Annat råd hafva vi icke, ty jarlen äger vårt lif lika fullt, om han vill åt det.»

De bröto upp alle. Flose sade att man ej skulle med någon ge sig i tal om hvad som händt eller om färden, man gjort, förr än han förmält jarlen alt. De gingo, tills de träffade på män, som visade dem till jarlen.

De trädde inför Sigurd jarl. De hälsade honom alle. Jarlen sporde hvad män de voro. Flose gaf sitt namn och nämde från hvad härad på Island han var. Jarlen hade förut hört om branden å Bärgtorshvål och därför kände han strax männen. Han sporde Flose:

»Hvad säger du mig om Hälge Nialsson, min hirdman?»

*Det», svarade Flose, »att jag högg hufvudet af honom.»

»Gripen dem alle», böd jarlen.

Det vardt gjordt. I det samma kom Torsten, Halls från Sida son och Floses svåger. Han var Sigurd jarls hirdman. Då han såg att Flose stod där fånge, gick han hän till jarlen och böd alt gods, han ägde, för Flose. Jarlen var länge mycket vred och obeveklig. Omsider gaf han dock efter för gode mäns föreställningar, ty Torsten var väl liden och många understödde hans bön. Jarlen tog så Flose och hans män till nåder och gaf dem alle grid. Efter mäktige mäns sed lät han Flose gå i den tjänst, Hälge Nialson haft. Flose vardt Sigurd jarls hirdman och länge dröjde det ej, innan han kom i mycken ynnest hos jarlen.

150

Kåres utlandsfärd.

Kåre och Kolben svarte stucko ut ifrån Eyrar en half månad efter det Flose och hans män styrt från Hörnafjärden. De fingo god vind och voro helt kort på sjön. De landade vid Fridarön mellan Hjaltland och Orkenöarna.

En man, som het Dagvid hvite, tog här emot Kåre. Han förtalte honom alt hvad han fått veta om Floses färd. Dagvid var Kåres nära vän och denne blef hos honom öfver vintren. Under tiden inhämtade de tidender väster ifrån och sporde alt hvad där föreföll på Rossö.

Sigurd jarl böd sin svåger Gille jarl från Söderöarna hem till gästning under julen. Före jul kom ock till honom en konung, som het Sigurd. Han var från Irland och var son af Olof kvaran. Hans moder het Kormlöd, den fagraste men ondskefullaste kvinna. Hon hade varit gift med irske konungen Brian men var nu skild vid honom. Hon äggade häftigt sin son Sigtrygg att dräpa Brian. Det var hon, som sändt sonen till Sigurd jarl att af honom äska hjälp.

Männen voro så bänkade i jarlens hall: mellerst satt konung Sigtrygg i högsätet, på hvar sin sida om honom sutto jarlarne Sigurd och Gille. Inåt sutto konung Sigtryggs och Gille jarls män. Utåt vid Sigurds sida satt Flose med Torsten, Halls från Sida son. Hela hallen var besatt af män.

Konung Sigtrygg och Gille jarl ville höra tidenderna från branden å Bärgtorshvål och hvad sedan timat. Gunnar Lambesson vardt korad till att förtälja sagan. En stol sattes fram till honom.

151

Gunnar Lambesson dräpes.

Oväntadt för alle kommo vid denna tid Kåre, Kolben och Dagvid hvite till Rossö. De stego strax i land och några män blefvo kvar att vakta vid skeppet.

Kåre gick med sine följeslagar upp till jarlens gård. De kommo till hallen, medan dryckeslaget hölls. Det hände sig så, att Gunnar just då var i färd med att förtälja. Kåre och hans män lyddes utanför. Det var på själfva juldagen.

Konung Sigtrygg sporde:

»Hur var Skarpheden till mods i branden?»

»Länge i förstone väl», svarade Gunnar, »men till sist grät han.»

Mycket vanstälde han alt hvad han förtalde och sparade icke på lögner.

Det höll Kåre icke ut. Han sprang in med draget svärd och kvad den visan:

»Hör jag skratt i salen,
Skryt om mordbrandsdådet.
Är ej spordt hur käcke
Kämpar alt det hämnat?
Väldig hämd vardt tagen,
Veka hugg ej gifvits.
Korp fått kött att klösa.
Kost för långa tider.»

Han sprang fram i hallen och högg så hurtigt Gunnar Lambesson i halsen, att hufvudet rök upp på bordet framför konungen och jarlarne. Borden sköljdes öfver af blod, så ock jarlarnes kläder.

Sigurd jarl kände mannen, som huggit, och mälte:

»Gripen Kåre och dräpen honom!»

Men Kåre var vänsäll i salen och ingen stod upp, fast jarlen böd.

»Månge månde säga, herre», sade Kåre, »att jag å edre vägnar gjort detta dåd och hämnats eder hirdman.»

Flose sade: »Ej var det saklös man, Kåre drap, och ingen förlikning har han med oss ingått. Han gjorde blott hvad han ägde rätt till.»

Kåre gick ut ur hallen och ingen häjdade honom. Han gick med sine följesmän till skeppet. Vädret var godt. De seglade söder ut till Katanäs och foro upp till Trasvik att gästa en gäf man, som het Skägge, och de stannade hos honom en lång tid.

I Sigurd jarls hall ränsade man borden och bar den döde ut. Det mältes jarlen, att Kåre styrt söder ut till Skottland.

Sigtrygg konung sade:

»Det var en båld kämpe, han som högg så raskt och ofärfäradt.»

Sigurd jarl svarade:

»Ej äger Kåre sin like i mandom och tapperhet.»

Flose tog nu till att förtälja om branden. Han gaf en hvar sin rätt och hans ord troddes.

152

Tidender från Irland.

Konung Sigtrygg kom nu fram med sitt ärende och bad Sigurd jarl följa sig till kamp mot konung Brian. Länge vägrade jarlen men till sist gaf han efter, sedan han fått löfte om drottning Kormlöds hand och om konungadöme i Irland. Han lofvade att komma med hela sin här och om palmsöndagen möta utanför Dublin.

Då Sigurd jarl rustade sig till härtåget, böd Flose honom sitt följe. Jarlen afslog det, enär han ännu ej gjort sin vallfart. Flose böd honom då femton man af sitt folk till färden. Jarlen tog emot männen. Torsten, Sid-Halls son, drog ock med honom. Men Flose for med Gille jarl till Söderöarna.

En natt drömde Gille jarl att en man kom till honom. Han kallade sig Härfinn och sade att han kom från Irland. Jarlen tykte sig spörja efter tidender därifrån. Mannen kvad denna visa:

»Var jag med där hjältar stredo.
Svärdsång klang på Irlands kust.
Malmen ljöd, då sköldar möttes.
Mången klinga mot hjälmar sang.
Hörde jag flinka svärdshugg susa,
Sigurd föll vid vapendån.
Sprang det blod ur banesåren;
Brian föll, fast segervigd.»

Flose och jarlen talade mycket om denna dröm.

En vecka efter kom en man, Ramn röde, dit och förtalde dem alla tidender från Briansslaget. Där hade konung Brian och Sigurd jarl och månge andre kämpar fallit.

»Hvad mäler du mig om mine män?» sporde Flose.

»De föllo alle», svarade Ramn, »men din svåger Torsten fick grid af Brians fosterson Kärtialfad och är nu i hans följe.»

Flose sade jarlen att han nu skulle draga bort.

»Vi äga vår vallfart att fullborda», sade han.

Detta biföll jarlen och gaf honom ett skepp med alt hvad han till färden behöfde och mycket fick han i silfver.

Därpå seglade Flose till Bretland och dröjde där i någon tid.

153

Kol Torstensson dräpes. Floses vallfart.

Kåre Sölmundsson bad Skägge bonde lämna sig ett skepp och Skägge gaf honom ett fullrustadt. Dagvid hvite och Kolben svarte gingo om bord med honom.

De seglade söder ut förbi Skottlandsfjärdarne. De träffade då på män från Söderöarna. Desse fortalde Kåre tidenderna från Irland och det med, att Flose var med sine män faren till Bretland. Då Kåre sporde detta, sade han sine stallbröder att han ville hålla söder ut efter Flose och hans följesmän. Han sade att han ännu ej hade sin sorg till fullo hämnad och bad dem, som hällre det ville, lämna följet, ty han ville ingen svika. Alle ville följa honom. Han seglade då söder ut till Bretland och lade till i en lönvik.

En morgon gick Kol Torstensson upp till en borg att där köpa silfver. Han var den bland brandmännen, som brukat de värsta hånsorden. Han hade ofta varit i tal med en högboren fru och det var nästan afgjordt, att han skulle äkta henne och sätta bo där.

Samma morgon gick Kåre till borgen. Han kom dit, där Kol stod och talde silfret. Kåre kände honom och sprang till med draget svärd och högg honom i halsen. Men han talde silfret och hufvudet sade »tio», då det rök af bålen.

Kåre sade:

»Säg Flose att Kåre Sölmundsson dräpt Kol Torstensson. Lyser jag mig här som hans baneman.»

Kåre gick till sitt skepp och förtalde sine män dråpet. Därpå seglade de norr ut till Bärovik i Skottland, satte där upp sitt skepp och foro upp till Hvitsborg och voro dar hos Melkolf jarl året ut.

Om Flose har man att förtälja att han gick upp till borgen och tog Kols lik, bonade om det och gaf mycket silfver till hans lägerstad.

Aldrig hörde man Flose tala ett vredgadt ord om Kåre.

Flose for söder ut öfver hafvet, trädde an sin vallfart och vandrade, tills han nådde Rom. Här fick han stor heder, ty han fick af själfve påfven sin aflösning. För den gaf han mycket penningar.

Han for östra vägen till baka, uppehöll sig rundt om i borgarna, trädde inför mäktige män och vardt hållen i mycken heder.

Vintren efter var han i Norge och fick af Erik jarl ett skepp till hemfärden. Jarlen gaf honom ock mycket mjöl och månge andre män visade honom ära.

Sedan seglade han ut till Island, landade i Hornafjärden och for så hem till Svinafjäll.

154

Försoning.

Sommaren efter for Kåre till sitt skepp och seglade söder ut öfver hafvet, började sin vallfart i Normandi, gick söder ut, fick aflösning och vandrade västra vägen till baka. Han tog sitt skepp i Normandi och seglade norr ut öfver hafvet till Dovre i England. Dädan seglade han väster ut förbi Bretland, så norr ut förbi Skottlandsfjärdarne och lade ej till strand, förr än han kom till Trasvik på Katanäs, där Skägge bonde bodde.

Där lämnade han skeppet till Kolben och Dagvid. Kolben seglade med det till Norge, men Dagvid blef kvar på Fridarön.

Denna vinter var Kåre på Katanäs. Då dog hans husfru på Island. Nästa sommar redde han sig till hemfärd. Skägge gaf honom ett handelsskepp. De voro aderton man på det. Sent blefvo de segelfärdige men gingo dock till hafs och hade en lång öfverfart. Omsider nådde de Ingolfshöfde. Där sprang skeppet i spillror, men manskapet bärgades.

Det var hård snöstorm. Man sporde Kåre hvad nu var att göra. Han menade att det vore bäst att fara till Svinafjäll och pröfva Floses gästfrihet.

De vandrade i snöyran till Svinafjäll, Flose var i stugan. Han kände Kåre, då han trädde in, sprang upp emot honom, kyste honom och satte honom när sig i högsätet. Han böd honom vara där vintren öfver. Kåre tog emot tillbudet.

Så voro de till fullo förlikte.

Flose gaf Kåre till husfru sin brorsdotter Hildegunn, som Höskuld Hvitanäsgode förut ägt.

Det förtäljes, att Flose ändade sitt lif på en utlandsfärd. Han var då en gammal man och var ute för att hämta sig hustimmer. Han var i Norge öfver vintren. Om sommaren vardt han sent segelfärdig. Man talade om att hans skepp var bräckligt, men han sade att det vore godt nog för en gammal man, den döden väntade. Han steg om bord och gick till hafs. Till det skeppet spordes aldrig sedan.

Kåre Sölmundssons och Hälga Nialsdotters barn voro; Torgärd, Ragned, Valgärd och Tord, som brann inne.

Hans barn med Hildegunn voro Starkad och Tord och Flose.

Floses son var Kolben, som varit den mest fräjdade i den ätten.

Här lykta vi Nials saga.